

Landsmöte 2011

**Folkpartiet liberalernas landsmöte
14–16 oktober 2011
i Karlstad Congress Culture Centre**

Del 2

PS-förslag om

- » Ekonomi, företagande och bostäder
- » Arbetsmarknad, migration och integration
- » Jämställdhet

Kompletteringar till del 1 i landsmöteshandlingarna

Rapporter

Innehåll

B. Ekonomi, företagande och bostäder.....	5
Partistyrelsens förslag	5
Partistyrelsens yttrande	6
Partistyrelsens förslag till beslut	22
C. Arbetsmarknad, migration och integration.....	25
Partistyrelsens förslag	25
Partistyrelsens yttrande	26
Partistyrelsens förslag till beslut	37
D. Demokrati och jämställdhet: Jämställdhet.....	39
Partistyrelsens förslag	39
Partistyrelsens yttrande	40
Partistyrelsens förslag till beslut	44
Kompletteringar till del 1	
i landsmöteshandlingarna.....	47
Bilaga 3: Rapport från arbetsgruppen	
för företag och skatter.....	49
Bilaga 4: Rapport från den	
arbetsmarknadspolitiska arbetsgruppen.....	65
Bilaga 5: Rapport från den	
jämställdhetspolitiska arbetsgruppen.....	83

B2. Ekonomi, företagande och bostäder
Partistyrelsens förslag och yttrande över motioner

B₂

C. Arbetsmarknad, migration och integration
Partistyrelsens förslag och yttrande över motioner

C₂

D. Demokrati och jämställdhet: Jämställdhet
Partistyrelsens förslag och yttrande över motioner

D₂

Kompletteringar till
del 1 av landsmöteshandlingarna

N

Bilaga 3:
Rapport från arbetsgruppen
för företag och skatter

R3

Bilaga 4:
Rapport från den arbetsmarknads-
politiska arbetsgruppen

R4

Bilaga 5:
Rapport från den jämställdhets-
politiska arbetsgruppen

R5

B. Ekonomi, företagande och bostäder

Innehåll:

Partistyrelsens förslag	5
Partistyrelsens yttrande	6
Allmän ekonomisk politik, skattepolitik m.m.	7
Företagar- och konsumentfrågor	11
Bostadspolitik samt plan- och bygglagstiftning	19
Partistyrelsens förslag till beslut	22

Partistyrelsens förslag

Förslag för en mer kunskapsintensiv och växande ekonomi

- 1. Avskaffa värnskatten, så att utbildning och strävsamhet lönar sig bättre.** Sverige har idag industrivärldens näst lägsta avkastning på högre utbildning.
- 2. Fortsatta sänkningar av inkomstskatten för låg- och medelinkomsttagare ger människor mer makt över sin vardagsekonomi, samtidigt som drivkrafterna för arbete ökar vilket är positivt för sysselsättningen.**
- 3. Sverige behöver på sikt en bred skattereform.** En av utgångspunkterna för en sådan skattereform bör vara att ytterligare minska skatten på kunskap och ansträngning. Målet beträffande personlig inkomstskatt bör vara att göra den internationellt konkurrenskraftig. Det innebär att steg för steg nå en nivå för den högsta marginalskatten som motsvarar genomsnittet inom OECD, som var cirka 41 procent år 2010. En annan utgångspunkt i en sådan skattereform bör vara att andra skatter som inverkar negativt på Sveriges internationella konkurrenskraft, så som skatten på kapital, sänks. Hur en sådan reform kan genomföras och vilka övriga konsekvenser det skulle få för skattesystemet behöver utredas ytterligare. Kapitalskatten behöver reduceras för att minska skillnaden som finns jämfört med omvärlden. Det skulle gynna svenskt ägande och investeringar, samt öka tillgången på inhemskt riskvilligt privat kapital. Den naturliga vägen att minska skattetrycket är organiskt, genom att ekonomin växer samtidigt som skatterna hålls tillbaka eller sänks något. En grundförutsättning för alla skatteförändringar är att de måste vara förenliga med långsiktigt stabila offentliga finanser.
- 4. Komplettera den aviserade förändringen av expertskatten så att skatten även omfattar disputerade forskare (oavsett lönenivå) som**

arbetar på en forskningsinstitution, under de två första åren personen är i Sverige. Gör även ändringar i expertskattereglerna som uppmuntrar återkomsten av utvandrade svenskar med expertkompetens.

- 5. Inför en skatterabatt för FoU (efter att företagskatteutredningens analys och förslag i frågan har lämnats), med fokus på villkoren för små och växande kunskapsintensiva företag.**
- 6. Inom ramen för en skattereform bör också möjligheten att höja miljöskatter och avgifter ses över.** En kostnadseffektiv klimat- och miljöpolitik bygger på användning av miljöavgifter som styrmedel, så att utsläpp och annan miljöskadlig verksamhet kostar för dem som gör utsläppen. Gränsöverskridande samarbete på detta område är alltmer nödvändigt.
- 7. Inför ett riskkapitalavdrag för privatpersoner med syfte att stimulera privatpersoner att investera framför allt i mindre och växande bolag.** Avdragsmöjligheten kan förslagsvis uppgå till två miljoner kronor per företag och år, och avdragsräten vara cirka 30 procent. Det ökar tillgången till privat kapital, vilket är helt avgörande för en bättre fungerande riskkapitalförsörjning.

Förslag för en bostadsmarknad som främjar rörlighet och tillväxt

- 8. En sänkt reavinstskatt vid försäljning av bostäder ("flyttskatt") ska långsiktigt eftersträvas.** Samtidigt måste inlåsnings effekter som uppstår vid värdeminskningar på bostäder också motverkas. Detta medför en önskvärd ökad rörlighet på bostadsmarknaden och ett effektivare utnyttjande av bostadsbeståndet.
- 9. Hyressättningen för andrahandsuthyrning bör kunna ske friare än i dag.** Det skulle göra att fler väljer att hyra ut en bostad. En utredning bör få i uppdrag att analysera vilka effekter en friare hyressättning vid andrahandsuthyrning kan ge.
- 10. Stärk incitamenten att hyra ut en bostad.** Det skattemässiga fribeloppet för uthyraren bör höjas, från dagens 1 500 kronor per månad till t.ex. 4 000 kronor per månad, vilket skulle öka drivkrafterna att hyra ut hela eller delar av en bostad, och göra marknaden mer vit.

Förslag för bättre villkor för företag

11. **Fortsätt att förbättra fåmansbolagsreglerna (3:12-reglerna).** Genomför de förändringar som Alliansregeringen har aviserat samt se över hur reglerna slår särskilt för mindre bolag. Överväg också att sänka skattesatsen för den del av fåmansbolagets inkomst som beskattas som kapital.
12. **Inför utmaningsrätt för privata aktörer mot verksamheter som drivs i offentlig regi.**
13. **Sverige bör stödja arbetet med att införa en EU-gemensam, för företagen frivillig, företags-skattebas.** En sådan skulle minska krånglet för företag med verksamhet i flera EU-länder. Skattesatsen är och förblir ett beslut för Sveriges riksdag.
14. **Utvärdera systematiskt och renodla de statliga rådgivnings- och finansieringsinsatserna på företagarsområdet.**

Förslag för mer lika konkurrensvillkor

15. **Ta bort reklamskatten.** Konkurrensen snedvrids i dag genom att tidningar måste betala en reklamskatt, medan däremot annonser på nätet eller i TV inte beläggs med någon sådan skatt. Reklamskatten bör därför avvecklas och samtidigt bör presstödet avskaffas.

Förslag för ökad transparens i hur skatteintäkterna används

16. **Skatteverket bör redovisa på slutskattebeskedet hur din inbetalda skatt används.** Motsvarande information ska också gå att få på Skatteverkets webbplats.

Motioner

Motionerna på detta avsnitt återfinns i landsmöteshandlingarna del 1.

Partistyrelsens yttrande

Inledning

De senaste åren har inneburit mycket kraftiga konjunktursvängningar och finansiell oro i både världsekonomin och den svenska ekonomin.

Den internationella ekonomiska krisen slog 2008–09 hårt mot svensk industri och innebar ett snabbt och kraftigt fall i tillväxten och en stigande arbetslöshet. Under det senaste två åren har vi sett en ekonomisk återhämtning, där svensk ekonomi varit en av de starkaste bland de utvecklade industriländerna och EU. Därefter har dessvärre osäkerheten i världsekonomin, och därmed även om den svenska ekonomiska utvecklingen, snabbt ökat.

En utmaning är de statsfinansiella skuldproblemen i flera EU-länder. Även om Sveriges direkta handel med dessa länder inte är särskilt stor kan de indirekta negativa effekterna på den svenska ekonomin och finanssektorn ändå bli betydande, genom bland annat sämre ekonomisk utveckling på andra för oss viktiga exportmarknader och sämre fungerande internationella finansiella marknader.

Är det något som vi bör lära av de senaste årens kriser är det hur mycket händelser i omvärlden påverkar den ekonomiska utvecklingen på hemmaplan. Det är därför centralt för en långsiktigt god ekonomisk utveckling att hålla fast vid det finanspolitiska ramverket och att samla i ladorna under goda år för att ha större handlingsfrihet under dåliga. En öppen och exportberoende ekonomi som den svenska, och som dessutom har en relativt stor finanssektor, behöver buffertar för att kunna hantera ekonomiska svängningar när kriser slår till.

Till skillnad mot många andra länder har Sverige i dag en stark statsfinansiell position och stabila banker, vilket minskar risken för att det behövs åtstramningar. Den positionen ska värnas. Tidpunkten för nya skatte- och utgiftsförändringar måste i nuvarande läge därför övervägas särskilt omsorgsfullt med avseende på konjunkturläget, läget på de finansiella marknaderna och bostadsmarknaden.

Den mest centrala utgångspunkten när den svenska ekonomiska politiken diskuteras är dock hur vi påverkas av den tilltagande globaliseringen. Globaliseringen, informationsteknologins framväxt och tjänstesektorns allt större andel av de rikare ländernas ekonomier har förändrat förutsättningarna för företag och för nationell ekonomisk politik. Gränserna har blivit öppnare och rörligheten större för personer och företag. Konkurrensen med omvärlden har blivit hårdare här hemma, men möjligheterna för fler företag att pröva sina vingar på andra marknader har också ökat.

Företag och produktionsprocesser är i dag sammanvävda och lätttrörliga på ett sätt som aldrig tidigare. Informationsteknologin har inneburit nya möjligheter att lokalisera och flytta runt tillverkning och utförandet av tjänster mellan regioner och länder och kontinenter, men har också möjliggjort

nya samarbetsmöjligheter och en snabbfotad omlokalisering av till exempel huvudkontor och forskning och utveckling (FoU).

Svensk ekonomisk politik måste i dag därför, på ett helt annat sätt än tidigare, utformas så att vårt land i en internationell jämförelse är attraktivt för entreprenören, forskaren och företagaren. Sverige ska vara ett land där kunskap och innovationer frodas och affärsidéer kan omsättas till produkter, tjänster och nya växande företag. Därför måste de enskilda entreprenörerna och företagen stå i den ekonomiska politikens fokus. Att lösa hans och hennes problem med att starta verksamhet, växa och finansiera sig måste vara en viktig utgångspunkt när politiken utformas.

En liberal bostadspolitik har sin utgångspunkt i enskilda människors möjligheter att ta makten över sin egen situation. Att kunna välja upplåtelseform är en grundläggande princip. Folkpartiets strategi är att skapa långsiktigt stabila regler, utan subventioner, där enskilda människors egna val avgör vilka upplåtelseformer som ska produceras.

Hyresrätten är viktig och attraktiv för en del medan andra föredrar att äga sitt boende. Det är viktigt att skapa goda förutsättningar för att det ska bli långsiktigt attraktivt och lönsamt att äga och förvalta hyresfastigheter. Det reformerade hyressättningssystem som alliansregeringen tagit fram tillsammans med hyresmarknadens parter och olika typer av statliga kreditgarantier är exempel på viktiga verktyg för att uppnå detta.

Det måste byggas mer. Konkurrensen inom byggsektorn behöver skärpas. Förutsättningar för bostadsbyggande måste förändras så att produktionen svarar mot efterfrågan utan snedvridande subventioner. Kortsiktiga subventioner som produktionsstöd ger inget långsiktigt stabilt bostadsbyggande med efterfrågan som utgångspunkt.

Det ska vara möjligt att få mer makt över det egna boendet och låta de hyresgäster som så önskar ombilda sina hyresrätter till bostadsrätter. Bostadsrätten är en upplåtelseform som innebär ökat inflytande och ökat ansvar. Vi välkomnar också ägarlägenheter och det är viktigt att kommunerna arbetar med att skapa förutsättningar för denna form av boende.

En väl avvägd konsumentpolitik som tar tillvara konsumenternas intressen utan att skapa onödiga hinder för företagen är en viktig del av en väl fungerande liberal marknadsökonomi.

Allmän ekonomisk politik, skattepolitik m.m.

Partistyrelsens förslag punkt 1–4, 6, 8 och 16 samt motion B1–B24

Partistyrelsen lägger till landsmötet fram ett antal förslagspunkter på det ekonomiska området som föreslås utgöra inriktningen på Folkpartiets politik på området. De motioner som inkommit och som rör ekonomisk politik behandlas också nedan.

Partistyrelsen föreslår i **punkt 1 och 2**, i ett kortare perspektiv, att värnskatten ska avskaffas så att utbildning och strävsamhet lönar sig bättre. Vidare framhålls att fortsätta sänkning av inkomstskatten för låg- och medelinkomst-

tagare ger människor mer makt över sin vardag samtidigt som drivkrafterna till arbete ökar. Partistyrelsen konstaterar att Sverige i dagsläget har industrivärldens lägsta avkastning på högre utbildning. De jobbskatteavdrag som Alliansregeringen har infört har varit viktiga för att göra det mer lönsamt att arbeta och har inneburit sänkta marginalsatser för dem med lägre inkomster. De med något högre arbetsinkomster har dock fortfarande mycket höga marginalsatser.

I **punkt 3** lägger partistyrelsen fram sin syn på behovet av en bred skattereform på sikt. Vid skattereformen på 1990-talet fanns det en grundläggande samsyn om vad som var problemet och vad som skulle vara målet med skattereformen. Den samsynen var en helt nödvändig bas för att också komma fram till principer för ett nytt system som det fanns stor enighet kring. En sådan principiell samsyn finns inte i dagsläget. Att dagens skattesystem behöver förenklas kan det finnas stöd för, men därefter är enigheten liten. Partistyrelsen anser att Folkpartiet bör fortsätta att driva på för de grundläggande principer som vi tycker är viktiga i skattesystemet (effektivitet, likformighet och transparens) och särskilt att det ska löna sig bättre att arbeta och driva företag, att skatter och avgifter ska användas som styrmedel i exempelvis miljö- och klimatpolitiken och att skattebaserna bör vara breda med få undantag.

Partistyrelsen anser att det finns ett antal övergripande mål som bör vara styrande för en ny skattereform. Resultatet blir självklart i slutänden en fråga att avgöras i förhandlingar, men partistyrelsen anser att det är lämpligt att Folkpartiet först för sig självt formulerar vad partiet anser bör vara målen med en ny skattereform och utifrån en sådan analys bedriver sitt opinions- och politiska arbete. Ett övergripande mål bör enligt partistyrelsen vara att se hur skattebaserna kan breddas ytterligare, hur undantagen kan bli färre och hur det därmed kan skapas utrymme för lägre skattesatser. Ett annat huvudmål bör vara att göra det mer lönsamt att utbilda och anstränga sig, investera och spara.

I **punkt 3** anför partistyrelsen att målet, mer konkret, för en skattereform bör vara att sänka marginalsatserna på arbete ner till internationellt konkurrenskraftiga nivåer med genomsnittet för OECD-länderna som riktmärke, det vill säga en högsta marginalsatt på cirka 41 procent. En annan viktig utgångspunkt bör vara att andra skatter som inverkar negativt på Sveriges internationella konkurrenskraft, såsom skatten på kapital, sänks. Alla skatteförändringar måste dock vara förenliga med långsiktigt stabila offentliga finanser.

Även **motion B1 och motion B2** argumenterar för att Sverige behöver en ny stor skattereform och att den ska föregås av en ny skatteutredning. **Motion B1** anser att målet med en sådan översyn bör vara att inkomstskattesatsen ska vara lika oavsett inkomst, att grundavdraget höjs kraftigt och att nuvarande avdragsrätter avskaffas. Källskatten ska också tas bort, vilket innebär att arbetstagaren får hela bruttolönen och sedan själv betalar in skatten. **Motion B2** å andra sidan vill att skattesystemet ska förändras så att skatten på arbete minskar medan skatten på konsumtion, energi och miljöfarliga verksamheter höjs. Även **motion B3** är inne på samma spår och argumenterar för en långtgående växling från skatt på arbete till ökad skatt på energi, ändliga råvaror och miljöskadliga produkter.

Partistyrelsen instämmer i att det har gjorts många avsteg från den stora skattereformen som genomfördes i början på 1990-talet, vars syfte vara att förenkla systemet, sänka skat-

tesatserna och bredda skattebaserna. Därmed har skattesystemet blivit allt mer komplicerat och svåröverskådligt. Viktiga principer, som ”hälften kvar” av en inkomstökning och enkelheten i systemet, har frångåtts. Därför instämmer partistyrelsen i att det vore önskvärt med en översyn av skattesystemet. Utgångspunkterna för en sådan reform beskrivs ovan.

Motion B1 yrkande 2 liksom **motion B5 yrkande 1** vill att Sverige inför en inkomstskatt utan progressiva inslag, det vill säga att statsskatten helt ska avskaffas. **Motion B5 yrkande 2** föreslår att partistyrelsen bör ta fram en plan i ett antal steg för hur detta kan uppnås.

Partistyrelsen vill inledningsvis markera att den inte använder termen platt skatt eftersom det slagordet är alltför oprecist och betyder olika i olika sammanhang och i olika länder. Partistyrelsen anser att Sverige i ett kortare perspektiv bör sträva efter mindre progressiv skatteskala när det gäller inkomstskatterna, bland annat genom avskaffad värnskatt, höjd skiktgräns för statlig inkomstskatt och sänkt nivå på statsskatten. På längre sikt bör målet vara en mer omfattande skattereform enligt vad som redogjorts för ovan.

I **motion B1 yrkande 3** vill motionärerna att befintliga avdragsrätter avskaffas och kompenseras med att skatten på arbete sänks generellt. Partistyrelsen anser att detta är en av de frågor som bör ingå i en översyn av skattesystemet och hur basen kan breddas och skattesystemet förenklas.

Källskatten innebär att Sverige sedan länge har en effektiv och rättssäker skatteindrivning. Partistyrelsen menar att skattedebatten alltid ska vara och förhoppningsvis kommer att vara intensiv eftersom skatterna rör en fundamental del av den enskildes ekonomiska liv, politiken och nationen. När man i demokratiska former nått fram till beslut i skattefrågor bör de genomföras på ett kostnadseffektivt och rättssäkert sätt. Att ta bort källskatten förefaller därför vara ett steg i fel riktning.

I **motion B4** argumenterar motionären för att Folkpartiet ska driva frågan om avskaffad värnskatt hårdare och att det i kommande partiprogram finns tydligare skrivning om värnskattens avskaffande. Partistyrelsen instämmer med motionären om att värnskatten bör avskaffas och att Folkpartiet ska fortsätta att vara pådrivande för att det sker. Värnskatten är en straffskatt på utbildning som gör att det lönar sig sämre att utbilda sig och anstränga sig extra. Partistyrelsen noterar att Folkpartiet redan i dag driver denna fråga mer aktivt än något annat parti och anser att partiet ska fortsätta att göra det.

Partistyrelsen föreslår vidare i **punkt 4** att regelverket för expertskatten förändras. Förutom de ändringar som Alliansregeringen lägger fram i höstens budget bör reglerna även göras om så att alla disputerade forskare (oavsett lönenivå) omfattas av expertskattereglerna. Partistyrelsen förespråkar också att reglerna bör ändras så att även utvandrade svenskar med expertkompetens som flyttar hem ska omfattas av regelverket. Partistyrelsen anser att det är mycket viktigt att Sverige har ett gott klimat för forskning och för kunskapsintensiva företag. En viktig del i det är att det måste finnas bra villkor för personer med viktiga expertkunskaper att komma till Sverige och arbeta under en tid.

Partistyrelsen framför även i **punkt 6** att det, inom ramen för en skattereform, även bör prövas möjligheten att höja miljöskatter och avgifter. En kostnadseffektiv klimat- och miljöpolitik bygger på användning av miljöavgifter som styrmedel, så att utsläpp och annan miljöskadlig verksamhet kostar för dem som gör utsläppen eller miljöskadan. Det kan finnas

anledning att se över om dessa avgifter bör förändras, vilket i sin tur beror på de miljöproblem som man vill ska lösas.

När det gäller skatteväxling från skatt på arbete till höjd skatt på energi och miljöfarlig verksamhet, såsom föreslås i **motion B2 och motion B3**, vill partistyrelsen dock särskilt lyfta fram två aspekter. Den första är att skatten på arbete genererar cirka 900 miljarder kronor per år, medan skatt på energi ger cirka 70 miljarder kronor och miljörelaterade punktskatter ger cirka 700 miljarder kronor per år i skatteintäkter. Skatter på arbete ger därmed mycket mer intäkter än vad miljö- och energiskatter gör i dagsläget. Även om dessa skatter höjs betydligt räcker det sannolikt endast till mindre skattesänkningar på arbete. Dessutom är själva tanken med skatter på verksamheter med negativ miljöpåverkan att skatteunderlaget ska minska över tid, när den miljöskadliga verksamheten minskar. Det gör också att det inte är någon stabil långsiktig skattebas. Partistyrelsen instämmer dock i att skatteväxling från arbete till miljöfarlig verksamhet är en god tanke, men som sannolikt inte är genomförbar i en så stor skala som motionärerna förespråkar.

Sverige är i vissa fall, till exempel när det gäller momsen (skatt på konsumtion), också styrda av regelverk på EU-nivå som begränsar möjligheterna till förändringar på nationell nivå. Det finns även begränsningar för hur stora skatteskillnaderna jämfört med vår omvärld kan bli utan att skapa konkurrensproblem, svarthandel och gränshandel. Det gäller till exempel stora höjningar av skatten på ändliga råvaror, som **motion B3** föreslår. Det skulle leda till en tydlig konkurrensnackdel för svensk basindustri, som för övrigt i många fall ligger långt framme när det gäller att ta miljöhänsyn jämfört med produktion i andra länder. Sådana faktorer behöver beaktas när man överväger större förändringar av skattesystemet. **Partistyrelsen föreslår därför att partistyrelsens förslag punkt 1–4 och 6 bifalls, att motion B1 yrkande 1 avslås samt att motion B1 yrkande 2 och 3 samt B2–B5 anses besvarade.**

I **motion B6** vill motionärerna att Folkpartiet ska verka för att äldres ideella insatser ska redovisas i nationalräkenskaperna. Äldre bidrar med betydande ideella insatser i ekonomin och dessa behöver enligt motionärerna synliggöras. Motionärerna hänvisar också till att det i utredningen ”Den statliga folkrörelsepolitiken i framtiden” (SOU 2007:66) finns ett förslag om att icke-vinstdrivande organisationer bör föras upp i den officiella statistiken.

Partistyrelsen instämmer naturligtvis i att äldre utgör en viktig resurs och att deras insatser är betydande. Att redovisa just äldres bidrag i nationalräkenskaperna – till skillnad från andra grupper och poster – ter sig dock svårt och är inget som partistyrelsen känner sig kunna ta ställning för, även om partistyrelsen har sympati för tanken att ytterligare synliggöra äldres bidrag i samhällsekonomin. **Motion B6 bör därmed avslås.**

I **motion B8** vill motionären helt avskaffa avdragsrätten för ränteutgifter och göra det genom att minska avdragsrätten med en procentenhet per år. Partistyrelsen förstår i och för sig motionärens intentioner men vill poängtera att förslaget skulle få stora konsekvenser för hushållens ekonomi. Sådana förslag måste alltid analyseras med stor försiktighet och med hänsyn till de privatekonomiska följderna. Av den orsaken anser partistyrelsen inte att det är aktuellt med förändringar av avdragsrätten för ränteutgifter.

I **motion B7** anser motionärerna att landsmötet bör verka för att beskattningen av vinster vid en bostadsförsäljning måste förändras så att den underlättar rörligheten på bostadsmarknaden. I **motion B9** framför motionären att värdet på bostaden bör indexuppräknas, så att skatt inte tas ut på den del av värdeökningen som är hänförlig till inflation. Motionären anser också att det är felaktigt att den så kallade uppskovsräntan är 0,5 procent utan i verkligheten är 1,67 procent och att Folkpartiet ska utreda dessa två frågor. När det gäller motionärens påstående att uppskovsräntan är 1,67 procent är det inte en helt korrekt beskrivning. Det nuvarande systemet är konstruerat som följer. På det belopp för vilken skatten ska skjutas upp antas en schablonmässig intäktsränta på 1,67 procent. Den schablonmässiga intäkten beskattas därefter med 30 procents kapitalskatt. Eftersom 1,67 gånger 0,3 blir 0,5 är den slutliga uppskovsräntan som ska betalas på uppskovsbeloppet därmed 0,5 procent.

Partistyrelsen förstår i och för sig motionärernas synpunkt att sådant som enbart är inflationsuppräknning inte ska räknas som vinst när en fastighet säljs. En sådan princip fanns tidigare i fastighetsskattesystemet men avskaffades i och med skattereformen i början på 1990-talet. Detta kompenserades då med att skattesatsen i stället sänktes. Allmänt sett kan dock konstateras att många länder har gått ifrån justering för inflationen i sina skattesystem, eftersom det är behäftat med svårigheter. Dessutom sker det i Sverige inte någon sådan justering för andra former av kapitalvinster. Införs indexering enbart på bostadsvinster skulle det gynna investeringar i fastigheter jämfört med andra tillgångar, vilket inte är önskvärt.

I **punkt 8** anser partistyrelsen att en sänkning av beskattningen av reavinster vid försäljning av bostäder, den s.k. flyttskatten, långsiktigt bör eftersträvas. Det skulle mildra de problem som motionären beskriver och gör det lättare att byta bostad. **Partistyrelsen föreslår därför att landsmötet bifaller partistyrelsens förslag punkt 8, att motion B7 anses besvarad och att motion B8 och B9 avslås.**

Ett antal andra skattefrågor tas upp såväl i partistyrelsens förslag som av motionärer. I **motion B10** vill motionären att Folkpartiet ska verka för att de offentliga intäkter som kallas för avgifter också ska vara just en avgift och inte en dold skatt. Partistyrelsen instämmer i att det är önskvärt att sådana intäkter som kallas för avgifter ska motsvaras av en uppkomsten kostnad. Motionären lyfter fram arbetsgivaravgifterna som ett exempel. Partistyrelsen instämmer också i att arbetsgivaravgifterna egentligen är en löneskatt, vilket motsvarande kostnader kallas i de flesta andra länder ("payroll tax"). Partistyrelsen anser därför att benämningen arbetsgivaravgift bör ersättas med beteckningen löneskatt. När det gäller andra avgifter, som delvis motsvaras av kostnader kan det vara svårt att strikt dela upp beloppet i skatt och avgift. Principen bör därför efterlevas där det är rimligt och inte innebär för stora administrativa kostnader. **Partistyrelsen föreslår därmed att motion B10 bör anses besvarad.**

Motion B11 vill att arbetsgivaravgifterna redovisas på lönebeskedet, för att medborgarna ska få tydligare information om vad som betalas in kopplat till deras arbete. I **motion B12** argumenterar motionären för att arbetsgivaren ska redovisa pensionsinbetalningar på lönebeskedet.

Partistyrelsen instämmer i att det är viktigt att de anställda får bra information om sin tjänstepension. Här pågår också ett utredningsarbete och regeringen har som målsättning att

så ska ske. När det gäller redovisning av pensionsinbetalningar anser partistyrelsen dock att det även finns andra sätt för arbetsgivaren att redovisa pensionsinbetalningar på än på lönebeskedet och att den friheten bör lämnas till arbetsgivaren. Det centrala är att den enskilde ska kunna veta i förväg hur stor pensionen blir även om inbetalningarna gjorts till flera olika bolag och av olika arbetsgivare, och den enskilde själv.

Med anledning av **motion B11** vill partistyrelsen även påminna om att staten inte har inflytande över vad som redovisas på privata arbetsgivares löneutbetalningar. Däremot bör fack och arbetsgivare gemensamt komma överens om en sådan lösning. Staten har dock möjlighet att påverka lönebeskedet för dem som arbetar i offentlig regi. Den borgerliga regeringen i början på 1990-talet införde att arbetsgivaravgiften skulle redovisas på lönebeskedet för anställda i offentlig sektor. Denna förändring togs dock bort av efterföljande socialdemokratisk regering. Ska ett förslag om att återinföra att arbetsgivaravgiften (löneskatten!) redovisas för anställda i offentlig sektor är det därför önskvärt att det finns en relativt bred uppslutning kring detta för att förhindra att ett fattat beslut återigen rivs upp.

Partistyrelsen föreslår dock i punkt 16 ett annat sätt att öka kunskapen hos medborgarna om hur stor deras inbetalade skatt är och hur den används. Idén är hämtad från ett system med redovisning av information om skatternas användning som införts av president Obama i USA. På Vita husets hemsida dök en ny länk upp den 18 april 2011 under rubriken "Kolla hur din skatt används" ("Check out the taxpayer receipt"). Med detta steg uppfyllde president Obama sitt löfte att skattebetalaren ska kunna gå ut på nätet och se hur deras (federala) skatter spenderas.

Partistyrelsen anser att motsvarande service bör införas i Sverige på skatteverkets webbplats. Skattebetalaren knappar in vad han eller hon heter och personnummer. Ut kommer en nedbrytning av den totala skatten (inkomst av tjänst och kapital, arbetsgivaravgift och så vidare) uppdelad i procent och kronor på statens olika utgiftsområden, samt kommunen och landstingets utgiftsområden. Partistyrelsen föreslår också att slutskattebeskedet – som skickas ut till alla landets skattebetalare varje år – utvidgas med beskedet "Så här används den slutliga skatten". Under denna rubrik följer så en fördelning av den slutliga skatten i procent och kronor på statsbudgetens utgiftsområden. Ett sådant system skulle ge medborgarna en bättre bild av vad vi betalar i skatt och till vilka ändamål som skatten används. Detta bidrar till kunnigare väljare och därmed till ett bättre fungerade demokratiskt samtal. **Partistyrelsen yrkar därmed att landsmötet bifaller punkt 16 och att motion B11 och B12 ska anses besvarade.**

I **motion B13** argumenterar motionären för att Folkpartiet ska verka för att skattelagstiftningen skärps så att det blir svårare för riskkapitalbolag att undvika beskattning genom skatteplanering. Partistyrelsen instämmer i att det är viktigt att skattesystemet är utformat så att det försvårar skattefusk och storskalig skatteplanering. Antalet länder i världen som i dag kan räknas som "skatteparadis", och dit det är förmånligt att flytta tillgångar, har minskat radikalt under de senaste tio åren, som ett resultat av ett medvetet arbete mot bland annat terroristfinansiering och knarkhandel. Vändpunkten kom efter 11-september-attackerna när USA helt ändrade hållning från en tillåtande till skarp bekämpning. Det har

dramatiskt minskat möjligheterna att undvika beskattning även i Sverige genom placering av inkomster utomlands. I de fall som det finns lagliga kryphål för att undvika beskattning bör reglerna anpassas. Finansdepartementet arbetar också fortlöpande med sådana översyner, bland annat inom det område som motionären nämner. Regeringens företagsskatteutredning kommer också att behandla dessa frågor. Partistyrelsen anser därför att det finns tillräckligt med initiativ redan i dagsläget för att åtgärda de problem som motionären lyfter fram. **Partistyrelsen föreslår därmed att motion B13 anses besvarad.**

Motionerna B14 och B15 behandlar ur två olika utgångspunkter hur frivilligorganisationers verksamhet kan stöttas genom ändringar i skattesystemet. Partistyrelsen håller med motionärerna i **motion B14** om att gåvor från enskilda och företag betyder mycket för den ideella verksamhet och för kulturlivet. Ökade privata donationer till forskning skulle göra att fler idéer kan bli verklighet och att fler företag kan bli framgångsrika i Sverige. I de flesta EU-länder finns skatterabatter för denna slags gåvor, men inte i Sverige.

Folkpartiet har länge arbetat för att ändra på detta och har nu fått med övriga partier i Alliansen på ett första viktigt steg. Från och med 2012 kommer privatpersoner som ger gåvor till organisationer som bedriver ideell hjälpverksamhet bland behövande i Sverige eller i utlandet att kunna få en skatte-reduktion motsvarande 25 procent av gåvan. Som mest kan skattreduktionen uppgå till 1 500 kronor om året. Godkända gåvomottagare kommer att vara svenska stiftelser, ideella föreningar och registrerade trossamfund som är inskränkt skattskyldiga enligt inkomstlagens regler om skattefrihet för ideell verksamhet. Reglerna för ideella stiftelser är dessutom på väg att moderniseras så att fler stiftelser kommer att få möjlighet att vara skattebefriade och därmed kunna komma att bli godkända som mottagare av avdragsgilla gåvor. Partistyrelsen anser att Sverige på sikt bör gå vidare och bredda avdragsmöjligheterna för gåvor. Vi vill införa avdragsrätt för gåvor till forskning från både privatpersoner och företag och vill även underlätta sponsring och donationer till kulturverksamhet. Därmed ligger partistyrelsens politiska inriktning i linje med motionärens önskan. **Motion B14 bör därmed anses besvarad.**

I **motion B15** argumenterar motionären också för att det är viktigt att stimulera enskilda att ge bidrag till ideella frivilligorganisationer. Motionären anser dock att detta inte bör ske genom en skattereduktion, eftersom det av principiella skäl enbart bör vara möjligt att göra avdrag för kostnader som är hänförliga till inkomsternas förvärvande. Därför förespråkar motionären en annan modell, där varje skattebetalare får ge upp till ett visst belopp till vissa godkända ändamål och att staten matchar detta belopp och bidrar med samma summa. Partistyrelsen instämmer med motionären att det finns ett värde i att hålla skattesystemet enkelt, med få avdragsmöjligheter. Samtidigt finns det också fördelar med ett system med skattereduktion, där den egna kostnaden för att bidra minskar. Dessutom är det denna modell som nu har utretts och som det har nåtts samsyn kring inom Alliansregeringen, varför det inte är görligt att i nuläget helt lägga om kursen i hur gåvor till civilsamhället ska stimuleras. Motionären nämner att den skisserade modellen bör finnas med i ett reformerat skattesystem. Partistyrelsen anser att i det fall som en stor skatteöversyn blir verklighet bör det ses över om det går att

finna ett annat sätt att stimulera den ideella sektorn. **Motion B15 föreslås därmed besvarad.**

Motion B16 rör avdragsrätten för resor till och från arbetet. Motionären anser att beloppsgränsen för rätten till avdrag för arbetsresor bör sänkas kraftigt, till exempelvis 1 000 kronor, helt tas bort eller ändras till att vara en andel av resekostnaden oavsett storlek. Motionärens argument är framför allt att personer som till exempel arbetar deltid och i dag inte kommer upp till taket bör få del av avdraget. Partistyrelsen anser att det är viktigt att reseavdraget är utformat på ett administrativt enkelt sätt. Beloppsgränsen är också i praktiken styrd av vad det kostar att åka kommunalt i Stockholmsområdet och ligger följaktligen ungefär på samma nivå som helårskostnaden för ett SL-kort. Införande av möjlighet till avdrag för mindre belopp än dagens skulle dessutom uppmuntra till mer resande i bil och mindre kollektivtrafik, vilket partistyrelsen inte anser självklart önskvärt. **Partistyrelsen föreslår att motion B16 avslås.**

Motion B17 och B18 berör från olika infallsvinklar det skatteavdrag som arbetsgivare får göra för vissa av personalens friskvårds- och motionskostnader. I **motion B17** argumenterar motionärerna för att denna avdragsmöjlighet borde finnas för alla individer, i stället för endast för dem med arbete och där arbetsgivaren väljer att bidra till den anställdes friskvård. I **motion B18** vill motionärerna att de aktiviteter som berättigar till avdraget ska utökas till att även inkludera ridning, golf, segling och utförsäkring.

När det gäller motion B17 vill partistyrelsen lyfta fram den generella synpunkten att det är viktigt att skattesystemet inte blir alltför komplext och administrativt kostsamt. Även om det kan finnas vissa välfärdsvinster med att alla har rätt till avdrag för friskvårdsaktiviteter, skulle en sådan förändring även leda till kraftigt ökad administrativ börda för skatteverket som behöver hantera alla individers kvitton och avdragsbegäran. Grundhållningen bör dessutom vara att vuxnas fritidsaktiviteter – inklusive friskvård – bör finansieras av den enskilde. Partistyrelsen anser därför att nackdelarna med förslaget överväger och väljer att **avstyrka motion B17.**

När det gäller motion B18 vill partistyrelsen erinra om att förra landsmötet – givet att systemet faktiskt finns och behålls – fattade beslut om att golf och ridning bör inkluderas bland de aktiviteter som kan komma i fråga för avdraget. Därmed är en del av motionens förslag redan tillgodosett. Partistyrelsen anser att det alltid är svårt att dra gränsen för vad som ska vara avdragsgillt och inte och menar att det är rimligt att behålla gränsen i enlighet med förra landsmötets beslut. Eftersom avdraget i huvudsak är avsett att täcka regelbundna aktiviteter som sker under arbetsveckan ter sig den gränsdragning som förra landsmötet gjorde rimlig. **Partistyrelsen föreslår därmed att motion B18 ska anses besvarad.**

I **motion B19** föreslår motionärerna att det ska vara möjligt att göra avdrag för fördrjade levnadsomkostnader för våldutsatta och hotade kvinnor som tvingas flytta och i övrigt ändra sina liv för att undgå fortsatta trakasserier. Kostnader som ska vara avdragsgilla kan till exempel vara kostnader för dubbel bostättning, extra telefonabonnemang, eftersändningar av post och byte av bil. Motionärerna anser att Folkpartiet bör verka för ändringar i inkomstskattelagen så att ökade levnadsomkostnader som beror på skyddade adressuppgifter/kvarkrivning får dras av.

Partistyrelsen instämmer med motionärerna i att det vore rimligt att dessa kvinnor när de tvingas till fördyrande levnadskostnader får möjlighet att dra av dessa och att Folkpartiet bör verka för att lagstiftningen på denna punkt ändras.

Partistyrelsen föreslår därför att motion B19 bifalls.

Vissa frågor om den kommunala ekonomin tas upp motionsvägen. **Motion B20** föreslår att dagens kommunala skatteutjämningsystem slopas och att en helt annan modell utreds. Syftet skulle vara att få ett rakare system och baseras bland annat på ett pengsystem och en glesbygdskompensation.

Partistyrelsen anser att det behöver finnas en utjämning av skattekraft mellan kommunerna för att det ska gå att ge god offentligfinansierad service i alla delar av landet. Partistyrelsen har dock viss förståelse för invändningar mot det nuvarande skatteutjämningsystemet. Samtidigt krävs en bred politisk enighet kring systemet, som alltid kommer att vara en kompromiss mellan olika intressen, och det har dessutom redan utretts ett antal gånger. Dessa utredningar har ofta lett till mindre ändringar i systemet, men inte till någon överenskommelse om någon större förändring.

Det är svårt att se att en ytterligare utredning skulle ge ett påtagligt annorlunda resultat. Däremot anser partistyrelsen att man kan behöva se över hur mycket som kommunerna själva får behålla av en ökad krona i skatteintäkter, för att det ska finnas incitament i alla kommuner till att stimulera tillväxt och fler arbetstillfällen. Det kan noteras att risken för så kallade pomperipossa-effekter, där kommunerna förlorar mer på intäktsökningar än de får behålla, kraftigt ökade vid införandet av det nuvarande systemet, på grund av att den tillträdande socialdemokratiska regeringen efter valet 1994 gjorde justeringar av det i riksdagen vilande förslaget.

Motion B20 föreslås därmed anses besvarad.

Motion B21 och B22 behandlar också det kommunala utjämningsystemet. I **motion B21** vill motionärerna att det tillsätts en utredning som ser över kommuners och landstings tillgång till skattebaser, med syftet att öka beskattningsrätten lokalt och regionalt. Motionären argumenterar för att det skulle leda till ökad skattekonkurrens mellan kommuner och landsting. Genom att kommuner och landsting kan bredda sin finansiering skulle de också bli mindre beroende av statsbidrag. Partistyrelsen anser att det finns fördelar med lokalt inflytande över intäkter och utgifter, men att det också finns betydande nackdelar med att ge kommuner och landsting större beskattningsrätt och därmed flytta ansvar för intäkter och utgifter från den övergripande statliga nivån till de lokala nivåerna. Det finns ett behov av ett samlat övergripande grepp kring skattenivåer samt hur intäkterna ska användas, bland annat för att inte skapa alltför stora regionala olikheter. I motsats till motionären, som anser att det skulle leda till ökad skattekonkurrens och därmed lägre skatter, anser partistyrelsen att det finns risk för att det totala skatteuttaget ökar vid en sådan förändring.

Motion B22 argumenterar för att kostnader för investeringar i och underhåll av skollokaler bör inkluderas i utjämningsystemet och vara något som kommunerna får ersättning för. Partistyrelsen anser att det är viktigt att skollokaler ska sköts och håller god standard. Men samtidigt bör det kommunala utjämningsystemet snarare innehålla färre kriterier för hur pengarna fördelas, och inte fler. Med ännu fler kriterier riskerar systemet än mer komplext och svåröverskådligt. Att lägga kostnaderna för skollokaler på sta-

ten riskerar också att bli kostnadsdrivande, eftersom kommunen då inte har samma intresse av att hålla kostnaderna nere och använda resurserna effektivt. Även innan kommunaliseringen av skolan låg ansvaret för just lokalerna på kommunal nivå. Det är rimligt att så också förblir fallet.

Partistyrelsen föreslår därmed att motion B21 anses besvarad och att motion B22 avslås.

I **motion B23** yrkas att beräkningssättet för folkbokförda invånare ska ändras så att medelfolkmängden i en kommun under året ska vara bestämmande för skatteintäkter och statsbidrag. I dag bestämmer antalet folkbokförda invånare den 1 november kommunernas skatteintäkter och statsbidrag. Motionärerna anser att nuvarande system är förlegat och att ett nytt mer rättvisande system bör införas. Motionärerna uppger att likalydande motioner har presenterats för landsmötet och avslagits både 2007 och 2009.

Partistyrelsen anser att de argument i denna fråga som framförts av partistyrelsen inför tidigare landsmöten fortfarande är giltiga. Dagens system med ett brytdatum på 1 november skapar i och för sig en viss godtycklighet eftersom befolkningen under andra perioder på året kan vara större eller mindre. Samtidigt är det troligt att det i de flesta fall jämnar ut sig i längden. När det gäller skattefrågor är ett brytdatum absolut nödvändigt och skatteuttag på ett genomsnitt över året är inte ett praktiskt genomförbart alternativ. Partistyrelsen föreslår därmed att **motion B23 avslås**.

I **motion B24** vill motionärerna att finansierings- och organisationsstrukturen för offentlig sektor radikalt förändras. Motionärerna anser att skolan, äldreomsorgen och sjuk- och hälsovården finansiellt och organisationsmässigt bör tas över av staten. Motionärerna anser också att skattesystemet bör ses över för att kunna klara av dessa förändringar. Dessutom ska inkomstskatt och arbetsgivaravgifter på grund av globaliseringen sänkas eller avskaffas.

Partistyrelsen anser det finns ett värde av att det finns kommuner och landsting och att de har ansvar för medborgarnas välfärd lokalt. Det ger flexibilitet och att service och organisering kan anpassas efter lokala behov. Partistyrelsen tror inte att ett förstatligande är det mest effektiva sättet att uppnå en likvärdig vård. Fortsatt arbete med öppna jämförelser och nationella riktlinjer är bra verktyg för att kvalitets-säkra offentligt finansierade tjänster utan att staten är ensam ansvarig för dessa verksamheter. Partistyrelsen ser därför inga skäl till att genomföra en så omfattande förändring som motionärerna föreslår. När det gäller motionärernas önskan om en grön skatteväxling hänvisar partistyrelsen till sitt svar på motion B2 och B3. **Partistyrelsen avstyrker därmed motion B24.**

Företagar- och konsumentfrågor

Partistyrelsens förslag 5, 7 och 11–15 samt motion B25–B61

Ett antal motioner och förslag från partistyrelsen behandlar hur olika avdragsmöjligheter m.m. skulle underlätta för företagen. **Partistyrelsen föreslår i punkt 5** att Sverige inför en skatterabatt för FoU (efter att företagsskatteutredningen har lämnat sitt betänkande i frågan), med fokus på villkoren för små och växande kunskapsintensiva företag. Vidare föreslår

partistyrelsen i punkt 7 att det införs ett riskkapitalavdrag för privatpersoner med syfte att stimulera privatpersoner att investera framför allt i mindre och växande bolag. Avdragsmöjligheten kan förslagsvis uppgå till två miljoner kronor per företag och år, och avdragsrätten vara cirka 30 procent. Det ökar tillgången till privat kapital, vilket är helt avgörande för en bättre fungerande riskkapitalförsörjning.

I detta sammanhang vill partistyrelsen också nämna förslaget i **punkt 11** om fortsatta förbättringar av fåmansbolsreglerna (3:12-reglerna). Partistyrelsen anser att det är välkommet med de förändringar i regelverket som Alliansregeringen aviserar i höstbudgeten, men fortsatta reformer behövs. Det bör bland annat ses över hur reglerna slår särskilt för mindre bolag.

I **motion B29** förelås att Folkpartiet verkar för att nyttjade skogsavdrag ska kunna återföras till beskattning framåt i tiden efter företagarens eget önskemål helt eller delvis. **Motion B30** argumenterar för att Folkpartiet verkar för att en investeringskostnad i en ekonomibyggnad eller liknande tas som direktavdrag investeringsåret för att sedan återföras till beskattning i takt med avskrivningen eller efter eget val. **Motion B31** vill uppmuntra företagarna, med fondering av bolagets medel eller via avdrag, att i tid påbörja arbetet för en lyckosam överlåtelse för att på så sätt öka förutsättningarna för dessa företags framtida överlevnad. Motionen yrkar därför på att Folkpartiet verkar för ett avdrag alternativt möjligheter för företag att fondera beskattade och/eller obeskattade medel för genomförande av generationsskifte i små- och medelstora, ägarledda företag.

Partistyrelsen anser att dessa är viktiga. Särskilt bedöms FoU-rabatten vara viktig för svenska företags möjligheter att behålla sin konkurrenskraft i en allt mer globaliserad värld. De flesta av våra konkurrentländer inom EU och OECD har liknande skatterabatter. Enligt partistyrelsen är också tillgången på privat riskkapital helt central för ett framgångsrikt näringsliv i Sverige, och inte riskkapital från offentliga källor. Därför argumenterar partistyrelsen också, som redogjorts för ovan, för införande av ett riskkapitalavdrag.

Samtidigt är det partistyrelsens uppfattning att vid framtagandet av nya avdragsmöjligheter måste alltid nyttan av avdraget vägas mot att skattesystemet blir mer komplicerat. Dessutom bör skattesystemets grundläggande uppgift hållas i åtanke, att finansiera de offentliga utgifter som riksdagsmajoriteten beslutar. Partistyrelsen anser därför att nyttan i de övriga förslag som förs fram i motionerna inte är tillräckligt stor i förhållande till den ökande grad av komplexitet de riskerar att skapa i skattesystemet. **Partistyrelsen föreslår att partistyrrelsens förslag punkt 5, 7 och 11 bifalls och att motionerna B29–B31 anses besvarade.**

I **punkt 13 föreslår partistyrelsen** att Sverige bör stödja införandet av en EU-gemensam, för företagen frivillig, företagsskattebas. Förberedelser för införandet av en sådan har pågått under flera år och detaljer i den slutliga utformningen förhandlas fortfarande. Partistyrelsen anser att möjligheten att välja att använda sig av en gemensam företagsskattebas har potential att minska krånglet särskilt för mindre företag som har verksamhet i flera EU-länder. De olika skatte-reglerna fungerar i dag som ett handelshinder som försvårar företagets gränsöverskridande verksamheter. Sverige bör därför ta aktiv del i att utforma regelverket. En farhåga som framförts på vissa håll som argument emot den gemensamma företagsskattebasen är att nästa steg skulle vara att införa en

EU-gemensam skattesats. Partistyrelsen anser dock att så inte kommer att ske, eftersom det vore i strid med fördraget. Fördraget gör gällande att det även fortsatt kommer att vara ett strikt nationellt beslut. **Partistyrelsen yrkar därmed att landsmötet bifaller punkt 13.**

I **punkt 14** föreslår partistyrelsen att regeringen bör utvärdera och systematiskt renodla de statliga rådgivnings- och finansieringsinsatser som finns på företagatorområdet. I dag finns en stor flora med sådana statligt finansierade verksamheter för att stimulera företag och företagande. Partistyrelsen poängterar att det viktigaste är att skapa ett bra klimat för privat riskkapital och att de statliga insatserna bör renodlas till att vara ett komplement till dessa. En utvärdering av de olika statliga finansierade insatserna har också inletts. Konsultbolaget McKinsey kommer inom kort presentera sin utredning, beställd av regeringskansliet, av samtliga statliga riskkapitalaktörers uppdrag, investeringsinriktning och kapitalstruktur i syfte att finna en mer effektiv resursallokering och aktörsstruktur. Enligt partistyrelsen finns det anledning att tro att det finns effektivitetsvinster att göra inom den statliga riskkapitalförvaltningen och att regeringen behöver ta fasta på utredningens slutsatser. **Partistyrelsen yrkar därför att landsmötet bifaller punkt 14.**

I **motion B25** argumenteras för att Sverige ska tillsätta en turistminister. Motionärerna yrkar också på att landsmötet lyfter fram turismnäringen som en viktig framtidsbransch för Sverige, samt medverkar till att underlätta för företagen att utvecklas. **Motion B26** lyfter också fram de många positiva konsekvenserna av en ökad turism och vill därför att landsmötet beslutar att Folkpartiet liberalerna ska verka för en översyn av momssatserna inom besöksnäringen. De olika momssatserna leder enligt motionen till såväl gränsdragningsproblem som upplevd inkonsekvens.

Partistyrelsen delar motionärernas uppfattning att turismen är en viktig och växande näring. Dess expansion behöver vila på en ökad efterfrågan på besöksnäringens olika typer av tjänster och inte göras beroende av statligt stöd i form av subventioner eller stöd som inte kommer andra näringar till del. I regeringen driver också Folkpartiet på för en politik som ger bättre förutsättningar för företag som verkar inom denna sektor. Naturligtvis gynnas turismsektorn av goda villkor för företagande generellt och särskilt goda villkor för små- och medelstora tjänsteföretag. Alliansregeringens särskilda inriktning på på villkoren för små- och medelstora tjänsteföretag bör därför ha effekt. Att tillsätta en turistminister vore dock närmast en tom gest, då ansvaret för de verkligt betydelsefulla villkoren för turistnäringen alltså ligger under finans- och näringsdepartementen. **Motion B25 föreslås därmed anses besvarad.**

Vad gäller motion B26 så håller partistyrelsen, precis som vid landsmötet 2009, med om att det finns viktiga praktiska och teoretiska fördelar med en enhetlig momsskattesats. Folkpartiet har sedan länge haft, och har alltjämt, den principiella hållningen att momssatsen bör vara enhetlig. I praktiken är det dock i dagsläget inte rimligt att lägga vårt partis politiska kraft på att driva denna tanke. EU har numera regler för momsskattesatser och dessa är tänkta att i viss mån harmonisera beskattningen mellan länder och motverka stor och resursslukande gränshandel mellan medlemsländerna. Systemet består i huvudsak av tre olika momsnivåer och regler för i vilken momskategori som olika varor ska placeras. Det finns uppenbara fördelar med att hålla sig till få momska-

tegorier och till viss harmonisering mellan EU-länderna. Det är därför inte rimligt att motarbeta detta system, men däremot att motarbeta fler undantag och försöka avskaffa befintliga undantag i systemet. Sverige bör också undvika att införa fler nedsättningar av momsen för att gynna särskilda varor, oavsett om det är tillåtet enligt EU-reglerna eller ej. Inom ramen för en samlad skatteöversyn bör det också kunna ingå att göra momsen mer enhetlig än i dag. Slutsatsen blir därför att för närvarande bör partiets kraft i skattepolitiken i första hand fokusera på frågor där framkomligheten bedöms som större, utan att partistyrelsen för den sakens skull tappar motionärens långsiktiga mål ur sikte. **Därmed föreslås motion B26 anses besvarad.**

Motion B27 argumenterar för att landsmötet ser positivt på en princip om hushållsnära tjänster till hushållsnära priser. Motionären anser att en långsiktig och jämlik prissättning ska vara satt efter hushållets medelinkomst. Principen bör vara att har man en städare fyra timmar hemma så bör det kosta motsvarande fyra arbetstimmar av den egna lönen. Motionären tror inte att efterfrågan kommer att försämrats. Många vill hellre sitta på sitt arbete än att städa motsvarande tid. Ett gränsvärde behövs så att tjänsten inte blir gratis. För de hushåll där medelinkomsten är mycket hög så kommer inte avdraget att löna sig.

Partistyrelsen anser att ett sådant system som motionärerna föreslår skulle vara ett olämpligt ingrepp i parternas fria avtalsrätt och lönesättningen på denna delarbetsmarknad, och dessutom omöjligt att genomföra i praktiken. Det är också högst troligt att efterfrågan på svart arbetskraft skulle stiga. **Därmed föreslår partistyrelsen att motion B27 avslås.**

Motion B28 behandlar garantivillkor vid aktieemissioner. I motionen yrkas att Folkpartiet verkar för en översyn och förändring av gällande lagstiftning för att möjliggöra för samtliga aktieägare att delta i nyemissioner på likvärdiga villkor.

Det är partistyrelsens uppfattning att kapitalmarknaden bör präglas av transparens. Likt motionären menar partistyrelsen att det är viktigt för Sverige med en fungerande kapitalmarknad där små och stora aktieägare behandlas lika.

Syftet med garanterade emissioner är, vilket också motionären skriver, att begränsa risken för företaget. På kapitalmarknaden bör en ökad risk vara förknippad med någon form av ökad avkastning. Den aktör som hjälper företaget med att begränsa den risk som är förknippad med en nyemission bör därför kunna räkna med att risktagandet lönar sig. Partistyrelsen menar att en premie, i form av en ersättning, till den som garanterat emission därför är rimlig. Motionären skriver vidare att ”olika tekniska lösningar går att finna för att även de små och medelstora aktieägare som så önskar skulle kunna garantera viss del av emissionen”. Partistyrelsen vill inte ifrågasätta detta påstående men menar att hela frågan knappast kan vara en uppgift för staten att lösa utan för företagen och börsernas ägare och styrelser. **Därmed föreslås motion B28 anses besvarad.**

Motion B32 föreslår för det första att landsmötet uppdrar till partistyrelsen att utveckla och driva frågan om en så kallad styrelsecheck samt undersöka om detta kan finansieras med hjälp av EU:s tillväxtstrategi i Europa 2020, för det andra att landsmötet uppdrar åt partistyrelsen att verka för att denna styrelsecheck konkretiseras som projekt. Med styrelsecheck avses i motionen en subvention på förslagsvis

30 000 kronor för mindre och onoterade bolag att under ett års tid anlita en extern styrelseledamot. Företaget själv står för 10 000 kronor. Motionären föreslår vidare att ett pilotprojekt skulle kunna startas i Sundbyberg. Partistyrelsen **avstyrker motion B32** med motiveringen att det inte är statens uppgift att bekosta styrelsearbete i landets privata företag utan en uppgift för ägarna, även om partistyrelsen delar uppfattningen att en väl fungerande styrelse naturligtvis ger bättre möjligheter för företagets utveckling och därmed fler anställda.

I **motion B33** yrkas på att företag vid registrering av företagsnamn hos Bolagsverket också ska ges rätt till exklusivt skydd av domännamn med företagets namn. Partistyrelsen är av uppfattningen att det bör vara så enkelt som möjligt att driva företag i Sverige. Företag kan registreras med samma namn om det inte finns risk för förväxling. Det kan betyda att två företag som verkar i olika delar av landet eller med olika inriktning på verksamheten kan heta likadant. Då skulle bägge företagen kunna ha anspråk på samma domännamn. Vilket av dem skulle då få rätt till det? Införandet av en sådan regel som motionärerna föreslår skulle kunna skapa en byråkrati och inte minst innebära en återgång till hårdare reglering av för registrering av domännamn. Partistyrelsen menar därför att den nuvarande ordningen fungerar relativt väl och ser ingen anledning att att belasta Bolagsverket med ytterligare arbetsuppgifter. **Därmed föreslås att motion B33 ska anses besvarad.**

Motion B34 argumenterar för olika åtgärder som kan främja kvinnligt företagande. Fyra yrkanden förs fram: att Folkpartiet driver på för att separata avdragstak för rut- och rot-avdrag (**yrkande 1**), att Folkpartiet driver på för att de offentliga upphandlingsunderlagen inte diskriminerar företagande bland kvinnor och invandrare (**yrkande 2**), att Folkpartiet driver på för förändringar i LOU så att småföretagens intressen och rätt att bjuda och få kontrakt inom den offentliga sektorns alla områden stärks (**yrkande 3**) samt att Folkpartiet driver på för att en utvärdering görs av regeringssatsningen på kvinnliga företagare (**yrkande 4**).

I detta sammanhang lyfter partistyrelsen också upp sitt eget förslag i punkt 12 om att det bör införas utmaningsrätt för privata aktörer mot verksamheter som drivs i offentlig regi. Ett motsvarande förslag från partistyrelsen finns också i det jämställdhetspolitiska avsnittet. Eftersom detta är ett förslag som läggs fram av både företagar- och jämställdhetspolitiska skäl återfinns det även här.

Partistyrelsen delar helt och fullt motionärernas åsikt om att Folkpartiet bör fortsätta att vara en drivande kraft för färre monopol och färre överbeskattade marknader. Sverige behöver inte minst fler kvinnliga entreprenörer. Vad gäller **motion B34 yrkande 1** så instämmer partistyrelsen i att separata avdragstak skulle öka tillväxtpotentialerna för företag som erbjuder hushållsnära tjänster. Partistyrelsen utvecklar närmare detta resonemang i sina förslag på det jämställdhetspolitiska området.

Lagen om offentlig upphandling, som tas upp i **motion B34 yrkande 2 och 3**, uppmärksammas även **motion B35** där det yrkas att Folkpartiet bör verka för att ta bort lagen. Partistyrelsen har viss förståelse för att LOU ibland kan uppfattas som stelbent. I första hand är det dock i Sverige tillämpningen av LOU som är bristfällig, snarare än själva lagen, som baseras på EU-lag. Motsvarande regler gäller även i andra länder som tillhör Europeiska unionen och EES.

I själva verket har införandet av LOU på många sätt tvingat fram betydligt öppnare och mer jämbördiga konkurrensvillkor för små- och medelstora företag, jämfört med det tidigare i stort sett oreglerade tillståndet då upphandlingsförordningen gällde. Under den ställdes inga uttryckliga krav på utannonsering, användande av mätbara, objektiva kriterier för urval eller några krav på hur lång tid en entreprenad eller ett ramavtal får gälla utan att upphandlas igen.

Några av de förändringar av såväl lagtext som praxis har dock inneburit försämringar för små- och medelstora företag. En sådan omständighet är att återgå till att acceptera så kallad ”direktupphandling”, vilket öppnar stora möjligheter för godtyckliga inköp utan möjlighet för små och medelstora entreprenörer att delta.

Sverige har också, trots att ett omfattande förarbete utfördes av dåvarande Kommunförbundet kring sekelskiftet, inte tagit vara på möjligheten att utveckla elektronisk upphandling i någon större utsträckning. Det kan noteras att Norge redan i slutet av 1990-talet, med stöd av just LOU, införde ett nationellt upphandlingssystem för hela den norska sjukvården vilket ledde till att andelen små och medelstora företag som leverantörer av sjukvårdsmaterial ökade kraftigt.

Som ett litet land gynnas Sverige av ett gemensamt regelverk som gör att våra företag kan ta sig in på viktiga europeiska marknader. Att försöka ändra i EU-direktivet skulle sannolikt förändra dagens regelverk till det sämre för Sveriges del och försvåra för svenska företag att ha en med inhemska företag likvärdig chans i offentlig upphandling i andra EU-länder. I stället förordar partistyrelsen att vi slår vakt om de ursprungliga intentionerna i LOU. Under 2010 trädde nya regler i kraft som bland annat begränsar möjligheten till godtyckliga direktupphandlingar.

Partistyrelsen är av åsikten att det gäller att förenkla och förbättra så mycket som det går när det kommer till privata företags möjligheter att konkurrera mot verksamheter som drivs i offentlig regi. Återkommande exempel på konkurrenssnedvridningar är kommunala gym, vård och tillagning av skolmåltider. En utmaningsrätt av verksamheter i offentlig regi skapar möjligheter för företagare att ta sig in och konkurrera med offentlig verksamhet och sätter även ökad press på offentliga verksamheter att leverera kvalitet till konkurrenskraftiga priser. Partistyrelsen anser därför att en utredning ska tillsättas som ser över hur en sådan utmaningsrätt kan lagregleras. Vad gäller **motion B34 yrkande 4** så konstaterar partistyrelsen att Tillväxtverket gör kontinuerliga utvärderingar av regeringssatsningarna på kvinnors företagande. **Därmed föreslås att partistyrelsens förslag punkt 12 och motion B34 yrkande 1 bifalls samt att motion B34 yrkande 2–4 och B35 anses besvarade.**

Motion B36 uppmärksammar partistyrelsen på problemen med massutskick med skräpmejl (så kallat spam) till aktiebolag. Motionären yrkar på att Folkpartiet ska arbeta för att utöka förbudet mot massutskick med skräpmejl så att det gäller alla mottagare, även aktiebolag och föreningar samt att Folkpartiet ska arbeta för att det blir förbjudet att sälja listor med mejladresser samt tjänster för massutskick som bygger på sådana listor.

Det finns en lagstiftning om förbud mot att skicka mejlreklam till någon som inte har beställt den. Lagen gäller inte all skräppost, utan bara meddelanden med ett kommersiellt syfte. Opinionsbildning, upplysningar och liknande budskap räknas inte som skräppost. Det är förbjudet att skicka obe-

ställd mejlreklam till privatpersoner och enskilda firmor, men inte till aktiebolag, stiftelser och andra juridiska personer. Liknande regler gäller inom hela EU, både för mejlreklam, reklam via fax, sms, mms och automatiska uppringningar.

I proposition 2003/04:43 argumenterade den socialdemokratiska regeringen för att undanta bland annat aktiebolag från förbudet att skicka obeställd mejlreklam med hänvisning att de integritetsproblem som uppstår främst drabbar privatpersoner och inte företag. Juridiska personer antas också ha större förutsättningar att skydda sig mot spam. Den dåvarande regeringen konstaterade samtidigt att det kan finnas anledning att återkomma till frågan.

Folkpartiets partistyrelse håller med motionären om att det är svårt att se logiken att privatpersoner omfattas av skydd medan företag inte gör det. Man bör dock notera att detta förbud knappast inneburit någon som helst skillnad i mängden spam som en privatperson mottar. Det lär knappast bli annorlunda av att förbjuda spam till företag. Det är svårt för partistyrelsen att avgöra hur stort problemet är och hur många företag som anser sig drabbade, särskilt då det nu finns relativt effektiva spam-filter att tillgå. Partistyrelsen anser därför att frågan om ett generellt spam-förbud bör utredas vidare. Att införa en sådan bestämmelse som föreslås i det andra yrkandet kan leda till avgränsningsproblem då det ofta finns legitima skäl att skapa, handla och använda mejllistor. Även den frågan kan utredas vidare. **Därmed föreslås motion B36 anses besvarad.**

Motion B37 vill att landsmötet uttalar att Folkpartiet ska verka för att företagare och anställda ska kunna ha lika möjligheter till gott försäkringsskydd i samband med sjukdom. Med detta menar motionärerna att företagare borde kunna ges en möjlighet att välja kortare karenstid (den kortaste karenstiden är i dag sju dagar) mot en kostnad. Både **motion B38** och **motion B39** vill att små företag ska slippa sjuklöneansvar. I B39 dras gränsen vid företag med färre än 20 anställda. I denna motion argumenteras för att det är den enskilde som bör bära ta ansvar för sin egen sjuklön genom att teckna en privat försäkring. Motionärerna tror att det med en förändrad lagstiftning är högst sannolikt att försäkringsbolagen tillhandahåller tilläggsprodukter som täcker även de första 14 dagarnas sjukdom, eftersom antalet personer som skulle komma ifråga och utgöra kundgrupp är mycket stort och därmed attraktivt.

Partistyrelsen menar att det ska vara enkelt att driva företag. Företagarnas regelverk ska vara lättbegripligt och effektivt. Regeringen har gjort många viktiga förändringar för att förenkla sjuklönesystemet och göra det mindre mindre kostsamt för företagen. Alliansen har bland annat avskaffat företagens sjuklöneansvar efter andra sjukveckan och beslutat om ett generellt högkostnadsskydd, vilket är extra viktigt för små företag. Högkostnadsskyddet innebär att arbetsgivaren kan få ersättning från Försäkringskassan för sjuklönekostnader som överstiger två och en halv gånger den genomsnittliga sjuklönekostnaden som samtliga arbetsgivare har för sina anställda.

Partistyrelsen anser att arbetsgivaren bör ha incitament att motverka personalens sjukskrivningar. Det ska vara lönsamt att verka för en så frisk personalstyrka som möjligt. Man kan förvisso ändra dagens regler så att staten tar en högre kostnad men då kommer arbetsgivaravgiften att behöva höjas i motsvarande grad för alla arbetsgivare, det vill säga även dem med låga sjukskrivningstal hos personalen. Partistyrelsen

har inget emot förekomsten av privata sjukförsäkringar men anser att det offentligt finansierade sjukförsäkringssystemet bör bestå och täcka alla medborgare.

Under förra mandatperioden sänkte regeringen egenavgifterna med 0,74 procentenheter, samtidigt som sju dagars grundläggande karenstid infördes. Detta innebar att företagarnas ekonomi netto har förbättrats med 170 miljoner kronor per år. Vidare ökade regeringen valfriheten i socialförsäkringssystemen för företagare, genom att egenföretagare har getts ökade möjligheter att välja längre karenstid: 14, 30, 60 eller 90 dagar. Ju längre karenstid, desto lägre egenavgifter. På så vis har alla egenföretagare getts möjlighet att välja den karenstid och egenavgift som de själva anser passar dem och deras verksamhet bäst.

Frågan om antalet karensdagar engagerar många företagare och regeringen ser nu över möjligheterna för företagare att även kunna välja färre karensdagar än sju. **Partistyrelsen föreslår därmed att motion B37 bör anses besvarad och att motion B38 och B39 bör avslås.**

Flera motioner föreslår sänkta arbetsgivaravgifter. **Motion B40 och B41** föreslår att Folkpartiet aktivt ska verka för att sänka arbetsgivar- och egenavgifterna så att viljan till nyanställning ökar i Sverige. I **motion B42** yrkas att arbetsgivaravgiften för studenttjänster tas bort. Kriterierna för studenttjänst bör vara att anställningen sker under en begränsat antal veckor/år samt att arbetsuppgifterna är tydligt kopplade till studentens utbildning. **Motion B43** yrkar på att Folkpartiet liberalerna verkar för ett så kallat "KUL-(tur)avdrag", det vill säga halverade arbetsgivaravgifter för alla kulturarbetare.

Motion B40 och B41 förespråkar sänkta arbetsgivaravgifter utifrån perspektivet att det ger lägre kostnader för företagen och att det blir billigare att anställa. Tillgänglig forskning visar att det finns en positiv sysselsättningseffekt av sänkta arbetsgivaravgifter på kort sikt, men sannolikt inte på längre sikt. Skälet är att förutsättningarna för lönebildningen förändras när arbetsgivaravgiften sänks. På grund av de lägre arbetsgivaravgifterna ökar i nästa steg efterfrågan på arbetskraft, vilket i sin tur driver upp lönerna. De högre lönerna tenderar att äta upp den ursprungliga sänkningen av företagets lönekostnader. De högre lönerna motverkar den initiala tendensen till lägre arbetslöshet och de eliminerar den sålunda kortvarigt högre lönsamheten i företagen. Kvar står vi med en situation karaktäriserad av ungefär oförändrad arbetslöshet/sysselsättning, ungefär oförändrad lönsamhet i företagen, sannolikt högre reala löner men lägre totala skatteinkomster.

Dessa resonemang bygger på väletablerad lönebildningsforskning från Sverige såväl som andra länder, som kommit till slutsatsen att generella sänkningar av arbetsgivaravgiften i huvudsak i slutänden övervältras på arbetstagarna i form av högre löner, och med liten effekt på sysselsättning och arbetslöshet. Två tämligen färskas empiriska studier från Finland och Sverige bekräftar dessa slutsatser: "Båda studierna finner att sänkta arbetsgivaravgifter driver upp lönerna. Däremot verkar inte avgiftssänkningarna inte ge några sysselsättningseffekter." (Se Finanspolitiska rådets rapport 2009 för en genomgång av hela frågan.) Slutsatsen av detta blir enligt partistyrelsen att sänkta arbetsgivaravgifter är ett ineffektivt verktyg för att uppnå motionärernas syften.

Alliansregeringen har genomfört både generellt sänkta arbets- och egenavgifter (bland annat en sänkning av arbetsgivaravgiften med en procentenhet, som en av flera åtgärder

att för att hjälpa företagen under krisen) samt riktade sänkningar till olika grupper. Dock vill partistyrelsen påminna om att arbetsgivaravgifterna är en mycket väsentlig del av finansieringen av statliga utgifter. Det går inte att diskutera stora intäktsminskningar utan att även fundera över minskade offentliga åtaganden, och vilka de bör vara. Exempelvis innebär en på pappret blygsam sänkning av arbetsgivaravgiften med en enda procent minskade statliga intäkter om cirka 8,5 miljarder kronor. Det är alltså viktigt att vara medveten om storleksordningen i sammanhanget. Att sänka avgifterna med cirka 10 procentenheter, vilket föreslås i **motion B41**, skulle kosta staten över 80 miljarder kronor, det vill säga ungefär lika mycket som den sammanlagda sänkningen av de fyra jobbskatteavdrag som alliansregeringen genomfört.

Partistyrelsen vill också poängtera att arbetsgivaravgiften är en proportionell skatt och att Folkpartiet sedan Bertil Ohlins dagar särskilt har fokuserat på de skadliga effekterna på arbete och företagande av höga marginalskatter och eftersträvat mer proportionellt utformade skatter.

En sänkning av en proportionell skatt – som arbetsgivaravgiften – är till exempel samhällsekonomiskt betydligt mindre effektiv än en marginalskatteändring, som – i Sveriges fall – höjd brytpunkt för statlig inkomstskatt eller avskaffad värnskatt.

Enligt partistyrelsens mening bör Folkpartiet, som är ett parti som fokuserar på kunskap, utbildning och forskning samt rationalitet i beslut och politik, inte förbise dessa fakta och forskningsresultat. Däremot instämmer partistyrelsen i motionärernas intentioner att det måste bli mer lönsamt och enklare att vara företagare. Folkpartiet bör därför i stället fokusera på andra förändringar som på ett mer kostnadseffektivt sätt når det målet, såsom sänkta marginalskatter, avskaffad värnskatt, sänkt skatt på kapitalinkomster och på sikt en helt avskaffad statlig inkomstskatt. **Därmed föreslås motion B40 och B41 anses besvarade.**

Partistyrelsen håller med om att det är bra att studenter kan komplettera sina studier med arbete. Det ger ökad erfarenhet och inkomster under studietiden. Regeringen har också höjt det belopp som man som student kan tjäna på eget arbete utan att bli återbetalningsskyldig för sina studiemedel. Partistyrelsen stödjer dock inte tanken i **motion B42** att helt ta bort arbetsgivaravgiften för studenter. Alliansregeringen har redan infört halverade arbetsgivaravgifter för alla under 26 år. En ytterligare sänkning enbart för vissa skulle komplicera skattesystemet ytterligare och skapa olyckliga skillnader mellan olika unga. Detta gäller även för halverade arbetsgivaravgifter för kulturarbetare, även om en levande kultursektor naturligtvis är viktig för Sverige. Partistyrelsen tror dock att det finns bättre sätt att stödja denna sektor. **Därmed föreslås att motion B42 och B43 anses besvarade.**

Motion B44 yrkar att landsmötet ger partistyrelsen i uppdrag att verka för ett utbyggt stödssystem till innovatörer. Motionärerna menar att det i dag finns ett väl utbyggt stöd för forskningen. Däremot finns brister i motsvarigheten för innovationer. Det kan vara mycket svårt för innovatören att finna finansiering och stödfunktioner för sitt arbete om han/hon inte är knuten till ett företag. Partistyrelsen håller med om att Sverige ska ligga i framkant vad gäller innovationer. Begränsade former av offentligt stöd för att främja innovationer – särskilt i anslutning till våra universitet och högskolor – kan vara befogat. Det stöd som efterlyses i motionen finns dock delvis redan i dag och kanaliseras via den statliga

myndigheten Vinnova. Inom regeringskansliet bereds också för närvarande den nationella innovationsstrategi som Alliansen utlovade i valmanifestet inför valet 2010. Partistyrelsen vill ändå än en gång betona att privat riskkapital inte kan ersättas av offentliga insatser och att bättre villkor för privat riskkapitalbildning – som avskaffad värnsskatt, sänkta marginaskatter, och sänkt skatt på kapitalinkomster – är den centrala uppgiften i sammahanget. Därmed bör motion B44 anses besvarad.

I **motion B45** yrkar motionären på att Folkpartiet verkar för att företag ska kunna välja att få räntan på skattekontot införd en gång om året i stället för varje månad. Enligt motionären skulle detta förenkla företagandet, särskilt för mindre verksamheter. Motionären har också varit i kontakt med Skattemyndigheten som uppger att en sådan lösning skulle kunna vara genomförbar men att det krävs ett riksdagsbeslut. Partistyrelsen håller med om att det ska vara enkelt att driva företag. Onödiga regler ska slopas och genom regeringens regel-förenklingsprogram minskar nu trenden med ständigt ökande administrativa kostnader. Partistyrelsen anser att Folkpartiet bör uppmanra och värna de möjligheter som finns till ökad valfrihet för landets företagare. Med dagens datateknik bör det vara relativt enkelt för Skatteverket att erbjuda företagarna, som en frivillig möjlighet, att få räntan på skattekontot införd en gång om året i stället för varje månad. **Därför anser partistyrelsen att motion B45 bör bifallas.**

Motion B46 vill att landsmötet beslutar att Folkpartiet i samband med företagandefrågor också visar på alternativet företagssamverkan. Enligt motionen kan företag genom samverkan få mycket större genomslagskraft och komplettera varandra. Partistyrelsen håller med om detta men menar att detta är en fråga för företagen själva, inte för landsmötet. Som motionärerna själva nämner finns en lång rad samman-slutningar av företagare – så som lokala och regionala handelskammare, Nyföretagarcentrum, branschorganisationer, de rikstäckande företagorganisationerna Svenskt Näringsliv, Företagarna och Företagarförbundet – där företagare mycket väl kan knyta kontakter som leder till fördjupat samarbete. **Därmed föreslås att motion B46 anses besvarad.**

I **motion B47** uttrycks en oro över att nyföretagandet i Sverige är för lågt. Därför yrkas på att Folkpartiet stödjer en utvecklad finansiering till Nyföretagarcentrums lokala verksamheter. Partistyrelsen är medveten om det goda rådgivningsarbete som Nyföretagarcentrum bedriver. Rätt rådgivning i företagets uppstartsfas, i kombination med tillgång till kapital, är ofta helt avgörande för om en verksamhet ska lyckas. Trots att partistyrelsen vill uttrycka sitt stöd för Nyföretagarcentrums omfattande och framgångsrika arbete så kan inte partistyrelsen förorda att landsmötet utlovar pengar till en enskild verksamhet. Resursfördelningen måste vara en avvägning mellan olika intressen och ändamål när budgeten väl läggs fast. **Därmed föreslås att motion B47 anses besvarad.**

Motion B48 föreslår att Folkpartiet liberalerna ställer sig positivt till en lagstiftning mot bonussystem i banker och den övriga finanssektorn. Motionärerna menar att det inte är okej att bankerna har rätt att förhandla fram bonussystem som triggar enskilda anställda att ta alltför stora risker på ett sådant sätt att det kan innebära att staten riskerar att få gå in och rädda banken från konkurs.

Partistyrelsen håller med om att felaktigt konstruerade bonus- och incitamentsprogram kan ställa till stor skada,

inte bara för enskilda finansinstitut, utan även för hela samhällsekonomin. Samtidigt utgör marknads- och företagsregleringar ofta ingrepp i den privata äganderätten. För icke-systemviktiga banker och finansinstitut bör ersättningsfrågor till ledningen i huvudsak vara en fråga för aktieägarna. Finansiella aktörer som å andra sidan är systemviktiga får inte ta för stora risker eftersom det i slutändan är skattebetalarna som garanterar deras fortlevnad. Vi kan inte ha ett system där systemviktiga banker privatiserar sina vinster och socialiserar sina förluster. Partistyrelsen vill därför göra motionärerna uppmärksamma på de nya regler som trätt i kraft 2010. Anställda vid finansiella företag omfattas nu av en ersättningspolicy, som ska främja långsiktighet och inte uppmanra till överdrivet risktagande. Finansinspektionen ska kontrollera att reglerna följs. Frågan om ersättningar till ledande befattningshavare och åtgärder för ett sunt bankväsende diskuteras också inom EU. Bland annat vill Sverige att man inom hela EU ska höja kapitaltäckningsgraden, men på denna punkt finns dessvärre för närvarande ingen enighet. **Därmed föreslås att motion B48 anses besvarad.**

I **motion B49** vill motionären att Folkpartiet ska verka för att försäljningar av statliga bolag eller ägarandelar i andra företag ska stoppas. I motionen framförs att företag som äger våra naturtillgångar eller som är viktiga för samhällsfunktionen bör behållas i statlig ägo. Partistyrelsen menar dock att det inte bör vara statens uppgift att äga och driva kommersiella företag. Privata ägare är i de allra flesta fall bättre lämpade att driva, ta risker och utveckla ett företags verksamhet. Aktiebolagsformen lämpar sig dåligt för offentlig verksamhet. Det är rimligt att företag vill maximera den företagsekonomiska lönsamheten. Med statligt ägande kommer andra mål in i bilden. Statliga företag kan på grund av politiska önskemål tvingas acceptera sämre företagsekonomisk lönsamhet, eller i varje fall kan det misstänkas att företagsledningen måste ta hänsyn till statens politiska mål. Det kan också göra att åtgärder nödvändiga för företagets överlevnad av politiska skäl är svåra att genomföra. Risken finns också att staten skjuter till medel för att täcka förluster, stödja företag eller införa de facto konkurrensbegränsningar som gynnar statliga företag, vilket snedvrider konkurrensen för privata bolag. Detta sker redan genom att helägda statliga bolag på den privata kreditmarknaden anses mer kreditvärda till följd av ägarens, statens, soliditet oavsett företagets egna ekonomiska ställning. Ambitionen bör därför vara att fler statligt ägda företag och ägarandelar säljs. Försäljning behöver dock ske med hänsyn till konjunktur och marknads-läge. Undantag kan göras för företag med särskilda samhällsuppdrag (exempelvis Samhall och Systembolaget) eller för att försöka komma tillrätta med marknadsmisslyckanden (till exempel Svenska kraftnät). **Partistyrelsen föreslår att motion B49 avslås.**

Motion B50 tar upp frågan om statens vinstkrav på SJ. I motionen yrkas på att Folkpartiet ska verka för att vinstkravet på SJ ersätts med ett balanskrav så länge bolaget är i allmän ägo. Motionärerna menar att ett balanskrav skulle frigöra resurser inom SJ för satsningar på de delar som i dag är så märkbart eftersatta.

Partistyrelsen håller med om att situationen inom järnvägen de två senaste vintrarna har varit helt oacceptabla, trots de permanent högre satsningarna på drift- och underhåll sedan regeringsskiftet 2006. Regeringen tillförde också under 2011 800 miljoner kronor extra till drift- och underhåll. Partisty-

relsen är dock av uppfattningen att problemen de två senaste vintrarna i huvudsak beror på det extremt kalla vädret (detta är dock ingen ursäkt för förseningar – tågen ska gå i tid även om det är kallt och snöigt) samt ett eftersatt underhåll under flera decennier. Nivån på SJ:s vinstkrav torde ha mindre med saken att göra. Partistyrelsen anser att ett vinstkrav på SJ tvärtom kan bidra till att göra bolaget mer effektivt och därmed bättre på att bedriva sin verksamhet. Att avstå från ett vinstkrav, på rimlig nivå, skulle dessutom i sig betyda att staten förvrider konkurrenssituationen då SJ:s konkurrenter opererar under premissen att deras ägare vill ha avkastning på sitt kapital. **Därmed bör motion B50 anses besvarad.**

Partistyrelsen föreslår i punkt 15 att reklamskatten slopas. Konkurrensen snedvrids i dag genom att tidningar måste betala en reklamskatt, medan däremot annonser på nätet eller i TV inte beläggs med någon sådan skatt. Redan 1997 föreslog utredningen ”Avskaffa reklamskatten” att reklamskatten skulle bort. År 2002 uppmanade riksdagen den då sittande regeringen att avskaffa reklamskatten. Under senare år har regeringen regelmässigt sagt att skatten bör avskaffas, men har i praktiken prioriterat andra skattesänkningar. Folkpartiet har varit motståndare mot reklamskatten sedan den infördes för att finansiera presstödet. En avveckling av både reklamskatt och presstöd skulle medföra mer enhetliga konkurrensvillkor. Partistyrelsen föreslår att landsmötet **bifaller partistyrelsens förslag punkt 15.**

I motion B51 yrkar länsförbundet i Skåne län att landsmötet fattar ett antal beslut för att stärka Öresundsregionen. I **yrkande 1** vill motionärerna att Folkpartiet ska ha som ståndpunkt att göra Skåne till försöksregion för utökad grannspråksundervisning i grundskolan. Motionärerna vill även (**yrkande 2**) att landsmötet uttalar sig för att göra Skåne till en försöksregion för att samköra lämpliga lärlingsutbildningar samt för att regeringen ska utse en förhandlingsperson för Öresundsregionen med uppgift att riva de gränshinder som uppstår på grund av olika regelverk (**yrkande 3**). Slutligen vill motionärerna även att Folkpartiet ska verka för att bygga bort flaskhalsar i infrastrukturen i regionen (**yrkande 4**).

Partistyrelsen anser att språkkunskaper är viktiga i dagens globala värld. Det finns redan i dag viss flexibilitet i läroplanen för grundskolan som gör att skolor i Skåne skulle kunna erbjuda undervisning i danska inom ramen för de timmar för ”fritt val” som finns. Att ändra läroplanen så att det blir fler språkundervisningstimmar för alla elever är i dagsläget inte aktuellt och att skolor i Skåne skulle få välja bort engelska och B-språk till förmån för danska tror partistyrelsen inte är lämpligt. Danska ligger trots allt nära det svenska språket och är därmed lättare att lära sig utanför skolan. Partistyrelsen uppmanar dock gärna initiativ för att erbjuda eleverna extra, frivillig, undervisning i danska i Skåne-regionen. **Motion B51 yrkande 1 får därmed anses besvarat.**

När det gäller lärlingsutbildningar är det danska lärlings-systemet en viktig inspirationskälla för de lärlingsutbildningar som nu introduceras på bred front i Sverige. Utbildningsväsendet är dock organiserat på nationell nivå, vilket bland annat medför skillnader i läroplaner och arbetssätt. Inom ramen för de nationella regelverken så är dock skolor i Skåne-regionen välkomna att samarbeta med skolor i Danmark och med danska företag. **Yrkande 2 föreslås därmed anses besvarat.**

Partistyrelsen instämmer i att det är viktigt att försöka riva de gränshinder av olika slag som finns i Öresundsregionen. Partistyrelsen tror dock inte att tillsättandet av en förhandlingsperson är rätt väg att gå. Det är i stället den minister som är ansvarig för nordiska frågor som måste föra samtal med sin ansvariga danska kollega och de två på regeringsnivå lägga fram förslag som främjar rörligheten över den dansk-svenska gränsen. Endast på så sätt kan förhandlingarna bli tillräckligt förankrade hos de politiska beslutsfattarna. Man ska också lägga märke till att förhandlingar pågår kontinuerligt, men att de dessvärre inte är tillräckligt framgångsrika. Partistyrelsen menar att Folkpartiet och regeringen bör prioritera bättre Öresundsrelationer. **Yrkande 3 bör därmed anses besvarat.**

Partistyrelsen instämmer avslutningsvis med motionärerna i att det är av stor vikt att fortsätta att bygga ut infrastrukturen i regionen för att förhindra att flaskhalsar hämmar regionens utveckling. Därför anser partistyrelsen också att det bör byggas en förbindelse (tunnel) mellan Helsingborg och Helsingör och att Folkpartiet även fortsatt bör vara pådrivande för att en sådan ska komma till stånd. Folkpartiets partiledning har tidigare ställt sig bakom tanken på en tåg- och biltunnel mellan Helsingborg och Helsingör och att det i ett första steg bör genomföras en idéstudie, med målet att en tunnel ska stå klar till mitten av 2020-talet. **Partistyrelsen tillstyrker därmed motion B51 yrkande 4.**

I motion B52 anser motionären att vi måste ta större ansvar för befolkningen som bor i glesbygd och att vi befinner oss nära en allvarlig kris, med minskande befolkning och många inom kommunala sektorn som snart går i pension. Motionären är också oroad över att det fasta telefonnätet monteras ned och att det leder till problem för dem som bor i glesbygd och har trygghetslarm och yrkar att även de som bor i glesbygd ska kunna känna sig trygga när de blir äldre. Partistyrelsen förstår motionärens oro för minskat befolkningsunderlag i vissa glesbygdskommuner. Det är dock svårt, och inte heller önskvärt, att styra flyttströmmar. Grundproblemet i avfolkningsbygderna är ofta bristen på arbetstillfällen. Det kommunala utjämningsystemet är till för att ändå garantera en fullgod service i alla delar av landet, oavsett skattekraft. Därmed tas redan i dag ett ansvar för den kommunala servicen i dessa kommuner. När det gäller telefonnätet har riksdagens konstitutionsutskott nyligen granskat frågan om rätten till att ha tillgång till telefon. Enligt EU-relaterad lagstiftning har alla EU-medborgare rätt till telefon. I Sverige är det myndigheten ITPS som övervakar dessa och andra regler när det gäller telefonimarknaden. Medborgare som saknar tillgång till telefon har därmed rätt att kräva sådan tillgång. Enligt KU:s genomgång är det än så länge ingen som har gjort en sådan anmälan. **Motion B52 får därmed anses besvarad.**

Partistyrelsen övergår nu till de konsumentpolitiska motionerna. **I motion B53** anser motionären att Sverige är ett dyrt land att leva i och att antalet tillåtna led i en varus väg från producent till försäljning därför måste begränsas. Partistyrelsen anser att det är viktigt med välfungerande konkurrens på konsumentmarknaderna, men att en begränsning i antalet tillåtna försäljningsled inte är rätt väg att gå för att pressa priserna. En sådan reglering skulle vara ett stort ingrepp i producenters och konsumenters kedja av avtal sinsemellan, svårt att implementera och övervaka och skulle skapa mer byråkrati, vilket inte främjar varken producenternas eller konsumenternas intressen. Det är dessutom i slutändan inte

alls säkert att det är de varor som passerat flest led som är dyrast. Det finns många andra faktorer som är utslagsgivande för priset på en fri marknad. **Partistyrelsen anser därmed att motion B53 bör avslås.**

I motion B54 argumenterar motionärerna för att det nuvarande apoteksmonopolet för receptfria djurläkemedel ska avskaffas och att landsmötet bör uttala att monopolet avskaffas. Partistyrelsen instämmer med motionären att det är rimligt att det sker en avreglering även på denna apoteksmarknad. Partistyrelsen konstaterar också att en utredning har tillsatts av regeringen för att analysera upp frågan (dir. 2011:55). Utredaren ska analysera om det bör vara möjligt att sälja vissa receptfria läkemedel för djur på andra platser än apotek och analysera vilka läkemedel för djur som skulle kunna vara lämpliga att sälja på andra platser än apotek och i vilken utsträckning detta skulle bidra till att öka tillgängligheten till läkemedel för djur. Om utredaren finner att en sådan reglering är lämplig ska förslag lämnas. Utredningen ska vara klar med sina förslag i dessa delar den 1 april 2013. **Partistyrelsen föreslår därmed att motion B54 anses besvarad.**

Motion B55–B57 handlar om reglering av olika typer av ämnen som finns i våra livsmedel. **Motion B55** yrkar att Folkpartiet ska verka för att aspartam ska granskas utifrån ett hälsoperspektiv om det bör tillåtas att ingå som tillsats i livsmedel. Partistyrelsen vill upplysa om att en sådan granskning redan sker i dag, av Livsmedelsverket. Tillsatsen har inte bedömts utgöra någon hälsofara. Även EFSA, EU:s myndighet för livsmedelssäkerhet, har kommit till slutsatsen att aspartam är ofarligt. Motsvarande myndigheter i över 90 länder har var och en för sig granskat och godkänt aspartam sedan ämnet tillkom på 1960-talet. För att godkännas ska både ämnet och de restprodukter som det ger upphov till vid nedbrytning i kroppen vara ofarliga, i de koncentrationer som rimligen kan bli följderna av konsumtion. Det händer att det sprids rykten om denna och andra livsmedelstillsatser. Dessa bygger ofta på missförstånd eller feltolkningar av uppgifter, till exempel kraftigt uppförstorade risker från djurförsök där doserna av en viss tillsats är många gånger högre än de gränsvärden som tillåts i mänsklig föda. När det gäller aspartam specifikt behöver personer som har den medfödda sjukdomen fenylketonuri (PKU) och inte kan bryta ner fenylalanin kunna undvika livsmedel där aspartam ingår. Livsmedel som innehåller aspartam ska enligt gällande regler av detta skäl märkas. **Motion B55 bör därmed avslås.**

I motion B56 vill motionären att partistyrelsen ska vara pådrivande för att införa en märkningsplikt på halten av transfetter i våra livsmedel samt för att införa gränsvärden för tillåtna mängder av transfetter i livsmedel. **Motion B57** anser att partistyrelsen bör åläggas att ta fram ett förslag på hur gifter som används i livsmedelsproduktion ska kunna deklarerar för konsumenten.

Partistyrelsen anser att det är viktigt att konsumenten får bra information om innehållet i de livsmedel konsumenten köper. När det gäller transfetter kan det finnas anledning till förbättrad information till konsumenten. Man måste dock skilja mellan industriellt framställda transfetter, vilka bör kunna omfattas av ett krav på märkning, och de transfetter som finns naturligt i t ex mjölkprodukter och som inte synes vara farliga utan tvärtom kanske rentav nyttiga. Riksdagen beslutade i mars 2011 att tillkännage att ett förbud mot industriella transfetter i mat bör införas, efter dansk modell. Frå-

gan om införande av gränsvärden faller därmed. **Partistyrelsen föreslår att motion B56 därmed anses besvarad.**

När det gäller redovisning av de ämnen som används i livsmedelsproduktionen anser partistyrelsen att det skulle vara mycket svårt att genomföra en sådan märkning. Målet bör i stället vara att ämnen som är bevisat farliga inte ska finnas i livsmedlen och att jordbruket i stort inte bör använda gödningsmedel som förs vidare till konsumenten och som bedöms som farliga. Det finns redan i dag strikta gränsvärden för alla sådana medel. Dessa kontrolleras också och av och till upptäcks för höga värden och då stoppas det partiet med livsmedel. De konsumenter som inte alls vill handla varor som är besprutade har redan i dag möjligheten att välja ekologiska alternativ. I de flesta livsmedelsbutiker som tillhör större kedjor, kan man också ofta skaffa sig information om produktionsvillkoren för svenskproducerade livsmedel, genom personalen, då flera av kedjorna tillämpar avtalsvillkor som reglerar till exempel vilka gifter och bekämpningsmedel som används. Därmed menar partistyrelsen att motionärens intentioner i praktiken redan kan tillgodoses. **Partistyrelsen föreslår därmed att motion B57 avslås.**

I motion B58 vill motionärerna att Folkpartiet ska verka för att alla avtal ska kvalitetsgranskas och att det i vissa branscher ska vara ett krav att avtalen ska vara kvalitetssäkrade. Skälen som motionärerna framför är att antalet avtal som medborgaren ingår dramatiskt har ökat och att medborgaren kan ha svårigheter att bedöma innehållet. Partistyrelsen vill påminna om att det finns en avtalslag som reglerar vad som är tillåtet i sådana avtal. I denna finns skydd och begränsningar som ska vara till gagn för konsumenten. Partistyrelsen anser att frivillig eller branschvis organiserad ytterligare kvalitets-säkring av avtal med branschföretag och konsumenter är bra, men att detta bör vara något för branschen att hantera och inte för staten, vars roll i stället är att vara rättsystemets garant. Det handlar ändå om privata företags kontrakt med enskilda personer. I många fall och för många av livets vanliga förekommande situationer finns det också standardavtal eller motsvarande produkter, som medborgarna kan använda sig av. **Partistyrelsen avstyrker därmed motion B58.**

I motionerna B59–B61 vill motionärerna på olika sätt strama åt regelverket när det gäller SMS-lån och andra konsumentkrediter. **I motion B59** vill motionären att lagstiftningen skärps ytterligare, bland annat genom en automatisk broms för räntekostnader och skärpt ockerlagstiftning. **Motion B60** förespråkar bland annat att marknadsföringen av sms-lån måste innehålla varningstexter liknande de på cigarettförpackningar. **Motion B61** argumenterar för att alla lån, inklusive sms-lån, måste rapporteras till Finansinspektionen eller Konsumentverket och att det bara ska vara tillåtet med ett sådant lån åt gången.

Partistyrelsen vill erinra om att regeringen i juni 2010 lade fram propositionen ”Ny konsumentkreditlag”, som antogs av riksdagen under hösten. Den nya lagen började gälla den 1 januari 2011 och innebär såväl genomförande av ett EU-direktiv om konsumentkrediter som ytterligare åtgärder för att motverka de skuldsättningsproblem som sms-lån och andra så kallade snabb lån fört med sig. En nyhet i förhållande till den tidigare konsumentkreditlagen är att konsumenten får rätt att ångra ett kreditavtal inom 14 dagar. Vidare införs en skyldighet för långgivaren att göra en verklig kreditprövning och att detaljerat informera om bland annat effektiv ränta för lånet. Kreditgivaren ska också dokumentera kredit-

avtalet och dess villkor. EU-direktivet gav medlemsländerna frihet att undanta krediter under 200 euro men detta utnyttjades inte av Sverige utan här gäller reglerna alla snabbblån utan beloppbegränsning.

Folkpartiet har varit pådrivande för flera av de förändringar som den nya lagstiftningen innebär. Folkpartiet ville därjämte att tillsynen över dessa snabbblån skulle flyttas från Konsumentverket till Finansinspektionen, där låneföretagen ändå måste registreras. Denna fråga bereds fortfarande i regeringskansliet.

I och med att förändringarna infördes nyligen anser partistyrelsen att det är rimligt att avvakta med ytterligare ny lagstiftning och i stället först utvärdera hur den nya lagen fungerar i praktiken och om det finns behov av ytterligare förändringar. När det gäller införande av varningstexter på exempelvis cigarettpaket anser partistyrelsen att det är skillnad mellan användning av beroendeframkallande och hälsofarliga produkter, såsom cigaretter, och sms-lån som i sig inte behöver utgöra en fara för konsumenten. **Motionerna B59–B61 avstyrks därmed.**

Bostadspolitik samt plan- och bygglagstiftning

Partistyrelsens förslag punkt 9–10 och motion B62–B75

Motion B62 föreslår att landsmötet uppdrar åt partistyrelsen att tillsätta en bostadspolitisk arbetsgrupp (**yrkande 1**), att Folkpartiet ska fortsatt verka för ombildning av hyresrätter till bostadsrätter för att bryta den ensidiga dominansen av hyresrätter i vissa stadsdelar i miljonprogramsområden (**yrkande 2**) och verka för att andrahandsuthyrningen smidigare (**yrkande 4 och 5**). **Motion B63** föreslår att andrahandsmarknaden på bostadsrätter och hyresrätter avregleras helt och att hyresmarknaden ska fortsatt reformeras mot en på sikt helt avreglerad marknad. **Motion B64** efterlyser regeländringar för uthyrning av bostadsrätter som innebär att det är den enskilda bostadsrättsmedlemmens ensak hur han eller hon vill använda sin egendom så länge skyldigheterna mot den övriga föreningen fullgörs. **Motion B65 yrkande 1** föreslår att Folkpartiet ska verka för att boendeinflyttandet i utanförskapsområden ökar.

Partistyrelsen konstaterar, liksom **motion B62** påpekar, att det är viktigt med en sammanhållen bostadspolitik som är utformad med såväl ett ekonomiskt som socialt och ekologiskt perspektiv.

Folkpartiets bostadspolitik genomförs nu till stor del av alliansregeringen. Avskaffande av fastighetsskatten, inrättande av ägarlägenheter, avskaffande av stopplagen för ombildning till bostadsrätter och räntebidragen är några av de reformer som hittills genomförts. Problemen på bostadsmarknaden är dock inte lösta – på en del orter är det överskott på bostäder, på andra håll bostadsbrist. Många tätorter är socialt och etniskt segregerade. Liberalt idéarbete är fortsatt viktigt.

Bostadsmarknaden ska kunna möta konsumenternas olika behov och efterfrågan. Människor måste kunna hitta ett boende som de är nöjda med. Därför är det viktigt med olika

upplåtelseformer. När människor får större inflytande över det egna boendet ökar engagemanget också för bostadsområdet. Därför måste de som önskar kunna ombilda sina hyresrätter till bostadsrätter och ägarlägenheter. Inte minst viktigt är detta i "utanförskapsområden" som ofta har total dominans av hyresrätter.

Det är samtidigt viktigt att värna hyresrätten som upplåtelseform. Förutsättningarna för att det ska bli lönsamt att äga och förvalta hyresfastigheter måste förbättras. Det är rimligt att en centralt placerad lägenhet har högre hyra än en mindre centralt placerad lägenhet. En flexiblere hyressättning skapar en större mångfald i utbudet. Sannolikheten blir då större att hyresgästerna hittar något som överensstämmer med deras egna önskemål.

Den reformering av hyressättningssystemet som regeringen nu gjort med stöd från hyresmarknadens parter innebär att allmännyttans hyresnormerande roll ersätts med en princip om att kollektivt förhandlade hyror mellan hyresmarknadens parter ska vara normerande. Samtidigt förstärks besittningsskyddet för hyresgästen genom en skyddsregel mot att kraftiga hyreshöjningar får ett för snabbt genomslag. Rena marknadshyror skulle innebära att den stora efterfrågan på bostäder som finns på vissa orter – i kombination med litet utbud – skulle öka hyrorna med betydande belopp som skulle riskera att många hyresgäster skulle behöva flytta. Besittningsskyddet skulle därmed i realiteten försvinna.

Flera motionärer efterlyser enklare eller helt borttagna regler för andrahandsuthyrning, såväl i hyresrätt som i bostadsrätt, samt ekonomiska lättnader för uthyrning.

Partistyrelsen instämmer i att det är angeläget att bättre utnyttja de möjligheter till fler boendetillfällen som finns inom det befintliga bostadsbeståndet. Folkpartiet har i regeringen varit med och genomfört lagändringar som ska ge större möjligheter och ökade incitament till andrahandsupplåtelse. Hyresnämnden ska kunna ge tillstånd till andrahandsuthyrning när en hyresgäst på grund av längre utlandsvistelse eller studier på annan ort vill hyra ut sin lägenhet, och den tid som återbetalningsskyldigheten för den som har tagit ut en hyra som inte är skäligen förkortas från två år till ett år bakåt i tiden.

Regeringen har också gjort det mycket lönsammare för privatpersoner hyra ut rum i den egna bostaden. Tidigare gällde att hyresintäkter på upp till 4 000 kronor var skattefria, ett belopp som först höjdes till 12 000 kronor, sedan i ett andra steg till 18 000 kronor och nu väntas höjas till 21 000 kronor.

De frågor som motionärerna belyser tas till stor del också upp av **partistyrelsens förslag punkt 9 och 10**, som innehåller flera förslag för att förbättra hur bostadsmarknaden fungerar och för att snabbt öka utbudet av bostäder.

Det är ett problem att det är svårt att hitta en bostad för dem som vill och ta ett nytt arbete. Utöver att "flyttskatten" långsiktigt bör sänkas (som nämns i **partistyrelsens förslag punkt 8**) vill partistyrelsen därför också öka möjligheten att hyra ut bostäder som står tomma eller som inte används fullt ut. På sikt måste byggandet öka, särskilt i Stockholmsregionen, men parallellt krävs också åtgärder som gör att det befintliga bostadsbeståndet utnyttjas mer effektivt. Det finns i dag många bostäder som står tomma, eller där bostaden är för stor för den som bor där.

Hyressättningen vid andrahandsuthyrning bör därför kunna ske friare än i dag. Partistyrelsen föreslår därför i **punkt 9** att en utredning bör få i uppdrag att analysera vilka

effekter en friare hyressättning vid andrahandsuthyrning kan ge. Vid andrahandsuthyrning är det i dag enbart tillåtet att ta ut mycket låga hyror, som till exempel inte inkluderar kostnader för lånebetalningar som ägaren kan ha. Tas en högre hyra ut riskerar uthyraren att bli dragen inför hyresnämnden, något som sannolikt avskräcker från att hyra ut. I **punkt 10** föreslår partistyrelsen att det skattefria fribeloppet vid andrahandsuthyrning höjs från dagens 1 500 kronor per månad till cirka 4 000 kronor per månad.

Partistyrelsen föreslår mot denna bakgrund att partistyrelsens förslag punkt 9 och 10 bifalls, att motion B62 yrkande 1 avslås, att motion B62 yrkande 2, 4 och 5 samt motion B63 yrkande 1 anses besvarade, att motion B63 yrkande 2 avslås samt att motion B64 och motion B65 yrkande 1 anses besvarade.

Motionerna B62 yrkande 6, B66 och B67 för fram andra förslag på ändrade skatteregler för boendet. **Motion B62 yrkande 6** vill att lagstiftningen medverkar till att fler vill och kan äga sin bostad samt att regelverket medger bostadskarriär utan inlåsnings effekter. **Motion B66** föreslår att Folkpartiet verkar för att i skattehänsyn jämställa hyresrätter med övriga boendeformer samt att det utreds om hyresavdrag kan vara en lämplig åtgärd för att uppnå fiskal likabehandling av olika boendeformer. **Motion B67** föreslår stimulans av nybyggnation av hyresrätter genom införande av en skattebefrielse av fastighetsföretag till den del uppkomna reavinster återinvesteras i nybyggda hyresfastigheter.

De tre huvudsakliga boendeformer som finns egna hem, bostadsrätter och hyresrätter skiljer sig åt i karaktär och förutsättningar. Att äga en bostad är ett långsiktigt åtagande där ägaren tar egna ekonomiska risker. Att hyra en bostad är mer flexibelt och utan egen ekonomisk risk. Det är därför ingen självklarhet att de olika boendeformerna ska behandlas exakt lika skattemässigt. En grundbult i det svenska skattesystemet är att personliga levnadsomkostnader som utgifter för mat, kläder, resor (med undantag för arbetsresor) och hyra inte kan vara avdragsgilla. Därför är inte skatteavdrag för hyresutgifter en lämplig åtgärd.

Det är viktigt att underlätta byggandet av nya hyresrätter. Fastighetsföretag kan redan i dag använda vinster på försäljning av delar av sitt bestånd före skatt till att återinvestera i nybyggda hyresfastigheter eller andra fastigheter såsom motionären föreslår. **Partistyrelsen föreslår att motion B62 yrkande 6 bifalls och att motion B66 och B67 avslås.**

I motion B62 yrkande 3, B65 yrkande 2 samt B68 föreslås att Folkpartiet ska verka för ett system där ägarlägenheter blir möjliga även i det befintliga beståndet. Det är partistyrelsens bestämda uppfattning att den reform som möjliggjorde bildandet av ägarlägenheter i nyproduktion nu bör följas upp av lagförslag som möjliggör omvandling av hyres- och bostadsrätter i befintliga bostadshus till ägarlägenheter. Redan i dag har ägaren rätt att självständigt förfoga över fastigheten, till exempel genom att överlåta, pantsätta och hyra ut den. Partistyrelsen föreslår därför **att motion B62 yrkande 3, B65 yrkande 2 och B68 bifalls.**

I motion B69 föreslås att Folkpartiet arbetar fram ett generellt stadsbyggnadsprogram för förnyelse och bevarande som vägledning för partiets ledamöter i kommunerna, att Folkpartiet verkar för att skyddet i städernas kulturminnesvård stärks, särskilt verkar för ett förstärkt skydd av Stockholms innerstad med Djurgården såsom riksintresse för kulturmin-

nesvården samt att stadsbyggnadspolitik blir till en nationell profilfråga, i synnerhet i valet 2014.

Allt fler människor bor i städer och tätorter, i Sverige och världen. Partistyrelsen ser den täta, mångfacetterade och blandade staden som en ekonomisk, kulturell, social och miljömässig möjlighet och bejakar den traditionella europeiska stadens renässans. Inte minst ur klimathänseende är ett tätt stadsbyggande med låga växthusgasutsläpp per capita och gott underlag för kollektivtrafiklösningar ofta att föredra framför ett glest och mer utspritt sådant. Närheten mellan arbetsplatser, bostäder och service minskar behovet av resande och gör det möjligt att hålla nere energianvändning, utsläpp och föroreningar.

En tät och växande storstad med en blandning av funktioner innebär naturliga konflikter och ställer därför krav på hantering av dessa. Inte minst ställs stora krav på varsamhet med kulturhistoriska byggnader, strukturer och miljöer. Förnyelse och utveckling är en nödvändighet i en levande stad, samtidigt som det finns all anledning att värna de värden som uppfattas som stadens själ och signum. Nya årsringar och märkesbyggnader måste få tillkomma, men med respekt för de redan existerande. Den myllrande och bullrande staden måste kunna rymma fickor av lugn.

Som motionärerna skriver är Stockholms innerstad med Djurgården utpekade som ett område med kulturminnesvärden av riksintresse. I Riksantikvarieämbetets beskrivning av området ingår stockholmska särdrag som anpassningen till naturen, fronten mot vattenrummen och Stockholms inlopp, både från Saltsjön och Mälaren, vyerna från viktiga utsiktspunkter och kontakten med vattnet, de tydligt avläsbara "årsringarna" i stadsväxten, stenstadens tydliga yttre gräns, stadssilhuetten med den begränsade hushöjden där i stort sett bara kyrktornen och offentliga byggnader tillåts höja sig över mängden samt byggnader och miljöer med anknytning till konstnärliga verk och historiska personer. Det finns alltså en lång rad orsaker till att Stockholms innerstad ska ha ett högt kulturminnesskydd.

Partistyrelsen anser att såväl Stockholmsregionens tillväxt som de väl dokumenterade kulturminnesvärdena i stadslandskapet är av nationellt intresse, och att bebyggelseutveckling måste kunna ske samtidigt som de kulturhistoriska värdena tydliggörs. Partistyrelsen gör dock bedömningen att skyddet för kulturminnesvärden fyller sitt syfte, och ser inget behov av ytterligare förstärkningar. **Med detta föreslår partistyrelsen att motion B69 avslås.**

Motion B70 föreslår att möjligheten till expropriation samt markinlösen och släntintrång genom tvång försvinner och att landsmötet uttalar att kommunernas förköpsrätt vid försäljning av fastigheter försvinner. Motionären belyser en central och viktig fråga i samhällsplaneringen i stort, nämligen proportionalitetsprincipen och avvägningen mellan allmänna och enskilda intressen.

Partistyrelsen konstaterar att plan- och bygglagstiftningen sedan Folkpartiet och alliansen tog över regeringsmakten liberaliserats i en rad avseenden genom förenklingar och förtydliganden av reglerna för att underlätta planerings- och byggprocessen för alla berörda i syfte att avreglera och förenkla för den enskilde, såväl privatpersonen som näringsidkaren.

Äganderätten är viktig, men ibland kommer avdömning att behöva ske till de kollektiva nyttigheternas fördel. Därför bör möjligheten till expropriation kvarstå. Partistyrelsen vill

i sammanhanget påminna om de nya ersättningsreglerna för expropriation som leder till höjda ersättningar, bland annat genom ett påslag med 25 procent på marknadsvärdet på den fastighet som är i fråga. Syftet med reformen är att stärka äganderätten.

Förköpslagen upphävdes 2010 och kommunernas rätt till förköp vid fastighetsförsäljningar har således redan tagits bort. **Partistyrelsen föreslår att motion B70 yrkande 1 och 2 avslås och att yrkande 3 anses besvarat.**

Motion B71 föreslår att Folkpartiet ställer sig bakom att ansvaret för översiktsplaner och stadsplanering flyttas till regional nivå. Motionärerna lyfter frågan om det är rimligt att huvudansvaret för den rumsliga planeringen och byggandet ligger på kommunal nivå när vi rör oss alltmer över större geografiska områden för arbete, studier, fritid och handel. Partistyrelsen anser att frågeställningen tål att diskuteras men bedömer att det kommunala planmonopolet bör ligga fast. Samtidigt är det viktigt att betona behovet av ökad samordning över såväl kommun- som länsgränser.

Folkpartiets och regeringens arbete med att förbättra och förenkla regelverket för samhällsbyggnad har lett till att en ny enklare plan- och bygglag har tagits fram och beslutats. De grundläggande syftena i lagen förändras inte, vilket innebär att det kommunala självstyret och kommunernas ansvar för planeringen ligger fast, och att staten, via länsstyrelsen, fortsatt ska ha en stark roll. Översiktsplanen får en tydligare strategisk funktion och det ska framgå av översiktsplanen hur kommunen i den fysiska planeringen avser ta hänsyn till och samordna översiktsplanen till nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling av kommunen. Syftet är att översiktsplanen behöver grundas på omvärldsanalyser och övergripande mål om utvecklingen både i ett nationellt och regionalt perspektiv. Exempel på detta är regionala tillväxtprogram, regionala utvecklingsprogram, miljö kvalitetsmålen, regionala klimat- och energistrategier, länsplaner för transportinfrastruktur samt de transportpolitiska målen.

I och med detta uppnås förhoppningsvis både lokal förankring och medborgerligt inflytande och den översikt som krävs för att kunna planera på regional nivå. **Partistyrelsen föreslår att motion B71 avslås.**

I motion B72 föreslås att krav på deklaration av avloppsanläggning i samband med köp och försäljning av fastighet. Partistyrelsen instämmer i problemet med enskilda avlopp utan tillräcklig rening av fosforutsläpp som bidrar till övergödningen av haven, och erfar att drygt 300 000 fastigheter har avlopp som inte klarar lagens krav på längre gående rening än slamavskiljning.

Genom HUS-avdraget för ombyggnadsarbeten av enskilda avlopp och LOVA-bidraget via havsmiljöanslaget ökas förhoppningsvis takten i arbetet med att åtgärda problemen. Det av alliansregeringen införda fosfatförbudet i disk- och tvättmedel har dessutom gjort att risken för övergödande utsläpp från enskilda avlopp har minskat.

Det är viktigt att kommunerna följer utvecklingen och håller lokala regelverk för godkännande av enskilda hushållsavlopp uppdaterade i takt med den tekniska utvecklingen. Ett tillfälle att säkerställa att information om avloppets tillstånd förs över skulle kunna vara vid försäljning. Partistyrelsen föreslår att motion B72 anses besvarad.

I motion B73 yrkas att Folkpartiet driver på arbetet med en skärpning av byggenormerna. Det finns flera mål upp-

sätta, på EU-nivå och nationellt, för energieffektivisering. Det av riksdagen antagna målet innebär att energiintensiteten i den svenska ekonomin ska minska med 20 procent mellan 2008 och 2020. Målet är sektorsövergripande och avser mängden tillförd energi per BNP-enhet i fasta priser. Som en följd av EG-direktivet (2006/32/EG) om energibesparing och energitjänster har riksdagen även antagit ett vägledande mål om minst 9 procent effektivare slutlig energianvändning till år 2016 jämfört med genomsnittet för år 2001–2005. Alliansregeringen har också i sin energiöverenskommelse slagit fast att användningen av fossila bränslen för uppvärmning ska vara helt avvecklad till 2020. Det kräver betydande energieffektiviseringar, inte minst i byggsektorn.

Partistyrelsen anser att boendet kan bli betydligt mer klimatsmart än i dag, bland annat genom att det byggs fler hus med mycket låg energiförbrukning, till exempel passivhus. När det befintliga bostadsbeståndet, speciellt i miljöprogramområdena, upprustas bör energieffektivisering ha hög prioritet.

Generella ekonomiska styrmedel, som energiskatt och koldioxidskatt, påverkar priset på energi och utgör därmed en viktig grundläggande stimulans till en effektiv användning av energi, bland annat i bebyggelsen. Utöver dessa kan det även finnas skäl att kontinuerligt se över och vid behov skärpa Boverkets energikrav för nya byggnader. **Partistyrelsen föreslår att motion B73 anses besvarad.**

I motion B74 föreslås att Folkpartiet verkar för att tomt-rättsinstitutet avskaffas och tomt-rättsinnehavarna erhåller rätt att förvärva tomtmarken. Partistyrelsen konstaterar att tomt-rättsinstitutet innebär att åtskilliga människor själva äger sitt eget hus men inte den mark på vilken huset står. För många framstår det som både egendomligt och otillfredsställande. Det är framför allt de stegvisa och ofta höga avgäldsökningarna för tomträtter med privatbostäder som gjort att tomt-rättsinstitutet ifrågasatts, och därför bör bli föremål för en bred och heltäckande översyn. Konsekvenserna av ett avskaffande av tomt-rätten bör kunna analyseras i ett sådant sammanhang. Utrymmet för privat ägande, också när det gäller tomtmark, måste vidgas. Det är ett naturligt led i stärkandet av egenmakten inom bostadspolitiken.

I flera kommuner runt om i Sverige har småhusägare erbjudits att friköpa sina tomter, som i dag upplåts med tomt-rätt. Folkpartiet har vid ett flertal tillfällen motionerat i riksdagen om att erbjudandet att friköpa sin tomt borde finnas i alla kommuner där tomt-rätt finns.

Frågan om friköp är dock inte helt enkel, särskilt när det gäller hur köpeskillningens storlek regleras. Här måste en avvägning göras av vad som skulle kunna vara ett otillbörligt gynnande av vissa kommuninvånare mot vad som framstår som rimligt i förhållande till den enskilde tomt-rättsinnehavaren. **Partistyrelsen föreslår att motion B74 anses besvarad.**

I motion B75 yrkas att sjöboden liksom båthus får ett tydligt lagstöd, genom en "friggebodsreform" som till exempel gör det möjligt med stöd i PBL att kunna byta ut en byggnad mot en ny identisk med samma användningsområde utan omfattande prövningar. Partistyrelsen konstaterar att plan- och bygglagstiftningen sedan Folkpartiet och alliansen tog över regeringsmakten liberaliserats i en rad avseenden genom förenklingar och förtydliganden av reglerna för att underlätta planerings- och byggprocessen för alla berörda. Ett tydligt exempel är att den bygglovsbefriade friggeboden byggts ut till 15 kvadratmeter.

Även strandskyddet, som är en generell bestämmelse i miljöbalken, har reformerats genom att tillämpningen av strandskyddet blivit mer flexibel utifrån lokala förhållanden. I högt exploaterade områden fortsätter strandskyddet att vara mycket starkt, men samtidigt får kommunerna större utrymme att bevilja nybyggnation i områden med lågt exploateringsstryck. Folkpartiet är positivt till denna förändring. Det är rimligt att reglerna tillämpas med anpassning till att verkligheten ser annorlunda ut på till exempel västkusten jämfört med i Norrlands inland.

Rent generellt gäller att inom ett strandskyddsområde får inte nya byggnader uppföras. Inte heller får byggnader eller byggnaders användning ändras eller andra anläggningar eller anordningar utföras, om det hindrar eller avhåller allmänheten från att beträda ett område där den annars skulle ha fått färdas fritt. Förbudet i bestämmelsen är tänkt att uttryckligen kopplas till effekterna av en ändring, och de nya reglerna innebär bland annat att fler fysiska förändringar av byggnaden än tidigare kan vara dispenspliktiga och att användnings sättet i sig kräver dispens om det innebär en ökad privatisering och att förbudet mot ändringar gäller även i förhållande till det biologiska syftet.

Motionärerna efterlyser dels likvärdiga förutsättningar i hela landet, dels förenklade regler. Partistyrelsen delar inte motionärernas syn. Dels skulle en allmän regelförenkling för uppförande och ändring av sjöbodar riskera urholka strandskyddet generellt, vilket inte är önskvärt. Dels skiljer sig de lokala förutsättningarna väsentligen åt i olika delar av landet, såväl mellan glesbygd och tätbebyggda områden som mellan olika områden med högt exploateringsstryck. Det kan i många fall vara rimligt att olika kommuner antar olika lokala riktlinjer inom ramen för de lagrum som finns. **Partistyrelsen föreslår att motion B75 avslås.**

Partistyrelsens förslag till beslut

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** partistyrelsens förslag punkt 1 bifalls
2. **att** partistyrelsens förslag punkt 2 bifalls
3. **att** partistyrelsens förslag punkt 3 bifalls
4. **att** partistyrelsens förslag punkt 4 bifalls
5. **att** partistyrelsens förslag punkt 6 bifalls
6. **att** motion B1 yrkande 1 avslås
7. **att** motion B1 yrkande 2 anses besvarat
8. **att** motion B1 yrkande 3 anses besvarat
9. **att** motion B2 anses besvarad
10. **att** motion B3 anses besvarad
11. **att** motion B4 yrkande 1 anses besvarat
12. **att** motion B4 yrkande 2 anses besvarat
13. **att** motion B5 yrkande 1 anses besvarat
14. **att** motion B5 yrkande 2 anses besvarat
15. **att** motion B6 avslås
16. **att** partistyrelsens förslag punkt 8 bifalls
17. **att** motion B7 anses besvarad
18. **att** motion B8 avslås
19. **att** motion B9 avslås
20. **att** motion B10 anses besvarad
21. **att** partistyrelsens förslag punkt 16 bifalls
22. **att** motion B11 anses besvarad
23. **att** motion B12 anses besvarad
24. **att** motion B13 anses besvarad
25. **att** motion B14 anses besvarad
26. **att** motion B15 anses besvarad
27. **att** motion B16 yrkande 1 avslås
28. **att** motion B16 yrkande 2 avslås
29. **att** motion B17 yrkande 1 avslås
30. **att** motion B17 yrkande 2 avslås
31. **att** motion B18 anses besvarad
32. **att** motion B19 bifalls
33. **att** motion B20 anses besvarad
34. **att** motion B21 anses besvarad
35. **att** motion B22 yrkande 1 avslås
36. **att** motion B22 yrkande 2 avslås
37. **att** motion B23 avslås
38. **att** motion B24 avslås
39. **att** partistyrelsens förslag punkt 5 bifalls
40. **att** partistyrelsens förslag punkt 7 bifalls
41. **att** partistyrelsens förslag punkt 11 bifalls
42. **att** motion B29 anses besvarad
43. **att** motion B30 anses besvarad
44. **att** motion B31 anses besvarad
45. **att** partistyrelsens förslag punkt 13 bifalls
46. **att** partistyrelsens förslag punkt 14 bifalls
47. **att** motion B25 yrkande 1 anses besvarat
48. **att** motion B25 yrkande 2 anses besvarat
49. **att** motion B26 anses besvarad
50. **att** motion B27 avslås
51. **att** motion B28 anses besvarad
52. **att** motion B32 yrkande 1 avslås
53. **att** motion B32 yrkande 2 avslås
54. **att** motion B33 anses besvarad
55. **att** partistyrelsens förslag punkt 12 bifalls
56. **att** motion B34 yrkande 1 bifalls
57. **att** motion B34 yrkande 2 anses besvarat
58. **att** motion B34 yrkande 3 anses besvarat
59. **att** motion B34 yrkande 4 anses besvarat
60. **att** motion B35 anses besvarad
61. **att** motion B36 yrkande 1 anses besvarat
62. **att** motion B36 yrkande 2 anses besvarat
63. **att** motion B37 anses besvarad
64. **att** motion B38 avslås
65. **att** motion B39 avslås
66. **att** motion B40 anses besvarad
67. **att** motion B41 anses besvarad

- 68. att motion B42 anses besvarad
- 69. att motion B43 anses besvarad
- 70. att motion B44 anses besvarad
- 71. att motion B45 bifalls
- 72. att motion B46 anses besvarad
- 73. att motion B47 anses besvarad
- 74. att motion B48 anses besvarad
- 75. att motion B49 avslås
- 76. att motion B50 anses besvarad
- 77. att partistyrelsens förslag punkt 15 bifalls
- 78. att motion B51 yrkande 1 anses besvarat
- 79. att motion B51 yrkande 2 anses besvarat
- 80. att motion B51 yrkande 3 anses besvarat
- 81. att motion B51 yrkande 4 bifalls
- 82. att motion B52 yrkande 1 anses besvarat
- 83. att motion B52 yrkande 2 anses besvarat
- 84. att motion B52 yrkande 3 anses besvarat
- 85. att motion B53 avslås
- 86. att motion B54 anses besvarad
- 87. att motion B55 avslås
- 88. att motion B56 yrkande 1 anses besvarat
- 89. att motion B56 yrkande 2 anses besvarat
- 90. att motion B57 avslås
- 91. att motion B58 avslås
- 92. att motion B59 avslås
- 93. att motion B60 yrkande 1 avslås
- 94. att motion B60 yrkande 2 avslås
- 95. att motion B61 yrkande 1 avslås
- 96. att motion B61 yrkande 2 avslås
- 97. att partistyrelsens förslag punkt 9 bifalls
- 98. att partistyrelsens förslag punkt 10 bifalls
- 99. att motion B62 yrkande 1 avslås
- 100. att motion B62 yrkande 2 anses besvarat
- 101. att motion B62 yrkande 4 anses besvarat
- 102. att motion B62 yrkande 5 anses besvarat
- 103. att motion B63 yrkande 1 anses besvarat
- 104. att motion B63 yrkande 2 avslås
- 105. att motion B64 anses besvarad
- 106. att motion B65 yrkande 1 anses besvarat
- 107. att motion B62 yrkande 6 bifalls
- 108. att motion B66 yrkande 1 avslås
- 109. att motion B66 yrkande 2 avslås
- 110. att motion B67 avslås
- 111. att motion B62 yrkande 3 bifalls
- 112. att motion B65 yrkande 2 bifalls
- 113. att motion B68 bifalls
- 114. att motion B69 yrkande 1 avslås
- 115. att motion B69 yrkande 2 avslås
- 116. att motion B69 yrkande 3 avslås
- 117. att motion B69 yrkande 4 avslås

- 118. att motion B70 yrkande 1 avslås
- 119. att motion B70 yrkande 2 avslås
- 120. att motion B70 yrkande 3 anses besvarat
- 121. att motion B71 avslås
- 122. att motion B72 anses besvarad
- 123. att motion B73 anses besvarad
- 124. att motion B74 anses besvarad
- 125. att motion B75 yrkande 1 avslås
- 126. att motion B75 yrkande 2 avslås

Reservation B1

Jonas Andersson reserverar sig till förmån för att partistyrelsens förslag punkt 3, mening 4, får lydelsen:

”Det innebär att steg för steg nå en nivå för den högsta marginalskatten utifrån principen ’hälften kvar’, det vill säga högst 50 procent.”

Reservation B2

Carl B. Hamilton och Staffan Werme reserverar sig till förmån för att sista meningen i partistyrelsens förslag punkt 9 ersätts med texten

”En utredning bör få i uppdrag att ta fram förslag och analysera effekterna av en friare hyressättning vid andrahandsuthyrning, större möjlighet att hyra ut en bostadsrätt mot att en avgift betalas till föreningen samt en fri hyressättning vid nyproduktion.”

och anför:

”Mindre bostadsbrist, bättre utnyttjande av bostadsbeståndet – mindre fokus på dem som redan har sitt på det torra på bostadsmarknaden.”

Reservation B3

Carl B. Hamilton reserverar sig till förmån för avslag på motion B34 yrkande 1 och hänvisar för motivering till sin reservation D6.

Särskilt yttrande B1

Bonnie Bernström yttrar sig till förmån för bifall till motion B34 yrkande 2 och 3 och anför:

”Tillämpningen av LOU hindrar ofta små och nystartade företag från att vinna upphandlingar och ibland att över huvud taget lägga anbud. Konstruktionen av upphandlingsunderlagen innebär ofta en diskriminering. Detta bör förändras.”

Särskilt yttrande B2

Adam Cwejman och Hedwig Kastenholm yttrar sig till förmån för bifall till motion B63.

C. Arbetsmarknad, migration och integration

Partistyrelsens förslag	25
Partistyrelsens yttrande	26
Inledning	26
Arbetsmarknad	27
Migration, asyl och integration	32
Partistyrelsens förslag till beslut	37

Partistyrelsens förslag

En svensk flexicurity

1. Nya turordningsregler på arbetsmarknaden.

Större vikt ska läggas vid den enskildes kompetens samtidigt som tryggheten i omställningen ökar. Arbetsgivarna bör i samband med att anställningsskyddet moderniseras avsätta större resurser för omställning. De nuvarande turordningsreglerna i LAS avskaffas, och ersätts med turordningsregler som baseras på den enskildes kompetens. Företrädesrätten till återanställning för personer som sagts upp på grund av arbetsbrist bör kortas från nio månader till sex månader.

2. Förläng provanställningstiden från ett halvår till ett år för personer under 26 år.

Det gör att den anställda har längre tid på sig att visa sin kompetens och arbetsgivaren får bättre underlag för sitt anställningsbeslut.

3. För att stimulera livslångt lärande bör den anställda och arbetsgivaren kunna avsätta medel till kompetenssparande.

En modell är förslagsvis att det avdragsgilla pensionssparandet breddas till ett "pensions- och kompetenssparande" och beloppsgränsen för det avdragsgilla sparandet höjs.

4. Inför en allmän arbetslöshetsförsäkring med en inkomstberoende ersättning för alla som har arbetat en viss tid.

Dagens a-kassor ska ersättas med en gemensam arbetslöshetskassa i statlig regi som omfattar alla som arbetar.

5. Höj taket i arbetslöshetsförsäkringen till samma nivå som i sjukpenningen under första 4,5 månaderna (100 dagar).

Ersättningstaket ska även höjas årligen i takt med prisbasbeloppet.

6. Utveckla ett system där man kopplar en "profilering" av den arbetssökande (dvs. en bedömning av den enskildes risk att fastna i långvarig arbetslös-

het) till tillgången på tidiga insatser och resurser för att komma i arbete.

Fler i arbete för en bättre välfärd

7. Lönespridningen behöver öka på den svenska arbetsmarknaden.

För att underlätta för unga att komma i arbete bör ingångslönerna för unga personer framöver vara tydligt lägre än genomsnittslönerna. En större lönespridning i de yrken som i dag har en mycket platt lönestruktur är också en rättvisefråga. Lång utbildning, kunskap, kompetens och erfarenhet måste premieras mer än i dag. Fler branscher bör också följa Metalls exempel och införa särskilda ungdomsavtal. Även på det kommunala området bör särskilda ungdomsavtal prövas. Offentliga arbetsgivare som Sveriges kommuner och landsting bör driva på för relativt sett lägre ingångslöner för unga och en ökad lönespridning inom den offentliga sektorn.

8. Vi behöver bli bättre på att ta tillvara äldre människors kompetens – fler behöver stanna kvar längre i arbetslivet.

Rätten att stanna kvar i arbetslivet, som i dag gäller till 67 års ålder, ska därför stärkas till att i ett första steg gälla upp till 69 års ålder. För att förändra attityder ska lagstiftningen mot åldersdiskriminering också skärpas. Det bör utredas hur framför allt offentliga arbetsgivare ska kunna bli bättre på att anpassa arbetstider och arbetsplatser för att passa äldre medarbetare med god kompetens.

9. Den framtida demografiska utmaningen gör att arbetskraftsinvandringen till Sverige bör öka.

Vi behöver bli bättre på att locka duktiga människor till vårt land. Dagens system, där den som kommer från ett land utanför EU får invandra till Sverige om den

har arbete här, ska kompletteras med ett system där den som uppfyller vissa kriterier ska kunna komma till Sverige som arbetskraftsinvandrare utan att det finns en anställning som väntar.

- 10. Utrikes föddas kompetens behöver tas tillvara betydligt bättre än i dag.** Utrikes födda ska på ett tidigt stadium få hjälp med validering av utbildningar och yrkeserfarenhet. Kartläggning av personens kompetens bör ske redan under asylprövningstiden och valideringen integreras i introduktionsprogrammet.

Vägar till arbete för arbetslösa med försörjningsstöd

- 11. Stärk ställningen för arbetslösa med försörjningsstöd i arbetsförmedlingens arbete.** Arbetslösa med försörjningsstöd bör ha samma tillgång till program och åtgärder som andra arbetssökanden. Genomför utvärdering på nationell nivå för att ”benchmarka” effekterna av kommunala åtgärder för arbetslösa socialbidragstagare.
- 12. Socialtjänstlagen ska ändras så att det blir obligatoriskt för alla kommuner att ställa krav på motprestation från arbetsföra personer som får ekonomiskt bistånd.** Det ska löna sig att arbeta – också för personer med försörjningsstöd. Ett system bör införas där en person som haft försörjningsstöd under en viss tid får behålla del av en arbetsinkomst.

Åtgärder för att minska långtidsarbetslösheten

- 13. Genomför satsningar för att generellt höja kunskapsnivån hos långtidsarbetslösa.** Personer som saknar en avslutad grundskole- eller gymnasieutbildning bör få möjlighet att läsa in den kompetensen.
- 14. Permanenta möjligheten att delta i en arbetsmarknadsutbildning inom fas tre.** Regeringen har nyligen gjort det möjligt att gå utbildning i fas tre till och med utgången av 2011. Den ideella sektorn och sociala företag bör spela en större roll i att skapa meningsfull sysselsättning för personer i fas 3. Öka också subventionsgraden i nystartsjobben för personer som deltar i fas 3. Nystartsjobben erbjuder en bra möjlighet att få ett riktigt arbete och goda möjligheter att ta sig tillbaks in på arbetsmarknaden.
- 15. Se över lönebidragssystemet.** Det måste ges större utrymme för en individuell bedömning för att stödet varken ska bli en inlåsning eller en otrygghet. Valmöjlighet till stöd vid start och drift av eget företag ska också finnas.

Motioner

Motionerna till detta avsnitt återfinns i landsmöteshandlingarna del 1.

Partistyrelsens yttrande

Inledning

Få saker ger så stor frihet och trygghet som ett jobb. Ett jobb innebär egen försörjning, gemenskap och vetskap om att vara behövd. Ett jobb ger möjlighet att skaffa en bostad, att vara självständig och att ta makten över sin vardag. Därför är det viktigt med en arbetsmarknad som inkluderar alla efter egna förutsättningar.

Att människor som vill kan få ett arbete är också avgörande för Sveriges tillväxt och välfärd. Folkpartiet liberalerna försvarar en omfattande generell välfärd. Samtidigt får skatterna inte bli så höga att de stryper tillväxten, och därmed våra barns möjlighet till ett ännu bättre liv än det vi har. En hög sysselsättning är därför det enda stabila sättet att finansiera välfärden.

Även om den svenska ekonomin hittills klarat sig bättre än omvärlden efter finanskrisen 2008 med efterföljande skuld kris är den mycket sårbar för de internationella konjunktursvängningarna. Arbetslösheten är fortfarande hög, och ungdomsarbetslösheten är särskilt problematisk. Det finns samtidigt tydliga signaler om att det råder brist på viss arbetskraft med den kompetens som arbetsgivarna efterfrågar.

I Sverige har arbetsmarknadens parter stort utrymme att själva avgöra viktiga frågor på arbetsmarknaden. Till skillnad från i många andra länder i Europa är till exempel minmilöner i Sverige inte en fråga för valrörelser utan för avtalsrörelser.

Den svenska arbetsmarknadsmodellen har använts i drygt hundra år och har i huvudsak varit framgångsrik. Staten avstår från lagstiftning och överlåter i stället åt arbetsmarknadens parter att komma överens om lösningar som kan accepteras av båda parter. På så sätt åstadkoms flexibla och förankrade lösningar.

Den svenska arbetsmarknaden har dock förändrats betydligt de senaste decennierna. Om den svenska modellen ska fungera väl i dagens arbetsliv, som kännetecknas av snabb strukturförändring och internationell påverkan, måste både politiker och arbetsmarknadens parter ta ansvar.

En väl fungerande arbetslöshetsförsäkring är också en frihetsfråga. Om det finns en ersättning vid tillfälliga perioder av arbetslöshet ökar individens trygghet. Det är viktigt för att den enskilde inte ska hamna på bar backe och ökar också förståelsen för strukturomvandlingar på arbetsmarknaden.

Folkpartiet liberalerna har därför länge arbetat för att arbetslöshetsförsäkringen ska göras allmän för alla förvärvsarbete, och därmed bli mer socialförsäkringslik. Modellen med socialförsäkringar har flera fördelar. För det första ger socialförsäkringen ett generellt skydd – ingen faller utanför. För det andra försäkrar den också dem som har hög san-

nolikhet att behöva utnyttja försäkringen, vilket är svårare att lösa genom kommersiella försäkringar. För det tredje kan avgifterna hållas lägre när alla är med och bidrar.

Vi vill att alla som lever och verkar i Sverige ska känna samhörighet och delaktighet med vårt land. Oavsett var vi föddes eller kommer ifrån så delar vi en gemensam framtid.

Vårt mål om full sysselsättning kan endast nås om fler utrikes födda kommer i arbete. För att upprätthålla en god välfärd i framtiden måste vårt land ta tillvara den potential och kompetens som utrikes födda besitter. För många som invandrar tar det för lång tid att komma in på arbetsmarknaden. Skillnaderna i sysselsättningsnivå mellan inrikes och utrikes födda uppgick i mars 2011 till drygt 11 procentenheter. Att förbättra integrationen är en av vår tids stora utmaningar.

Sverige ska fortsätta att vara ett öppet och tolerant land. Folkpartiet välkomnar invandring, oavsett om man kommer som flykting eller om man söker sig till Sverige för att arbeta eller studera. I länder som Kanada, där invandringen varit blandad, är frågan om invandrare på arbetsmarknaden inte alls lika laddad. En bättre integration på arbetsmarknaden är en viktig faktor för att bevara stödet för en liberal migrationspolitik.

Det finns en bred och tydlig samsyn kring asylprocessen sedan regeringen och Miljöpartiet slutit en ramöverenskommelse om asyl- och migrationspolitiken. Människors rätt att vistas i Sverige prövas i en rättssäker process. För att stärka arbetslinjen har Alliansregeringen gjort det möjligt att arbeta redan under asyltiden. Det underlättar språkinläring och ökar förutsättningarna att bli självförsörjande.

Arbetsmarknad

Partistyrelsens förslag punkt 1–8 och 11–15 samt motionerna C1–C16, C17 yrkande 1 och C18–C22

Partistyrelsen lägger fram till landsmötet ett antal förslag på arbetsmarknadsområdet som föreslås utgöra inriktningen på Folkpartiets arbetsmarknadspolitik. De motioner som inkommit på arbetsmarknadsområdet behandlas också.

Partistyrelsens **punkt 1** handlar om att skapa en svensk flexicuritymodell. Partistyrelsen har tittat på den danska arbetsmarknadsmodellen och inspirerats av ett system med ett modernt och flexibelt anställningsskydd som kombineras med generösa villkor för dem som förlorar sina arbeten samt ett system där större vikt läggs vid kompetens och kompetensutveckling. Partistyrelsen föreslår därför i punkt ett att den svenska arbetsmarknadsmodellen måste moderniseras. Turordningsreglerna i lagen om anställningsskydd (Las) bör grundas på den anställdes personliga kompetens, i stället för på anställningstid samt att företrädesrätten till återanställning för personer som sagts upp på grund av arbetsbrist bör kortas från nio till sex månader. Arbetsgivarna bör enligt partistyrelsen också, i samband med att anställningsskyddet moderniseras, avsätta större resurser för omställning.

Partistyrelsen anser att det krävs en rad olika förändringar för att modernisera den svenska modellen. Under dess drygt hundraåriga historia har den svenska modellen till övervägande del varit en framgång. Det är bra att staten – när så är möjligt – väljer att avstå från lagstiftning till förmån för

arbetsmarknadernas parter och lösningar genom kollektivavtal. Utvecklingen under de senaste decennierna har emellertid föranlett ett i många avseenden förändrat arbetsliv; det gamla industrisamhället har i stora delar ersatts av en kunskapsintensiv tjänstesektor som kännetecknas av större rörlighet och skarp internationell konkurrens. För att den svenska modellen ska fungera också i dagens arbetsliv måste den moderniseras samtidigt som arbetsrätten anpassas till de nya behov och villkor som råder på arbetsmarknaden.

Även flera motioner behandlar turordningsreglerna och Las. I **motion C1** föreslås att Las ska reformeras genom att kompetens och skicklighet, utöver enbart anställningstid, ska vägas in som parametrar i turordningsreglerna. Hur detta ska bedömas föreslås bli en fråga för arbetsmarknadens parter. I **motion C2** yrkas att Las i sin helhet bör avskaffas (**yrkande 1**) samt att Folkpartiet ska verka för reglerna som i dag omfattas av Las framöver bör lösas av arbetsmarknadens parter (**yrkande 2**). Enligt motionärerna utgör turordningsreglerna hinder för vissa grupper att etablera sig på arbetsmarknaden, däribland ungdomar och invandrare. Vidare anförs att Las tenderar motverka förlängd anställning för till exempel vikarier i offentlig sektor som nästan uppfyllt kriterierna för så kallad ”inlasning”. Motionärerna yrkar även på att Folkpartiet ska verka för att införa ett flexicuritysystem (**yrkande 3**). I **motion C3 yrkande 1** anförs att företag med upp till 40 anställda bör omfattas av möjligheten att undanta anställda från turordningsreglerna. I dag tillåts företag med upp till tio anställda att undanta två personer från turordningsreglerna vid uppsägning på grund av arbetsbrist. I **yrkande 2** föreslår motionärerna att arbetsgivare med upp till tio anställda fortsatt bör ha rätt att undanta två personer, att arbetsgivare med upp till 20 anställda ska tillåtas undanta tre personer; arbetsgivare med upp till 30 respektive 40 anställda ska ha rätt att undanta fyra respektive fem personer. I **motion C4** föreslås att Folkpartiet ska verka för att turordningsreglerna avskaffas. I **motion C5** föreslås att flexibiliteten för mikroföretag bör öka genom två förändringar i Las. Dels föreslås att arbetsgivare bör ges rätt att säga upp anställda som arbetat kortare än tolv månader utan angivande av grund, under förutsättning att tre månaders uppsägningstid iakttas, dels att, när detta sker, arbetsgivaren inte ska vara ålagd att skriftligen uppge skäl för avslutad anställning. **Motion C6** vill se ett fördjupat samarbete mellan arbetsmarknadens parter och staten. Enligt motionärerna bör ett system skapas för kontinuerliga samråd mellan arbetsgivare, arbetstagare och staten. För att underlätta detta samarbete bör fackföreningar uppmuntras att bryta sina kopplingar till politiska partier. Slutligen vill motionärerna varken att Las ska avskaffas eller att arbetsmarknaden ska avregleras.

Partistyrelsens förslag i **punkt 1** innebär att turordningsreglerna vid uppsägningar ska finnas kvar men att turordningen bör grundas på den anställdes personliga kompetens, vilket ligger i linje med **motion C1**. Partistyrelsen betonar vikten av att Las även i fortsättningen ska vara dispositiv och att parterna själva bör avtala fram lämpliga kriterier för hur kompetens ska värderas i turordningen inom varje bransch. Turordningsregler grundade på enbart anställningstid fungerar allt sämre i dagens kunskapsamhälle och inom vissa områden finns redan i dag, i avtalen mellan parterna, kompetens med som en avgörande faktor vid fastställande av turordningslistan. **Motion C2 yrkande 3** innehåller ett liknande förslag som partistyrelsens. Till skillnad från motionärernas

yrkande 1 och 2 anser dock partistyrelsen att Las bör finnas kvar men med de föreslagna ändringarna, som till viss del syftar till att åtgärda de problem på arbetsmarknaden som beskrivs i motionen. Partistyrelsen anser att de förändringar av turordningsreglerna som föreslås i **motion C3** tillgodoses genom partistyrelsens förslag om att kompetens blir överordnat anställningstid vid uppsägning. Likaså uppnås intentionen i **motion C4** genom partistyrelsens förslag.

I **punkt 2** föreslår partistyrelsen att den maximalt tillåtna provanställningstiden utökas från dagens sex månader till ett år för personer under 26 år. Partistyrelsen anser att det kan finnas behov när det gäller unga personer av en längre provanställningstid, för att den anställda ska kunna visa upp sin förmåga på ett fullgott sätt och arbetsgivaren få bättre underlag för sitt anställningsbeslut. Förslaget ger alltså arbetsgivaren längre tid att bedöma en anställd, vilket även är det huvudsakliga syftet i **motion C5**. Partistyrelsens förslag kan därmed sägas tillgodose förslaget i motionen.

I syfte att stimulera livslångt lärande föreslår partistyrelsen i **punkt 3** att anställda och arbetsgivare bör avsätta medel till kompetenssparande. Modellen som föreslås avser en utvidgning av det avdragsgilla pensionssparandet till ett "pensions- och kompetenssparande" med förhöjd beloppsgräns för det avdragsgilla sparandet. Partistyrelsen betonar vikten av kontinuerlig kompetensutveckling och anser att finns behov av att införa en möjlighet till kompetenssparande.

Sammanfattningsvis anser partistyrelsen att en kombination av flexibilitet och trygghet bör var målet på den svenska arbetsmarknaden. Arbetslivet har förändrats mycket under de senaste decennierna och ska vi även framöver ha en fungerande arbetsmarknad som står sig i den internationella konkurrensen behöver större fokus ligga på kompetens och rörlighet. **Partistyrelsen yrkar landsmötet bifaller partistyrelsens förslag punkt 1–3.**

Vad gäller motion C6 vill partistyrelsen anföra att regeringen redan i dagsläget för löpande samtal med arbetsmarknadens parter. Om man, såsom föreslås i motionen, formaliserade statens kontakter med arbetsmarknadens parter riskerar en av grundbultarna i den svenska modellen att åsidosättas – att staten inte ska vara tredje part i förhandlingarna. Förslaget att från statligt håll försöka motarbeta samverkan mellan fackföreningar och politiska partier står i strid med föreningsfriheten. Angående motionärernas uppfattning om att Las inte bör avskaffas hänvisar partistyrelsen till det ovan anförda.

Mot bakgrund av ovanstående resonemang **yrkar partistyrelsen därmed att motion C1–C6 anses besvarade.**

I **motion C7** anförs att det behövs en förbättrad rättssäkerhet i arbetslivet. Motionären beskriver hur individer som blir uppsagda på grund av en arbetsgivares undantagsbeslut från turordningen inte har någon möjlighet att få beslutet upphävt av en domstol. Därför yrkar motionären i **yrkande 1** att, oberoende om beslut tagits med eller utan förhandling med medarbetarna, måste saklig grund finnas för en arbetsgivares undantagsbeslut. Vidare yrkas i **yrkande 2** att arbetsgivares undantagsbeslut ska kunna prövas i allmän domstol eller arbetsdomstol, oberoende om beslut tagits med eller utan förhandling med medarbetarna. I **yrkande 3** yrkas att uppsägningen grundad på undantagsbeslutet ej ska få verkställas innan den rättsliga prövningen är klar. Partistyrelsen anser att innehållet i motionen går helt emot en önskvärd utveck-

ling på den svenska arbetsmarknaden. Den svenska modellen förutsätter att staten inte ska vara någon tredje part i förhandlingarna och att frågor ska avgöras utan inblandning av domstol. Partistyrelsen föreslår därmed att samtliga yrkanden i **motion C7 avslås.**

Motionären till motion **C8** yrkar att Folkpartiet ska verka för att 5 kap. 2 § 1 st. i lagen om rättegång i arbetstvister ändras så att möjligheten att besluta att parterna står för sina egna kostnader utökas samt på längre sikt verkar för att det skapas ett tvistelösningssystem i arbetstvister med lägre kostnader för bägge parter. Motionären anför att enskilda arbetstagare och mindre arbetsgivare inte har råd med tvister då det kan bli mycket dyra för den ena parten samt att den skyddsregel som finns i den så kallade arbetstvistlagen, som innebär att om den som förlorat målet har haft skälig anledning att få tvisten prövad så ska parterna stå sina egna kostnader, sällan används eftersom Arbetsdomstolens praxis har varit mycket restriktiv. Partistyrelsen instämmer i motionärens argument för behovet av att minska kostnaderna för tvister i samband med uppsägningar. Om den ekonomiska risken vid tvister om uppsägningar minskar kommer det att bli lättare att nyanställa, inte minst för små arbetsgivare. Regeringen kommer inom kort att tillsätta en utredning som ska se över reglerna om tvister i samband med uppsägning och föreslå hur kostnaderna kan begränsas. Målet är att detta under denna mandatperiod ska leda till lagändringar som minskar kostnaderna för tvister. Därmed föreslår partistyrelsen att **motion C8 bör anses besvarad.**

I partistyrelsens förslag **punkt 4 och 5** behandlas arbetslöshetsförsäkringen. I **punkt 4** förordar partistyrelsen en allmän arbetslöshetsförsäkring med en inkomstrelaterad ersättning för alla som har arbetat en viss tid. En gemensam arbetslöshetskassa i statlig regi som omfattar alla medlemmar skulle i förslaget ersätta dagens a-kassor. Partistyrelsen anser att det finns många fördelar med en gemensam kassa i statlig regi. Även om systemet att låta arbetslöshetsförsäkringen skötas av fristående kassor knutna till fackförbunden har funnits länge och innebär vissa fördelar är det inget tillräckligt starkt argument för att behålla systemet. Det finns i dag 31 olika arbetslöshetskassor, men det är Arbetsförmedlingen som ansvarar för att avgöra om en arbetssökande aktivt söker arbete. Därtill kräver dagens system att en statlig myndighet i form av Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen utövar tillsyn över a-kassorna.

Folkpartiet har sedan en längre tid drivit att arbetslöshetsförsäkringen ska vara obligatorisk och därmed bli mer socialförsäkringslik. Partistyrelsen anser att det finns starka skäl för en sådan ståndpunkt. Att många människor i dag står utan ekonomiskt skydd vid arbetslöshet utgör ett hål i vårt sociala skyddsnet. Cirka en miljon arbetande personer står i dag helt utan inkomstskydd vid arbetslöshet. Att arbetslöshetsförsäkringen inte är obligatorisk skapar stora problem för enskilda människor. Vidare uppnås många fördelar med en obligatorisk försäkring. Kostnaderna sprids, alla bidrar till finansieringen och risken för att den enskilde drabbas av socialt oacceptabla konsekvenser vid plötslig arbetslöshet försvinner. Allianspartierna slöt före valet 2006 en uppgörelse om att införa en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. Detta har utretts av en statlig utredning, men viktiga frågor återstår att lösa, varför frågan ingår i den parlamentariska socialförsäkringsutredningen som tillsattes i april 2010.

Partistyrelsen anser även att dagens arbetslöshetsförsäkring inte ger ett tillräckligt ekonomiskt skydd för personer med medelhöga och höga inkomster. Därför föreslås, i **punkt 5**, att taket i arbetslöshetsförsäkringen ska höjas till samma nivå som i sjukpenningen under de första 4,5 månaderna (100 dagar). Ersättningstaket ska även höjas årligen i takt med prisbasbeloppet. Partistyrelsen anser att det är ett problem att endast 30 procent av de arbetslösa får ut 80 procent av sin förlorade lön i början av arbetslöshetsperioden. Många har inte heller kompletterande ersättningar från sina fackförbund, vilket leder till att dagens arbetslöshetsförsäkring inte ger ett tillräckligt ekonomiskt skydd vid arbetslöshet för personer med medelhöga och högre inkomster och inte heller till att ersättningstrappan fungerar enligt sitt syfte. Därför behöver ersättningstaket höjas och ändras i takt med prisbasbeloppet. Partistyrelsen yrkar därmed att **landsmötet bifaller partistyrelsens förslag punkt 4 och 5**.

Tre motioner behandlar också arbetslöshetsförsäkringen. I **motion C9** vill motionärerna att partistyrelsen ska verka för att införa en statlig a-kassa vars ersättning varierar med konjunkturen, i enlighet med förslaget som Finanspolitiska rådet har givit. Motionärerna anför att a-kassan bör vara mer generös i lågkonjunktur än i tider av högkonjunktur. Med en sådan utformning skulle a-kassan utgöra en så kallad automatisk stabilisator som skulle dämpa negativa effekter av svängningar mellan hög- och lågkonjunktur. Partistyrelsen förstår motionärernas intentioner, men tror dock att detta medför svårigheter i praktiken. Till exempel kan det vara politiskt svårt att försvara sänkningar av ersättningarna i högkonjunkturer. Med det ovan anförda **föreslår partistyrelsen att motion C9 anses besvarad**.

I **motion C10** vill motionärerna att Folkpartiet ska verka för att de människor som ansöker om a-kassa ska få en första bedömning inom högst fem arbetsdagar (**yrkande 1**) samt att en första utbetalning baserad på en minimilön ska göras inom en månad om den ansökande uppfyller grundkraven (**yrkande 2**). Partistyrelsen delar motionärernas oro över att arbetssökande kan hamna i kläm av långa handläggningstider vid a-kassorna. I det nuvarande systemet med fristående a-kassor, vilka i juridisk mening är privaträttsliga föreningar, är dock statens möjligheter att påverka rutiner och handläggningstider gällande utbetalningar av arbetslöshetsersättning begränsade. En statlig arbetslöshetsförsäkring skulle, av förklarliga skäl, göra det lättare för regeringen att påverka väntetiderna. Partistyrelsen anser att den pågående socialförsäkringsutredningens förslag rörande arbetslöshetsförsäkringen bör inväntas innan konkreta förändringar av a-kassorna kan förslås. Partistyrelsen **föreslår därför att motion C10 bör anses besvarad**.

Motion C11 yrkar att Folkpartiet ska arbeta för att ta fram nya regler för arbetslösa som arbetar enstaka timmar eller enstaka dagar och samtidigt vill kunna komplettera upp sin inkomst med a-kassa. De begränsningar som i dag finns kring möjligheten att deltidstämpla leder till att det kan vara svårt att tacka ja till någon enstaka arbetsdag. Motionärerna anser att varje arbetad timme måste löna sig och att ett sådant system bör utformas. Precis som motionären beskriver fanns det goda skäl att införa deltidbegränsningsregeln, eftersom att det tidigare systemet skapade orimliga följder och i praktiken användes av många som ren inkomstutfyllnad medan arbetsgivare lät staten subventionera ofrivilliga deltidsanställningar. Samtidigt får inte reglerna tillåtas motverka

arbetslinjen och för arbetslösa måste alla former av reguljärt arbete – oavsett omfattning – uppfattas som attraktivt. I juni i år överlämnades ett utredningsförslag om förtroendevaldas ersättningsrätt i arbetslöshetsförsäkringen till regeringen. I detta föreslås att förtroendevalda ska undantas från deltidbegränsningen, vilket enligt förslaget även ska gälla vid offentliga uppdrag, exempelvis för övervakare, goda män och kontaktfamiljer. Deltidbegränsningen kan i dag utgöra ett hinder för människor med denna typ av förtroendeuppdrag, vilket förstås inte har varit tanken med reglerna. Dessutom kommer socialförsäkringsutredningen att titta på om ett ändrat regelverk för arbetslöshetsförsäkringen kan förstärka arbetslinjen för deltidsarbetande. Partistyrelsen föreslår därmed att **motion C11 bör anses besvarad**.

Partistyrelsens förslag **punkt 6** berör Arbetsförmedlingens stöd i omställning. Partistyrelsen har inspirerats av den australiska modellen, där en ”profilering” av den arbetssökande bedömer personens attraktivitet på arbetsmarknaden och avgör vilket stöd personen erbjuds. De som konstateras riskera att fastna i arbetslöshet får tillgång till mer resurser i ett tidigt skede. Arbetsförmedlingen i Sverige har också provat på att använda sig av profilering för att identifiera personer med högre risk att fastna i arbetslöshet. Partistyrelsen anser att det kan vara intressant att även i Sverige mer brett införa ett system där personens risk för att fastna i arbetslöshet styr tillgången på tidiga insatser. Ju längre människor är arbetslösa, desto svårare blir det att komma tillbaka i arbete. Om de som riskerar fastna i arbetslöshet får tillgång till mer resurser i ett tidigt skede kan långtidsarbetslöshet motverkas. Partistyrelsen **yrkar därmed att landsmötet bifaller partistyrelsens punkt 6**.

Det finns ett antal motioner som behandlar frågor som rör Arbetsförmedlingen. **Motion C12** avser Arbetsförmedlingens framtida roll och yrkar att Folkpartiet bör se över hela myndigheten och överväga om hela eller delar av verksamheten ska drivas av andra aktörer än staten. Motionärerna till **motion C13** yrkar att Folkpartiet ska verka för att Arbetsförmedlingen ska få större möjligheter att anpassa verksamheten efter regionala förhållanden och bli mer flexibel. Partistyrelsen instämmer i att behoven ser olika ut i olika delar av landet och att arbetsförmedlingen bör anpassa sin verksamhet efter de lokala förutsättningarna. Centralt utformade program riskerar att bli för rögrörliga och inte tillräckligt anpassade till lokala variationer i arbetsmarknaden och enskilda personers behov. Partistyrelsen noterar att regeringen sedan maktskiftet 2006 har arbetat för en ökad valfrihet inom arbetsmarknadspolitiken. Fristående aktörer får en allt större roll. Som exempel kan nämnas att en tredjedel av platserna i ungdomsgarantin och fas ett och två i jobb- och utvecklingsgarantin handlas upp från fristående aktörer. Dessutom är det nästan uteslutande fristående aktörer som sörjer för jobbcoacher för korttidsarbetslösa och etableringslotsar för nyanlända invandrare. Partistyrelsen bedömer att motionärernas synpunkter är tillvaratagna och **föreslår därför att motion C12 och motion C13 anses besvarade**.

I **motion C14** yrkas att förutsättningarna för att slå ihop överlappande försäkringssystem i statlig regi ska utredas, det vill säga en sammanslagning av Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. Motionärerna pekar på hur olika instansers olika bedömningar av enskildas situation leder till att individer kommer i kläm och även bollas mellan statliga och kommunala ersättningssystem. Den parlamentariska

socialförsäkringsutredningen har av regeringen fått i uppdrag att se över de allmänna försäkringarna vid arbetslöshet och sjukdom. I detta arbete ingår att se över organisations- och strukturförändringar. I kommittédirektivet beskrivs olika lösningar på detta och att ett flertal länder har genomfört sammanslagningar av myndigheterna. I Sverige har man hittills löst det delade ansvaret för den enskildes rehabilitering genom samverkan och samordning inom ramen för nuvarande strukturer och myndighetsgränser. Till exempel finns i dag myndighetsgemensam service och samlokalisering samt finansiell samordning mellan dessa båda myndigheter, hälso- och sjukvården och socialtjänsten. Partistyrelsen vill inte föregripa utredningens slutsatser och förslag utan inväntar resultatet från utredningens arbete. **Därför föreslår partistyrelsen att motion C14 bör anses besvarad.**

I motion C15 föreslås att Folkpartiet ska försöka få till stånd en utredning om hur en ”informationsorganisation för matchning av framtida jobbvakanser” skulle kunna utformas. Motionärerna anser att denna typ av information i dag är bristfällig. Partistyrelsen instämmer i att det är viktigt med en god matchning mellan arbets sökande och lediga platser, men detta är något som Arbetsförmedlingen redan arbetar med. Till exempel finns det en vägledningstjänst på arbetsförmedlingen.se som visar arbetsmarknadsläget och framtidsutsikterna för cirka 200 yrkesgrupper. Arbetsförmedlingen redovisar prognoser för respektive yrke på ett, fem och tio års sikt. De kortsiktiga prognoserna görs även på lokal nivå. Motsvarande 80 procent av sysselsättningen på arbetsmarknaden täcks in i denna vägledningstjänst. Därmed inte sagt att det i dag inte finns matchningsproblem. Partistyrelsen anser att länken mellan utbildning och arbetsmarknad måste förbättras. Här kan lärlingsystemet, yrkesinriktade utbildningar i gymnasieskolan samt lärlingsprovanställningar spela en viktig roll. Kortare arbetsmarknadsutbildningar är också en metod för att få människor med rätt kompetens till vissa bristyrken. Partistyrelsen har dock svårt att se ett behov av den typ av utredning som motionärerna efterfrågar. **Därför föreslår partistyrelsen att motion C15 bör anses besvarad.**

I motion C16 föreslås att offentlighetsprincipen ska gälla avseende Arbetsförmedlingens beslut gentemot företag eller arbetsgivare (**yrkande 1**) samt att meddelar- och yttrandefrihet ska ges till personer som är berörda av arbetsmarknadsåtgärder (**yrkande 2**). Motionären har rätt i att det gäller sekretess när en person deltar i arbetsmarknadsåtgärder hos en enskild anordnare. Sekretessen gäller alla beslut om rekryteringsstöd, lönebidrag och andra arbetsmarknadspolitiska stöd. För att sekretessen ska brytas krävs en prövning i varje fall för att se till att den enskilde anordnaren inte lider skada vid ett utlämnande. Syftet med detta är att privata företag ska kunna ta emot personer i arbetsmarknadsåtgärder utan att behöva riskera att affärshemligheter och viktiga förhållanden om företagets drift blir offentliga. Utan denna sekretess skulle det vara svårare att hitta arbetsgivare som är beredda att ta emot personer som får arbetsmarknadsåtgärder i sin verksamhet.

Däremot instämmer partistyrelsen helt i motionärens slutsats att det är oerhört viktigt att företag som ordnar arbetsmarknadsåtgärder står till tjänst med åtgärder av hög kvalitet. Granskningar av den så kallade fas 3 i jobb- och utvecklingsgarantin har tyvärr visat att detta inte alltid är fallet. Därför måste Arbetsförmedlingens skärpa sin kontroll över vilka

anordnare som anlitas för arbetsmarknadsåtgärder. Folkpartiet vill också öka den enskildes valfrihet i arbetsmarknadspolitiken så att han eller hon får större möjligheter välja lämpliga anordnare. Partistyrelsen anser med detta att **motion C16 bör anses besvarad.**

I **punkt 7** lägger partistyrelsen fast att lönespridningen behöver öka på den svenska arbetsmarknaden och att ingångslönerna framöver inte bör öka i samma utsträckning som de hittills har gjort. Partistyrelsen anser att offentliga arbetsgivare, som Sveriges kommuner och landsting, bör driva på för relativt sätt lägre ingångslöner för unga och en ökad lönespridning inom den offentliga sektorn. Det skulle underlätta för ungdomar att komma in på arbetsmarknaden. Vidare skulle en större lönespridning öka incitamenten för arbetstagare att prestera mer samt aktivt söka kompetensutveckling.

I **punkt 8** föreslår partistyrelsen för att människor ska stanna kvar längre i arbetslivet och att den övre ”pensionsåldern” ska höjas samt att lagstiftningen mot åldersdiskriminering ska skärpas. Partistyrelsen anser att det är viktigt att höja utträdesåldern från arbetsmarknaden. Sverige behöver varje person som är beredd att bidra till den svenska välfärden med sin arbetskraft. År 2020 kommer vi att ha fler äldre än yngre och andelen över 65 år kommer att utgöra en femtedel av befolkningen. Med en stigande medellivslängd och en förändrad demografisk situation behöver arbetslivet förlängas. Partistyrelsen yrkar att landsmötet **bifaller partistyrelsens förslag punkt 7 och 8.**

I **punkt 11 och 12** föreslår partistyrelsen förändringar för att öppna nya vägar till arbete för arbetslösa med försörjningsstöd. I **punkt 11** argumenterar partistyrelsen för att ställningen för arbetslösa med försörjningsstöd bör stärkas i arbetsförmedlingens arbete och att denna grupp bör få samma tillgång till program och åtgärder som andra arbetssökanden. Partistyrelsen föreslår även att en utvärdering på nationell nivå genomförs för att ”benchmarka” effekterna av de kommunala åtgärder som finns för arbetslösa socialbidragstagare. I **punkt 12** vill partistyrelsen att socialtjänstlagen ändras så att det blir obligatoriskt för alla kommuner att ställa krav på motprestation från arbetslösa personer som får ekonomiskt bistånd. För att uppmuntra socialbidragstagare till arbete bör också en person som haft försörjningsstöd under en viss tid få behålla en viss del av sin arbetsinkomst. Detta är också någonting som regeringen föreslår i höstbudgeten.

Partistyrelsen anser att försörjningsstöd inte ska vara ett passivt bidragstagande. Det är problematiskt att en stor del av dem som i dag får försörjningsstöd inte erbjuds ta del av Arbetsförmedlingens insatser, att vissa kommuners åtgärder brister i kvalitet, att inte alla avkrävs motprestationer för att erhålla stöd samt att nuvarande margineffekter kan avskräcka stödtagare från att arbeta. Med en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring skulle antalet mottagare av försörjningsstöd minska eftersom många fler skulle ha rätt till arbetslöshetsersättning. Det skulle förvisso återstå grupper som inte kvalificerar sig för arbetslöshetsförsäkringen, till exempel unga och nyanlända invandrare. Partistyrelsen anser att förslagen skulle rätta till dagens brister och förstärka arbetslinjen, varför partistyrelsen **yrkar att landsmötet bifaller punkterna 11 och 12.**

I motion **C17 yrkande 1** föreslår motionärerna att Folkpartiet liberalerna ska arbeta för en lagändring så att de som är beroende av kompletterande försörjningsstöd får behålla

en del av sina intjänade inkomster. De anför att det saknas ekonomiska incitament för den som har försörjningsstöd att ta ett arbete med en lön som inte överstiger försörjningsstödsnormen. Partistyrelsen delar motionärernas åsikt och anser att den ligger helt i linje med partistyrelsens förslag. Partistyrelsen föreslår därmed att motion **C17 yrkande 1 ska bifallas**.

Såväl i partistyrelsens förslag som i motioner behandlas särskilda åtgärder för att minska långtidsarbetslösheten. I **punkt 13** föreslår partistyrelsen en satsning för att generellt höja kunskapsnivån hos långtidsarbetslösa och för att personer som saknar en avslutad grundskole- eller gymnasieutbildning ska få möjlighet att läsa in den kompetensen. I **punkt 14** anför partistyrelsen att möjligheten att delta i en arbetsmarknadsutbildning inom fas tre bör permanentas. Den ideella sektorn och sociala företag bör enligt partistyrelsen också spela en större roll i att skapa meningsfull sysselsättning för personer i fas 3. Partistyrelsen föreslår även att subventionsgraden i nystartsjobben för personer som deltar i fas 3 ska öka. Slutligen framför partistyrelsen i **punkt 15** att lönebidragssystemet bör ses över, för att bli mer ändamålsenligt och flexibelt. Partistyrelsen anser att det behövs större utrymme för individuella bedömningar för att stödet varken ska bli en inlåsning eller en otrygghet. Valmöjlighet till stöd vid start och drift av eget företag ska också finnas.

Det finns även en motion som behandlar sociala företag. I **motion C18** yrkas att landsmötet beslutar att uppdraga åt partistyrelsen att utreda möjligheter att minska hinder för långtidsarbetslösa att delta i arbetsintegrerande socialt företagande (**yrkande 1**), att landsmötet beslutar att uppdraga åt partistyrelsen att utreda möjligheter för kommuner att aktivt kunna stötta arbetsintegrerande sociala företag i en uppstartsfas (**yrkande 2**) samt att landsmötet uttalar att Folkpartiet som ett alternativ för att minska långtidsarbetslöshet förespråkar arbetsintegrerande socialt företagande (**yrkande 3**).

Partistyrelsen anser att utbildningsinsatser, ett reformerat lönebidragssystem samt ett reformerat fas 3 är åtgärder som kan bryta utanförskapet för långtidsarbetslösa. Såväl partistyrelsen som motionären vill ge sociala företag en mer framträdande roll i arbetet med att skapa sysselsättning för personer som stått utan arbete länge. Sociala företag har stor potential att göra nytta för långtidsarbetslösa inom fas 3 utan att det leder till undanträngningseffekter. Partistyrelsen vill dock inte gå så långt som motionären när det gäller stöd till arbetsintegrerade sociala företag. Därmed yrkar partistyrelsen **bifall till partistyrelsens förslag punkt 13–15 samt att motion C18 bör anses besvarad**.

Det finns också ett antal motioner som behandlar arbetsmarknadsfrågor som inte behandlas i partistyrelsens punkter. En av dessa är **motion C19** som yrkar att Folkpartiet ska verka för en förändrad attityd till distansarbete i syfte att minska trycket på vägar och järnvägar och öka människors livskvalitet. Därtill föreslås att anställda vid landsting och myndigheter med administrativa arbetsuppgifter ska arbeta på distans någon dag i veckan. Partistyrelsen är principiellt inte emot distansarbete. Däremot anser partistyrelsen att det inte är statens uppgift att avgöra i vilken omfattning distansarbete ska bedrivas, utan att det är en fråga för respektive arbetsplats arbetsledning. Partistyrelsen föreslår att **motion C19 avslås**.

I **motion C20** yrkas att en statlig myndighet ska få i uppdrag att reglera ”normalarbetstiden” i syfte att minska arbets-

lösheten. Enligt motionären skulle en sådan instans kunna reglera normalarbetstiden så att arbetslösheten hölls på en rimlig nivå. Partistyrelsens uppfattning är att en generell arbetstidsförkortning som syftar till ökad arbetsdelning långsiktigt inte skulle leda till lägre arbetslöshet. Detta styrks i ett flertal studier från bl.a. Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU) och Konjunkturinstitutet (KI); nya arbetstillfällen skapas inte genom arbetsdelning, utan snarare genom tillväxt. Partistyrelsen föreslår att **motion C20 avslås**.

Motion C21 består av 18 yrkanden som berör arbetsmarknad och integration. När det gäller arbetsmarknad yrkas att landsmötet uttalar att den som avböjer deltagande i Arbetsförmedlingens introduktionsprogram, jobb- och utvecklingsgarantin eller att efterleva en kommuns krav på arbetsinsatser i stället för att förlora hela arbetslöshetsunderstödet ges ett reducerat belopp (**yrkande 1**), att aktivitetsstödet och försörjningsstödet efter en tids arbetslöshet bör sänkas (**yrkande 2**), att de som uppstår både lön och arbetslöshetsunderstöd ges ett jobbtillägg (**yrkande 7**), att den som sökt a-kassa eller sjukpenning i avvaktan på ett beslut bör kunna få ett bidrag till åtminstone livsmedel som inte behöver betalas tillbaka om ansökan inte går igenom (**yrkande 8**), att arbetslösa, trots många ägodelar, borde kunna ges ett bidrag som täcker kostnaderna för mat och bostad (**yrkande 9**), att arbetslösas praktik vid en arbetsplats borde få pågå högst i en månad (**yrkande 11**), att arbetsgivare inte borde ges bidrag för att ta in en praktikant (**yrkande 12**), att a-kasseersättningen och aktivitetsstödet vid inhopp på låglönejobb borde kunna reduceras bara med lönebeloppet (**yrkande 14**), att 67-åringar inte från en arbetsplats bör tvingas till avgång lättare än 20- eller 60-åringar (**yrkande 16**) samt att regeln om att ett vikariat övergår i en tillsvidareanställning borde tas bort (**yrkande 18**). När det gäller integration yrkas att landsmötet uttalar att kommersiella lokaler bör tillkomma i samband med en upprustning av miljonprogrammet (**yrkande 3**), att samtliga invandrare bör ges arbetstillstånd (**yrkande 4**), att ingen invandrare, som inte begått eller misstänks begå brott, bör avvisas (**yrkande 5**), att invandrare som ska avvisas inte bör sättas i förvar (**yrkande 6**), att utlänningslagen borde ändras så att det inte behövs särskilt ömmande omständigheter utan räcker med humanitära skäl (**yrkande 15**) samt att avvisningar av utlänningar borde beslutas om i domstol och de avvisningshotade få både muntlig och skriftlig information om sin rätt till advokat (**yrkande 17**). I övrigt yrkas att landsmötet uttalar att läkarintyg som måste kompletteras borde skickas också till läkaren (**yrkande 10**) samt att staten bör ta över försörjningsstödet (**yrkande 13**). Partistyrelsen konstaterar att **motion C21** innehåller ett stort antal förslag på arbetsmarknads- respektive integrationsområdet. Partistyrelsen avstår från att ta ställning i detalj till vart och ett av dessa förslag, utan hänvisar i stället till de resonemang som förs på andra håll i detta avsnitt. Flera av förslagen står helt i strid med de mål som partistyrelsen anser bör gälla, och bör således avslås. Partistyrelsen **yrkar att motion C21 yrkande 1, 2, 4, 5, 8, 9, 11, 12, 13 och 14 avslås samt att yrkande 3, 6, 7, 10, 15, 16, 17 och 18 anses besvarade**.

I **motion C22** föreslås att landsmötet uttalar att lagen om allmänna helgdagar ändras till att ge individen större möjlighet till fria val och innehålla mindre av fastslagna dagar av religiös, politisk och nationell karaktär. Partistyrelsen anser att motionären har en viktig poäng. Helger och hög-

tider varierar såväl mellan kulturer och över tid. Högtidsdagar som tidigare varit oerhört betydelsefulla är i dag inte lika speciella för det stora flertalet. Det finns därför all anledning att öppna upp i lagen för en ökad flexibilitet. Helt fria val av lediga dagar är dock inte möjligt, då en anpassning till arbetsplatsens arbetstider krävs. Precis som motionären anser vi därför att det är viktigt att detta sker i dialog mellan arbetstagare och arbetsgivare, vilket också bör framkomma i den nya lagstiftningen. **Partistyrelsen föreslår därmed att motion C22 bifalls.**

Migration, asyl och integration

Partistyrelsens förslag punkt 9 och 10 samt motion C23–C37, C38 yrkande 1 samt C39–C48

Partistyrelsen föreslår i **punkt 9** att reglerna kring arbetskraftsinvandring ska liberaliseras, där den som uppfyller vissa kriterier ska kunna komma till landet utan att det finns en anställning som väntar. I detta sammanhang bör Kanada uppmärksammas som en förebild, där kombinationen av flykting- och arbetskraftsinvandring bidrar till en bejakande attityd till invandring. De förslag som skisseras i punkten bygger på väl beprövad politik från Kanada och skulle vara ett välkommet tillskott till de rådande möjligheterna till arbetskraftsinvandring. Därför föreslår partistyrelsen att landsmötet **bifaller partistyrelsens förslag punkt 9.**

I **motion C23** föreslås att landsmötet uttalar att Sverige ska ha en fortsatt hög och generös invandring grundat på vikten av att försvara frihetliga värderingar. Motionärerna argumenterar för att det inte räcker att motivera invandring med samhällsekonomiska värderingar, eftersom det slår tillbaka i de fall invandring riskerar att vara negativt för ekonomin. I **motion C24** föreslås mildrade eller avskaffade regler för invandring, anknytningsinvandring, återinvandring och asylprövning. På sikt skulle målet vara nästan helt fri invandring. Motionärerna yrkar att förslagen bör utredas, kostnads- och konsekvensanalyseras.

Partistyrelsen ställer sig positiv till andemeningen i båda motionerna. Folkpartiets arbete för en liberal invandrings- och utvandringspolitik är inte baserat på ett kameralt perspektiv, även om det dessutom är ett faktum att migration i många fall visar sig vara lönsamt i det långa loppet, både för den stat som människor flyttar från och för den stat som de flyttar till. Grunden för den liberala synen på migration är i stället visionen om fri rörlighet som en möjlighet för individen att styra över sin egen tillvaro. Målet är att varje individ bör ha möjlighet att bosätta sig och söka sin försörjning där han eller hon önskar. I det korta perspektivet är detta inte realistiskt, men det bör vara det långsiktiga målet. Det är också viktigt att skilja på olika slags migration och att värna asylrätten. Flyktingars rätt att beviljas en fristad undan dödsstraff, tortyr och annan förföljelse är en fundamental mänsklig rättighet och ska inte underkastas ekonomiska överväganden. I partiprogrammet står redan i dag under rubriken ”Frihet och förankringar”: ”Den liberala visionen är att fri rörlighet för individen ska vara en mänsklig fri- och rättighet. Envar ska tillåtas leva och verka där i världen som hon själv vill. En fortsättning på EU-ländernas, och därmed Sveriges, successivt allt friare rörlighet mellan grannländerna är den naturliga

vägen att gå för att förverkliga denna vision. För Folkpartiet liberalerna är det dessutom viktigt att Sverige inte låter EU:s minst ambitiösa medlemsländer styra.” Detta torde tillgodose båda motionernas syfte. **Partistyrelsen föreslår därmed att motionerna C23 och C24 anses besvarade.**

I **motion C25** föreslås att Folkpartiet verkar för att avskaffa krav på pass för somalier som söker uppehållstillstånd på grund av familjeanknytning. Partistyrelsen konstaterar att Folkpartiet varit pådrivande i den fempartiöverenskommelse som har ingåtts mellan regeringen och Miljöpartiet i mars 2011, och som bland annat tar upp just denna fråga. I överenskommelsen konstateras att praxisavgöranden i anhöriginvandringsärenden har fått stora konsekvenser för vissa grupper, och att en lösning med utgångspunkt i principen om barnets bästa och rätten till familjeåterförening ska åstadkommas på problematiken med kravet på pass och styrkt identitet i familjeåterföreningsfall. Partistyrelsen är enig med motionärerna om att den somaliska statskollapsen har skapat stora problem för just somaliska familjer att kunna återföras, eftersom det inte existerar något fungerande passväsende. I och med fempartiöverenskommelsen finns nu enighet om att detta måste lösas, vilket partistyrelsen ser som en viktig framgång för Folkpartiet. **Partistyrelsen föreslår därmed att motion C25 anses besvarad.**

I **motion C26** föreslås att landsmötet antar som sin mening att det behövs en gemensam och solidarisk europeisk flykting- och migrationspolitik utifrån vad som anförs i motionen. Politiken ska vila på en humanitär grund. Alla medlemsländer ska vara med och solidariskt dela på ansvaret för mottagandet av flyktingar. Europa måste ta sitt ansvar för personer på flykt och även tillhandahålla lagliga vägar för arbetskraftsmigranter. Landsmötet ska uppmana Folkpartiets företrädare i regeringen att verka för att Sverige ska inta en ledande roll i detta arbete.

Genom Lissabonfördraget öppnas möjligheten till att få en mer tydlig gemensam asyl- och migrationspolitik. Enligt fördraget ska unionen utarbeta en gemensam asyl- och invandringspolitik som grundar sig på ”solidaritet och rättvis ansvarsfördelning mellan medlemsstaterna”. Lissabonfördraget innebär således ökade möjligheter till ett större gemensamt mottagande av flyktingar i EU som helhet.

EU har i dag ett djupt integrerat samarbete medlemsländer emellan, och fri rörlighet för människor mellan medlemsländerna är en av unionens grundläggande friheter. De öppna gränserna mellan EU-länderna kräver emellertid en gemensam politik för gränsen mot övriga världen. Folkpartiet liberalerna har därför sedan lång tid arbetat för en gemensam, human europeisk asylpolitik. Vissa steg har redan tagits genom en rad olika EU-direktiv, men mycket återstår. I längden är det ohållbart att länder inom ett område med fri rörlighet har olika syn på vilka som är välkomna in. Allt fler länder inom unionen uppfattar det som att andra länder inte tar sitt ansvar, vilket skapar spänningar. Det syntes tydligast vid oenigheten mellan Italien och Frankrike om mottagandet av flyktingar från Libyen, som motionärerna beskriver.

Förutom vikten av att värna asylrätten är det, precis som motionärerna nämner, också angeläget att det finns lagliga vägar för arbetskraftsmigranter att ta sig till Europa. När det gäller arbetskraftsinvandring är det dock viktigt att det europeiska samarbetet är inriktat på de gemensamma gränsfrågorna, och inte inskränker Sveriges rätt att formulera en egen

politik för arbetskraftsinvandring till den svenska arbetsmarknaden.

Med den viktiga preciseringen anser partistyrelsen att det är viktigt att Folkpartiet fortsätter att arbeta för att Sverige ska vara drivande för en solidarisk och gemensam asyl- och migrationspolitik. Den svenska regeringen ska ta täten och stå upp i Europa för öppenhet, humanitet och ökad fri rörlighet. **Partistyrelsen föreslår därmed att landsmötet bifaller motion C26.**

I **motion C27** föreslås partistyrelsen få i uppdrag att tillätta en flyktingpolitisk arbetsgrupp. Bland frågor att ta upp nämns en översyn av skyddsskäl och lagliga vägar in i EU. Partistyrelsen menar att flyktingfrågor på flera sätt är centrala för Folkpartiet. De fångar både solidaritetstanken och internationalismen, två av socialliberalismens grunder. Samtidigt befinner sig partiet i en process där ett nytt parti-program ska antas. Ett antal arbetsgrupper med brett mandat har arbetat eller arbetar nu för att skapa underlag för parti-programmet. Den programkommitté som ska leda arbetet med hela parti-programmet har givetvis mandat att också utveckla partiets politik på flyktingpolitikens område. Partistyrelsen kan även knyta fler arbetsgrupper (utöver de redan tillsatta) till programkommittén för att få särskilda frågor belysta, men det är inte lämpligt att landsmötet binder partistyrelsen alltför hårt när det gäller exakt hur arbetet ska läggas upp och exakt vilka arbetsgrupper som ska bildas. **Partistyrelsen föreslår därmed att motion C27 anses besvarad.**

I **motion C28** föreslås att Folkpartiet verkar för att asylsökande ska vara en grund för beviljande av visering. Motionärerna hävdar att landsmötet 2007 uppdrog åt partistyrelsen att utreda frågan och att det nu är dags att gå till beslut. Motionärerna hävdar att det i dag saknas legala möjligheter att resa in i Sverige för att utnyttja sin rätt att söka asyl. Därmed uppstår ett moraliskt dilemma, där Sverige å ena sidan står för en generös asyltagstiftning och å andra sidan hindrar asylsökande från att utnyttja denna lagstiftning.

På landsmötet i Västerås 2007 behandlades mycket riktigt ett liknande förslag. Landsmötet fann motionen besvarad med partistyrelsens resonemang att asylvisering, det vill säga att avsikten att få sitt asylärende prövat i Sverige ska vara legal grund för att få visum till Sverige beviljat, är värt att beakta som en tänkbar åtgärd för att förbättra möjligheterna för asylsökande att slippa vara hänvisade till lögnare eller människosmugglare för att ta sig till Europa. För Folkpartiet är och förblir "Fästning Europa" oacceptabel. Frågan ansågs dock komplex och skulle behöva studeras närmare, bland annat ur ett EU-perspektiv. Något uppdrag till partistyrelsen beslutades inte.

Idén om asylvisering har bland annat tagits upp av folkrättsjuristen Gregor Noll vid Lunds universitet, som i en utredning på EU-kommissionens uppdrag föreslagit att EU inför ett system där det ska gå att söka asyl redan på EU-ländernas ambassader och att dessa då ska kunna bevilja visum åt den asylsökande på den grunden. I denna fråga står partistyrelsen i grunden fast vid landsmötets tidigare bedömning. Det finns anledning att överväga en möjlighet till asylvisering, samtidigt som det finns risker att en sådan möjlighet skulle användas som argument för att strama åt möjligheterna att söka asyl. Det är denna risk som medfört att förslaget inte tagits emot entydigt positivt från asyrrättsorganisationer. Exempelvis har varningar framförts för att systemet skulle kunna "kidnappas" av politiker som vill skärpa asylreglerna.

Det är också viktigt att notera att Nolls förslag handlar om att EU inför detta system, inte att ett enskilt medlemsland inför det på egen hand. Frågan behöver alltså också analyseras mot bakgrund av EU:s uttalade inriktning mot en gemensam asylpolitik. Inom ramen för denna gemensamma politik, som Folkpartiet är pådrivande för, finns det all anledning att fortsätta analysera frågan om asylvisering. **Därmed föreslår partistyrelsen att motion C28 anses besvarad.**

Motion C29 lyfter fram rapporter om oseriösa arbetsgivare som utnyttjar systemet för arbetskraftsinvandring. Företag skapas enkom för att ge möjlighet för personer att ta sig in i landet, i vissa fall som ren människohandel, menar motionärerna. Landsmötet föreslås besluta att Migrationsverket eller annan myndighet får i uppdrag att utöva kontroll över arbetsgivarna.

Den ökade möjligheten till arbetskraftsinvandring är en viktig liberal framgång. Alla regler kan dock missbrukas av oseriösa aktörer. Regeringen har strävat efter att minimera problemen genom att nyligen utöka Migrationsverkets möjligheter till förhandskontroll av arbetsgivare. Därutöver finns förstås de vanliga kontrollsystemen på arbetsmarknaden, där Arbetsmiljöverket har tillsyn över arbetsvillkoren och facket granskar att det finns rimliga avtal och att avtalen följs. Det finns anledning att följa frågan för att se om det kommer att behövas ytterligare möjlighet att hindra missbruk av systemet. **Därmed föreslår partistyrelsen att motion C29 anses besvarad.**

Tre motioner tar upp regelverket om uppehållstillstånd och arbetstillstånd. **Motion C30** föreslår att Folkpartiet ska verka för att avskaffa systemet med separata arbetstillstånd. Alla som har uppehållstillstånd borde enligt motionärerna också ha arbetstillstånd, så att exempelvis utländska studenter skulle få rätt att arbeta under sin studietid. I **motion C31** föreslås att Folkpartiet ska verka för att inrätta temporära arbetstillstånd för semestrande ungdomar. Tanken är att slippa besvärlig byråkrati. Det skulle inte krävas ordnat jobb före resan till Sverige. I **motion C32** föreslås att Folkpartiet ska verka för att utländska doktorander och deras medföljande får samma rättigheter beträffande permanent uppehållstillstånd och arbetstillstånd som gäller för personer med uppehållstillstånd för arbete.

Åtskillnaden mellan arbets- och uppehållstillstånd fyllde störst funktion under den tid då arbetskraftsinvandring var starkt reglerad och syftade till att stoppa "smyginvandring" av arbetskraft som kunde få uppehållstillstånd av andra skäl. Partistyrelsen delar motionernas allmänna inriktning att möjligheterna att komma till Sverige och arbeta bör öka. Att göra detta genom att helt slopa de separata arbetstillstånden och bara behålla uppehållstillstånden är dock inte okomplicerat. Grundregeln i dag är att den som kommer från ett land utanför EU/EES och vill arbeta i Sverige måste ha arbetstillstånd, och att det dessutom krävs uppehållstillstånd om personen vill stanna längre tid än tre månader. Att avskaffa separata arbetstillstånd skulle då leda till att många personer tvingas söka uppehållstillstånd trots att de bara avser att vistas i Sverige en kortare tid. Detta vore inte rimligt. Redan i dag finns det också många kategorier där kravet på arbetstillstånd har slopats helt för personer utanför EU/EES som befinner sig en kortare tid i landet, till exempel gästforskare, artister och idrottare.

Det sätt som föreslås i **motion C30** att helt avskaffa uppdelningen mellan arbets- och uppehållstillstånd skulle samti-

dig kräva kontroller infördes någon annanstans för att se till att människor som kommer med tillfälliga uppehållstillstånd och vistas i landet som turister eller liknande, kan komma in i systemet legalt efter att de fått arbete. Det är inte säkert att det totalt sett skulle förenkla processen, bara att kontrollpunkterna flyttades.

Att fortsätta att utvidga antalet undantag för väldefinierade grupper, som föreslås i **motion C31 och C32**, kan också vara en väg framåt. Sannolikt är detta mer realistiskt. Nya möjligheter för dessa grupper öppnas dock redan i och med att partistyrelsens förslag om mer liberala regler för arbetskraftsinvandring. Eventuellt kan detta behöva kompletteras med generösare regler också för arbetstillstånd, men detta behöver analyseras närmare. **Med detta föreslår partistyrelsen att motion C30, C31 och C32 anses besvarade.**

I **motion C33** föreslås att en presumtionsregel för utvisning vid grova brott införs i utlänningslagen. I dag kan personer utan svenskt medborgarskap utvisas om de begår brott som kan leda till fängelse eller om domstolen i brottmålet undanröjer en villkorlig dom eller skyddstillsyn som utlänningen har dömts till tidigare. Det krävs dock att utlänningen döms till svårare påföljd än böter. En ytterligare förutsättning är att det kan antas att utlänningen kommer att göra sig skyldig till fortsatt brottslighet eller att brottet är särskilt allvarligt. Utvisning kan ske för viss tid eller på livstid.

När en domstol överväger om en utlänning bör utvisas ska den ta hänsyn till utlänningens anknytning till det svenska samhället. Domstolen ska vid bedömningen särskilt beakta utlänningens levnadsomständigheter och familjeförhållanden samt hur länge utlänningen har vistats i Sverige. Faktorer som arbete, bostad och social anpassning liksom kunskaper i svenska språket bör inverka på bedömningen.

Vidare ska domstolen särskilt beakta om utlänningen har barn i Sverige och, om så är fallet, barnets behov av kontakt med utlänningen, hur kontakten mellan dem har varit och hur den skulle påverkas av att utlänningen utvisas.

Hänsyn ska också tas till om det finns hinder mot verkställighet av utvisningen enligt utlänningslagens bestämmelser om verkställighetshinder – till exempel risk för dödsstraff, kroppsstraff, tortyr eller förföljelse – och utlänningen därför inte kan sändas till ett visst land eller om det annars finns särskilda hinder mot att utvisningsbeslutet verkställs.

Det finns inga bestämmelser om när frågan om utvisning ska tas upp till prövning. Därmed kan såväl åklagaren som domstolen avgöra om frågan ska tas upp eller inte. Utvisning på grund av brott beslutas emellertid alltid av den domstol som handlägger brottmålet.

Vid rättsskipning bör alltid finnas en möjlighet till individuella hänsynstaganden, varför landsmötet 2005 avslog de förslag som fanns om mer regelmässig utvisning för brottslingar utan medborgarskap. I stället beslutade landsmötet om en programpunkt som poängterade att huvudvägen att bekämpa brottslighet alltid är att undanröja sociala orsaker. En skärpning av reglerna för utvisning i samband med brott skulle sannolikt också ha en preventiv effekt. I en förändrad lagstiftning bör huvudregeln vara att de utländska medborgare som döms för allvarliga brott också ska dömas till utvisning. På landsmötet 2009 bekräftades detta ställningstagande och preciserades även med att åklagaren bör yrka på utvisning om han eller hon vill att detta ska prövas av rätten, men att domstolen även fortsatt ska ha möjlighet att besluta om utvisning ex officio.

Partistyrelsen menar att det inte finns skäl att frånga den bedömning landsmötet gjorde 2005 och 2009. Reglerna bör skärpas, men det skulle vara olämpligt med en fast regel. **Med detta föreslår partistyrelsen att motion C33 bör anses besvarad.**

I **motion C34** föreslås att Folkpartiet, som ett led i kampen för rättssäkerhet och humanitärt anständig behandling av de mest utsatta, prioriterar flyktingbarnens situation (**yrkande 1**) samt att landsmötet tar ställning för vikten av att förslag och beslut i flyktingärenden analyseras ur barn- och genusperspektiv (**yrkande 2**). I **motion C35** föreslås att Folkpartiet tar ställning för att barn som far illa inte ska få utvisas.

Partistyrelsen delar motionärernas omsorger om utsatta barn i asylsökande familjer. För Folkpartiet har det exempelvis varit mycket viktigt att de nya reglerna om försörjningskrav vid anhöriginvandring inte gör det svårare för minderåriga barn att återförenas med sina föräldrar. Detta krav tillgodoses med den nya lagen. Försörjningskravet gäller inte vid återförening mellan barn och föräldrar och gäller inte heller flyktingar. Folkpartiets mångåriga arbete för att papperslösa barn inte ska nekas rätten till skolgång och att papperslösa ska kunna få erforderlig skolgång har nu också lett till framgång genom fempartiöverenskommelsen från mars 2011.

Folkpartiet har också tidigare på flera sätt verkat för att större hänsyn ska tas till barnens situation, bland annat att barn ska få komma till tals i asylprocesser och bättre mottagning av ensamkommande asylsökande barn. Partistyrelsen anser att det är viktigt att ta ställning till en helhetsbild av en familjs humanitära situation. Att barn kan råka illa ut vid en avvisning måste finnas med i bedömningen.

Samtidigt är det inte önskvärt att lagstiftningen på något sätt riskerar att skapa en situation där barnen kan bli gisslan mellan familjen och migrationsmyndigheterna. Grundbulten i en rättssäker asylpolitik är den individuella prövningen av varje asylsökandes skäl för att få stanna i Sverige. Det kan inte heller ligga i barnens intresse att lagstiftningen på något sätt främjar en separation från familjen som kunnat undvikas, till exempel om det framstår som att ett ensamkommande barn med ofullständig dokumentation av personuppgifter skulle ha större möjligheter för att få uppehållstillstånd av särskilt ömmande skäl. **Med detta föreslår partistyrelsen att motionerna C34 och C35 anses besvarade.**

Två motioner tar särskilt upp migrationslagstiftningen för våldsutsatta kvinnor. I **motion C36** yrkas att ändringar i lagtexten genomförs så att inte våldsutsatta kvinnor riskerar utvisning på grund av att de lämnar en relation där de utsatts för våld (**yrkande 1**), att kravet på äktenskapsskillnad eller samboförhållandets upphörande tas bort för att rätt till försörjningsstöd ska inträda för anhöriginvandrande kvinnor (**yrkande 2**), att anhörig inte ska ha rätt att via fullmakt företräda kvinnan i förhållande till Migrationsverket eller andra myndigheter (**yrkande 3**), att polismyndigheter m.fl. ska ha möjlighet att erhålla uppgifter från Migrationsverket etc. vid misstankar om brott såsom våld i nära relation, trafficking eller prostitution (**yrkande 4**) samt att det bör införas krav på att information om kvinnors rättigheter och vad som bedöms som brott i nära relation ska ingå i SFI-utbildningar samt andra utbildningar som riktar sig till kvinnor med utländsk härkomst (**yrkande 5**). Slutligen föreslås, för det fall att yrkandena 1–5 inte bifalls, att Folkpartiet ställer krav på en parlamentarisk utredning av lagens formulering och de krav

som uppställs i densamma för att kvinnor som utsatts för våld i nära relation ska erhålla permanent uppehållstillstånd (**yrkande 6**). I **motion C37** föreslås att Folkpartiet verkar för att för att kvinnor som är utsatta för misshandel i sitt hem och som flyr från länder där detta är tillåtet enligt lag eller allmän sedvänja, ska beviljas politisk asyl i Sverige.

Enligt den lagändring som genomfördes med Folkpartiets stöd redan 1997 kan förföljelse på grund av kön utgöra grund för uppehållstillstånd. Tack vare envist arbete från bl.a. Folkpartiet ändrades också utlänningslagen 2006 så att förföljelse på grund av kön kan ge flyktingstatus.

En utgångspunkt avseende uppehållstillstånd på grund av en nyetablerad relation är att ett tidsbegränsat uppehållstillstånd ges i två år. Därefter får permanent uppehållstillstånd ges, så kallad uppskjuten invandring. Det finns undantag enligt vilka ett fortsatt uppehållstillstånd får ges, trots att förhållandet upphört före tvåårsperiodens utgång. Ett av dessa undantag är när förhållandet upphört främst på grund av att utlänningen, eller utlänningens barn, i förhållandet har utsatts för våld eller för annan allvarlig kränkning av sin frihet eller frid.

Regeringen har därför, på jämställdhetsminister Nyamko Sabunis initiativ, nyligen tillsatt en utredning med uppdrag att kartlägga och analysera förekomsten och omfattningen av våld, hot och kränkningar som kan drabba utländska kvinnor som har beviljats uppehållstillstånd på grund av anknytning till en man bosatt i Sverige. Utredaren ska identifiera de utsatta kvinnornas behov av insatser från den kommunala och statliga förvaltningen samt lämna förslag på hur insatserna kan förbättras. Utredaren ska också överväga om förbättrad samhällsinformation före och efter inresan kan ha betydelse i ett förebyggande syfte. Utredningen, som är ett led i regeringens arbete med att bekämpa mäns våld mot kvinnor, ska redovisas senast den 30 april 2012.

Partistyrelsen delar motionärernas bedömning att kvinnor som har beviljats uppehållstillstånd med hänvisning till anknytning befinner sig i en mycket svår situation om de utsätts för våld. Det finns en rad problem i lagstiftningen som regeringen bör se över. Folkpartiet bör även fortsättningsvis driva på för ökad trygghet för dessa kvinnor. Den utredning som har tillsatts kan leda fram till förbättringar för vissa av de problemen, och framför allt kommer den att ge ett ytterligare underlag för att driva politiken i rätt riktning. **Med detta föreslår partistyrelsen att motion C36 och C37 anses besvarade.**

I **motion C38 yrkande 1** föreslås att landsmötet bör uttala att Folkpartiet ska verka för att Sverige stoppar massutvisningen av kristna irakiska flyktingar till Irak så länge det pågår krig.

Partistyrelsen instämmer i att situationen för de kristna grupperna i Irak i många fall är mycket svår. Många utsätts för hot, berövas ägodelar, förbjuds att driva handel med muslimer i området eller fördrivs från de områden där de varit bosatta i många generationer osv. Samtidigt är läget inte överallt lika utsatt. Man kan därför inte säga att alla kristna i Irak är utsatta för förföljelse. Det gör att Migrationsverket måste göra en individuell bedömning och även beakta att säkerhetsläget kan se olika ut i olika delar av landet. Enligt den ordning som vi infört bör inte riksdagen föregripa Migrationsverkets beslut i någondera riktningen. Om riksdagsbeslut skulle styra beslut i enskilda ärenden hos myndigheter och migrationsdomstolarna skulle det leda till att hela rätts-

ordningen i migrationsärenden undergrävdes. I stället menar partistyrelsen att åtgärder måste komma inom det nuvarande systemet. Det handlar bland annat om att förbättra villkoren för ombuden i migrationsärenden att skaffa egna underlag och samla in information. Folkpartiets riksdagsgrupp är också engagerad i att uppmärksamma situationen i Irak, bland annat för kristna, och på sätt se till att viktig information om det aktuella läget i landet kommer fram. **Motion C38 yrkande 1 bör med detta anses besvarat.**

Partistyrelsen övergår nu från migrations- och asylfrågor till de rapport- och motionsförslag som mer direkt inriktar sig på integrationspolitik.

I partistyrelsens förslag **punkt 10** föreslås att utrikes födda ska få hjälp på ett tidigt stadium med valideringar av utbildningar och yrkeserfarenhet. Kompetenskartläggningen och valideringen är i dag bristfällig och långsam, och det är därför viktigt att kartläggningen av kompetensen bör ske redan under asylprövningstiden och valideringen integreras i introduktionsprogrammet. Det finns exempel på högutbildade personer som har behövt lägga lika lång tid på validering och komplettering av utbildning som det skulle ha tagit att gå utbildningen från början. Partistyrelsen föreslår att landsmötet **bifaller partistyrelsens förslag punkt 10.**

I **motion C39 yrkande 1** föreslås att landsmötet uttalar att arbetslinjen och snabb tillgång till arbetsmarknaden är en helt avgörande faktor för att bryta utanförskapet. I **yrkande 2** föreslås att Folkpartiet ska verka för en politik för jobb och företagande i enlighet med vad i motionen anförs. Motionärerna lyfter särskilt fram tidiga analyser av utbildningsnivå, snabb validering, kombination av praktik och SFI och information om företagande.

Motionsyrkandena ligger helt i linje med den politik som partistyrelsen menar att Folkpartiet ska bedriva. Arbetslinjen och snabba åtgärder in i jobb och företagande ska vara hörnstenar i Folkpartiets integrationspolitik. **Partistyrelsen föreslår därför att motion C39 yrkande 1 och 2 bifalls.**

I **motion C40** föreslås att partistyrelsen ges i uppdrag att återuppta arbetet med Utanförskapets karta med fokus på integrationsfrågorna. Motionärerna menar att utanförskapets karta är viktig för många av Folkpartiets företrädare på lokal nivå och kompletterar andra underlag som kommer från riksdag och regering. Integration bör fortsätta vara en prioriterad fråga för partiet.

Utanförskapets karta var ett mycket viktigt redskap när Folkpartiet utformade och skulle kommunicera en ny integrationspolitik. Tack vare en genomtänkt definition av utanförskapsområden och detaljerad statistik var det svårt för Socialdemokraterna blanda bort korten. Antalet områden med en mycket negativ utveckling hade ökat snabbt under deras tid vid makten.

Kartan måste användas med viss försiktighet, för att inte skapa en motsättning mellan politiker och dem som politiken är till för. Kartan måste användas som ett verktyg för insatser och förbättringar, inte för att svartmåla. Regeringen har ett pågående arbete där vissa bostadsområden har omfattats av särskilda utvecklingsavtal mellan stat och kommuner. Den politiken ses över under året, och det är ännu för tidigt att säga hur nästa steg i arbetet ska se ut för att utveckla arbetet med bostadsområden som behöver särskilda insatser för att lyftas. **Med detta föreslår partistyrelsen att motion C40 anses besvarad.**

I **motion C41** föreslås landsmötet besluta att en större statlig ersättning ska ges till mottagarkommuner och att ersättningen ska basera sig på de nyanländas utbildningsnivå. Motionärerna menar att det är rätt att Folkpartiet ställer sig bakom rätten för asylsökande att bosätta sig var de vill, men att denna valfrihet leder till koncentration av flyktingar på vissa orter. Motionärerna finner det orimligt att kostnaden för ett nationellt beslut om valfrihet till stor del hamnar hos kommunerna. I **motion C42** föreslås också särskilda riktade statsbidrag till de kommuner och stadsdelar som tagit och tar ett extra stort ansvar för flyktingar. I **motion C43 yrkande 1** föreslås att nyanlända flyktingar informeras i princip direkt vid gränsen om var de bästa förutsättningarna för boende och egen försörjning finns i Sverige. I **yrkande 2** yrkas att en statlig tillsynsman tillsätts med uppgift att särskilt följa utvecklingen i de kommuner som tagit emot flest flyktingar i förhållande till sin folkmängd. I **yrkande 3** föreslås att den nya tillsynsfunktionen tilldelas en ekonomisk pott att fördela till de kommuner som har högst kostnader per invånare för flyktingmottagning. Slutligen, i **yrkande 4**, yrkas att Arbetsförmedlingen erhåller ett formellt och ekonomiskt ansvar i ytterligare två år efter den ordinarie introduktionsperioden för nyanländ i de fall myndigheten går bet på sitt nya uppdrag från och med den 1 december 2010.

Den 1 december 2010 genomfördes etableringsreformen, den största reformen av integrationspolitiken på 25 år. Etableringsreformen innebär att Arbetsförmedlingen tar över huvudansvaret för etableringen från kommunerna. Alla nyanlända får rätt till en individuell plan, rätt till individuell ersättning så länge planen följs och en statligt reglerad samhällsorienteringskurs som ett obligatoriskt inslag. Alla nyanlända får också rätt att själva välja en etableringslots, ett företag som ska vara stödjande och pådrivande på vägen till arbete. Regeringen sätter jobb och kunskaper i svenska i fokus och bryter därmed med den gamla omhändertagandementaliteten.

Ett syfte med reformen har varit att nyanlända ska bosätta där det finns möjligheter till arbete och egen försörjning. Viktiga utgångspunkter har samtidigt varit att den nyanlända själv ska kunna välja bostadsort och kunna bosätta sig i alla kommuner i landet och att kommunernas mottagande liksom i dag ska bygga på frivilliga överenskommelser. Reformen innebär att nyanlända får utökad hjälp att flytta dit jobben finns och att Arbetsförmedlingen får huvudansvar vad gäller nyanländas bosättning.

Arbetsförmedlingen ska efter samråd med länsstyrelserna och Migrationsverket ange nivån på hur många nyanlända som de olika länen ska ta emot. Sedan är det respektive länsstyrelse som har till uppgift att träffa överenskommelser med kommunerna inom länet. Förutsättningarna för förvärvsarbete ska vara en viktig utgångspunkt när platser för de nyanlända fördelas mellan länen och vid överenskommelser med kommuner om mottagande. Länsstyrelserna ska också genom överenskommelserna säkerställa att det finns kapacitet att ta emot personer med särskilda behov av vård och rehabilitering.

Etableringsplanen får omfatta högst 24 månader, vilket inte bör ses som den normala längden. Tiden bör vara så kort som möjligt. Med korta planer förstärks incitamenten för den nyanlända att snabbt etablera sig på arbetsmarknaden.

Partistyrelsen instämmer i motionärernas problembeskrivning om att vissa kommuner har tagit ett mycket stort ansvar

jämfört med andra. Samtidigt syftar etableringsreformen till att minska bördan för de kommuner där många nyanlända bosätter sig, både genom en snabbare väg till arbete och genom ett bättre stöd för att välja bosättning. Det är ännu allt för tidigt att uttala sig om effekterna av reformen, och att ta ställning för ytterligare reformer. När det gäller den tillsynsman som föreslås i motion C43 yrkande 2 kan partistyrelsen konstatera att regeringen med hjälp av länsstyrelserna redan följer utvecklingen mycket noga. När det gäller yrkande 4 skulle ett förlängt ansvar för Arbetsförmedlingen minska incitamenten för den nyanlända att komma i arbete, planen bör tvärtom vara så kort som möjligt. **Partistyrelsen föreslår därmed att motion C41 och C42 avslås, att motion C43 yrkande 1 och 2 anses besvarade och yrkande 3 och 4 avslås.**

I **motion C44** föreslås att landsmötet ger partistyrelsen i uppdrag att verka för att de instanser som är berörda av flyktingmottagandet samordnas med avsikten att det från första stund kan vara fokusering mot en snabb integration. Den första månaden efter uppehållstillstånd blir näst intill tillspillogiven, på grund av oro för hur man ska få mat och skydd. Många tvingas söka försörjningsstöd, eftersom introduktionsersättningen betalas ut först efter medverkan.

Regeringen har precis som motionärerna identifierat den första månaden i etableringsreformen som ett potentiellt problem. Därför följs utvecklingen mycket noga. Rapporterna hittills är något motsägelsefulla, där nyanlända i vissa kommuner tycks ha stora problem med sin försörjning, i andra kommuner inte alls. Regeringen fortsätter att följa utvecklingen.

Partistyrelsen menar att det därför ännu är alltför tidigt att säga om det krävs en särskild lösning för nyanländas försörjning den första månaden. **Partistyrelsen föreslår därmed att motion C44 anses besvarad.**

I **motion C45** föreslås att Folkpartiet ska verka för kvalitetssäkring av uppdrag som god man för ensamkommande barn. Partistyrelsen instämmer i att det finns klara kvalitetsbrister i mottagandet av ensamkommande barn. Uppdraget som godman medför ett stort ansvar, och det finns klara varningssignaler om att gode män inte alltid kan klara sitt uppdrag på ett tillfredsställande sätt. **Partistyrelsen föreslår att motion C45 bifalls.**

I **motion C46** lämnas förslag för förstärkt etablering av flyktingkvinnor på arbetsmarknaden. I **yrkande 1** föreslås att Folkpartiet systematiskt dokumenterar och sprider exempel på åtgärder som visat sig ge resultat till samtliga kommuner och län. I **yrkande 2** föreslås att partiet arbetar för att ge arbetsförmedlingarna i uppdrag att införa den metod som använts i Västerås i verksamheten Arosdöttrarna inom fler kommuner som ett led i sin roll att etablera flyktingar på arbetsmarknaden.

Skillnaden mellan mäns och kvinnors mediantid för etablering på arbetsmarknaden är orimligt stor. Ett syfte med etableringsreformen har varit att snabba på kvinnors etablering. Därför är etableringsersättningen kopplad till varje individ, och inte till familjens försörjningsbehov. På det sättet ställs individuella krav på en man och en kvinna som lever ihop att fullfölja sina etableringsplaner. Sannolikt krävs ytterligare åtgärder utöver detta. Folkpartiet verkar därför inom regeringen för en översyn av de omständigheter som kan påverka kvinnors etablering, för att få fram förslag på insatser som

kan leda till kortare tider. **Därmed föreslår partistyrelsen att motion C46 anses besvarad.**

I **motion C47 yrkande 1** föreslås att landsmötet uttalar att medborgarskapslagstiftningen i Sverige bör ändras så att medborgare i Europeiska unionen ska få rätt att söka svenskt medborgarskap på samma villkor som nordiska medborgare. I **yrkande 2** föreslås att landsmötet uttalar att medborgarskapslagstiftningen i Sverige bör ändras så att medborgare i övriga stater ska, efter ha fått permanent uppehållstillstånd, få rätt att söka svensk medborgarskap på samma villkor som nordiska medborgare.

Som partistyrelsen har anfört ovan anger partiprogrammet tydligt att Folkpartiet är för fri rörlighet. Vår vision är att varje människa ska kunna bosätta sig där han eller hon vill. Sverige är på många sätt ett öppet land, och det ska vi vara stolta över och utveckla vidare. I den strävan har det varit rimligt att inleda med särskilda regler för de nordiska länderna, utifrån det täta samarbete som finns mellan länderna. I framtiden bör vi naturligtvis sträva efter att komma överens med allt fler länder om motsvarande regler. Detta bör ske ömsesidigt. För EU-länderna är det naturligt att föra diskussioner inom ramen för unionen. Därefter kan det vara aktuellt med motsvarande diskussioner med länder utanför unionen. **Partistyrelsen föreslår därmed att motion C47 anses besvarad.**

I **motion C48 yrkande 1** föreslås att Folkpartiet verkar för att införa ett lag- och regeltest som krav för att man ska få erhålla svenskt medborgarskap. Testet ska syfta till att pröva kunskaper om essentiella lagar och regler hos potentiellt blivande medborgare. I **yrkande 2** föreslås att Folkpartiet verkar för att ett eventuellt lag- och regeltest ska vara avgiftsfritt, bara kan tas på svenska och får tas ett obegränsat antal gånger. I **yrkande 3** föreslås att Folkpartiet verkar för att ett eventuellt införande av ett lag- och regeltest kombineras med fortsatt utökade investeringar i svenskundervisning, samt ett inrättande av en ny, frivillig, högkvalitativ och avgiftsfri utbildning utformad särskilt för att vara förberedande inför testet.

Partistyrelsen instämmer i att det är viktigt att alla som bor i Sverige känner till lagar och regler i landet. Det har legat till grund för att Folkpartiet har drivit igenom att samhällsorientering ingår som ett obligatoriskt inslag i etableringsplanen för alla nyanlända. Syftet med samhällsorienteringen är att lära sig hur det svenska samhället fungerar. Det kan finnas skäl att titta vidare på hur medborgarskapet kan uppvärderas genom att till exempel ge möjlighet till medborgarskap snabbare för den som har etablerat sig väl i det svenska samhället. Därför verkar Folkpartiet för en utredning om medborgarskap, som ser över dessa frågor. **Partistyrelsen föreslår därmed att motion C48 anses besvarad.**

Partistyrelsens förslag till beslut

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** partistyrelsens förslag punkt 1 bifalls
2. **att** partistyrelsens förslag punkt 2 bifalls
3. **att** partistyrelsens förslag punkt 3 bifalls
4. **att** motion C1 anses besvarad
5. **att** motion C2 yrkande 1 anses besvarat
6. **att** motion C2 yrkande 2 anses besvarat
7. **att** motion C2 yrkande 3 anses besvarat
8. **att** motion C3 yrkande 1 anses besvarat
9. **att** motion C3 yrkande 2 anses besvarat
10. **att** motion C4 anses besvarad
11. **att** motion C5 anses besvarad
12. **att** motion C6 anses besvarad
13. **att** motion C7 yrkande 1 avslås
14. **att** motion C7 yrkande 2 avslås
15. **att** motion C7 yrkande 3 avslås
16. **att** motion C8 anses besvarad
17. **att** partistyrelsens förslag punkt 4 bifalls
18. **att** partistyrelsens förslag punkt 5 bifalls
19. **att** motion C9 anses besvarad
20. **att** motion C10 yrkande 1 anses besvarat
21. **att** motion C10 yrkande 2 anses besvarat
22. **att** motion C11 anses besvarad
23. **att** partistyrelsens förslag punkt 6 bifalls
24. **att** motion C12 anses besvarad
25. **att** motion C13 anses besvarad
26. **att** motion C14 anses besvarad
27. **att** motion C15 anses besvarad
28. **att** motion C16 yrkande 1 anses besvarat
29. **att** motion C16 yrkande 2 anses besvarat
30. **att** partistyrelsens förslag punkt 7 bifalls
31. **att** partistyrelsens förslag punkt 8 bifalls
32. **att** partistyrelsens förslag punkt 11 bifalls
33. **att** partistyrelsens förslag punkt 12 bifalls
34. **att** motion C17 yrkande 1 bifalls
35. **att** partistyrelsens förslag punkt 13 bifalls
36. **att** partistyrelsens förslag punkt 14 bifalls
37. **att** partistyrelsens förslag punkt 15 bifalls
38. **att** motion C18 yrkande 1 anses besvarat
39. **att** motion C18 yrkande 2 anses besvarat
40. **att** motion C18 yrkande 3 anses besvarat
41. **att** motion C19 avslås
42. **att** motion C20 avslås
43. **att** motion C21 yrkande 1 avslås
44. **att** motion C21 yrkande 2 avslås
45. **att** motion C21 yrkande 3 anses besvarat
46. **att** motion C21 yrkande 4 avslås
47. **att** motion C21 yrkande 5 avslås
48. **att** motion C21 yrkande 6 anses besvarat
49. **att** motion C21 yrkande 7 anses besvarat
50. **att** motion C21 yrkande 8 avslås
51. **att** motion C21 yrkande 9 avslås
52. **att** motion C21 yrkande 10 anses besvarat
53. **att** motion C21 yrkande 11 avslås
54. **att** motion C21 yrkande 12 avslås

55. att motion C21 yrkande 13 avslås
56. att motion C21 yrkande 14 avslås
57. att motion C21 yrkande 15 anses besvarat
58. att motion C21 yrkande 16 anses besvarat
59. att motion C21 yrkande 17 anses besvarat
60. att motion C21 yrkande 18 anses besvarat
61. att motion C22 bifalls
62. att partistyrelsens förslag punkt 9 bifalls
63. att motion C23 anses besvarad
64. att motion C24 anses besvarad
65. att motion C25 anses besvarad
66. att motion C26 bifalls
67. att motion C27 anses besvarad
68. att motion C28 anses besvarad
69. att motion C29 anses besvarad
70. att motion C30 anses besvarad
71. att motion C31 anses besvarad
72. att motion C32 anses besvarad
73. att motion C33 anses besvarad
74. att motion C34 yrkande 1 anses besvarat
75. att motion C34 yrkande 2 anses besvarat
76. att motion C35 anses besvarad
77. att motion C36 yrkande 1 anses besvarat
78. att motion C36 yrkande 2 anses besvarat
79. att motion C36 yrkande 3 anses besvarat
80. att motion C36 yrkande 4 anses besvarat
81. att motion C36 yrkande 5 anses besvarat
82. att motion C36 yrkande 6 anses besvarat
83. att motion C37 anses besvarad
84. att motion C38 yrkande 1 anses besvarat
85. att partistyrelsens förslag punkt 10 bifalls
86. att motion C39 yrkande 1 bifalls
87. att motion C39 yrkande 2 bifalls
88. att motion C40 anses besvarad
89. att motion C41 yrkande 1 avslås
90. att motion C41 yrkande 2 avslås
91. att motion C42 avslås
92. att motion C43 yrkande 1 anses besvarat
93. att motion C43 yrkande 2 anses besvarat
94. att motion C43 yrkande 3 avslås
95. att motion C43 yrkande 4 avslås
96. att motion C44 anses besvarad
97. att motion C45 bifalls
98. att motion C46 yrkande 1 anses besvarat
99. att motion C46 yrkande 2 anses besvarat
100. att motion C47 yrkande 1 anses besvarat
101. att motion C47 yrkande 2 anses besvarat
102. att motion C48 yrkande 1 anses besvarat
103. att motion C48 yrkande 2 anses besvarat
104. att motion C48 yrkande 3 anses besvarat

Reservation C1

Roger Haddad reserverar sig till förmån för bifall till motion C12 och anför:

"Arbetsförmedlingen behöver ses över och fler privata aktörer bör släppas in för att i än högre grad leverera bättre resultat."

Reservation C2

Roger Haddad reserverar sig till förmån för bifall till motion C40 och anför:

"Folkpartiet behöver engagera sig ännu mer när det gäller integrationsfrågorna. Utanförskapets karta utgör ett viktigt underlag för alla FP-företrädare för att kunna ta sig an de utmaningar som finns i landet."

D. Demokrati och jämställdhet: Jämställdhet

Innehåll:

Partistyrelsens förslag	39
Partistyrelsens yttrande	40
Föräldraförsäkringen	40
Jämställt arbets- och näringsliv samt övriga jämställdhetsfrågor	42
Partistyrelsens förslag till beslut	44

Partistyrelsens förslag

- 1. Mer jämställt uttag av föräldraförsäkringen.**
Alliansregeringen har infört en bonus för föräldrar som delar mer lika på föräldradagarna. Regeringen har utlovat att systemet ska förenklas och kopplas direkt till uttaget av föräldrapenning. Det är bra men inte tillräckligt. För att ytterligare stärka incitamentet att dela mer lika på föräldraledigheten bör jämställdhetsbonusen fördubblas. Möjligheten att vid försäkran om ett jämnt uttag av föräldradagarna få ut bonusen i förväg bör utredas. Skulle det visa sig att pappornas uttag inte fortsätter att öka finns det anledning att överväga ytterligare förändringar av regelsystemet. En väg som då skulle kunna prövas är att ytterligare öka de dagar som är örönmärkta för respektive förälder.
- 2. Avskaffa det vårdnadsbidrag som infördes 2008.**
Även om uttaget har varit relativt lågt har det förstärkt utanförskapet för många kvinnor som redan befinner sig långt ifrån arbetsmarknaden.
- 3. Inför en behovsprövad rätt till barnomsorg på kvällar, nätter och helger för föräldrar som har arbeten som inte går att utföra vid någon annan tidpunkt och då det är visat att det inte finns någon annan nära anhörig som kan svara för barnomsorgen.**
- 4. Småbarnsföräldrar som förväntas bli föräldralediga diskrimineras ofta på arbetsmarknaden.**
För att motverka detta bör möjligheten att införa ett så kallat föräldraavdrag, som syftar till att sänka arbetsgivarens initiala kostnader för att ta in vikarier till föräldralediga, utredas. Genom att kompensera en del av företagets kostnader för frånvarande personal kan diskriminerande attityder komma att brytas snabbare.
- 5. Rätten att överlåta ersättning för vård av sjukt barn bör utökas så att företag kan ta hand om sjuka barn som inte kan vara på förskolan.** Detta skulle gynna kvinnors deltagande på arbetsmarknaden då de flesta vab-dagar tas ut av kvinnor.
- 6. Bygg ut RUT.** I dag kombineras avdragen för rot och rut i det så kallade hus-avdraget. Maximalt hus-avdrag är 50 000 kronor per person. Då rot-arbeten ofta är mer kostsamma än rut-arbeten tenderar avdraget att främst användas för olika typer av reparations- och tillbyggnadsarbeten. I dessa fall uppstår inte den önskade avlastningen från hemarbete som framför allt skulle komma många kvinnor till del. Därför bör avdragen separeras. Samtidigt är det rimligt att höja nivån så att både rut-avdraget och rot-avdraget var för sig kan uppgå till 50 000 kronor per år och person. Ett hushåll med två vuxna skulle alltså ha möjlighet att få totalt 200 000 kronor i avdrag vid fullt utnyttjande av både rot- och rut-tjänster.
- 7. Inför en lagstadgad rätt att utmana offentligt driven verksamhet.** Innebörden är att stat, kommun och landsting alltid ska vara skyldiga att pröva om en upphandling ska genomföras. Vidare vill vi öka möjligheten att kombinera offentlig och privat finansiering av välfärdstjänster och riva hinder som håller tillbaka offentligt finansierade företag att växa utanför sitt huvudsakliga verksamhetsområde.
- 8. Chefsutveckla också inom kvinnodominerade yrken.** Inom många kvinnodominerade yrken inom offentlig sektor saknas utvecklingsvägar för duktiga medarbetare. Samtidigt brister ledarskapet i många fall vilket inverkar negativt på verksamhetens kvalitet. Vi vill genomföra en satsning på ledarskapsutbildning för alla första linjens chefer inom offentligt driven vård och omsorg.
- 9. Utforma en jämställdhetsranking av större svenska företag samt kommuner med könsuppdelad löne- och befattningsstatistik som utgångspunkt.**
- 10. Kvinnors underrepresentation i bolagsstyrelser är allvarlig.** Ägares rätt att tillsätta styrelsen i privata bolag ska inte rubbas, men i offentliga bolag kan mer göras. Även utan kvotering kan vi, såsom redan skett på statlig nivå, komma vidare genom att ta fram nya riktlinjer och processer för att nå jämställda styrelser i kommunalt ägda bolag.

- 11. Lägre marginaeffekter för dem med lägst inkomst gynnar kvinnor.** Genom att sänka marginal-effekterna för dem som till del eller helt lever på bidrag skulle fler bidragstagande kvinnor komma i arbete. Det kan till exempel ske genom att det i en del situationer blir möjligt att behålla en viss del av socialbidraget trots arbetsinkomster och genom fortsatta inkomstskatt-sänkningar för dem med låga arbetsinkomster. Fler metoder att uppnå lägre marginaeffekter för kvinnor med låg inkomst bör utredas.
- 12. Ta bort den så kallade "2,5-års-regeln".** Undanta-get på två och ett halvt år från att få lägre SGI mellan barn minskar incitamentet att gå tillbaka till heltid efter barnafödande och uppmuntrar istället långa enskilda föräldraledigheter och deltidsarbete. Detta inverkar negativt på kvinnors situation på arbetsmarknaden. Undantaget bör därför tas bort.
- 13. Antalet dagar i föräldraförsäkringen bör mins-kas för barn som kommer till Sverige efter tre års ålder.** Hur stor andel av föräldradagarna som ska beröras av en sådan regelförändring behöver utredas.
- 14. Ofrivilligt deltidsarbete drabbar många kvin-nor.** Inom kommuner och landsting ska Folkpartiets driva på för att möjliggöra för fler att kunna arbeta hel-tid. Det bör övervägas om staten ska gå in med stimu-lansmedel för att minska det ofrivilliga deltidsarbetet.

Motioner

Motionerna på jämställdhetsområdet återfinns i landsmöteshandlingarna del 1.

Partistyrelsens yttrande

Föräldraförsäkringen

Partistyrelsens förslag punkt 1, 2, 4, 12 och 13 samt motion D40–D50

Partistyrelsen övergår nu till att behandla de motioner som berör jämställdhetspolitiken. I samband med detta lägger partistyrelsen också fram fjorton punkter som föreslås utgöra Folkpartiets reformagenda på jämställdhetsområdet under den närmaste framtiden.

I detta delavsnitt tar partistyrelsen upp föräldraförsäk-ringen och anknyttande frågor. I nästa delavsnitt behandlas andra jämställdhetsfrågor, till exempel inom arbetsliv och näringsliv.

Fler insatser för jämnare uttag av föräldradagarna behövs. Ett mer jämställt uttag föräldraförsäkringen är bra för barnen och för föräldrarna. Barnens relation till båda sina föräldrar blir bättre. Båda föräldrarna kan dessutom förena arbetsliv och föräldraliv på ett naturligare sätt om man delar på föräldraledigheten. De två månader som är reserverade för mamman respektive pappan har varit viktiga för att motivera föräldrarna att dela mer på ledigheten.

Andel av antalet föräldrapenningsdagar som papporna tar ut är relativt sett mycket lägre än andelen som mammorna tar ut. Men andelen har ökat relativt kraftigt under de senaste åren. Under perioden januari 1997 till 2009 har pappornas uttag i stort sett ökat för varje månad, från 10 procent till 22 procent. Andra positiva tendenser är att andelen pappor som tagit ut 60 eller fler föräldrapenningsdagar, beroende av bar-nets födelseår också har ökat.

För att ytterligare motivera föräldrarna att sträva efter ett jämställt uttag har Alliansregeringen infört en jämställdhets-bonus. Bonusen innebär att föräldrar som delar helt lika på uttaget av föräldradagarna kan få upp till 13 500 kronor i bonus. Nu har regeringen beslutat att reglerna kring bonusen ska bli enklare och att bonusen ska kunna betalas ut snab-bare. Det är bra att ytterligare stimulera ett jämnt uttag. Folk-partiet vill att bonusen ska fördubblas.

Det är angeläget att vi bevakar att den positiva utveck-lingen fortsätter. Skulle det visa sig att förändringen stan-nar av och att pappornas uttag inte ökar mer finns det anled-ning att överväga ytterligare förändringar av regelsystemet. En väg som då skulle kunna prövas är att ytterligare öka de dagar som är öronmärkta för respektive förälder. Detta redo-visas närmare i **partistyrelsens förslag punkt 1**.

Även ett stort antal motioner tar upp föräldraförsäkringen och föreslår förändringar i olika riktning. Partistyrelsen tar upp dessa motioner i ett sammanhang.

Motion D40 vill – med tydlig riktning mot föräldraför-säkringen – att Folkpartiet genomför ett antal ideologiska ställningstaganden kring familjepolitiken. För det första vill

motionärerna att de system som utformas för att stödja familjer och säkra barnens trygga uppväxt inte samtidigt ska ha en negativ inverkan på jämställdheten mellan kvinnor och män. För det andra föreslås att Folkpartiet liberalernas vision ska vara att män och kvinnor delar lika på makten och ansvaret i arbetslivet och politiken såväl som i familjen och för det tredje föreslås ett ställningstagande som går ut på att Folkpartiet accepterar att samhället gör ekonomiska satsningar som får effekter på familjelivet. **Motion D41** har ett sammanhållet yrkande med innebörden att fler pappamånader i föräldraförsäkringen införs, taket i föräldraförsäkringen höjs, en jämställdhetsbonus till företag införs och rätten till uttag av tillfällig föräldraförsäkring (vab) individualiseras.

Motion D42 ställer sig i allmänhet positiv till att vårdnadshavarna har möjlighet att överlåta dagar till varandra men vill samtidigt hitta en modell, till exempel genom ekonomiska drivkrafter, som gör att män i mindre grad väljer att överlåta dagar till kvinnor. Samma motion vill också möjliggöra att dagar överförs till tredje part.

Motion D43 vill ge partistyrelsen i uppdrag att utreda hur föräldraförsäkringen kan förändras för att få ett jämnare uttag samtidigt som de enskilda föräldrarnas valfrihet bevaras eller ökar. Exempelvis talar den i brödtexten om att höja taket i försäkringen. Även **motion D44** vill höja taket i föräldraförsäkringen, men också höja ersättningsnivån för män som tar ut fler än femtio dagar. Motionerna **D45 samt D49 yrkande 1** vill införa en helt kvoterad föräldraförsäkring medan **motion D46** går åt motsatt håll och i stället vill avskaffa pappamånaderna. **Motion D47** vill att föräldraförsäkringen blir tredelad, medan **motion D48** riktar in sig på ersättningsgraden som enligt motionen bör höjas till 100 procent. I **motion D50** yrkas att en tredje pappamånad införs.

När partistyrelsen behandlar dessa frågor vill den inledningsvis notera att Sverige har en föräldraförsäkring som är unik internationellt sett. I inget annat land ges föräldrar och barn så goda möjligheter att under barnets första viktiga år skapa förutsättningar för en god, innerlig och livsviktig relation. Denna försäkring är av många länder – som ligger långt efter oss vad gäller antalet föräldradagar – ofta framhållen som ett föredöme. Det ska vi vara stolta över.

Samtidigt är inte försäkringen perfekt. Som nämnts ovan finns det flera punkter där den behöver förbättras. Detta behöver göras på ett sätt som stärker utvecklingen mot ökad jämställdhet samtidigt som föräldrarnas valfrihet i den egna tillvaron respekteras.

Partistyrelsen menar att en helt individualiserad försäkring skulle lämna för lite utrymme till den enskilda familjen att själva bestämma över sina liv. Också en tredelad föräldraförsäkring minskar flexibiliteten för föräldrarna, om än inte i lika hög grad som en helt individualiserad föräldraledighet. I stället bör utvecklingen mot jämnare uttag av föräldraledigheten uppmuntras genom morötter.

Det är därför som partistyrelsen, som ovan nämnts, föreslår en fördubbling av jämställdhetsbonusen och förenklar i systemet. Om den positiva utvecklingen avstannar och pappornas uttag inte ökar mer finns det anledning att överväga ytterligare förändringar av regelsystemet. I ett sådant läge är en av de vägar som skulle kunna prövas vara att ytterligare öka de dagar som är öronmärkta för respektive förälder. I det läget är vi dock inte i dag.

Motion D42 argumenterar även för att föräldraförsäkringen ska kunna överlåtas till tredje part. Partistyrelsen för-

står vad motionärerna vill åstadkomma men vill peka på den överhängande risken som finns i att dessa dagar – i stället för att gå till farfar och farmor – överförs till företag som ser detta som en affärsmöjlighet. Partistyrelsen menar att Folkpartiet kan behöva genomföra ytterligare reformer för att underlätta för moderna familjebildningar men att sådana förslag inte bör kunna utnyttjas kommersiellt av tredje part. Det är inte för att det på något sätt skulle vara fel med privat barnomsorg i sig, utan därför att det ingalunda är föräldraförsäkringens syfte att finansiera det.

Partistyrelsen delar vidare den oro som lyfts i **motion D41** kring det ojämna uttaget av vab-dagar. Det ter sig dock svårt att utforma ett system i den riktning som motionärerna förespråkar. Den flexibilitet som finns i den övriga föräldraförsäkringen kan ses som än viktigare när det gäller vab-dagar, där uttaget på förhand är svårt att planera. Partistyrelsen vill i stället liberalisera reglerna så att vab-ersättning också ska kunna överlåtas på företag. Friare vab-regler skulle sannolikt gynna kvinnor särskilt. Förslaget utvecklas närmare i partistyrelsens punkt 5.

Motion D44 yrkande 1, samt exempelvis **motion D41**, förespråkar ett höjt tak i föräldraförsäkringen. Partistyrelsen vill betona att det riskerar att bli en kostsam reform som måste vägas mot andra behov.

Partistyrelsen har i och för sig sympati för kreativiteten i förslaget i **motion D44** om höjd ersättningsnivå för män som ett sätt att öka männens uttag av föräldrapenningsdagar, men menar att förslaget strider mot det grundläggande liberala ställningstagandet att rättigheter som regel ska tillfalla individer och inte grupper. Att diversifiera ersättningsnivåerna med hänsyn exempelvis till kön i olika socialförsäkringar ter sig som en farlig väg att träda in på, eftersom det skulle stå i strid med grundläggande likabehandlingsprinciper.

Partistyrelsen förstår resonemanget bakom förslaget i **motion D48** om en ersättningsnivå på 100 procent men menar att det skulle vara ett för kostsamt sätt att uppnå ökad jämställdhet. Även om syftet med föräldraförsäkringen är att ge föräldrar möjlighet att vara hemma, är det viktigt att även där vidhålla arbetslinjen så till vida att det också för småbarnsföräldrar bör löna sig att återgå till arbetsmarknaden efter att barnet blivit äldre. En generellt högre ersättningsnivå riskerar, tvärt emot intentionen hos motionärerna, att förstärka diskrimineringen av kvinnor på arbetsmarknaden ytterligare.

Som nämnts tidigare kommer jämställdhetsbonusen i föräldraförsäkringen att förenklas och utvecklas för att få större genomslag. Detta tillsammans med partistyrelsens förslag i **punkt 1** ovan måste sägas svara upp mot de vidare ekonomiska drivkrafter som önskas i **D42**. Den utredning som föreslås i **D43** täcks också in av partistyrelsens förslag.

Det generella yrkande som framläggs i **motion D41** tar bland annat upp förslag som riktar sig mot företagen och föräldraförsäkringen. Motionärerna förespråkar ett system där de arbetsgivare som frivilligt ingått avtal om inkomstbortfallsförsäkring för sina anställda kompenseras för dessa kostnader i det fall den anställda delat föräldraförsäkringen jämställt. Även partistyrelsen noterar behovet av att rikta åtgärder mot arbetsgivarsidan, men anser att det är en mer framkomlig väg att med ett system med föräldraavdrag som sänker arbetsgivarens kostnad för att anställa vikarier till föräldralediga. Detta återfinns i **partistyrelsens förslag punkt 4**. Genom att kompensera en del av företagets kostnader för

föräldraledig personal kan småbarnsföräldrars och i synnerhet småbarnsmödrars situation stärkas på arbetsmarknaden. Det finns behov att fundera vidare kring hur sådana åtgärder bäst kan utformas, men en sådan modell är mer transparent och sannolikt mer heltäckande än vad som skisseras i motionen. Motionärernas förslag har dels nackdelen att den inte skulle nå de delar av arbetsmarknaden som inte omfattas av sådana inkomstbortfallsförsäkringar, och dels att det inte nödvändigtvis är önskvärt att göra sådana försäkringar halvstatliga genom att reglera dem i lag och förordning.

I detta sammanhang vill partistyrelsen ta upp två andra reformfrågor gällande föräldraförsäkringen. Den första återfinns i **partistyrelsens förslag punkt 12** och gäller den så kallade 2,5-årsregeln, som innebär att en förälder kan få behålla sin gamla sjukpenninggrundande inkomst om det går högst 2,5 år mellan barnafödslarna. Detta inverkar i praktiken negativt på kvinnors situation på arbetsmarknaden, eftersom många kvinnor på grund av denna regel väljer att vara borta i långa sammanhängande perioder eftersom de ändå kan behålla sin gamla SGI. Partistyrelsen anser därför att regeln bör tas bort.

Den andra reformfrågan berörs i partistyrelsens **förslag punkt 13** och gäller antalet föräldrapenningsdagar för barn som kommer till Sverige efter tre års ålder. Syftet med föräldraförsäkringen är att barnen ska kunna få knyta an till sina föräldrar under den allra första tiden och därmed få en så bra start i livet som möjligt. Dagens regler innebär att föräldrar som flyttar till Sverige får samma antal föräldrapenningsdagar oavsett om barnet är nyfött eller i sjuårsåldern och redan omfattas av skolplikten. Det kan inte vara rimligt, och det försämrar också nyanländas möjlighet till att etablera sig på arbetsmarknaden. Partistyrelsen föreslår att antalet dagar i föräldraförsäkringen ska vara lägre för barn som kommer till Sverige efter tre års ålder. Den närmare utformningen bör utredas.

I sammanhang med föräldrasäkringen vill partistyrelsen också ta upp frågan om vårdnadsbidrag. Sedan 2008 har kommunerna möjlighet att införa vårdnadsbidrag som går till de familjer som inte använder sig av den kommunalt finansierade barnomsorgen. Utfallet hittills visar att detta vårdnadsbidrag används sparsamt, men att det i huvudsak är kvinnor som stannar hemma med barnen. Folkpartiet har inte självt varit pådrivande för förslaget och partistyrelsen noterar också att det även av vårdnadsbidragets försvarare hörs medgivanden om att det begränsade genomslaget tyder på att det inte har så mycket att tillföra i en modern familjepolitik. **Motion D49 yrkande 2** vill dock fortsätta i samma riktning och ge partistyrelsen i uppdrag att utreda möjligheten att införa vårdnadsbidrag i stället för vårdnadsbidrag. Partistyrelsen delar inte motionärens uppfattning.

Partistyrelsen menar att det i en tid då vårdnadsbidragets effektivitet ifrågasätts även av tidigare anhängare vore olyckligt om Folkpartiet liberalerna trädde i deras ställe. I stället är det rimligt att fastslå att Folkpartiets ståndpunkt är att vårdnadsbidraget är moget för att avskaffas, vilket framgår av partistyrelsens **förslag punkt 2**.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår partistyrelsen att landsmötet bifaller partistyrelsens förslag punkt 1, 2, 4, 5, 12 och 13, anser motionerna D40–D43 och D44 yrkande 2 besvarade samt avslår motionerna D44 yrkande 1 och D45–D50.

Jämställt arbets- och näringsliv samt övriga jämställdhetsfrågor

Partistyrelsens förslag punkt 3, 6–11 och 14 samt motion D51–D59

Partistyrelsen övergår nu till att behandla andra jämställdhetspolitiska frågor, bland annat tillgången till barnomsorg, jämställt arbets- och näringsliv, våld mot kvinnor m.m.

En väl fungerande barnomsorg är grunden för att barnfamiljer ska kunna klara att förena jobb och föräldraskap. Genom rätten till avdrag för hushållsnära tjänster (Rut-avdrag) har alliansregeringen också underlättat för hushållen att få vardagen att gå ihop. Samtidigt finns utrymme för förbättringar i båda dessa system, något som partistyrelsen lyfter fram i **punkt 3 och 6**. Genom att kombinera en behovsprövad rätt till barnomsorg på obekvämt arbetstid, för de föräldrar som inte kan lösa sin barnomsorg på annat sätt, med ökade möjligheter till RUT tas ett dubbelgrepp som skulle innebära en bred välfärdssatsning för barnfamiljerna i det klämda Sverige.

Frågan om barnomsorg på obekvämt arbetstid uppmärksammas också i flera motioner. I **motion D52** föreslår motionären riktlinjer för kommunerna att tillhandahålla barnomsorg under alla tider på dygnet. I **motion D53** föreslår motionärerna att rätten till nattbarnomsorg ska skrivas in i skollagen.

Vår utbyggda och välfungerande förskola har varit avgörande för kvinnors uttåg på arbetsmarknaden och inneburit en frihetsreform för kvinnors självständighet och möjlighet att försörja sig själva. En fortsatt välfungerande förskola är mycket viktig för att småbarnsföräldrar ska känna sig trygga att lämna sina barn där och därmed kunna fokusera på sitt arbete.

Barnomsorgsavgiften som infördes 1 juli 2009 ger föräldrar större möjlighet att välja fritt mellan olika omsorgsformer. Valfriheten gör det enklare för de föräldrar som har mindre vanliga arbetstider att hitta ett alternativ som fungerar för dem. Skollagen säger att kommunerna ska sträva efter att erbjuda omsorg för barn under den tid då förskola eller fritidshem inte erbjuds. Folkpartiet anser att kommunerna har ett ansvar att hjälpa till att skapa lösningar när det behövs barnomsorg på obekvämt arbetstid. Det är rimligt med lika villkor för detta i hela landet, och därför har skrivningarna förtydligats i den nya skollagen.

Partistyrelsen anser att det behövs en behovsprövad rätt till barnomsorg för de föräldrar som måste arbeta obekvämt arbetstid och inte kan lösa barnomsorgen på annat sätt. Likaså anser partistyrelsen att separata beloppsgränser för Rot- och Rut-avdrag samt höjda nivåer skulle öka möjligheten för bland annat barnfamiljer att få avlastning i vardagen. Partistyrelsen föreslår att landsmötet **bifaller partistyrelsens förslag punkt 3 och 6 och att motion D52 och D53 därmed anses besvarade**.

Partistyrelsen vill genom **förslagen i punkt 7** öppna upp den offentliga sektorn ytterligare för privata inslag och välfärdsentreprenörer genom utmaningsrätt, något som skulle gynna företagsamheten i många kvinnodominerade branscher. **Motion D51** diskuterar förutsättningarna för kvinnors företagande ur ett annat perspektiv, nämligen det ojämförbara ägandet i Sverige. Det första yrkandet förespråkar att Folkpartiet liberalerna driver på för att orsaker och konsekvenser

till det ojämsställda ägandet utreds medan det andra yrkandet önskar att en samlad strategi utarbetas till valet 2014 för att öka kvinnors ägande.

Partistyrrelsen anser att det är en frihetsfråga att kunna starta företag i den bransch man arbetar i. Även ett sparkapital ökar den enskildes självbestämmande. Små tillgångar och små ekonomiska marginaler i vardagen håller människor tillbaka och hindrar idéer från att växa.

Särskilda ansträngningar har i regeringsställning också lagts på frågan om ökade inkomster för kvinnor genom lika lön för lika arbete och ökat arbetskraftsdeltagande. Riktade insatser har även gjorts för att öka kvinnors entreprenörskap. Utmaningsrätt i offentlig sektor skulle förstärka den utvecklingen. Partistyrrelsen föreslår att landsmötet **bifaller partistyrrelsens förslag punkt 7 och motion D51 yrkande 1 samt att motion D51 yrkande 2 anses besvarat**.

En annan aspekt på jämställt arbetsliv är behovet av chefsutveckling inom kvinnodominerade yrken, något som tas upp i partistyrrelsens förslag **punkt 8**. Det är viktigt att det finns attraktiva karriärvägar i alla branscher, och i dag har många kvinnodominerade yrken i den offentligt finansierade sektorn underskott på utbildade chefer. Detta handlar både om verksamhetens kvalitet och om bra arbetsvillkor för medarbetarna. Partistyrrelsen föreslår därför att det genomförs en satsning på ledarskapsutbildning för alla första linjens chefer inom offentligt driven vård och omsorg. Partistyrrelsen föreslår att landsmötet **bifaller partistyrrelsens förslag punkt 8**.

Vidare är det viktigt att lyfta fram goda exempel på jämställda arbetsgivare. Därför föreslår partistyrrelsen i **punkt 9** att en jämställdhetsrankning av kommuner och större företag införs. Partistyrrelsen vill markera vikten av att den jämställdhetspolitiska diskussionen på detta sätt breddas och förstärks. Det är svårt att underskatta den goodwill och badwill en rankning som denna skulle kunna ge för de listade och mycket tyder därför på att den i ett andra led skulle kunna få betydande effekter på jämställdheten på den svenska arbetsmarknaden. Partistyrrelsen föreslår därför att landsmötet **bifaller partistyrrelsens förslag punkt 9**.

I **punkt 10** föreslår partistyrrelsen att det behövs nya riktlinjer och processer för att uppnå en jämn könsfördelning i kommunalt ägda bolag. Partistyrrelsen anser att det inte finns någon anledning att ha lägre förväntningar på vad kommuner med ett utvecklat och systematisk ägaransvar kan uppnå för jämställdheten jämfört med vad som redan åstadkommit inom staten. Hur sådana nya riktlinjer ska utformas bör utredas närmare – det viktiga är att det som kommer på plats gör skillnad. Detta är inte detsamma som lagstadgad kvotering, vilket vore något som skulle medföra principiella problem. I stället handlar partistyrrelsens förslag om att förbättra processen med nomineringar till kommunala bolagsstyrelser. Partistyrrelsen föreslår att landsmötet **bifaller partistyrrelsens förslag punkt 10**.

Vidare vill partistyrrelsen i sitt förslag punkt 11 uppmärksamma skatte- och välfärdssystemens effekter för kvinnor med låga inkomster. Sänkta marginaffekter på låga inkomster är särskilt gynnsamma för kvinnor, och en jobbprenie i försörjningsstödet också skulle vara fördelaktigt för de kvinnor som i dag lever i socialbidragsberoende. Fortsatta inkomstskattesänkningar för låga arbetsinkomster är alltså också en jämställdhetsfråga, och det behöver utredas fler sätt att sänka marginaffekterna för kvinnor med låga inkomster.

Partistyrrelsen **föreslår därför att landsmötet bifaller partistyrrelsens punkt 11**.

Problemet med ofrivilligt deltidsarbete, som partistyrrelsen vill uppmärksamma i **punkt 14**, drabbar främst kvinnor. Det står klart att en minskning av den ofrivilliga deltidsysselsättningen bland Sveriges kvinnor är en central del i att komma åt den ekonomiska ojämsställdheten. Arbetsgivare har en viktig roll för att genom sin personalpolitik underlätta för anställda att få ökad möjlighet till heltid. Folkpartiets företrädare i kommuner och landsting har ett ansvar att driva på för att möjliggöra att fler ska kunna arbeta heltid om de vill det, och det bör också övervägas någon form av statliga stimulansmedel. Med hänsyn till detta föreslår partistyrrelsen att landsmötet **bifaller partistyrrelsens förslag punkt 14**.

Motion D54 föreslår att landsmötet uppdrar till partistyrrelsen att återkomma till landsmötet 2013 med förslag till ett tydligare uppdrag och tydligare styrning av myndigheters arbete med jämställdhetsintegrering. Partistyrrelsen delar motionärernas ansats att jämställdhetsintegreringsarbetet i myndigheter och kommuner behöver fortsätta utvecklas. I en nyligen utförd jämförelse framkommer också att arbetet med jämställdhetsintegrering i många fall nått längre i kommuner än i statliga myndigheter.

Mot den bakgrunden har Folkpartiet liberalerna verkat för och prioriterat en tydligare satsning på jämställdhetsintegrering riktad mot statliga myndigheter. Den mest framkomliga vägen är ett särskilt utvecklingsprogram för utvalda myndigheter. Det behövs också tydligare styrning och tydligare återkoppling. Mot ovanstående bakgrund föreslår partistyrrelsen att **motion D54 anses besvarad**.

Motion D55 förespråkar förbättrad tillgång till graviditetsspenning (i motionen benämnd havandeskapspenning) för egenföretagare. Något generellt undantag för företagare i bestämmelserna om graviditetsspenning finns inte. Dock har företagare – till skillnad från anställda – inte rätt till graviditetsspenning med hänvisning till risker i arbetsmiljön.

Inom regeringskansliet pågår ett arbete med att utvidga graviditetsspenningen för företagare till att även omfatta detta begrepp. En interdepartemental arbetsgrupp under ledning av Arbetsmarknadsdepartementet har i uppdrag att återkomma till frågan under 2012. Folkpartiet liberalerna har ställt sig bakom gruppens målsättning och driver därmed redan i dag den fråga motionen berör. Med hänvisning till detta **föreslår partistyrrelsen landsmötet att motion D55 anses besvarad**.

Motion D56 berör möjligheten att flytta pensionsrätt mellan föräldrar eller vårdnadshavare även om de inte är gifta eller har ingått partnerskap. I dag har gifta makar möjlighet att överföra premiepension mellan varandra, något som kan vara aktuellt för att kompensera en make som exempelvis arbetar deltid när barnen är små medan den andra arbetar heltid. Motionären vill att samma möjlighet ska ges alla föräldrar oavsett civilstånd (**yrkande 1**) och att informationen till allmänheten ska förbättras (**yrkande 2**).

Partistyrrelsen vill inledningsvis framhålla att pensionsrätten i grunden är individuell och att utgångspunkten bör vara att varje individ svarar för sin egen försörjning. Alltför generösa undantag från denna princip, även om de kan verka behjärtansvärda, riskerar att långsiktigt undergräva synsättet att både kvinnor och män ska vara ekonomiskt självständiga.

Möjligheten att överlåta pensionsrätt mellan makar bör därför ses just som ett undantag och inte som en huvudregel. Av detta skäl gäller också överlåtelserätten endast premie-

pensionen, som ju bara utgör en mindre del av det allmänna pensionssystemet totalt. Partistyrelsen kan inte se tillräckliga skäl att vilja utvidga den till föräldrar som inte är gifta. Om dessa önskar skapa en ekonomisk kompensation för utebliven intäkt av arbete för den ene föräldern, kan man lösa detta genom privata pensionsförsäkringar.

Vad gäller informationsfrågor anser partistyrelsen att det självklart är viktigt att samhällsinformationen är god på detta område liksom på alla andra, men att denna specifika informationsfråga är alltför detaljerad för landsmötet att besluta om. Partistyrelsen föreslår därför att **motion D56 yrkande 1 avslås och yrkande 2 anses besvarat**.

Motion D57 berör krav på kompetens och förändrad utbildning för personer som i sin yrkesutövning kan komma i kontakt med våldsutsatta kvinnor. Partistyrelsen delar bedömningen att det är av vikt att våldsutsatta kvinnor i alla kontakter med samhället blir bemötta på ett kompetent och lämpligt sätt. Det är dock svårt att se hur ett sådant krav som motionärerna tar upp i sitt första yrkande på ett bra sätt kan införas.

Det andra yrkandet tar upp förändrande utbildningar för främst poliser, jurister, socionomer, sjuksköterskor, läkare samt lärare i syfte att dessa yrkesgrupper ska vara bättre förberedda att möta våldsutsatta kvinnor. Partistyrelsen delar – som klargjorts ovan – motionärernas mening att det är centralt att samhällskontakterna för våldsutsatta kvinnor håller hög kvalitet. Att förändra utbildningarna för stora yrkesgrupper på den svenska arbetsmarknaden är dock inte nödvändigtvis den bästa vägen dit.

För det första värnar Folkpartiet liberalerna svenska lärosätens autonomi och självständighet i att forma den högre utbildningen. Den styrning som finns är genom examenskriterier, men dessa lämnar – och ska lämna – en stor frihet till lärosätena att själva välja vilka delkurser och delmoment som ska ingå i en utbildning. Denna inställning innebär att vi som parti eller politiker inte alltid kommer att vara nöjda med den exakta avvägningen lärosäten gjort kring hur utbildningarna läggs upp, men att vi ändå är fasta i vår övertygelse om att lärosäten – i nära dialog med avnämare – har en bättre förmåga än politiker att fänga in och möta de krav som arbetsmarknaden ställer.

För det andra är det visserligen så – som motionärerna anför – att dessa yrkesgrupper från tillfälle till tillfälle kan komma i kontakt med våldsutsatta kvinnor eller barn som bevittnad våld, men det är inte självklart att det ändå är en korrekt prioritering att grundutbildningarna för dessa yrkesgrupper därav läggs om. Att prioritera är att välja bort och det är inte säkert att det är väl avvägt att exempelvis välja bort ökat ämnesdjup för lärare till förmån för utbildning kring mäns våld mot kvinnor.

En rimligare ingång i frågan är i stället att överväga om det finns behov att exempelvis stimulera specialistkompetens inom området för delar av yrkeskåren. Mot ovanstående bakgrund **föreslår partistyrelsen att landsmötet finner motion D57 besvarad**.

Motion D58 tar upp en delmängd av mäns våld mot kvinnor som inte alltid får den uppmärksamhet den borde få: våldet mot kvinnor med funktionsnedsättning. Motionärerna argumenterar väl för att utsattheten för denna grupp är större än för många andra grupper av kvinnor och att behovet av särskild kompetens och särskild kunskap om gruppen är stort.

Det första yrkandet argumenterar för att vårt parti ska arbeta för att tydliga krav ställs på myndigheter för att möta ovanstående problem. Som partistyrelsen argumenterar för i svaret till den närliggande motion D57 är det givet att alla våldsutsatta kvinnor ska kunna lita på att hon i kontakter med myndighetstjänstemän får ett lämpligt stöd. Detta innefattar självklart att det bland myndigheter finns en kompetens att möta varje kvinna efter hennes förutsättningar, historia och behov.

Det **andra yrkandet** siktar in sig på utbildningen för de yrken som kan tänkas komma i kontakt med gruppen. Partistyrelsen vill här – i linje med vad som i längd anförts i anslutning till **motion D57** – peka på att Folkpartiet liberalernas politik för högre utbildning präglas av en ödmjukhet för vad politiker kan och bör styra, samt en stark tilltro till att de högre lärosätena själva bör avgöra vad som ingår i respektive utbildning. Vår styrning sker via examenskriterier. Med hänvisning till detta vill partistyrelsen föreslå landsmötet att **bifalla D58 yrkande 1 samt anse yrkande 2 besvarat**.

I **motion D59** förespråkas en lagändring så att den allmänna rättshjälpen även omfattar kostnader för bodelning i samband med äktenskapsskillnad eller samboförhållandes upphörande. Motionärerna framhåller att det ekonomiska våldet (till exempel att kvinnan inte får tillgång till gemensamma bankkonton eller det gemensamma bohaget) ofta är vanligt förekommande i relationer där det förekommer våld och hot och att detta ofta får mycket långtgående konsekvenser för den part som väljer att lämna det destruktiva förhållandet.

Partistyrelsen delar motionärens uppfattning att det är av vikt att skilsmässor och separationer från samboskap sker på ett ordnat sätt. Särskilt viktigt är detta om barn finns med i bilden. Sannolikt kan juridisk rådgivning här fylla en bättre funktion än i dag. Det är också angeläget att båda parter har likvärdig tillgång till juridisk expertis för att motverka ojämsställda maktförhållanden. Av ovanstående skäl föreslår partistyrelsen att landsmötet **bifaller motion D59**.

Partistyrelsens förslag till beslut

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** partistyrelsens förslag punkt 1 bifalls
2. **att** partistyrelsens förslag punkt 2 bifalls
3. **att** partistyrelsens förslag punkt 4 bifalls
4. **att** partistyrelsens förslag punkt 5 bifalls
5. **att** partistyrelsens förslag punkt 12 bifalls
6. **att** partistyrelsens förslag punkt 13 bifalls
7. **att** motion D40 yrkande 1 anses besvarat
8. **att** motion D40 yrkande 2 anses besvarat
9. **att** motion D40 yrkande 3 anses besvarat
10. **att** motion D41 anses besvarat
11. **att** motion D42 yrkande 1 anses besvarat
12. **att** motion D42 yrkande 2 anses besvarat
13. **att** motion D42 yrkande 3 anses besvarat
14. **att** motion D43 anses besvarat

15. att motion D44 yrkande 1 avslås
16. att motion D44 yrkande 2 anses besvarat
17. att motion D45 avslås
18. att motion D46 avslås
19. att motion D47 avslås
20. att motion D48 avslås
21. att motion D49 yrkande 1 avslås
22. att motion D49 yrkande 2 avslås
23. att motion D50 avslås
24. att partistyrelsens förslag punkt 3 bifalls
25. att partistyrelsens förslag punkt 6 bifalls
26. att motion D52 anses besvarad
27. att motion D53 anses besvarad
28. att partistyrelsens förslag punkt 7 bifalls
29. att motion D51 yrkande 1 bifalls
30. att motion D51 yrkande 2 anses besvarat
31. att partistyrelsens förslag punkt 8 bifalls
32. att partistyrelsens förslag punkt 9 bifalls
33. att partistyrelsens förslag punkt 10 bifalls
34. att partistyrelsens förslag punkt 11 bifalls
35. att partistyrelsens förslag punkt 14 bifalls
36. att motion D54 anses besvarad
37. att motion D55 anses besvarad
38. att motion D56 yrkande 1 avslås
39. att motion D56 yrkande 2 anses besvarat
40. att motion D57 yrkande 1 anses besvarat
41. att motion D57 yrkande 2 anses besvarat
42. att motion D58 yrkande 1 bifalls
43. att motion D58 yrkande 2 anses besvarat
44. att motion D59 bifalls

Reservation D3

Roger Haddad, Claes Jägevall, Carina Sándor, Sverker Thorén och Staffan Werme reserverar sig till förmån för att partistyrelsens förslag punkt 1 ges följande lydelse:

”Jämställdhetsbonusen bör fördubblas. Uttaget av föräldraledigheten blir alltmer jämställt. Men även om utvecklingen går åt rätt håll sker förändringen långsamt. Alliansregeringen har infört en bonus för föräldrar som delar mer lika på föräldradagarna. Till en början var systemet med jämställdhetsbonus administrativt krångligt vilket troligen bidragit till att relativt få familjer valde att använda den. Undersökningar visar också att möjligheten till bonus varit okänd för många föräldrar. Regeringen har utlovat att systemet ska förenklas och kopplas direkt till uttaget av föräldrapenning. Det är bra men inte tillräckligt. För att ytterligare stärka incitamentet att dela mer lika på föräldraledigheten bör jämställdhetsbonusen också fördubblas. Möjligheten att vid försäkran om ett jämnt uttag av föräldradagarna få ut bonusen i förväg bör utredas.”

Reservation D4

Britt-Marie Lövgren reserverar sig till förmån för bifall till motion D48 och anför:

”Ersättningsnivåerna i föräldraförsäkringen är diskriminerande för män. Deras ofta högre löner gör det dyrbart att ta ut föräldraledigheten eftersom ersättningen är procentuell. En ersättningsnivå på 100 procent skulle främja jämställdheten och öka valfriheten för föräldrarna.”

Reservation D5

Jonas Andersson, Britt-Marie Lövgren och Birgitta Rydberg reserverar sig till förmån för bifall till motion D50 och anför: *”Ambitionen att fler föräldrar ska välja att dela föräldraledigheten är viktig att stödja. Arbetsfördelningen i hemmet styrs ofta av hur föräldrar hanterar den första tiden efter att de fått barn. Jämställdhetsbonusen med en fördubblad ersättning kan vara ett medel. Vi anser dock att det därutöver är nödvändigt att reservera ytterligare dagar som inte kan överlätas i föräldraförsäkringen. En rimlig avvägning är att detta kan ske genom en ytterligare tredje månad som inte kan överlätas. En tredje så kallad pappamånad skulle understödja en mer jämställd fördelning av ansvaret för barnen.”*

Reservation D6

Carl B. Hamilton reserverar sig till förmån för avslag på partistyrelsens förslag punkt 6 och anför:

”En tro på frihet genom mer tvång är innebörden av den anti-liberala viljan att spalta upp de i dag etablerade reglerna om rot- och rut-avdrags utnyttjande. Förslaget innebär sålunda en försämring jämfört med frihet att använda avdragen för det ena, det andra eller både rut- och rot-avdrag. Särskilt för dem med stora rut-avdrag skulle förslaget bli till nackdel. Förslaget är dessutom, naturligtvis, mycket trubbigt, skruvat och indirekt som incitament för ökad jämställdhet.”

Särskilt yttrande D4

Bonnie Bernström yttrar sig till förmån för reservation D4 (om motion D48).

Särskilt yttrande D5

Bonnie Bernström yttrar sig till förmån för reservation D5 (om motion D50).

Kompletteringar till del 1 i landsmöteshandlingarna

Sidan 22

I verksamhetsberättelsens förteckning över valda uppdrag vid landsmötet 2009 ska följande tilläggas:

Valberedning

- Ann-Katrin Åslund, Stockholm (ordförande)
- Ann-Cathrine André, Skeppshult
- Jan Ertsborn, Falkenberg
- Liselott Hagberg, Nyköping
- Pierre Månsson, Kristianstad
- Thomas Olofsson, Luleå
- Linda Nordlund, Stockholm, LUF

Sidan 280

Även Håkan Lindh står bakom reservation G1.

Bilaga 3: Rapport från arbetsgruppen för företag och skatter

Ett strävsammare Sverige

Gruppens förslag

Gruppen har lagt sin tyngdpunkt på förslag när den just nu aktuella skuldkrisen har bedarrat.

Förslag för en mer kunskapsintensiv ekonomi

1. Avskaffa värnskatten, så att utbildning och strävsamhet lönar sig bättre. Sverige har idag industrivärldens näst lägsta avkastning på högre utbildning.
2. Fortsätta, ansvarsfulla, skattesänkningar är något som är bra för att stärka ett internationellt konkurrenskraftigt företagsklimat och de ekonomiska drivkrafterna i Sverige. Folkpartiet står bakom det femte jobbskatteavdraget, som prioriterades i valmanifestet 2010. När det gäller framtida lägre skatter i ett nästa steg prioriterar Folkpartiet andra skatteändringar framför ett sjätte jobbskatteavdrag.
3. Komplettera den aviserade förändringen av expertskatten så att skatten även omfattar disputerade forskare (oavsett lönenivå) som arbetar på en forskningsinstitution, under de två första åren personen är i Sverige. Gör även ändringar i expertskattereglerna som uppmuntrar återkomsten av utvandrade svenskar med expertkompetens.
4. Inför en skatterabatt för FoU (efter att företagsskatteutredningens analys och förslag i frågan har lämnats), med fokus på villkoren för små och växande kunskapsintensiva företag.

Förslag för mer sparande och investeringar

5. Prioritera sänkt skatt på kapital framför sänkt bolagskatt.
6. Den svenska kapitalskatten behöver sänkas för att minska den stora skillnaden som finns jämfört med omvärlden. I ett första steg bör skatten sänkas från 30 till 25 procent, samt följsänkningar ske av skatten på onoterade aktier. Det gynnar svenskt ägande och investeringar, samt ökar tillgången på inhemskt riskvilligt privat kapital.

7. För att behålla symmetrin i skattesystemet bör, samtidigt som kapitalskatten sänks, hushållens ränteavdrag också minska från 30 till 25 procent. En sådan förändring är även motiverad utifrån det osunda i att skattesystemet ger stora skatterabatter för utgifter för lån och skuldsättning.
8. Samtidigt bör även intäkterna från minskat ränteavdrag återföras till hushållen, genom sänkt ”flyttskatt” (reavinstskatten vid försäljning av bostäder). Det medför en mycket önskvärd ökad rörlighet på bostadsmarknaden och ett effektivare utnyttjande av bostadsbeståndet. Tidpunkten för genomförandet av de tre sammanhängande skatteförändringarna bör väljas noga med hänsyn till konjunkturläget i allmänhet, och läget på finans- och bostadsmarknaden i synnerhet.
9. Inför ett riskkapitalavdrag för privatpersoner med syfte att stimulera privatpersoner att investera framför allt i mindre och växande bolag. Avdragsmöjligheten kan förslagsvis uppgå till två miljoner kronor per företag och år, och avdragsrätten vara ca 30 procent. Det ökar tillgången till *privat* kapital, vilket är helt avgörande för en bättre fungerande riskkapitalförsörjning.

Förslag för en bostadsmarknad som främjar rörlighet och tillväxt

10. Förbättra möjligheterna att hyra ut bostäder som står tomma eller inte fullt ut används. Bostadsrättsföreningar ska endast kunna säga nej till uthyrning om ägaren tidigare misskött en uthyrning. I gengäld ska den som hyr ut sin bostad betala en avgift till föreningen, som i huvudsak ska gå till att sänka avgiften för övriga medlemmar.
11. Hyressättningen för andrahandsuthyrning bör släppas fri. Det skulle göra att fler väljer att hyra ut en bostad. Hyresgästen bör ha möjlighet att med kort varsel bryta kontraktet, t.ex. om den finner en mer prisvärd bostad.
12. Stärk incitamenten att hyra ut en bostad. Det skattemässiga fribeloppet för uthyraren bör höjas, från dagens 1500 kr/mån till t.ex. 4000 kr/mån, vilket skulle öka drivkrafterna att hyra ut hela eller delar av en bostad, och göra marknaden mer vit.

Förslag för bättre villkor för mindre företag

13. Fortsätt att förbättra fåmansbolagsreglerna (3:12-reglerna). Genomför de förändringar som Alliansregeringen har aviserat samt se över hur reglerna slår särskilt för mindre bolag. Överväg också att sänka skattesatsen för den del av fåmansbolagets inkomst som beskattas som kapital.
14. Inför utmaningsrätt för privata aktörer mot verksamheter som drivs i offentlig regi.
15. Sverige bör stödja införandet av en EU-gemensam, för företagen frivillig, företagsskattebas. En sådan skulle minska krånglet särskilt för mindre företag med verksamhet i flera EU-länder. Skattesatsen förblir ett beslut för Sveriges riksdag.
16. Utvärdera systematiskt och renodla de statliga rådgivnings- och finansieringsinsatserna på företagarmrådet.

Förslag för mer lika konkurrenvillkor

17. Ta bort reklamskatten. Konkurrensen snedvrids idag genom att tidningar måste betala en reklamskatt, medan däremot annonser på nätet eller i TV inte beläggs med någon sådan skatt.
18. Jämställ företags kostnad för samtidskonst med andra kostnader, dvs. inför avdragsrätt för företags inköp av samtidskonst. Förslag bör läggas efter sedvanlig beredning.

Förslag för ökad transparens i hur skatteintäkterna används

19. Skatteverket bör redovisa på slutskattebeskedet hur din inbetalda skatt används. Motsvarande information ska också gå att få på Skatteverkets webbplats.

Förslag om en ny skattereform

20. Sverige behöver på sikt en ny skattereform. Utredningsarbetet som ska ligga till grund för en sådan reform bör vara avslutat innan valet 2018.

21. Folkpartiet anser att det finns ett antal övergripande mål som en sådan reform bör syfta till. Ett bör vara att se hur skattebaserna kan breddas ytterligare, hur undantagen åter kan bli färre och hur det därmed kan skapas utrymme för lägre skattesatser. En grundförutsättning är att alla skatteförändringar som genomförs måste vara förenliga med långsiktigt stabila offentliga finanser.
22. Ett annat huvudmål bör vara att gå vidare på denna arbetsgrupps föreslagna väg och göra det mer lönsamt att utbilda och anstränga sig, investera och spara. För att finansiera en sådan förändring kan beskattningen av andra mindre lätttrörliga skattebaser, såsom konsumtion, behöva öka sin andel av skatteintäkterna.
23. Statsskatten är en skatt på den strävsamma medelklassen – särskilt dem med utbildning. Konkret bör målet för en skattereform vara att avskaffa statsskatten och i ett första steg påtagligt sänka skattesatsen och höja gränsen för när statsskatt börjar betalas, samt att halvera dagens kapitalinkomstskatt. Det skulle ge internationellt konkurrenskraftiga skattenivåer och öka utdelningen av arbete och sparande.
24. Målet med en skattereform är både att minska skatetrycket och framför allt att omfördela skattbördan så att de samhällsekonomiskt skadliga skatterna minskar. Den viktigaste vägen att minska det samlade skatetrycket är organiskt, genom att ekonomin växer samtidigt som skatterna hålls tillbaka eller sänks något.
25. Inom ramen för en skattereform bör också möjligheten att höja miljöskatter och avgifter ses över. En kostnadseffektiv klimat- och miljöpolitik bygger på användning av miljöavgifter som styrmedel, så att utsläpp och annan miljöskadlig verksamhet kostar för dem som gör utsläppen. Gränsöverskridande samarbete på detta område är dock alltmer nödvändigt.
- 26.

1. Inledning

Inför Folkpartiets landsmöte 2011 har partistyrelsen tillsatt ett antal programgrupper. Gruppen med ansvar för företags- och skattefrågor överlämnar härmed sitt bidrag i form av rapporten *Ett strävsammare Sverige*. Inga reservationer finns.

I gruppen har ingått Carl B Hamilton (ordförande), Gunnar Andrén, Liselott Hagberg, Martina Lind, Mats Persson och Jasenko Selimovic. Sekreterare har varit Katarina Bergkvist och Rikard Westerberg. Gruppen har haft två möten. Vid första mötet deltog även VD i företaget Mellby Gård, Rune Andersson och professor Peter Melz, Stockholms universitet. Jag vill tacka alla dessa för den tid och kraft de lagt ned i gruppens arbete.

Stockholm sommaren 2011

Carl B Hamilton

2. Politiska utgångspunkter

Ett strävsammare Sverige

Folkpartiet står upp för ett strävsammare Sverige. Vi vill ha ett Sverige där ansträngning, risktagande och arbete lönar sig bättre. Ett Sverige där alla kan lyckas, där människor kan förverkliga idéer och företag kan växa. Ett land där människor vågar investera och satsa. Det ska löna sig att utbilda sig och villkoren ska vara goda för sparare och ägare. Företag ska ha goda möjligheter att växa och anställa. Vi tror på kraften i det fria företagandet och den privata sektorn och att lika chanser att lyckas skapar ökad social mobilitet. Det offentliga ska stötta framför allt genom att skapa bra regelverk och goda villkor för företagande.

I dagens globala konkurrens och strukturomvandling räcker det inte att förlita sig på äldre och stora företag. Globaliseringen, informationsteknologins framväxt och tjänstesektorns allt större andel av de rikare ländernas ekonomier har förändrat förutsättningarna för företag och för nationell ekonomisk politik. Gränserna har blivit öppnare och rörligheten större för personer och företag. Konkurrensen med omvärlden har blivit hårdare här hemma, men möjligheterna för mindre företag att pröva sina vingar på andra marknader har också ökat.

Företag och produktionsprocesser är idag sammanvävda och lättroliga på ett sätt som aldrig tidigare. Informationsteknologin har inneburit nya möjligheter att lokalisera och flytta runt tillverkning och utförandet av tjänster mellan regioner och länder och kontinenter, men har också möjliggjort nya samarbetsmöjligheter och en snabbfotad omlokalisering av till exempel huvudkontor och forskning och utveckling (FoU).

Svensk skattepolitik måste idag därför, på ett helt annat sätt än tidigare, utformas så att vårt land i en internationell jämförelse är attraktivt för entreprenören, forskaren och företagaren. Sverige ska vara ett land där kunskap och innovationer frodas och affärsidéer kan omsättas till produkter, tjänster och nya växande företag. Därför måste de enskilda entreprenörerna stå i den ekonomiska politikens fokus. Att lösa hans och hennes problem med att starta verksamhet, växa och finansiera sig måste vara en viktig utgångspunkt när politiken utformas.

För att nå dit behövs skatteförändringar som baseras på ett antal grundläggande principer. Den första handlar om att skattesystemet och regelverk i så stor utsträckning som möjligt ska vara transparent, begripligt och överskådligt. För det andra bör skattesystemet ge upphov till så små effektivitetsförluster (s.k. snedvridningar) som möjligt, samtidigt som det ger tillräckliga resurser till den offentliga sektorn. För det tredje måste skattesystemet och regelverket vara anpassade efter den globala konkurrenssituationens villkor. Politiken måste underlätta och bejaka de förändringar i näringslivets struktur som vi sett under senare årtionden. Endast då kan vi på allvar skörda frukterna av den globala tidsåldern.

3. Främja en kunskapsintensiv ekonomi

3.1 Det måste löna sig att utbilda och anstränga sig – sänk marginalskatterna

Sverige har världens allra högsta marginalskatter på arbetsinkomster. En välutbildad person i Sverige får behålla mindre av den sist intjänade hundralappen än motsvarande personer i alla andra länder i vår omvärld. De högsta marginalskatterna ligger i Sverige, givet den genomsnittliga kommunalskattesatsen på 32 procent, på ca 57 procent. I de kommuner som har allra högst skattesats ligger marginalskatten på drygt 59 procent. Inkluderas även arbetsgivaravgiften som arbetsgivaren måste betala (som för de flesta anställda ligger på ca 31 procent av lönen) blir marginalskatten nära 70 procent.¹

I Sverige utgörs den största delen av inkomstbeskattningen av kommunalskatten, som betalas lika för varje intjänad krona (s.k. proportionell skatt). Därtill kommer den statliga inkomstskatten på 20 procent på inkomster som ligger mellan 32 000 till 45 700 kronor i månaden.² Vid högre inkomster än så tillkommer en ytterligare höjning av den statliga inkomstskatten på fem procentenheter, den s.k. värnskatten.

Kommunalskatten drog år 2008 in ca 500 miljarder kronor, medan den statliga inkomstskatten gav ca 50 miljarder kronor, varav värnskatten ca 5 miljarder kr.³ Det visar att den statliga inkomstskatten står för en mindre del av skatteintäkterna från arbete, men har stor påverkan på marginalskatterna och därmed på individens avkastning på utbildning och extra arbetsinsatser; dvs. maximal effekt på välutbildades arbetsinsatser. Statsskatten kan sålunda ses som en straffskatt på medelklassen som hämmar möjligheten till en klassresa.

Värnskatten infördes 1995 som en uttalad krisåtgärd av Göran Perssons regering, som lovade att skatten skulle vara tillfällig. Idag, 16 år senare, finns den krismotiverade skatten fortfarande kvar trots att det innebär att Sverige har världens högsta marginalskatt och trots att Sverige har mycket starka statsfinanser, historiskt såväl som i jämförelse med andra länder. Det är oetiskt och ohederligt att löftet inte har infriats varken av socialdemokratiska eller borgerliga reger-

1. Läger man därtill att taken i socialförsäkringarna hindrar dessa från att vara försäkringsmässiga – dvs. ersättningen motsvarar inte inkomstbortfallet över vissa tröskelvärden – blir marginalskatten över 72 procent; se ESO (2010).

2. Gäller för 2011, enligt skattestatistisk årsbok 2010

3. "Skatter i Sverige 2010 - skattestatistisk årsbok"

ingar. Medborgaren ska kunna lita på att staten inte lurar - det undergräver det implicita kontraktet mellan medborgare och stat. Det måste gå att lita på det som politiker lovar och staten åtagit sig.

Det var Göran Persson som satte etiketten "värnskatt". Men denna högsta marginalskatt värnar ingen, eftersom den är ineffektiv och snarare minskar än ökar de totala skatteintäkterna (se de refererade undersökningarna i faktarutan). Skatten bör därför kallas vid sitt rätta namn - en *utbildnings-skatt*, som straffar individens strävan efter ökade kunskaper och färdigheter.

Det välstånd -BNP - som svensk ekonomi genererar kan symboliseras av en kaka. Svensk skattepolitik ägnar traditionellt mycket intresse åt fördelningen av kakan, men mindre åt hur vi som nation ska få kakan att växa snabbare. Ska Sverige vara en nation som uppmuntrar utbildning och ansträngning och som kan konkurrera med kunskap - d.v.s. åtgärder som ökar kakans storlek - måste Sverige också vara ett land där det lönar sig att satsa på en lång utbildning, ett krävande jobb och högre produktivitet.

Förutom höga skatter har Sverige ett ogynnsamt löneläge för akademiker och en sammanpressad lönestruktur. Det

gör att utbildningspremien, d.v.s. utdelningen i lönekuvertet (efter skatt) av en högskoleutbildning, är låg. Enligt OECD är avkastningen av ytterligare ett års högskoleutbildning i Sverige ca 6 procent för män och 5,3 procent för kvinnor, vilket är betydligt lägre än genomsnittet för OECD-länder som ligger på ca 11,5 procent för män och 10,7 procent för kvinnor.⁴ Enligt OECD är utbildningspremien i Sverige den näst lägsta bland samtliga industriländer.

Den låga utbildningspremien gör att svenskar har sämre incitament än personer i andra länder att gå en lång och krävande utbildning, eftersom avkastningen av ansträngningen blir liten jämfört med dem som inte väljer att studera. Därför bör vi förvänta oss att alltför få personer i Sverige väljer krävande utbildningar, t ex på det tekniska och naturvetenskapliga området. Den låga utbildningspremien gör också att Sverige har en klar konkurrensnackdel i förhållande till omvärlden i kampen om välutbildad arbetskraft. För dem som fått sin utbildning i Sverige är det lönsamt att flytta till andra industriländer och arbeta där istället för i Sverige.

4. OECD (2010) Education at a glance

Faktaruta 1. Studier om effekterna på statsfinanserna av slopad värnskatt

IFAU (institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering) har skattat effekten av slopad värnskatt med hjälp av data från 1991-2002.¹ De fann att ett borttagande av värnskatten skulle öka männens arbetsinkomster med mellan 1 och 3 procent. För kvinnor med högre inkomster var däremot inte sambandet mellan lägre skatt och ökat arbetsutbud lika tydliga.² Studien fann trots detta att den positiva effekten på arbetsinkomsterna var så stor att ett slopande av värnskatten med stor sannolikhet skulle vara självfinansierande för staten.

En studie publicerad i *ESO (2010)* kom till ett ännu mer positivt resultat för statens intäkter.³ Enligt denna studie skulle ett slopande av värnskatten öka arbetsinsatserna och arbetsinkomsterna så mycket att statens intäkter från inkomstskatter och arbetsgivaravgifter skulle bli 23 procent *högre* än om reformen inte genomförs. "Värnskatten bör avskaffas. Även med konservativa antaganden när det gäller skattebetalarnas reaktioner på skattesatser är det sannolikt att värnskatten orsakar en nettoförlust för statsinkomsterna när dess negativa effekt på skattebasernas storlek beaktas." (s 27).

Långtidsutredningen (LU 2011) som presenterades tidigare i år konstaterar att "Den högsta marginalskatten bör sänkas. Ett flertal studier har visat att en avskaffad värnskatt inte leder till sänkta skatteinkomster" (s 134). "En skatt [som värnskatten] som varken genererar skatteintäkter eller rättar till en externalitet [som t ex miljöavgifter] kan inte motiveras med mindre än att samhället föredrar att vissa individer får minskad levnadsstandard utan att någon annan får det bättre. Ett sådant synsätt är enligt vårt synsätt inte försvarbart." (s 135) LU sammanfattar så här: "Den högsta marginalskatten i Sverige [kan] svårigen motiveras - skatter som har så snedvridande effekter att de inte genererar några intäkter alls innebär en samhälls-ekonomisk förlust enligt alla rimliga fördelningspolitiska aspekter. Därmed finns det mycket starka skäl för att den högsta marginalskatten i Sverige bör sänkas. Lämpligen genom att värnskatten avskaffas." (s. 143).

Finansdepartementet (2010) har beräknat effekterna av en rad olika förändringar i inkomstskatterna, inklusive slopad värnskatt.⁴ Skattningarna bygger på ett försiktigare antagande av ökningen av arbetsutbudet än i studierna ovan. I promemorian uppskattas att ett slopande av värnskatten på medellång sikt skulle finansieras till cirka 56 procent av en ökning av andra skatteintäkter. Det skulle i så fall innebära att nettokostnaden för att avskaffa värnskatten är ca 1,9 mdr kr.

Finanspolitiska rådet (2011) har i sin årliga rapport tagit upp värnskatten. Rådets slutsats är att värnskatten är en av de allra *mest skadliga skatterna* för samhällsekonomin. "Den förändring av inkomstskatterna som sannolikt ger störst samhälls-ekonomisk effektivitetsvinst är ett avskaffande av värnskatten." (s 279), och "[a]tt slopa värnskatten ger större samhälls-ekonomiska vinster än höjd skiktgräns för statlig skatt och ytterligare jobbskatteavdrag. Det leder till fler arbetade timmar och förstärker drivkrafterna för högre utbildning." (inledningen). Den högre samhälls-ekonomiska effektiviteten ger ökade resurser som t ex kan användas för att förändra fördelningsprofilen i politiken till förmån för lägre inkomsttagare (s 277).

1. Hur påverkas inkomsterna av skatteförändringar? IFAU Rapport 2008:28.

2. Detta kan bero på att det fanns för få kvinnliga höginkomsttagare i studien för att få signifikanta resultat. Andra studier har visat att kvinnors arbetsutbud är mer elastiskt vid skatteförändringar än mäns.

3. ESO (2010) Swedish tax policy: Recent trends and future challenges. DS 2010:4 Studien gjordes av den danske ekonomen Peter Birch Sörensen.

4. Finansdepartementet (2010) Arbetsutbudseffekter av ett förstärkt jobbskatteavdrag och ändrad statlig inkomstskatt. DS 2010:37

De fyra jobbskatteavdrag som har införts sedan 2007 samt den genomförda höjningen av brytpunkten för statlig skatt har sänkt genomsnittsskatten betydligt för alla som arbetar. Men det är enbart skattebetalare med inkomster under den första brytpunkten för statlig skatt (33 000 kr i månaden 2011) som även har fått sänkt marginalsatt och därmed fått motiv att arbeta fler timmar eller gå från del- till heltid. Alla som tjänar mer än 33 000 kr i månaden har inte fått någon betydande sänkning av marginalsatten. Eftersom de genom jobbskatteavdraget fått högre disponibel inkomst efter skatt har denna grupp fått motiv att gå ner i arbetstid och byta en del av den högre lönen efter skatt mot mer fritid.

Sverige har ett högt arbetskraftsdeltagande, men däremot korta arbetstider jämfört med andra industriländer. Det gör det motiverat att stimulera personer med högre utbildning att arbeta mer. Det finns därför mycket goda skäl att komplettera jobbskatteavdragen och höjningen av den första brytpunkten för statlig skatt med sänkt marginalsatt högre upp i inkomstskalan. Sverige bör sålunda återgå till det som ursprungligen var tanken i skattereformen i början på 1990-talet – d.v.s. att den som arbetar och utbildar sig ska få behålla minst hälften kvar av sin inkomstökning. Ett första steg för att nå dit är att avskaffa värnskatten.

Finansdepartementet beräknar att det i år kommer vara 9,3 procent av alla heltidsarbetande som betalar värnskatt på delar av sin inkomst. De direkta intäkterna från värnskatten ligger på ca 4 miljarder kr/år.⁵ Det är en relativt liten intäkt jämfört med inkomstskatter.

Värnskatten har dock mycket negativa effekt på hur mycket övriga människor väljer att arbeta – vilket i sin tur leder till lägre skatteintäkter. Flera tunga akademiker, forskningsrapporter och utredningar har på senare år kommit fram till att det i ett lite längre perspektiv, och med hänsyn tagen till indirekta effekter på arbetskraftsdeltagande (dvs. skattebaserna), inte kostar statskassan något alls att avskaffa värnskatten, utan att den totala skatteintäkten på sikt snarare ökar om värnskatten slopas (se faktaruta). Sänkt marginalsatt leder alltså till att kakan/BNP och skattebaserna växer snabbare genom att fler väljer att arbeta mer, förkovra sig mer och utbilda sig mer, vilket ger högre skatteintäkter. Värnskatten är därför en skadlig och ineffektiv skatt, som inte ger mer pengar till statskassan – snarare tvärtom – och som påverkar samhällsekonomin negativt genom att göra att utbildning och extra ansträngningar lönar sig sämre (se citat från studier i faktarutan).

Folkpartiet prioriterar därför att värnskatten avskaffas. Det är en viktigare åtgärd än fler jobbskatteavdrag efter det som utlovades i 2010 års valmanifest (nummer fem). För att få en bättre fördelningspolitisk profil kan ett avskaffande av värnskatten kombineras med andra åtgärder.

Dessutom behöver även nivån på det första steget i statskatten, som idag ligger på 20 procent, på sikt sänkas, och inom ramen för en större skattereform tas bort helt. Statskatten är en skatt på den strävsamma medelklassen – särskilt dem med utbildning. För mer, se avsnitt 9.

Förslag

- Avskaffa värnskatten så att utbildning och strävsamhet lönar sig bättre. Sverige har idag industrivärldens näst lägsta avkastning på högre utbildning.

3.1.1 Nej till fler jobbskatteavdrag

Sverige har, även efter Alliansregeringens reformer, fortfarande i ett internationellt perspektiv ett högt skattetryck. Fortsatta, ansvarsfulla, skattesänkningar är något som är bra för att stärka ett konkurrenskraftigt företagsklimat och de ekonomiska drivkrafterna i Sverige. Folkpartiet prioriterar dock andra skattesänkningar framför fler jobbskatteavdrag efter det femte som utlovades i valmanifestet 2010. Nu bör åtgärder som stärker Sverige långsiktiga konkurrenskraft, inklusive skatteändringar som gör det mer lönsamt att utbilda sig, ges företräde. Som visades ovan är marginalsattorna fortsatt höga och det finns starka skäl att prioritera en återgång till principen ”hälften kvar”.

De fem jobbskatteavdragen har haft mycket positiva effekter på arbetslöshet och sysselsättning. Sålunda säger t ex Finanspolitiska rådet 2011 att de har ”inneburit kraftigt förstärkta drivkrafter att delta i arbetskraften ... de dynamiska effekterna i form av ökad sysselsättning är betydande.”, och att de positiva prognoser som regeringen gör beträffande arbetslöshet och sysselsättning ”inte är orimliga” bland annat vid en internationell jämförelse⁶.

Men det innebär inte med automatik att effekten skulle vara lika stark fortsättningsvis. T ex är Finanspolitiska rådets slutsats beträffande ytterligare jobbskatteavdrag dels i att de ”sannolikt har positiva sysselsättningseffekter” (inledningen), dels att ”det samhällsekonomiska värdet av lägre arbetslöshet [dock] kan antas bli mindre ju lägre arbetslösheten på sikt antas bli. Argumenten för ytterligare jobbskatteavdrag blir därmed rimligen svagare ju fler avdrag som införts.”⁷

Långtidsutredningen (LU) år 2011 är tydligare emot fler jobbskatteavdrag, och vi bör först ha ökad kunskap om effekten: ”Vår bedömning är att man i dagsläget bör vänta med att ytterligare förstärka jobbskatteavdraget. Anledningen är att tröskeeffekterna redan har sänkts betydligt i och med de genomförda stegen i jobbskatteavdraget.” och att beslutsfattarna bör vänta ”till dess vi vet mer om [jobbskatteavdragets] faktiska effekter”.⁸ Dessa analyser stärker argumenten för att det är klokt att prioritera andra skatteändringar än ytterligare (sjätte, osv.) jobbskatteavdrag.

Förslag

- Fortsatta, ansvarsfulla, skattesänkningar är något som är bra för att stärka ett internationellt konkurrenskraftigt företagsklimat och de ekonomiska drivkrafterna i Sverige. Folkpartiet står bakom det femte jobbskatteavdraget, som prioriterades i valmanifestet 2010. När det gäller framtida lägre skatter i ett nästa steg, prioriterar Folkpartiet andra skatteändringar framför ett sjätte jobbskatteavdrag.

5. Finansdepartementet (2010) Arbetsutbudseffekter av ett förstärkt jobbskatteavdrag och förändrad statlig inkomstskatt. DS 2010:37

6. Finanspolitiska Rådet 2011 s 275

7. Finanspolitiska Rådet 2011, s 17

8. LU 2011, s 141 och s 18

3.2 Utvidga expertskatten till att omfatta fler forskare

Sverige har idag en konkurrensnackdel när det gäller rekryteringar av utländska experter, forskare o dyl. på grund av vårt höga skattetryck. Därför har vi haft olika slags undantag för denna typ av personer. År 2001 infördes i Sverige en skattelättnad för sådana här nyckelpersoner som vistas i Sverige under en begränsad period. Lättnaden innebär att skatt och socialavgifter endast betalas på 75 procent av lönen. Lättnaden gäller de tre första åren av vistelsen, som får vara högst fem år.

Expertskattereglerna har kritiserats bl.a. för att inte vara tillräckligt förutsägbara. I Sverige måste man idag ansöka om skattelättnaden hos forskarskattenämnden. Ansökningsprocessen är tidskrävande och företagen och universiteten vet oftast inte vid anställningstillfället vilka skatteregler som kommer att gälla.

Enligt skatteverket avslås 44 procent av ansökningarna, antingen för att de görs för sent eller för att personen inte bedöms uppfylla villkoren. Ca 500 personer per år har omfattats av expertskatten, vilket är en låg siffra jämfört med t.ex. Danmark som också har ett expertskattesystem.

I Sverige har Alliansen därför just presenterat ett förslag på förenklat förfarande vad det gäller expertskatten. ”Utöver dagens regler vill vi nu *pröva* att införa ett förenklat förfarande där alla personer som har rekryterats utomlands och har en månadsinkomst överstigande två prisbasbelopp (i dag 85600 kronor) ska kunna räknas som experter.” (Svenska Dagbladet den 10 april 2011). Ett sådant förenklat system, med lönegräns som kriterium, finns redan i Danmark. Folkpartiet har drivit på för en sådan förändring. Svenska företag och universitet bör på ett tidigt stadium i anställningsprocessen kunna veta om personen är berättigad till expertskatt eller ej.

I Danmark omfattar expertskattereglerna dock alla personer som är forskare, oavsett lönenivå, som ska utföra forskningsarbete och som uppfyller övriga kriterier om vistelsetid mm. Vi anser att Sverige bör ta efter det danska exemplet och att expertskatten bör utvidgas till att gälla alla disputerade forskare anställda på forskningsinstitutioner, oavsett lön, under en period på max två år. Det skulle underlätta möjligheterna att rekrytera framstående forskare för arbete i Sverige.

Andra skillnader mellan det svenska och danska systemet idag är att tidsperioden som man kan få expertskatt är olika. I Sverige gäller expertskatten de tre första åren av en vistelse som varar i max fem år. I Danmark däremot är den sammanlagda tiden man kan få expertskatten fem år, som får vara utspridda på flera tidsperioder över en längre tid. En annan skillnad är att svenska medborgare som flyttar hem idag inte kan få expertskatt, medan det i Danmark är möjligt för danska medborgare att kvalificera sig för expertskatt i hemlandet givet att de inte betalat dansk skatt och bott i Danmark de senaste tio åren. Syftet är att söka få till stånd en omvänd brain-drain, dvs att söka återfå personer till hemlandet som tidigare i karriären flyttat utomlands.

Det finns ett värde även i Sverige av att svenskar som bott och verkat utomlands flyttar tillbaka och bidrar med sin förvärvade kompetens. De svenska reglerna bör därför ändras med ambitionen att även svenska medborgare ska inkluderas av expertskatteregelverket. Tidsperioderna för hur länge

personer kan få expertskatt bör också undersökas, med Danmark som föredöme.

Förslag

- Komplettera den aviserade förändringen av expertskatten så att skatten även omfattar utländska disputerade forskare (oavsett lönenivå) som arbetar på en forskningsinstitution, under de två första åren personen är i Sverige. Gör även ändringar i expertskattereglerna som uppmuntar återkomsten av utvandrade svenskar med expertkompetens.

3.3 Stimulera investeringar i FoU, särskilt för små och medelstora företag

Länder med många och växande företag som satsar på forskning och utveckling (FoU) menar vi kommer att tillhöra framtidens vinnare, i takt med att de varor och tjänster som efterfrågas blir allt mer avancerade. Därför är det bra att Sverige ligger i världstopp när gäller FoU-satsningar. Det ger på sikt fler kvalificerade jobb med hög produktivitet och inkomst, bättre konkurrenskraft och ger möjligheter till bättre och jämnare ekonomisk tillväxt.

Mindre bra är att vår position som framstående forskningsland har försvagats på senare år. Inget utländskt läkemedelsföretag har nyinvesterat i vårt land på över 20 år⁹ Sverige är fortfarande attraktivt när det gäller uppköp av bolag och forskningssamarbeten, men det gäller inte utländska nyinvesteringar och endast i mindre utsträckning expansionsinvesteringar¹⁰ Dessutom är det nästan enbart våra storföretag som satsar på FoU. Endast 18 procent av FoU-investeringarna görs i små och medelstora företag.¹¹

Om vi ska klara konkurrensen och krav på produktivitetstillväxt måste Sverige ha villkor i världsklass för kunskapsintensiva företag. I de flesta av våra konkurrentländer finns olika former av skatterabatter för investeringar i FoU. Bland EU-länderna har 18 av 27 länder någon form av skattestimulans för FoU¹² Rabatterna återspeglar att man allmänt bedömer att FoU har viktiga effekter för samhällsekonomin utöver företagets lönsamhet.

Folkpartiet välkomnar att regeringen tillsatt en företagskatteutredning som bland annat ska se över skattereglerna för forskning och utveckling. Alliansen förekom utredningen genom att i april 2011 klagöra att avdragsreglerna för företagsdonationer till forskning och utveckling ska ses över. Det gäller även om forskningen inte idag kan räknas till företagets kärnverksamhet.¹³ Syftet är bland annat att öka donationerna till våra universitet och högskolor. Denna avdragsrätt bör utvidgas till att omfatta privatpersoners donationer till forskning.

Det finns flera tänkbara varianter på FoU-avdrag, men oavsett vilket system man väljer bör utgångspunkten vara att skattestimulansen ska kunna utnyttjas särskilt av mindre och växande FoU-inriktade företag. Det kan ta lång tid innan forskningsintensiva företag uppvisar vinst. Exempelvis kan

9. Fölster och Kreicbergs (red), Framtiden väntar inte, februari 2011.

10. Vinnovas rapport "Investment climate in Life Science", December 2006

11. IVA-rapport, "Tillväxt och fler jobb genom satsningar på FoU i små och medelstora företag", 2010

12. RUT-PM 2011-04-08

13. SvD 2011-04-10

det ta ett årtionde innan ett nytt läkemedel gått från idé till marknad. Därför bör rabatten utformas så att den kan kvittas mot framtida vinster.

Förslag

- Inför en skatterabatt för FoU (efter att företagsskattutredningen har lämnat sitt betänkande i frågan), med fokus på villkoren för små och växande kunskapsintensiva företag.

4. Uppmuntra sparande och investeringar

4.1 Sluta missgynna svenskt ägande, svenska entreprenörer och investeringar – sänk kapital-skatten!

Den rådande turbulensen i världsekonomin och de skuldkriser som USA och flera europeiska länder tampas med ökar osäkerheten om utvecklingen även av den svenska ekonomin. Våra ekonomi och statsfinanserna är i dagsläget visserligen starka, men som ett litet exportberoende land påverkas vi mycket snabbt av problem i omvärlden. Tidpunkten för genomförande av reformförslagen kring kapitalbeskattning måste därför nog väljas med hänsyn tagen till konjunkturen i allmänhet och läget på finans- och bostadsmarknaderna i synnerhet.

Alliansregeringen sänkte under förra mandatperioden bolagsskatten från 28 procent till 26,3 procent. Under de senaste decennierna har bolagsskatten i vår omvärld rört sig nedåt och sänkningen var en anpassning för att Sverige ska ligga kvar runt genomsnittet.

När det gäller kapitalskatten, å andra sidan, sticker Sverige idag ut i en jämförelse med andra länder. Den svenska kapitalskatten ligger på 30 procent, medan genomsnittet i ett stort antal av våra konkurrentländer ligger nära hälften av den svenska nivån, ca 17 procent.¹⁴ Det gör att svenska ägare är betydligt hårdare beskattade än utländska.

Nu är kapital skatten mycket lätttrörligt över gränserna, samtidigt som kapitalinkomstskatterna i omvärlden har sänkts väsentligt de senaste decennierna. Enligt en nyutkommen ESO-studie¹⁵ – vars resultat också återges av Finanspolitiska rådet¹⁶ – är därför också den svenska kapitalskatten idag mer samhällsekonomiskt skadlig än vad bolagsskatten är. Det är därför viktigt att flytta fokus från sänkt bolagsskatt till sänkt skatt på inkomst av kapital.

Vem som äger är inte oväsentligt för ett lands utveckling; det finns bland annat en ”home bias” – dvs favorisering av hemlandet – i personers och företags investeringsbeteende och som man som politisk beslutsfattare ska ta hänsyn till.¹⁷ Det finns därför ett tydligt värde i att uppmuntra personligt,

svenskt ägande som typiskt sett kan förväntas vara mera långsiktigt och lokalt engagerat än utländskt och institutionellt ägande. Allt detta gör att en anpassning nedåt av den svenska kapitalinkomstskatten är mycket angelägen.

Politik handlar om att prioritera. Här i Sverige bör sänkt kapitalskatt gå före sänkt bolagsskatt eftersom som bolagsskatten är en mindre skadlig än skatten på inkomst av kapital.¹⁸ Ett riktmärke bör vara att i ett första steg sänka kapitalskatten från 30 procent till 25 procent. På längre sikt bör den sänkas mer än så.

För vissa former av kapitalinkomster är dock skatten redan i dag lägre. Skatten på utdelning från s.k. kvalificerat ägande i noterade bolag är 20 procent (upp till ett gränsvärde på ”normalutdelning”), skatten på utdelning från övriga ej marknadsnoterade aktier är 25 procent, beskattningen av institutionellt pensionssparande (avkastningsskatt) ligger på 15 procent och beskattningen av reavinster på bostäder på 22 procent.

Det finns argument för att behålla en skillnad i skattesats mellan den generella kapitalbeskattningen och framför allt skatten på utdelning från noterade bolag. Sådana investeringar görs ofta lokalt och med hög risk, samtidigt som de medel som delas ut redan beskattats en gång. Det är därför motiverat att även sänka skatten på utdelningar från onoterade bolag när kapitalskatten sänks. En proportionell sänkning av denna skatt samtidigt som den generella kapitalskatten sänks till 25 procent, innebär en skattesats på kvalificerat ägande på knappt 17 procent och på knappt 21 procent för övrigt innehav i onoterade värdepapper.

Enligt riksdagens utredningstjänst, RUT, är det statsfinansiella intäktsbortfallet på kort sikt ca 5 miljarder kronor per år för att sänka kapitalskatten från 30 till 25 procent år 2012, och ytterligare ca 2,6 miljarder kronor per år för att följsänka skatten på utdelning från onoterade bolag. Den totala kostnaden blir därmed ca 8 miljarder kronor per år.

Finanspolitiska Rådet bedömer att de samhällsekonomiska effektivitetsvinster som är stora av sänkt kapitalskatt. Därmed skulle en sådan förändring också på sikt till viss del vara självfinansierande. Effektivitetsvinster av sänkt kapitalskatt är enligt rådet större än vad sänkningar av bolagsskatten och skatten på arbetsinkomster.¹⁹ Det understryker det riktiga i att prioritera en sänkning av den svenska kapitalskatten.

Den lägre skatten på pensionssparande jämfört med andra sparformer snedvrider individens sparande till fördel för institutionellt pensionssparande. Finanspolitiska rådet konstaterar att detta gynnande av en viss sparform snedvrider flödet av kapital och försämrar effektiviteten i ekonomin.²⁰ Vi instämmer i rådets slutsatser, men med tanke på att det är viktigt med långsiktigt stabila spelregler när det gäller pensioner och pensionssparande avstår vi från att föreslå en förändring av skatten på pensionssparande.

Förslag

- Prioritera sänkt skatt på kapital framför sänkt bolagsskatt.
- Den svenska kapitalskatten behöver sänkas för att minska den stora skillnaden som i dag finns jämfört med

14. ”Ägarskatter i 34 länder – en detaljerad kartläggning”, Svenskt Näringsliv 2009

15. ESO (2010) Swedish tax policy: Recent trends and future challenges. DS 2010:4 Studien gjordes av den danske ekonomen Peter Birch Sörensen.

16. Finanspolitiska Rådet 2011, s 268 ff, tabell 8.3.

17. Henrekson, M. och Sanandaji, T. (2004), Ägarbeskattningen och företagandet, SNS förlag, Stockholm.

18. Finanspolitiska Rådet 2011, s. 270

19. Finanspolitiska Rådet 2011, s. 270

20. Finanspolitiska Rådet 2011, s. 286

i omvärlden. I ett första steg bör skatten sänkas från 30 till 25 procent, samt följsänkningar ske av skatten på onoterade aktier. Det gynnar svenskt ägande och investeringar, samt ökar tillgången på inhemskt riskvilligt privat kapital.

4.2 Sänkt ränteavdraget och flyttskatten

Sänkt kapitalskatt leder även till minskade avdragsmöjligheter för lån, s.k. ränteavdrag. Det är något som i grunden är önskvärt, då det gör det mindre lönsamt att låna och mer lönsamt att spara. Dessutom kan en justering nedåt av ränteavdraget bidra till att minska risken för en eventuell fastighetsprisbubbla, och därmed göra att riksbanken inte anser sig behöva höja räntan lika snabbt som annars.²¹

Den rådande skuldkrisen i vår omvärld aktualiserar också frågan om rimligheten i att skattesystemet i Sverige kraftigt uppmantrar till ökad skuldsättning och belåning hos hushållen. När ränteavdragen infördes var det till del för att kompensera för den höga fastighetsbeskattningen, som allians-

regeringen för flera år sedan har avskaffat. Därmed har också det ursprungliga motivet till att ha ränteavdraget på sin nuvarande höga nivå minskat. Sammantaget anser vi att det är önskvärt att behålla symmetrin i skattesystemet och att sänka kapitalskatten och ränteavdraget, vilket gynnar samhället då det blir mer lönsamt att spara och mindre lönsamt att låna.

Ser man enbart till de direkta effekterna av sänkt ränteavdrag påverkar dock en sådan förändring många hushålls boendekostnader negativt. Enligt RUT ökar hushållens utgifter och statens skatteintäkter med ca 5 miljarder kronor om ränteavdragsvärdet minskar från 30 till 25 procent år 2012²².

Vi föreslår därför att de ökade skatteintäkter som sänkt ränteavdrag medför ska användas för att sänka andra boendeskatter för hushållen. Framförallt är det angeläget att sänka den s.k. flyttskatten, dvs. skatten på vinster från bostadsförsäljningar som idag ligger på 22 procent. Skatten motverkar rörlighet på bostadsmarknaden och därmed även på arbetsmarknaden, särskilt i de expanderande storstäderna. En sänkning av flyttskatten från dagens 22 procent till 15 procent

21. Det är värt att komma ihåg att möjligheten till ränteavdrag ursprungligen infördes som avdrag mot en schablonintäkt som äsattes fastigheter och som under förra mandatperioden avskaffades och ersattes med en kommunal avgift. Symmetrin med avdrag mot inkomst har alltså fallit bort, och det är en skattemässig anomali att avdragsrätten finns kvar.

22. RUT:s beräkning utgår ifrån statistik från 2009 som räknas fram till 2012. RUT har tidigare tillhandahållit beräkningar baserade på statistik från 2008 som skrivits fram till 2012. Då beräknades intäkterna öka med 3,5 miljarder kronor 2012. Att siffran höjts till 5 miljarder med den nya statistiken från 2009 beror på hushållens ökade skuldsättning.

Faktaruta 2. Fördelningspolitiska effekter av sänkt kapitalskatt och ränteavdrag

Folkpartiet har gett riksdagens utredningstjänst, RUT, i uppdrag att analysera de fördelningspolitiska effekterna för hushållen av de förslag om sänkt kapitalbeskattning och ränteavdrag som läggs fram i denna rapport. De förändringar som ingår i RUT:s analys är:

- Sänkt kapitalskatt, från 30 till 25 procent
- Sänkt skatt på utdelningar i onoterade bolag, från 20 till 16,6 procent för kvalificerat ägande och från 25 till 20,8 för övrigt ägande
- Sänkt ränteavdrag från 30 till 25 procent, upp till räntekostnader på 100 000 kr (d.v.s. samma gräns som idag)

Förändringen antas äga rum från och med januari 2012 och analysen inkluderar alla som är 20 år eller äldre med en inkomst. Personerna grupperas i tio lika stora inkomstgrupper, s.k. deciler. I decil ett finner vi de tio procent som har lägst inkomst och i decil tio den tiondel med högst inkomst.

Analysen visar att de föreslagna förändringarna i genomsnitt har en mycket liten nettoeffekt på inkomsten för alla utom de tio procent med högst respektive lägst inkomster, som båda får en lite större positiv nettoinkomstförändring på ca 1 procent.

Sänkningen av ränteavdraget gör att inkomsten i genomsnitt minskar med mellan 0,1 och 0,4 procent för alla inkomstgrupper. Störst är förändringen för decil 5 till 9, som får en inkomstminskning på 0,4 procent i genomsnitt. Samtidigt ökar inkomsterna för alla grupperna på grund av sänkt kapitalskatt. Den sammantagna nettoeffekten av förslagen är positiv eller ligger mycket nära noll för alla inkomstgrupper och ligger mellan -0,1 och +0,3 procent för alla grupper utom för de tio procent rikaste och de tio procent fattigaste, där inkomstökningen är något större. Anledningen till den positiva eller neutrala nettoeffekten är att många hushåll också har kapitalinkomster och därför tjänar på förslaget.

Läggs även förslaget om sänkt skatt på reavinster vid försäljning av bostad, från 22 procent till 15 procent, till i analysen blir det fler hushåll som får en positiv nettoeffekt av förslagen.

Sammantaget är det fler individer som vinner på ändringarna än som förlorar på dem. Enligt RUT:s beräkningar tjänar 52 % av hushållen på förändringarna. Hur den enskilda individen påverkas av förändringen beror dock på den egna kombinationen av lån och kapitaltillgångar. Av de trettio procent av befolkningen med lägst inkomster påverkas 73 procent av personerna positivt eller inte alls av våra föreslagna förändringar. Ser man till den halva av befolkningen med lägst inkomster är det 69 procent som påverkas positivt eller inte alls av förändringen. Det är framför allt hushåll med inkomster över genomsnittet (decil 6 till 10) som påverkas negativt av förslaget. I denna grupp är det 64 procent av hushållen som påverkas negativt av förändringen. I förhållande till hushållens inkomster är dock försämringarna för de flesta små.

Sammanfattningsvis visar analysen att den föreslagna sänkningen av kapitalinkomstskatten och ränteavdraget är något som inte bara ekonomin i stort skulle tjäna på, utan även många hushåll, särskilt bland dem med lägre inkomster.

innebär (enligt RUT) att staten förlorar skatteintäkter på ca 5 miljarder kronor. Det gör att den sammantagna nettoeffekten på hushållens ekonomi av sänkt ränteavdrag (från 30 till 25 procent) och sänkt flyttskatt från (22 till 15 procent) blir neutral. Målet bör därför vara att sikta på att sänka flyttskatten till 15 procent när kapitalskatten och ränteavdraget sänks till 25 procent.

Fördelningseffekterna (enligt RUT) på hushållens ekonomi av sänkt kapitalskatt, inklusive sänkt flyttskatt och sänkt ränteavdrag, är överraskande liten, med överlag positiva eller neutrala effekter i genomsnitt för alla inkomstgrupper (se faktaruta 2 för mer information).

Förslag

- För att behålla symmetrin i skattesystemet bör, samtidigt som kapitalskatten sänks, hushållens ränteavdrag också minska från 30 till 25 procent. En sådan förändring är även motiverad utifrån det osunda i att skattesystemet ger stora skatterabatter för utgifter för lån och skuldsättning.
- Samtidigt bör även intäkterna från minskat ränteavdrag återföras till hushållen, genom sänkt ”flyttskatt” (realvinstskatten vid försäljning av bostäder). Det medför en önskvärd ökad rörlighet på bostadsmarknaden och ett effektivare utnyttjande av bostadsbeståndet. Tidpunkten för genomförandet av de tre sammanhängande skatteförändringarna bör väljas noga med hänsyn till konjunkturläget i allmänhet, och läget på finans- och bostadsmarknaden i synnerhet.

4.3 Mer privat riskkapital

För att en entreprenör eller ett företag ska kunna utveckla en ny affärsidé eller produkt krävs det tillgång på riskkapital, som investeras i ett projekt med stor osäkerhet om utfallet men också stor potential för framtida vinster.

Det är viktigt att hålla i minnet att det *inte* i första hand är statligt kapital eller statliga myndighetsprogram som är avgörande för den samlade tillgången på riskvilligt kapital. Av den totala tillgången på riskkapital står staten endast för en liten del. I Sverige och många andra länder handlar mycket av politiken som föreslås för ökad tillgång till riskkapital om den allra översta lilla delen av pyramiden nedan.²³

När riksdag och regering diskuterar ”satsningar” för företagen utgör det sålunda en liten del på toppen på en pyramid, där den för utfallet av investeringarna helt avgörande basen består av det för framgång kritiska privata kapitalet.

23. Figuren är standard i litteraturen och just denna pyramid användes av Johan Wiklund som illustration vid ett seminarium i Almedalen år 2010.

Vi anser att det som framför allt behövs för att förbättra tillgången på riskkapital i Sverige *inte* är mer statliga krediter på mjuka villkor och statligt ägartillskott i fonder och stiftelser – som ”Inlandsinnovation” – utan istället ett stärkt investeringsklimat för privata aktörer. Sänkt kapitalbeskattning (se tidigare avsnitt) är en viktig del för att åstadkomma detta. Det är framför allt de privata aktörerna som har möjlighet och kompetens att bedöma och ta risker vid investeringsbedömningar, medan politiker ska fokusera på att skapa generella regler och gynnsamma villkor för det privata riskkapitalet.

Under bankkrisen har fokus legat på nästa steg i pyramiden, dvs. att få kreditmarknaden att fungera. Den är en viktig beståndsdel i finansieringssystemet. Sverige ligger klart över genomsnittet när det gäller att ha en välfungerande finansiell infrastruktur i form av framför allt välfungerande banksystem och aktiemarknad.²⁴ Det som i ett svenskt perspektiv framför allt behöver stärkas är själva fundamentet, d.v.s. tillgången på eget privat kapital samt tillgången på andra informella investeringskällor.

All forskning på området visar att det är egna medel och de pengar som satsas av närstående (”family, friends and fools”) som är avgörande för framgångsrikt entreprenörskap och företagande. De utgör nämligen förutsättningar också för delarna högre upp i pyramiden. Om företagaren inte satsar egna pengar får han/hon inte låna och får han/hon inte låna kommer knappast några affärsänglar eller venture-capitalistiska investerare heller att vilja satsa på affärsidén. Allt hänger ihop.

Små serviceföretag med enklare tjänsteutbud är viktiga för svensk integration, för sysselsättningen och för välfärden. Entreprenörer i dessa företag är beroende av att det finns tillgängligt riskkapital för att kunna starta och driva sin verksamhet. Sådana bolag kan ofta ha svårt att få tillgång till mer formella finansieringskällor och är därmed mer beroende av personer som vågar satsa eget kapital i verksamheten.

I Sverige har dock de höga skatterna på kapital och de höga marginalskatterna på arbete försvårat möjligheterna att bygga upp ett eget kapital som kan investeras i svenska bolag. Det har inte heller funnits någon särskild stimulans för att uppmuntra privatpersoner att satsa sitt kapital i nya affärsidéer.

Därför anser vi det motiverat att, förutom att sänka kapitalbeskattningen, också införa ett riskkapitalavdrag för privatpersoner som väljer att satsa egna medel i andras små och växande företag.²⁵ Det kan vara s.k. affärsänglar eller vanliga privatpersoner som satsar pengar i släkt eller bekantas företag. Beloppsgränsen för avdraget kan till exempel ligga på två miljoner kronor per person och bolag och avdragsrätten ligga förslagsvis runt 30 procent. Regeringens Företagsskatteutredning har ett uppdrag att utreda ett riskkapitalavdrag och utredningens betänkande bör inväntas innan ett konkret förslag kan läggas fram.

Sammantaget förespråkar vi en kombination av sänkt kapitalskatt, ett riskkapitalavdrag för privatpersoner och sänkt marginalskatt på arbetsinkomster. Vi tror att en sådan kombination av åtgärder väsentligt kan förbättra tillgången på privat riskkapital för svenska företag, särskilt i ett inlednings- och uppstartsskede.

24. Global Competitiveness Report, World Economic Forum

25. Det får naturligtvis inte röra sig om brevlådeföretag och andra i sammanhanget på udda sätt konstruerade företag.

Förslag

- Inför ett riskkapitalavdrag för privatpersoner, med syfte att stimulera privatpersoner att investera framför allt i mindre och växande bolag. Avdragsmöjligheten kan förslagsvis uppgå till två miljoner kronor per företag och år, och avdragsrätten vara ca 30 procent. Det ökar tillgången till privat riskkapital, vilket är helt avgörande för en bättre kapitalförsörjning.

5. En bostadsmarknad som främjar rörlighet och tillväxt

Storstadsregionerna är en viktig tillväxtmotor för dagens Sverige. Människor och företag dras till städerna med deras jobb- och utbildningsmöjligheter, marknader, kultur- och nöjesutbud och dynamik. Att denna rörelse till städerna kan ske är viktigt för att ekonomin ska kunna utvecklas, för att människor ska kunna förverkliga sina drömmar och för att företag ska kunna lokalisera sig där de kan uppnå synergier i företagskluster.

En sådan process förutsätter att människor också kan flytta och ta de nya jobb som skapas. I dagens Sverige finns en viktig faktor som bromsar utvecklingen och det är bostadsbristen i storstadsområdena. Därför krävs åtgärder som snabbt kan förbättra bostadsmarknaden och som särskilt ökar möjligheterna att hyra en bostad.

Det är särskilt i de tre storstadsregionerna som bostadsbristen är allvarlig. Men bostadsbristen finns även på andra håll i landet. 2010 var det en tredjedel av Sveriges kommuner som ansåg att det fanns brist på bostäder i förhållande till efterfrågan.²⁶ För att snabbt kunna öka utbudet av bostäder i städerna krävs att det befintliga bostadsbeståndet används mer effektivt än idag, vilket det finns goda möjligheter till.

I tidigare avsnitt har vi argumenterat för att reavinbetsbeskattningen vid bostadsförsäljningar, den s.k. flyttskatten, bör sänkas för att förbättra bostadsmarknadens funktionssätt. I dag drar sig sannolikt många – särskilt äldre personer – för att sälja bostaden och hitta ett mer ändamålsenligt boende eftersom skatteutgiften blir stor. Arbetsgruppens förslag om att sänka skatten från 22 till ca 15 procent är en viktig åtgärd för att skapa en ökad rörlighet på bostadsmarknaden och ett mer effektivt utnyttjande av befintliga bostäder. Även arbetsgruppens förslag att sänka kapitalskatten har positiva effekter på bostadssektorn. Intäkter från uthyrning av privatbostad beläggs idag med den 30-procentiga kapitalskatten. En lägre kapitalbeskattning skulle därmed göra att fler finner det lönsamt att hyra ut en del eller hela bostaden och incitamenten till svarta hyresintäkter minskar.

Utöver dessa ovan framförda förslag behöver ett antal andra åtgärder också genomföras. Reglerna för uthyrning av bostäder är idag mycket stränga, vilket gör att många drar sig för att hyra ut delar av eller hela bostäder som inte används. Det kan idag t.ex. vara svårt att få tillåtelse att hyra ut bostadsrätter i andra hand då många föreningar är restriktiva med att tillåta uthyrning. Den hyra som uthyraren har rätt att ta ut är också låg och får t.ex. inte inkludera lånekostnader. Tar uthyraren ut en högre hyra riskerar denna att anmälas till

hyresnämnden och bli återbetalningsskyldig. Sammantaget gör det att många drar sig för, eller inte får, hyra ut bostäder som därmed står tomma eller inte fullt ut utnyttjas.

För att bostadsbeståndet ska utnyttjas mer effektivt och möjligheterna att hitta bostäder att hyra ska kunna förbättras behöver reglerna för uthyrning förändras. Stellan Lundström, professor i fastighetsekonomi, har skissat på sådana förändringar. Han föreslår att en bostadsrättsförening endast ska kunna säga nej till uthyrning om personen tidigare misskött en uthyrning. Hyresgästen får å andra sidan ingen besittningsrätt. För att kompensera andra i föreningen för det extra besvär som uthyrning kan innebära ska den som hyr ut betala en extra avgift till föreningen. Det medför att uthyrningar sänker kostnaden (avgiften) för övriga föreningsmedlemmar. Hyressättningen bör också släppas fri. Hyresgästen ska ha möjlighet att säga upp bostaden med kort varsel, till exempel två månader, så att en hyresgäst snabbt kan ta sig ur ett kontrakt om man finner att det finns bättre alternativ på marknaden. Approximativa beräkningar från Stockholms handelskammare antyder att dessa och liknande reformer skulle kunna skapa 43 000 nya hyreskontrakt.

Arbetsgruppen anser att dessa förslag är rimliga och bör läggas till grund för förändringar i reglerna för uthyrning. De extra intäkter som en förening får genom uthyrningen bör i huvudsak gå till att sänka avgifterna för övriga medlemmar. Dessutom anser arbetsgruppen att det finns skäl att se över fribeloppet vid uthyrning, som idag ligger på ca 18 000 kronor om året, dvs. ca 1500 kronor i månaden. Ett högre fribelopp skulle öka viljan att hyra ut en bostad. Det finns idag också en stor svart sektor när det gäller andrahandsuthyrning. Ett högre fribelopp, på t.ex. 4000 kronor i månaden, skulle göra att fler väljer att hyra ut sin bostad och att fler hyrestransaktioner kommer in i den vita sektorn.

Förslag:

- Förbättra möjligheterna att hyra ut bostäder som står tomma eller inte fullt ut används. Bostadsrättsföreningar ska endast kunna säga nej till uthyrning om ägaren tidigare misskött en uthyrning. I gengäld ska den som hyr ut sin bostad betala en avgift till föreningen, som i huvudsak ska gå till att sänka avgiften för övriga medlemmar.
- Hyressättningen för andrahandsuthyrning bör släppas fri. Det skulle göra att fler väljer att hyra ut en bostad. Hyresgästen bör ha möjlighet att med kort varsel bryta kontraktet, t.ex. om den finner en mer prisvärd bostad.
- Stärk incitamenten att hyra ut en bostad. Det skattemässiga fribeloppet för uthyraren bör höjas, från dagens 1500 kr/mån till t.ex. 4000 kr/mån, vilket skulle öka drivkrafterna att hyra ut delar av eller hela en bostad och göra marknaden mindre svart.

6. Förbättra villkoren för mindre företag

6.1 Fortsätt att förbättra fåmansbolagsreglerna

Bakgrunden till fåmansbolagsreglerna (ofta kallat 3:12-reglerna) är att personer som startar och arbetar i ett eget bolag kan ta ut ersättning i form av kapitalinkomst, och därmed få

26. Enligt Boverket

en lägre beskattning än om personen är anställd och betalar (högre) skatt på inkomst av tjänst. Enligt SCB var det 2008 ca 207 000 personer som hade inkomster i form av lön och/eller utdelning från fåmansbolag. Reglerna berör alltså ett stort antal svenska företagare.

Reglernas syfte är att reglera hur stor del av inkomsten som får plockas ut som kapitalskatt och de var ursprungligen mycket krångliga och snäva. Därför har folkpartiet under lång tid drivit på förändringar av regelverket. Reglerna har också i flera steg reformerats och är i dag för de flesta företagare förmånligare än för några år sedan. Alliansen vill också sjösätta ytterligare förbättringar och aviserade den 10 april 2011 i en artikel i *Svenska Dagbladet*: "[Vi] vill pröva ytterligare förbättringar inom det så kallade 3:12-regelverket. Detta genom att se över möjligheten att höja schablonbeloppet i förenklingsregeln och införa ett tak för hur stor utdelning som ska beskattas som lön. På så sätt kan företagare öka sin utdelning och lönsamma företag får mindre krångel genom att de inte behöver ägna sig åt olika skattekonstruktioner."

Folkpartiet står naturligtvis bakom dessa förslag till förändringar som innebär tydliga förbättringar av regelverket. Den nackdel som framför allt fortfarande kvarstår är att fåmansbolagsreglerna fortfarande är relativt svåröverskådliga och får olika effekter beroende på situationen för det företag och den ägare det gäller. Regelverket har blivit bättre för många, men är fortfarande relativt oförmånligt för personer med små bolag och få anställda. Dessa små bolag skapar arbete åt företagaren och kanske ytterligare några personer, bland annat många med utländsk bakgrund, och behöver ha möjlighet till bättre villkor för att kunna driva sin verksamhet. Här kan nya angreppssätt behöva prövas och reglerna kan behöva mjukas upp ytterligare.

Vi har med hjälp av RUT tagit fram modeller för hur en enklare och mer lättöverskådlig beskattningsmodell kan se ut. Vår slutsats hittills är dock att sådana modeller har betydande nackdelar. De blir visserligen enklare och mer överskådliga, men nackdelen är att det blir mindre flexibelt för företagaren och många enskilda företagare får höjda skatter. Vi anser därför att den mest framkomliga vägen för att fortsätta att förbättra villkoren för fåmansbolagsägarna är att genomföra de förändringar som regeringen föreslår, att driva på för ytterligare justeringar av regelverket för att förbättra villkoren för de mindre bolagen samt en sänkning av själva skattesatsen för fåmansbolagen för den del som beskattas som inkomst av kapital, från 20 till 16,3 procent.

Förslag

- Fortsätt att förbättra fåmansbolagsreglerna (3:12-reglerna). Genomför de förändringar som Alliansregeringen har aviserat samt se över hur reglerna slår särskilt för mindre bolag. Överväg också att sänka skattesatsen för den del av fåmansbolagets inkomst som beskattas som kapital.

6.2 Effektivisera och renodla skattebetalarnas insatser på företagsområdet

Sverige saknar idag en samlad nationell entreprenörskapspolitik. I Sverige är det ett stort antal myndigheter/institutioner som utför verksamhet i syfte att stötta företagande och entreprenörskap. Politiken är därmed relativt utspridd och samordningen komplex. Flest antal organisationer är aktiva när det

gäller frågan om finansiering, medan ett relativt stort antal är aktiva inom någon form av rådgivning. Även i statens budget är programmen många och spridda. Aktörer och program är överlappande och svåröverskådliga, både för användare och beslutsfattare. Staten förvaltar över 20 miljarder kronor i riskkapital utspritt på fler än 30 olika bolag, med olika departement inom Regeringskansliet som uppdragsgivare.

Det är viktigt att få en bättre styrning av hur dessa offentliga och halvoffentliga satsningar och medel används. Bland annat behövs en större konsensus i definitioner av problem och mål för att uppnå en mer samstämmig politik på området. En konsekvens av avsaknaden av tydliga mål är att det är svårt att beräkna och identifiera kostnaderna för entreprenörs- och innovationspolitiken och att utvärdera resultaten. Det saknas en systematisk utvärdering av olika program.

I budgetpropositionen för 2011 aviserade regeringen en "utredning av samtliga statliga riskkapitalaktörers uppdrag, investeringsinriktning och aktörsstruktur" i syfte att finna en mer effektiv resursallokering och aktörsstruktur." Konsultbolaget McKinsey kommer under försommaren 2011 att presentera sina resultat och Folkpartiet ser fram emot att ta del av dessa. Det finns all anledning att tro att det finns betydande effektivitetsvinster att göra inom den statliga riskkapitalförvaltningen.

Regeringen håller för närvarande på att ta fram en "innovationsstrategi", som ska se över förutsättningarna för innovativa verksamheter och hur de kan stöttas. Strategin ska presenteras hösten 2012. Strategin kan ge ett viktigt bidrag genom att peka ut en riktning för entreprenörs- och företagarpolitiken. Samtidigt tror vi framför allt på att skapa bra grundvillkor för ett bra företagsklimat, snarare än enskilda satsningar.

Sannolikt är det för närvarande inte brist på (statliga) pengar eller goda intentioner som är huvudproblemet, utan snarare hur medlen används och verksamheterna styrs. De statliga insatserna för finansiering, rådgivning och ekonomiskt stöd bör renodlas mer. Systematisk utvärdering av politiken måste genomföras. På det viset kan de resurser som sammanlagt avsätts användas på ett mer ändamålsenligt och effektivt sätt.

Förslag

- Utvärdera systematiskt och renodla de statliga rådgivnings- och finansieringsinsatserna på företagsområdet.

6.3 Inför utmaningsrätt mot verksamheter som drivs i offentlig regi

Folkpartiet anser att det är bra att privata företag kan utmana verksamheter som drivs i offentlig regi, ifall det privata företaget anser de kan utföra tjänsten med samma eller högre kvalitet till ett mer förmånligt pris. Återkommande exempel är kommunala gym, vård och tillagning av skolmåltider. En utmaningsrätt skapar möjligheter för företagare att ta sig in och konkurrera med offentlig verksamhet, men sätter även ökad press på offentliga verksamheter att leverera kvalitet till konkurrenskraftiga priser. Ett trettiotal kommuner har infört utmaningsrätt. Folkpartiet anser därför att en utredning ska tillsättas som ser över hur en sådan utmaningsrätt kan lagregleras i syfte att underlätta för kommuner, landsting och stat att använda sig utmaningsrätten.

Förslag

- Inför utmaningsrätt för privata aktörer mot verksamheter som drivs i offentlig regi.

6.4 Sverige bör stödja en EU-gemensam företags-skattebas

EU-kommissionen har lagt ett förslag om regler för en EU-gemensam företags-skattebas. Att använda sig av dessa EU-gemensamma regler skall vara *frivilligt* för de företag som

finner det fördelaktigt. Det finns ett antal starka skäl att tro att det gäller många svenska företag.²⁷

Att EU-ändringarna har olika utformade skattebaser fungerar som handelshinder. För ett land som Sverige med en stor utrikeshandel i förhållande till BNP är alla handelshinder skadligare än för länder med stor hemmamarknad, som Frankrike, Tyskland och Italien. Arbetet med att undanröja

27. Se Regeringskansliet faktapromemoria 2010/11:FPM96, Direktiv om en gemensam konsoliderad bolagsskattebas (CCCTB) KOM (2011) 121 slutlig, Finansdepartementet 2011-04-19; Dagens Industri, Gemensam skattebas viktig för företagen, 11 maj 2011.

Faktaruta 3. En EU-gemensam företags-skattebas

Förslaget innebär att man skapar en 28:e EU-gemensam företags-skattebas utöver de 27 nationella företags-skattebaserna. Att använda sig av denna skattebas, istället för den nationella, ska vara frivillig. Företag som väljer att använda sig av denna gör det då i alla EU-länder.

Företaget förbinder sig att använda den EU-gemensamma skattebasen (CCCTB) under ett antal år och kan alltså inte hoppa in och ut ur systemet. Företagen behöver då bara ha kontakt med en enda skatteförvaltning ("kontaktpunkt"). Att hantera system för internprissättning i handeln inom koncerner blir också överflödigt.

Kostnadsbesparingen har av KOM uppskattats till ca sju procent, vilket bland annat innebär en ökad lönebetalningsförmåga hos företagen. De skatterelaterade utgifterna för att etablera sig i annat EU-land beräknas minska med drygt 60 procent.

Förhandlingar om detaljer i regelverket pågår fortfarande och Sverige behöver särskilt bevaka att reglerna inte missgynnar länder med små hemmamarknader.

Förslaget innebär inte någon harmonisering av företags-skattesatser. Det vore i strid med fördraget och är enligt fördraget även fortsatt ett strikt nationellt beslut. "Varje medlemsstat kommer att tillämpa sin egen skattesats på sin andel av skattebetalarens skattebas" (ur Kommissionens förslag).

Svenska företag har bedömt frågan som mycket viktig för sin verksamhet och Svenskt Näringsliv har lagt ned stort arbete för att påverka förslaget. De företag som trots CCCTB:s fördelar vill behålla Sveriges mer generösa avskrivningsregler väljer naturligtvis att inte ingå i CCCTB-systemet. Det kan enligt uppgift gälla kapitalintensiva företag.

Att svenska företag välkomnar förslaget återspeglar naturligtvis att de hoppas kunna slippa krångelkostnader på grund av nationella olikheter, men självklart också för att få möjlighet till förlustutjämning över gränserna. Det minskar rimligen företagens skattebetalningar till Sverige och andra EU-länder. Men, å andra sidan leder borttagandet av detta handelshinder till bättre tillväxt och bredare skattebaser genom en mer rationell resursanvändning, en intensivare konkurrens och en snabbare produktivitetsutveckling. Det innebär att skattebaserna i EU växer och att skatteinkomsterna blir större den vägen. Det är därför omotiverat att motsätta sig CCCTB av fiskala skäl.

Enligt regeringens uppskattning skulle ett införande av CCCTB ur ett statistiskt perspektiv minska skatteintäkterna med ca 260 milj. kr per år. Det är en relativt liten skattminskning i förhållande till de samhällsekonomiska och långsiktigt fiskala fördelarna som sannolikt blir effekten av en sådan reform.

Vilka valmöjligheter har Sverige i den här frågan? Vi kan välja att stå utanför och blockera CCCTB-förslaget. Om minst nio länder är överens om att de vill genomföra en gemensam företags-skattebas kan de gå före i ett s.k. fördjupat samarbete, vilket mycket sannolikt skulle bli fallet. CCCTB kan alltså väntas bli av, med eller utan Sveriges deltagande. Svenska företag skulle däremot missgynnas om Sverige ställer sig utanför regelverket, då de svenska företagen inte skulle ha samma möjligheter till flexibilitet som företag i ett antal andra EU-länder. Sverige bör därför bejaka framtagandet av den EU-gemensamma skattebasen och delta i det fortsatta utformandet, med mål att denna ska bli så förmånlig som möjligt för Sverige och Sverige-baserade företag.

Regeringen lade under våren 2011 fram en skrivelse om förslaget till direktiv om en EU-gemensam företags-skattebas. Skrivelsen har skickats ut på remiss och en rad organisationer och företag har getts möjlighet att inkomma med sina synpunkter.¹ Företag som Volvo, Atlas Copco, SSAB och Telia Sonera är positiva till införandet av den EU-gemensamma företags-skattebasen, men poängterar att utformningen av detaljerna kommer vara mycket viktiga för om det kommer att vara förmånligt för deras företag att använda sig av möjligheten. Företagen anser därför det vara viktigt att Sverige driver på för att det slutliga förslaget ska bli så förmånligt som möjligt ur ett svenskt perspektiv. Även organisationer som Företagarna, Svenskt Näringsliv, Exportrådet och Kommerskollegium är överlag positiva till CCTB, även om också de betonar vikten av utformningen av detaljerna och aktiv medverkan i det fortsatta arbetet med frågan.

Sammanfattningsvis visar remissvaren att det finns ett mycket stort stöd bland företag och näringslivsorganisationer för att regeringen ska ha som ambition att ansluta sig till CCTB och att regeringen bör arbeta målmedvetet för att påverka utformningen av förslaget utifrån ett svenskt perspektiv.

1. Svarstiden var först 8 augusti men har förlängts till 31 aug. Den 18 augusti hade 43 svar inkommit, vilket var ca hälften.

fortsatta handelshinder på EU:s inre marknad är därför särskilt viktigt för ett litet exportberoende land som Sverige.

Många svenska företag har dotterföretag i andra länder, där man till exempel producerar varor, marknadsför eller utför service. Med en gemensam skattebas kan dessa svenska multinationella företag inom EU utjämna vinster och förluster i de olika länderna. Företagen behöver inte lägga resurser på att efterleva olika länders snåriga skatteregler, skatteadministration och deklarationer. Allt detta är särskilt viktigt för små- och medelstora företag som inte kan hålla sig med en armé av jurister och administratörer för att driva multinationell verksamhet.

Förslag

- Sverige bör stödja införandet av en EU-gemensam, för företagen frivillig, företagsskattebas. En sådan skulle minska krånglet särskilt för mindre företag med verksamhet i flera EU-länder. Skattesatsen förblir ett beslut enbart för Sveriges riksdag.

7. Skapa lika konkurrensvillkor

7.1 Avskaffa reklamskatten

I Sverige har vi skatt på viss reklam, men inte på all reklam. Reklamskatten snedvrider därför konkurrensen mellan olika medier, till nackdel för bland annat dagstidningar. Skatten gäller annonser i publikationer och trycksaker, för både företag och ideella föreningar,

Redan 1997 föreslog utredningen ”Avskaffa reklamskatten” att reklamskatten skulle bort. År 2002 uppmanade riksdagen den då sittande regeringen att avskaffa reklamskatten. Under senare år har regeringen regelmässigt sagt att skatten bör avskaffas, men har i praktiken prioriterat andra skattesänkningar.

Intäkterna från skatten varierar något med konjunkturen och har åren 2008-10 i genomsnitt varit 323 milj. kr/år. De tio största skattebetalarna år 2010 framgår av tabellen.

De tio skattebetalare som har betalat mest reklamskatt under 2010

	Inbetald reklamskatt, kr
Eniro Sverige AB	25 856 538
AB Dagens Nyheter	16 067 736
Göteborgsposten Nya AB	15 724 628
JCDecaux Sverige AB	14 081 667
Sydsvenska Dagbladets AB	13 925 030
AB Kvällstidningen Expressen	11 809 512
Aftonbladet Hierta AB	11 625 133
HB Svenska Dagbladet AB O CO	10 387 728
Lokaldelen i Sverige AB	10 245 462
Clear Channel Sverige AB	10 234 431
Summa	139 957 865

Källa: Skatteverket

Vi anser att skatten bör avskaffas. Skatten skulle kunna finansieras genom en reduktion av presstödet. Det uppgår år 2011 till ca 560 milj. kr per år. Syftet med presstödet var en gång i tiden att stödja andratidningen på orten i dess konkurrens med förstaidningen. Idag går dock presstödet i flesta

fall till att stödja andratidningar som köpts och numera ingår i samma koncern som förstaidningen på orten, en utveckling som inte är i linje med stödets ursprungliga syfte.

Vare sig denna finansiering används eller inte bör reklamskatten avskaffas.

Förslag

- Ta bort reklamskatten. Konkurrensen snedvrider idag genom att tidningar måste betala en reklamskatt, medan däremot annonser på nätet eller i TV inte beläggs med någon sådan skatt.

7.2 Inför avdragsrätt för företagens kostnad för samtida konst

De senaste åren har det talats alltmer om att konsten och konstnärerna måste överleva på marknadens villkor. Om vi inte vill att vårt land skall vara konstnärligt utarmat har vi därför att begrunda konstnären i hans och hennes roll som skattebetalande företagare..

Det finns en reform i skattepolitiken som avsevärt skulle kunna förbättra villkoren för de företagande konstnärerna, öka försäljningen av konst och öka avsättningen för gallerierna. Det är att inköp av konst ska ses som en avdragsgill kostnad.

Om ett företag köper datorer eller möbler är dessa som bekant avdragsgilla. Men konst är nästan aldrig avdragsgill eftersom den av gammal tradition anses ha ett bestående värde eller till och med anses stiga i värde. Därför ska konsten hos de konstinköpande företagen redovisas som en tillgång och värdeminskingsavdrag får inte göras. Konsten blir dyrare för företaget i jämförelse med andra inköp.

Men stämmer det då att konst alltid stiger i värde? Nej, skattepolitikens antagande om att konst är tidlöst värdefull är alltför optimistiskt och naivt som många dödsbodelägare fått uppleva. Sannolikt kommer en liten andel av samtidskonsten att stiga i värde, men med erfarenhet av 1900-talets och 2000-talets konstförsäljningar kommer lejonparten av konsten aldrig att öka i värde. Det är sålunda orimligt att undantagsfallen, de konstverk som ökar i värde, ska gälla som skattemässig regel för all samtidskonst.

Att samtidskonsten diskrimineras i skattehänseende har gett upphov till en del tragikomiska förhållanden. Två exempel: Om ett företag köper ett gardintyg med motiv från en tavla är det avdragsgillt. Men om samma företag köper själva ursprungsverket får det inte dras av. Samma motiv, samma upphovsman, men i skattehänseende två helt skilda tingestar. Eller se till inredning. På samma sätt som viss samtidskonst kommer att öka i värde kommer även vissa kvalitetsmöbler att göra det. Men trots denna likhet betraktas de båda oftast helt olika i skattehänseende. Konsten förutsätts ofta stiga i värde medan möbler antas minska i värde.

I Danmark har man röjt undan denna anomali i skattelagstiftningen. En avdragsrätt för samtida konst infördes i Danmark 2002. Har det varit möjligt att utforma en sådan avdragsrätt där torde det vara möjligt även här. Därför bör det utredas hur en sådana förändring kan genomföras i Sverige. För att frågan ska kunna behandlas snabbt menar arbetsgruppen att det bästa vore om den sittande företagsskatteutredningen får tilläggsdirektiv att söka förverkliga en lämplig svensk modell när deras nuvarande direktiv och betänkande klarats av. Få andra långsiktiga åtgärder skulle betyda lika mycket för konstnärer som företagare.

Förslag

- Jämställ företags kostnad för samtidskonst med andra kostnader, dvs. inför avdragsrätt för företags inköp av samtidskonst. Förslag bör läggas efter sedvanlig beredning.

8. Öka transparensen i hur skatteintäkterna används

Ett återkommande önskemål i debatten och även i FP:s landsmöteshandlingar är att medborgarna ska få bättre information om betalda skatter och vad medborgaren får för sina skatter. Arbetsgruppen vill därför följa professor Lars Jonungs förslag för att den typ av information om skatternas användning som införts av president Obama i USA även bör prövas i Sverige. På Vita Husets hemsida dök sålunda en ny länk upp den 18 april 2011 under rubriken Kolla hur Din skatt används (Check out the taxpayer receipt). Med detta steg uppfyllde president Obama sitt löfte att skattebetalaren ska kunna gå ut på nätet och se hur hans/hennes (federala) skatter spenderas.

I Sverige skulle motsvarande service kunna införas på skatteverkets webbplats. Skattebetalaren knappar in vad han eller hon heter, personnummer och bank-id. Ut kommer en nedbrytning av den totala skatten (inkomst av tjänst och kapital, arbetsgivaravgift osv.) uppdelad i procent och kronor på statens olika utgiftsområden, samt kommunen och landstingets utgiftsområden. Schablonmässigt kan i princip även individens betalda moms beräknas.

Slutskattebeskedet – som skickas ut till alla landets skattebetalare varje år – bör sålunda kunna utvidgas med beskedet ”Så här används din slutliga skatt”. Under denna rubrik följer så en fördelning av den slutliga skatten i procent och kronor på statsbudgetens och kommunernas olika utgiftsområden.

Poängen med ett sådant skattebesked är att det ger en bild av vad vi betalar i skatt och till vilka ändamål som skatten används. Detta bidrar till kunnigare väljare och därmed till ett bättre fungerade demokratiskt samtal. Gruppen vill därför pröva ut denna typ av information om skatternas storlek och användning framdeles införs på de enskilda skattebetalarnas slutskattebesked, och att det dessutom ska gå för den enskilde att på Skatteverkets webbplats hämta motsvarande information.

Förslag:

- Skatteverket ska redovisa på slutskattebeskedet hur din inbetalda skatt används. Motsvarande information ska också gå att få på Skatteverkets webbplats.

9. Genomför på sikt en skattereform

De skatteförändringar som vi föreslår i denna rapport utgår ifrån det nuvarande skattesystemet och ser delvis bortom den just nu aktuella skuldskrisen i USA och övriga EU. Det svenska skattesystemet skapades i en annan tid – 1980-talet

– innan globaliseringen tog fart. Vi kan fortsätta att lappa och laga, men på sikt behövs också en mer genomgripande och principiellt baserad reform av skattesystemet. Arbetsgruppen anser att ett sådant utredningsarbete bör vara klart till valet 2018.

För att en stabil och långsiktig skattereform ska vara möjlig behöver det finnas en politisk majoritet med viss marginal till 50-procent nivån.

Grundbulten för framgången med den förra skattereformen var att det fanns tillräcklig enighet om målet för reformen – lägre skattesatser och bredare skattebaser. I detta avsnitt lägger vi fram de principer som arbetsgruppen anser bör vara styrande för en ny skattereform. Självklart blir resultatet i slutändan en fråga att avgöras i förhandlingar, men det är lämpligt att folkpartiet först för sig självt formulerar vad som vi anser bör vara målen och utifrån en sådan analys bedriver sitt opinions- och politiska arbete.

Utgångspunkten måste vara att skatter är till för att finansiera de offentliga utgifter som beslutas i riksdagen. Den viktigaste vägen att minska det samlade skatetrycket är organiskt genom att ekonomin växer samtidigt som skatterna hålls tillbaka eller sänks något. Stora engångssänkningar av skatterna som inte motsvaras av andra ökade intäkter skulle riskera att skapa ofinansierade hål i de offentliga finanserna, vilket arbetsgruppen definitivt avvisar. Alla skatteförändringar som genomförs måste vara förenliga med långsiktigt stabila offentliga finanser.

Ett mål bör vara att minska skattebördan, men i praktiken minst lika viktigt blir att omfördela skattbördan så att de samhällsekonomiskt skadliga skatterna minskas. Huvudprincipen från den förra skattereformen är fortfarande giltig och bör vara vägledande även för en ny reform. En översyn av skattesystemet behöver inkludera frågan hur skattebaserna kan breddas ytterligare, gjorda undantag åter bli färre och det därmed kan skapas utrymme för lägre skattesatser. Den viktigaste vägen till mer skatteintäkter och lägre skattesatser blir dock att stimulera arbete, investeringar och sparande som i sin tur ger snabbare ekonomisk tillväxt av skattebaserna.

Bland de mest skadliga skatterna i Sverige är de höga marginalskatterna på arbete och de höga skatterna på kapitalinkomster. De förslag som vi lagt fram på dessa områden tidigare i rapporten är nödvändiga i det kortare perspektivet för att förbättra Sveriges konkurrenskraft i en värld där viktiga skattebaser blir allt mer lätttrörliga över gränserna. Inom ramen för en skattereform behöver Sverige därefter gå vidare på den inslagna vägen. Det gäller att göra det mer lönsamt att utbilda och anstränga sig och mer attraktivt att arbeta i Sverige. För att finansiera en sådan förändring kommer beskattningen av andra, mindre lätttrörliga skattebaser att behöva öka sin andel av skatteintäkterna. De mindre rörliga skattebaserna kommer att få ta en växande andel av de totala skatteintäkterna.

Det innebär att konsumtionsskatterna på sikt får ta en växande andel. Målet för skattereformen kan därför formuleras som att Sverige behöver en skatteväxling från skatt på arbete och sparande till skatt på konsumtion. Det måste löna sig bättre att arbeta, spara och investera. Skattekilarna i arbetsintensiva tjänstebanscher måste också hållas nere.

Arbetsgruppen anser att målet för en skattereform bör vara att avskaffa statsskatten och i ett första steg rejält sänka skattesatsen och höja gränsen för när statsskatt börjar betalas, samt att minst halvera dagens kapitalinkomstskatt. Det skulle

ge internationellt konkurrenskraftiga skattenivåer och öka utdelningen av arbete och sparande.

Statsskatten är i dag en skatt på den strävsamma medelklassen och särskilt dem med utbildning. Den kraftiga marginalskattehöjningen på 20 procent som statsskatten innebär (och sedan ytterligare 5 procentenheter i s.k. värnskatt) gör utbildning och social mobilitet betydligt mindre lönsamt i Sverige än det är i andra länder. Sänkt kapitalinkomstskatt, steg mot slopad statsskatt och ett enklare skattesystem skulle ändra på detta.

I samband med en skatteöversyn bör man även se över möjligheterna att höja miljöskatter – eller snarare avgifter – på skadliga utsläpp och miljöskadliga verksamheter. Dessa miljöavgifter kan dock inte per definition vara en långsiktigt stabil intäktskälla. Själva målet med miljöavgifterna är ju att de ska leda till att den miljöfarliga verksamheten, avgiftsbasen, ska minska. Samtidigt har miljöavgifter visat sig vara ett mycket effektivt styrmedel, t ex CO₂-skatt, trängselskatt, och bensinskatter. För en kostnadseffektiv klimat- och miljöpolitik är därför nyckeln användning av avgifter så att utsläpp och annan miljöskadlig verksamhet kostar och minskar lönsamheten.

Förslag:

- Sverige behöver på sikt en ny skattereform. Utredningsarbetet som ska ligga till grund för en sådan reform bör vara klart innan valet 2018.
- Folkpartiet anser att det finns ett antal övergripande mål som en sådan reform bör syfta till. Ett bör vara att se hur skattebaserna kan breddas ytterligare, hur undantagen kan bli färre och hur det därmed kan skapas utrymme för lägre skattesatser. En grundförutsättning är att alla skatteförändringar som genomförs måste vara förenliga med långsiktigt stabila offentliga finanser.
- Ett annat huvudmål bör vara att gå vidare på arbetsgruppens föreslagna väg och göra det mer lönsamt att utbilda och anstränga sig, investera och spara. För att finansiera en sådan förändring kan beskattningen av andra mindre lätttrörliga skattebaser, såsom konsumtion, behöva öka sin andel av skatteintäkterna.
- Statsskatten är en skatt på den strävsamma medelklassen – särskilt dem med utbildning. Mer konkret bör därför målet för en skattereform vara att avskaffa statsskatten och i ett första steg rejält sänka skattesatsen och höja gränsen för när statsskatt börjar betalas, samt att halvera dagens kapitalinkomstskatt. Det skulle ge internationellt konkurrenskraftiga skattenivåer och öka utdelningen av arbete och sparande.
- Målet med en skattereform är både att minska skatetrycket och framför allt att omfördela skattbördan så att de samhällsekonomiskt skadliga skatterna minskar. Den viktigaste vägen att minska det samlade skatetrycket är organiskt, genom att ekonomin växer samtidigt som skatterna hålls tillbaka eller sänks något.
- Inom ramen för en skattereform bör också möjligheten att höja miljöskatter och avgifter ses över. En kostnadseffektiv klimat- och miljöpolitik bygger på användning av miljöavgifter som styrmedel, så att utsläpp och annan miljöskadlig verksamhet kostar för dem som gör utsläppen. Gränsöverskridande samarbete på detta område är dock alltmer nödvändigt.

Bilaga 4: Rapport från den arbetsmarknadspolitiska arbetsgruppen

Modernisera den svenska modellen

Gruppens förslag

En svensk flexicurity

1. Den svenska arbetsmarknadsmodellen behöver moderniseras. Större vikt ska läggas vid den enskildes kompetens samtidigt som tryggheten i omställningen ökar. Arbetsgivarna bör i samband med att anställningsskyddet moderniseras avsätta större resurser för omställning.
2. Turordningsreglerna i LAS bör grundas på den anställdes personliga kompetens istället för på anställningstid. Företrädesrätten till återanställning för personer som sagt upp på grund av arbetsbrist bör kortas från nio månader till sex månader.
3. Brist på kompetens ska också i särskilda fall betraktas som ett giltigt personligt skäl för uppsägning. Ett exempel kan vara i situationer där den anställda inte velat delta i nödvändig vidareutbildning för att upprätthålla den kompetens som arbetsgivaren behöver.
4. För att stimulera livslångt lärande bör den anställda och arbetsgivaren kunna avsätta medel till kompetenssparande. En modell är förslagsvis att det avdragsgilla pensionssparandet breddas till ett "pensions- och kompetenssparande" och beloppsgränsen för det avdragsgilla sparandet höjs.
5. Samhället behöver uppmuntra till ökad rörlighet på arbetsmarknaden. Det är viktigt att fler i arbetslivet utvecklar och förkovrar sig genom att prova på nya arbetsuppgifter. Därför bör fast anställda inom offentlig sektor få lagstadgad rätt till tjänstledighet under sex månader för att prova en ny anställning.
6. Förläng provanställningstiden från ett halvår till ett år. Det gör att den anställda har längre tid på sig att visa sin kompetens och arbetsgivaren får bättre underlag för sitt anställningsbeslut.
7. Inför en allmän arbetslöshetsförsäkring med en inkomstberoende ersättning för alla som har arbetat en viss tid. Dagens a-kassor ska ersättas med en gemensam arbetslöshetskassa i statlig regi som omfattar alla medlemmar.
8. Systemet med differentierade medlemsavgifter till arbetslöshetsförsäkringen ska avskaffas och ersättas med en enhetlig avgift.
9. Höj taket i arbetslöshetsförsäkringen till samma nivå som i sjukpenningen under första 4,5 månaderna (100 dagar). Ersättningstaket ska även höjas årligen i takt med prisbasbeloppet.
10. Utveckla ett system där man kopplar en "profilering" av den arbetssökande (d.v.s. en bedömning av den enskildes risk att fastna i långvarig arbetslöshet) till tillgången på tidiga insatser och resurser för att komma i arbete.
11. Inför ett "peng"-system där den arbetslöse själv kan välja mellan olika utförare av arbetsförmedlingsinsatser.

Fler i arbete för en bättre välfärd

12. Vi behöver få ett snabbare inträde på arbetsmarknaden för dem som studerar vid universitet. En "snabbhetspremie" i studiemedelssystemet ska därför införas, t.ex. för dem som snabbt tar examen.
13. Vi behöver bli bättre på att ta tillvara äldre människors kompetens – fler behöver stanna kvar längre i arbetslivet. Den övre "pensionsåldern" ska därför höjas och för att förändra attityder ska lagstiftningen mot åldersdiskriminering skärpas.
14. Den framtida demografiska utmaningen gör att arbetskraftsinvandringen till Sverige bör öka. Vi behöver bli bättre på att locka duktiga människor till vårt land. Dagens system, där den som kommer från ett land utanför EU får invandra till Sverige om den har arbete här, ska kompletteras med ett poängsystem. Den som uppfyller vissa kriterier ska kunna komma till Sverige som arbetskraftsinvandrare utan att det finns en anställning som väntar.
15. Utrikes föddas kompetens behöver tas tillvara betydligt bättre än i dag. Utrikes födda ska på ett tidigt stadium få hjälp med validering av utbildningar och yrkeserfarenhet. Kartläggning av personens kompetens bör ske redan under asylprövningstiden och valideringen integreras i introduktionsprogrammet. Valideringen

behöver utformas så att den åtnjuter en hög grad av legitimitet på arbetsmarknaden. Arbetsmarknadens parter behöver därför vara delaktiga i utformningen av valideringsverksamheten och kvalitetssäkring av valideringen ske fortlöpande.

16. Lönespridningen behöver öka på den svenska arbetsmarknaden. För att underlätta för unga att komma i arbete bör ingångslönerna framöver inte öka i samma utsträckning som tidigare. En större lönespridning i de yrken som i dag har en mycket platt lönestruktur är också en rättvisefråga. Lång utbildning, kunskap, kompetens och erfarenhet måste premieras mer än idag. Fler branscher bör också följa Metalls exempel och införa särskilda ungdomsavtal. Även på det kommunala området bör särskilda ungdomsavtal prövas.
17. Folkpartiet ska som arbetsgivare i Sveriges kommuner och landsting driva på för relativt sett lägre ingångslöner och en ökad lönespridning inom den offentliga sektorn.

Vägar till arbete för arbetslösa med försörjningsstöd

18. Stärk ställningen för arbetslösa med försörjningsstöd i arbetsförmedlingens arbete. Arbetslösa med försörjningsstöd bör ha samma tillgång till program och åtgärder som andra arbetssökanden.
19. Genomför utvärdering på nationell nivå för att ”benchmarka” effekterna av kommunala åtgärder för arbetslösa socialbidragstagare.
20. Socialtjänstlagen ska ändras så att det blir obligatoriskt för alla kommuner att ställa krav på motprestation från arbetslösa personer som får ekonomiskt bistånd.
21. Det ska löna sig att arbeta – också för personer med försörjningsstöd. Ett system bör införas där en person som haft försörjningsstöd under en viss tid får behålla t.ex. 30 procent av en arbetsinkomst genom att försörjningsstödet successivt fasas ut när den enskilde arbetar. En extra arbetad timme skulle därmed alltid ge ett extra tillskott i plånboken för den som varit i långvarigt socialbidragsberoende.
22. Åtgärder för att minska långtidsarbetslösheten
23. Genomför satsningar för att generellt höja kunskapsnivån hos långtidsarbetslösa. Personer som saknar en avslutad grundskole- eller gymnasieutbildning bör få möjlighet att läsa in den kompetensen.
24. Permanenta möjligheten att delta i en arbetsmarknadsutbildning inom fas tre. Regeringen har nyligen gjort det möjligt att gå utbildning i fas tre till och med utgången av 2011.

25. Den ideella sektorn och sociala företag bör spela en större roll i att skapa meningsfull sysselsättning för personer i fas 3. Se över hur fas tre kan förändras för att styra sysselsättningen mer mot denna typ av verksamheter. Där kan långtidsarbetslösa göra verklig nytta utan att det tränger undan andra arbetstillfällen.
26. Öka subventionsgraden i nystartsjobben för personer som deltar i fas 3. Nystartsjobben erbjuder en bra möjlighet att få ett riktigt arbete och goda möjligheter att ta sig tillbaks in på arbetsmarknaden.
27. Se över lönebidragssystemet. Det måste ges större utrymme för en individuell bedömning för att stödet varken ska bli en inlåsning eller en otrygghet. Valmöjlighet till stöd vid start och drift av eget företag ska också finnas.

1. Inledning

Den kanske viktigaste frihetsfrågan i Sverige i dag är att fler människor ska ha ett arbete att gå till. De unga som i dag inte kommer in på arbetsmarknaden får svårare att på allvar bli vuxna och självständiga – den egna bostaden blir sällan verklighet för den som börjar sitt yrkesverksamma liv utanför arbetsmarknaden. En egen lön att betala räkningarna med ökar makten över vardagen och den som får ett jobb får stärkt självkänsla genom att någon är beredd att betala för vad hon eller han kan bidra med. Fler människor som har ett jobb att gå till är också nyckeln till att klara framtida välfärd och tillväxt.

Det går bra för svensk ekonomi nu, men vi har fortfarande stora utmaningar på arbetsmarknaden. Ungdomsarbetslösheten är fortfarande högre än i jämförbara länder. Alltför många utrikes födda har aldrig fått chansen att komma i arbete. De närmaste årtiondena kommer den demografiska utmaningen att slå till – om vi inte klarar att öppna upp arbetsmarknaden för dem som i dag står utanför riskerar vi därför att hamna i en situation där vi har arbetslöshet och arbetskraftsbrist sida vid sida. Ska vi lyckas möta den demografiska utmaningen behöver vi få fler av dem som i dag står utan jobb in på arbetsmarknaden, vi behöver öppna upp för att människor ska kunna arbeta fler år under sitt liv och vi behöver kunna locka duktiga människor till vårt land.

Hur rörligheten ska öka på svensk arbetsmarknad, hur fler unga ska få jobb, hur möjligheterna för utrikes födda att få ett jobb ska förbättras och hur människor som i dag fastnat i ett utanförskap ska kunna komma i arbete är några av huvudfrågorna för Sverige de kommande åren. I denna rapport presenterar vi en rad förslag för hur fler människor ska få ett arbete att gå till och hur vi därmed ska kunna säkra den svenska välfärden.

Folkpartiets arbetsmarknadspolitiska grupp

Erik Ullenhag (ordförande), Björn Andersson, Hans Backman, Adam Cwejman, Bijan Fahimi, Eva Flyborg, Pernilla Klein, Ida Lindh, Anders Morin och Birgitta Rydell. Som sekreterare har Katarina Bergkvist och Patrick Joyce tjänstgjort.

2. En svensk flexicurity

Den danska arbetsmarknadsmodellen ligger i många avseenden nära den svenska. Samverkan mellan fack, arbetsgivare och politik är en viktig hörnsten i arbetsmarknadens funktionssätt i båda länderna. Men den danska s.k. flexicurity-modellen har ett antal tydligare utpräglade särdrag jämfört med den svenska. Den danska modellen kombinerar en relativt flexibel arbetsrätt med generösa villkor för dem som förlorar sina arbeten. Jämfört med Sverige är möjligheten att säga upp fast anställd personal och att behålla rätt kompetens större i Danmark. Ersättningen vid arbetslöshet är också högre i Danmark. Hjälpen till utbildning och omskolning för arbetslösa ter sig relativt likvärdig jämfört med Sverige. Sammantaget skapar det en flexibel arbetsmarknad där den enskilde kan känna trygghet i omställningen.

Att kombinera flexibilitet med trygghet är något som borde vara målet även på den svenska arbetsmarknaden. Nedan visar vi i tre olika avsnitt, om den svenska arbetsrätten, om en allmän arbetslöshetsförsäkring med höjt tak och om arbetsförmedlingen, hur ett antal förändringar sammantaget kan skapa ett regelverk som är bättre anpassad till dagens arbetsmarknad och som ger ökad trygghet för den enskilde.

2.1 Modernisera den svenska arbetsrätten

Den moderna arbetsmarknaden är en rörlig plats. Enligt OECD får ungefär en tredjedel av alla anställda i OECD-länder under ett år antingen ett nytt arbete eller lämnar sitt tidigare arbete. Människors möjligheter att byta arbetsplats och yrke och gå mellan anställning och eget företagande är viktigt både för deras egen utveckling men också för förnyelsen av ekonomin. När äldre och mindre effektiva verksamheter krymper och arbetskraften flyttar till nya och mer produktiva skapas välförstånd som kommer hela samhället till del. Denna förnyelseprocess har förstärkts av globaliseringen, som medfört att allt större delar av ekonomin numera utsätts för konkurrens från andra länder.

Men även om en dynamisk ekonomi ökar det totala välförståndet i samhället så kan bördorna av denna omvandling drabba vissa på ett oförskylt sätt. Därför behövs ett socialt skyddsnet för dem som under en period står utan arbete (se avsnittet om arbetslöshetsförsäkringen) och hjälp till omställning för att hitta ett nytt arbete. Det behövs också arbetsrättsliga lagar som reglerar när det är tillåtet med uppsägningar, hur dessa ska gå till och vilka rättigheter som arbetstagaren har i en sådan situation.

Den svenska arbetsmarknadsmodellen skiljer sig från mönstret i de flesta utvecklade industriländer. I den svenska modellen lämnar lagen ett stort utrymme för arbetsmarknadens parter att själva avgöra viktiga frågor genom kollektivavtal. På så sätt åstadkoms mer flexibla lösningar. Parternas ansvar för att vårda ingångna avtal bidrar i sin tur till arbetsfred.

Den svenska modellen har i huvudsak varit framgångsrik under de drygt hundra år den funnits. Det är bra att staten om möjligt avstår från lagstiftning och i stället överläter åt arbetsmarknadens parter att lösa frågorna genom kollektivavtal. Samtidigt så har arbetslivet i många avseenden förändrats de senaste decennierna. Industrisamhället har lämnat plats för en alltmer kunskapsintensiv tjänstesektor, där rörligheten är större och den internationella konkurrensen skarpare. Om den svenska modellen ska kunna fungera i dagens

arbetsliv så behöver den moderniseras och arbetsrätten bli mer anpassad till behoven och villkoren på dagens arbetsmarknad.

2.1.1 En tudelad svensk arbetsmarknad

Långtidsutredningen (SOU 2011:11) har jämfört det svenska anställningsskyddet med reglerna i andra utvecklade länder och konstaterar att de svenska reglerna är flexibla i vissa avseenden och tröga i andra. De svenska reglerna ger arbetsgivaren stor frihet att använda sig av tidsbegränsade anställningar. Reglerna har förenklats under de senaste åren och antalet tidsbegränsat anställda har vuxit markant under de senaste 20 åren. Svenska arbetsgivare har också större möjligheter än arbetsgivare i de flesta OECD-länder att hyra in personal från bemanningsföretag.

Vid arbetsbrist har också svenska arbetsgivare goda möjligheter att säga upp fast anställd personal. Det är arbetsgivaren som avgör om det råder arbetsbrist och även ett lönsamt företag kan säga upp fast anställd personal, något som t.ex. inte är möjligt i Frankrike¹. Kostnaden för att säga upp fast anställd personal är också liten i Sverige. Det finns t.ex. inga lagstadgade avgångsvederlag eller särskilda uppsägningsavgifter. Uppsägningar av fast anställda måste dock följa en strikt turordning där de senast anställda sägs upp först. Företag som har färre än 10 anställda har dock rätt att undanta två personer från turordningen vid uppsägningar.

Möjligheten att säga upp anställda av personliga skäl är däremot små i Sverige i en internationell jämförelse. Arbetsgivarens kostnader vid tvister om uppsägningar är höga eftersom arbetsgivaren ska betala lön tills tvisten är avgjord i Arbetsdomstolen, vilket kan ta ett till två år. Detta regelverk kommer dock regeringen att se över.

Om en svensk arbetsgivare vill minska sin personalstyrka kan han göra det relativt enkelt genom att i första hand avsluta tillfälliga anställningar och sluta hyra in personal och i andra hand säga upp fast anställda som finns sist i turordningen. Däremot har arbetsgivaren svårt att själv välja vilka anställda han vill ha kvar. Personer som sagts upp på grund av arbetsbrist har också företräde till nya anställningar hos samma arbetsgivare under nio månader.

Det innebär att det svenska regelverket ger ett företag goda möjligheter att relativt snabbt anpassa storleken på sin personalstyrka vid arbetsbrist jämfört med i andra länder. Men möjligheterna att behålla t.ex. nödvändiga nyckelpersoner som företaget kan behöva i ett krisläge är små om man inte kan göra särskilda uppgörelser med facket.

Arbetsgivare som har tecknat kollektivavtal och har ett bra samarbete med sin fackförening har ett större mått av flexibilitet. Ungefär 90 procent av de sysselsatta omfattas av kollektivavtal.² Men hos de små och medelstora företagen är kollektivavtal inte lika vanliga. Enligt en enkät från Företagarna 2009 saknas kollektivavtal i två tredjedelar av alla företag med färre än fem anställda. Bland företagen med mellan fem och 19 anställda saknar en tredjedel kollektivavtal.

Många företagare vittnar också om att den strikta arbetsrätten gör att de drar sig för att anställa. Trösklarna för unga, invandrare och andra som inte fått fotfäste på arbetsmarknaden blir höga. Turordningsreglerna gör också att dessa grup-

1. Långtidsutredningen 2011

2. Medlingsinstitutets årsrapport 2010 sid. 32.

per, som ofta är sist anställda, blir de som först får sluta vid arbetsbrist.

Enligt Långtidsutredningen leder det svenska anställningsskyddet även till att rörligheten minskar bland de fast anställda med långa anställningstider. På grund av turordningen har dessa personer stora motiv att stanna på sina arbetsplatser och inte röra sig vidare. Den ökade rörligheten på arbetsmarknaden bärs därför i huvudsak av de unga. Arbetsgivarna satsar också mindre resurser i form av utbildning på dem med tillfälliga anställningar i förhållande till dem med fasta jobb, vilket ytterligare kan försvåra deras möjligheter att konkurrera på arbetsmarknaden.

Ordningen med ett starkt anställningsskydd för tillsvidareanställda med många anställningsår samtidigt som antalet personer med tidsbegränsade anställningar och andra lösa anställningsformer ökar gör att arbetsmarknaden blir alltmer tudelad. "Outsiders" i form av unga och utrikes födda får det svårare att komma i jobb och få fasta anställningar. Det är en utveckling som i längden hotar sammanhållningen på arbetsmarknaden och i samhället.

2.1.2 En modernare och mer flexibel svensk arbetsrätt

Det svenska anställningsskyddet, som det är utformat i lag och avtal, där turordningen vid uppsägningar grundas på anställningstid snarare än kompetens för arbetet är skapat under efterkrigstidens industrisamhälle. Under en lång tid har det fungerat väl. Men det blir allt sämre anpassat till dagens kunskapssamhälle. Den anställdes utbildning och personliga kompetens kan vara avgörande för ett företags möjlighet att klara förändringar och även vara avgörande för den arbetstagarens möjligheter att klara sig bra på arbetsmarknaden. Om anställningsskyddet ska kunna bestå i dagens arbetsliv med snabbare strukturförändringar och större rörlighet måste det moderniseras. Ett intressant exempel att dra lärdom ifrån är Danmark, där en flexiblere arbetsrätt och mer fokus på kompetens kombineras med ett mer generöst ersättningsystem (se faktarutan).

För att modernisera den svenska modellen krävs en rad olika förändringar som bör ses i sin helhet. Arbetsgruppen föreslår att turordningsregler vid uppsägningar ska finnas kvar i Lagen om anställningsskydd, men att turordningen bör grundas på den anställdes personliga kompetens. LAS ska även i fortsättningen vara dispositiv, vilket betyder att arbetsmarknadens parter är fria att själva avtala om hur turordningsreglerna ska utformas inom sin bransch. Arbetsmarknadens parter bör avtala fram lämpliga kriterier för hur kompetens ska värderas i turordningen inom varje bransch. Om parterna inte kan enas om lämpliga kriterier kan det bli aktuellt med lagstiftning om att turordningen i LAS ska grundas på kompetens enligt den bedömning som arbetsgivaren gör.

Inom vissa områden finns redan i dag i avtalen mellan parterna kompetens med som en avgörande faktor vid fastställande av turordningslistan. I till exempel det omställningsavtal som finns tecknat mellan Svenskt Näringsliv och PTK (privattjänstemannakartellen) finns möjligheten att på lokal nivå vid uppsägningar på grund av arbetsbrist ta större hänsyn till företagets behov av kompetens än vad som medges i lagen. Avtalet innehåller också extra resurser för att stödja de uppsagda medarbetarna i omställningen. Det pekar på att det finns ett reellt behov på dagens arbetsmarknad av att ta mer hänsyn till kompetens.

Samtidigt som kriterierna för turordning ändras bör också företrädesrätten till återanställning för personer som sagt upp på grund av arbetsbrist kortas, från nio månader till sex månader. Brist på kompetens ska också i särskilda fall betraktas som ett giltigt personligt skäl för uppsägning. Ett exempel kan vara i situationer där den anställda inte velat delta i nödvändig vidareutbildning för att upprätthålla den kompetens som arbetsgivaren behöver.

Detta mer moderna och flexibla anställningsskydd måste kombineras med större hjälp till omställning för personer som står mellan arbeten. Den hjälp som Arbetsförmedlingen erbjuder alla på arbetsmarknaden kompletteras idag av ambitiösa avtalade trygghetslösningar inom de flesta branscher, som hjälper uppsagda med rådgivning, tips om lediga jobb, hjälp att starta egna företag m.m. Dessa system bör byg-

Faktaruta: Den svenska modellen och Dansk flexicurity – en jämförelse

I Sverige finns det saklig grund för uppsägning i två fall. Det vanligaste är arbetsbrist, men det går också att säga upp en anställd av personliga skäl när denne misskött sin anställning. Även en dansk arbetsgivare måste ha saklig grund för uppsägning, men den danska lagen medger fler sakliga skäl. Arbetsgivaren kan hänvisa till såväl arbetsbrist som dålig ekonomi i företaget. Men även brister i arbetstagarens kvalifikationer kan vara saklig grund för uppsägning i Danmark.

En dansk arbetsgivare behöver inte följa en turordningslista vid uppsägningar utan kan själv välja vilka han vill behålla. Inom den privata sektorn har vissa arbetsgivare och fackförbund tecknat avtal där anställningstiden vägs in som en faktor vid uppsägningar om detta inte skadar verksamheten. Offentliga arbetsgivare får däremot inte använda turordningsregler baserade på anställningstid utan är skyldiga enligt lag att behålla de mest kvalificerade medarbetarna vid uppsägningar.

I Danmark finns till skillnad från i Sverige inte någon lagstadgad företrädesrätt för personer som tidigare sagt upp på grund av arbetsbrist att bli återanställda när arbetsgivaren vill nyanställa.

I Danmark är ersättningen vid arbetslöshet 90 procent av förlorad lön i två år. Högsta ersättning är ca 19 900 svenska kronor i månaden. Men när ersättningsperioden i arbetslöshetsförsäkringen är slut i Danmark hänvisas de arbetslösa till socialbidrag. I Sverige så får den arbetslöse plats i jobb- och utvecklingsgarantin, där ersättningen är 65 procent förlorad lön utan tidsbegränsning.¹

I Danmark finns goda möjligheter till omskolning och vidareutbildning för arbetslösa. Men även svensk arbetsmarknadspolitik är ambitiös och erbjuder många möjligheter till praktik och vidareutbildningar

1. Den danska försäkringen har blivit mindre generös med tiden. Före den 1 juli 2010 var ersättningsperioderna fyra år.

gas ut.³ Det är rimligt att parterna förhandlar om en sådan utbyggnad samtidigt som de förhandlar om hur kompetens ska värderas i turordningen. Arbetsgruppens förslag om ett höjt ersättningsstak i den allmänna arbetslöshetsförsäkringen (se nästa avsnitt) innebär att kostnaderna för de extra inkomstskydd vid arbetslöshet som parterna avtalat om minskar. De kostnader som frigörs bör kunna användas för att förstärka denna omställningshjälp.

Det förstärkta stödet till omställning bör också kompletteras med någon form av kompetenskonto, som ökar möjligheten för individen att utveckla sin kompetens under alla skeden av arbetslivet. På en arbetsmarknad där kompetens blir allt viktigare minskar risken att stå utan arbete om den enskilde utbildar sig även under yrkeslivet. Möjligheterna till kompetensutveckling under hela livet måste därför öka. Enskilda och arbetsgivare ska kunna bidra med medel som senare kan användas för att bekosta studier och annan kompetensutveckling.

En tänkbar modell är att det avdragsgilla pensionssparandet breddas till ett "pensions- och kompetenssparande" och att beloppsgränsen för det avdragsgilla sparandet höjs. Ett sådant system ger möjlighet till den enskilde och till arbetsgivaren att bidra med medel som senare kan användas för att bekosta t.ex. studier. Det bör finnas ett tak för hur mycket medel som får tas ut för kompetensutveckling och under hur lång tid det kan göras. Alla de pengar som sparats men som inte använts för kompetensutveckling under arbetslivet ska kunna tas ut som pension.

Rörligheten på arbetsmarknaden bland dem med en fast anställning är idag låg. För att uppmuntra till en ökad rörlighet bör staten pröva att införa en lagstadgad rätt för alla fast anställda i offentlig sektor att ta tjänstledighet under sex månader för att prova på en ny anställning. Det skulle göra att fler vågar ta steget att prova på ett nytt jobb.

I dag finns det inom ramen för visstidsanställningar en provanställningstid på sex månader. Därefter övergår anställningen per automatik i en visstidsanställning. Sex månader kan dock vara en alltför kort period för att personen ska kunna komma in i arbetet och hinna visa sin kompetens, särskilt om personen stått utanför arbetsmarknaden en tid. För att ge arbetstagaren en längre period att komma in i arbetet och arbetsgivaren en bättre möjlighet att bedöma den anställda föreslår arbetsgruppen att provanställningstiden förlängs till ett år.

Arbetsgruppens förslag

- Den svenska arbetsmarknadsmodellen behöver moderniseras. Större vikt ska läggas vid den enskildes kompetens samtidigt som tryggheten i omställningen ökar. Arbetsgivarna bör i samband med att anställningsskyddet moderniseras avsätta större resurser för omställning.
- Turordningsreglerna i LAS bör grundas på den anställdes personliga kompetens istället för på anställningstid. Företrädesrätten till återanställning för personer som sagts upp på grund av arbetsbrist bör kortas från nio månader till sex månader.
- Brist på kompetens ska också i särskilda fall betraktas som ett giltigt personligt skäl för uppsägning. Ett exempel kan vara i situationer där den anställda inte velat

delta i nödvändig vidareutbildning för att upprätthålla den kompetens som arbetsgivaren behöver.

- För att stimulera livslångt lärande bör den anställda och arbetsgivaren kunna avsätta medel till kompetenssparande. En modell är förslagsvis att det avdragsgilla pensionssparandet breddas till ett "pensions- och kompetenssparande" och beloppsgränsen för det avdragsgilla sparandet höjs.
- Samhället behöver uppmuntra till ökad rörlighet på arbetsmarknaden. Det är viktigt att fler i arbetslivet utvecklar och förkovrar sig genom att prova på nya arbetsuppgifter. Därför bör fast anställda inom offentlig sektor få lagstadgad rätt till tjänstledighet under sex månader för att prova en ny anställning.
- Förläng provanställningstiden från ett halvår till ett år. Det gör att den anställda har längre tid på sig att visa sin kompetens och arbetsgivaren får bättre underlag för sitt anställningsbeslut.

2.2 En arbetslöshetsförsäkring för alla

Den svenska arbetslöshetsförsäkringen är hybrid i två delar. Dels består den av en allmän del som omfattar alla som arbetat minst halvtid i minst sex månader under det senaste året. De kan få ett grundbelopp på 7 040 kr i månaden i ersättning om de blir arbetslösa. Dels består den av en frivillig del för alla dem som varit medlemmar i en arbetslöshetskassa i minst ett år. De får en inkomstberoende ersättning som tillsammans med grundbeloppet uppgår till 80 procent av förlorad inkomst vid arbetslöshet, dock högst 14 960 kr i månaden.

Förutom Sverige har bara tre länder i världen – Danmark, Finland och Belgien – ett allmänt socialförsäkringssystem men en frivillig arbetslöshetsförsäkring. Systemet med en frivillig arbetslöshetsförsäkring administrerad av kassor med kopplingar till fackförbunden har en lång tradition som går tillbaka till slutet av 1800-talet.

Så länge staten kraftigt subventionerade den frivilliga försäkringen var nästan alla som arbetade medlemmar i en arbetslöshetskassa. Fram till 2006 betalade staten mellan 90 och 95 procent av försäkringens kostnader. I december 2006 var 3,8 miljoner personer, motsvarande 85 procent av arbetskraften, medlemmar i en arbetslöshetskassa. År 2007 sänktes statssubventionen till a-kassorna till en mer rimlig nivå på 65 procent. Detta bidrog dock till att 460 000 personer lämnade försäkringen 2007 och 2008. Efter det har medlemstalet ökat något igen. I december 2010 var 3,37 miljoner personer, 73 procent av arbetskraften, medlemmar i försäkringen. Mer än var fjärde person i arbetskraften, runt 900 000 personer, står idag utanför arbetslöshetsförsäkringen. Det utgör en stor lucka i vårt sociala skyddsnät.

Det verkar i första hand vara personer med liten risk att bli arbetslösa eller personer med god ekonomi som valde att lämna arbetslöshetsförsäkringen. Äldre och personer med förmögenheter var kraftigt överrepresenterade bland dem som lämnade försäkringen.⁴ Detta illustrerar en svaghet i det frivilliga systemet. En allmän trygghetsförsäkring fungerar sämre om personer som inte behöver den ställer sig utanför. Unga och friska människor måste betala till sjukförsäkringen och personer som inte har barn betalar till föräldraförsäkringen. Det är rimligt att ha liknande principer även när det

3. Det finns idag fyra stora avtal samt ett antal små som ger sådana trygghetslösningar. Totalt täcker dessa idag ca 3 miljoner arbetstagare (enligt TCO).

4. Budgetpropositionen 2011 Utgiftsområde 14 sid. 37.

gäller arbetslöshetsförsäkringen. En allmän försäkring skulle också ge ökade intäkter från avgifterna, som kan användas till att sänka avgiften för alla eller att förbättra ersättningen, t.ex. genom höjt ersättningstak.

Trots att medlemsavgifterna har höjts till arbetslöshetsförsäkringen så betalar fortfarande skattebetalarna 65 procent av försäkringens utgifter. Indirekt så finansieras arbetslöshetsförsäkringen alltså av alla som arbetar, men det är bara dem som också är medlemmar i en a-kassa som får rätt till hela arbetslöshetsförsäkringen. Det är ytterligare ett argument för att alla som har arbetat en tid ska få del av försäkringen. En väl fungerande arbetslöshetsförsäkring som omfattar alla som arbetar ökar också individens trygghet och skapar större förståelse för ofta ofrånkomliga strukturomvandlingar på arbetsmarknaden. Både Långtidsutredningen och Finanspolitiska rådet har också dragit slutsatsen att Sverige bör införa en allmän arbetslöshetsförsäkring⁵.

2.2.1 Enhetliga avgifter i arbetslöshetsförsäkringen

Åren 2007–2008 beslutade riksdagen att höja egenfinansieringen av arbetslöshetsförsäkringen betydligt och införa ett system där kassornas medlemsavgifter till en del berodde på kostnaden för arbetslösheten i den egna kassan. I dag ska medlemsavgiften i varje kassa finansiera cirka 35 procent av kassans utbetalningar upp till ett tak.⁶

Avgifterna till arbetslöshetskassorna skiljer sig numera kraftigt åt beroende på hur höga utbetalningar som kassorna har. I april 2011 var den genomsnittliga medlemsavgiften i en arbetslöshetskassa 235 kr i månaden. Lägst avgift hade Finans- och försäkringsbranschens kassa med 85 kr i månaden och högst avgift hade Musikernas kassa med 444 kr i månaden.

Syftet med att differentiera avgifterna efter arbetslösheten i den enskilda kassan var att skapa motiv för kassornas moderorganisationer – fackförbunden – att hålla tillbaka löneutvecklingen inom det egna området när högre arbetslöshet gav medlemmarna högre avgifter.

Differentierade avgifter har alltså i teorin fördelar – men det finns i praktiken också nackdelar. Många kassor samlar personer med olika kompetens och arbetsuppgifter och som inte kan ses som en homogen grupp på arbetsmarknaden. Därtill kommer geografiska skillnader av arbetsmarknadsläget och arbetslösheten för en viss typ av arbetskraft.

Finanspolitiska rådet drar i sin senaste rapport slutsatsen att nackdelarna med differentierade avgifter är större än fördelarna.⁷ De ser ett antal skäl till varför differentierade avgifter i praktiken troligen inte har någon större positiv effekt på lönebildning och sysselsättning. A-kassor och fackförbund överlappar inte varandra helt och allt fler kollektivavtal är dessutom sifferlösa med decentraliserad lönesättning. Dessa faktorer försvagar hänsynen vid löneförhandlingar till effekter på a-kasseavgiften. Flera a-kassors avgifter ligger också nära det tak som regeringen har lagt fast och avgiften kan alltså inte höjas oavsett hur fackförbunden agerar. De senaste

fem åren är det nio a-kassor som under någon period haft avgifter som legat vid taknivån.

Dessutom finns en anomali i systemet. När en person är långtidsarbetslös flyttas den över från a-kassan till jobb- och utvecklingsgarantin, vilket gör att antalet arbetslösa med ersättning från a-kassan minskar och därmed också a-kassans kostnader. Detta kan snarare skapa missriktade drivkrafter i systemet. En annan oönskad effekt av de differentierade avgifterna är att den genomsnittliga a-kasseavgiften ökar när det är lågkonjunktur och arbetslösheten stiger, trots att arbetslösheten inte behöver bero på fackets agerande och att den högre avgiften får en åtstramande effekt på ekonomin.

Även Långtidsutredningen (SOU 2011:11) instämmer i att det finns ett antal förhållanden på den svenska arbetsmarknaden som gör att differentieringen av avgifterna troligen inte får den effekt som den ekonomiska teorin förutspår. Också en studie från Finansdepartementet kommer fram till att de differentierade avgifterna förmodligen inte ger några större vinster när det gäller sysselsättning eller lönebildning.⁸

De differentierade avgifterna har än så länge varit i bruk relativt kort tid och Sverige är det enda land i världen med denna typ av avgifter så det finns inga andra exempel att studera. Sammantaget verkar dock argumenten för differentierade avgifter, så som de i dagsläget är utformade, vara svaga

Systemet med olika avgifter i kassorna gör det också svårare att införa en allmän arbetslöshetsförsäkring. Om man vill införa en allmän försäkring med en statlig arbetslöshetskassa, men samtidigt behålla de nuvarande kassorna måste man att välja mellan att:

1) Sätta medlemsavgiften i den statliga kassan till samma nivå som i den dyraste kassan. Något som utredningen om en allmän arbetslöshetsförsäkring som genomfördes under förra mandatperioden föreslog, eller

2) acceptera att en statlig a-kassa konkurrerar ut många av de fackförbundsanknutna kassorna genom att kunna hålla en betydligt lägre avgift.

3) Införa ett nytt system för hur de differentierade avgifterna bestäms, där storleken på avgiften styrs av vilket avtalsområde som personen tillhör (och alltså inte av vilken a-kassa). Det kan dock finnas svårigheter med att genomföra en sådan klassificering.

Vid införande av en allmän arbetslöshetsförsäkring skulle de flesta av dem som idag står utanför försäkringen troligen anslutas till den statliga kassan. Vid nuvarande sätt att beräkna avgifterna på skulle avgiften i den statliga a-kassan bli betydligt lägre än genomsnittet på arbetsmarknaden, eftersom de flesta av dem har låg risk att bli arbetslösa.

Om däremot systemet med differentierade avgifter mildrades eller togs bort helt så att avgifterna till de olika kassorna blev relativt lika skulle det bli betydligt enklare att införa en statlig allmän försäkring där en statlig kassa existerade bredvid dagens fackförbundskassor. Sammantaget finns det därför argument som talar för en återgång till enhetliga avgifter.

5. SOU 2011:11 och Svensk Finanspolitik 2011

6. Formeln är krångligare: 33 procent av ersättningen minus 50 kr per icke arbetslös medlem, dock högst 300 kr per icke-arbetslös medlem. Plus ett grundbidrag på 130 procent av den genomsnittliga dagpenningen i kassan.

7. Svensk Finanspolitik, Finanspolitiska rådets rapport 2011, s 240.

8. Finansdepartementet 2011, "Hur ska utvecklingen av arbetsmarknadens funktionssätt bedömas?" Rapport från den ekonomiska avdelningen

2.2.2 Ersätt kassorna med en gemensam statlig a-kassa

I april 2011 fanns det 31 stycken arbetslöshetskassor. Alla kassor utom den oberoende s.k. Alfa-kassan⁹ har kopplingar till ett eller flera fackförbund. Systemet att låta arbetslöshetsförsäkringen skötas av fristående kassor med kopplingar till fackförbunden har lång historia och har vissa fördelar. De flesta arbetslöshetskassorna – utom de allra minsta – har låga kostnader för att administrera försäkringen. Eftersom kassorna är organiserade branschvis har de ofta god kännedom om sina medlemmars arbetsvillkor.

Men det finns också nackdelar. Det blir flera instanser som delar på kontrollen och kontakterna med de arbets sökande. A-kassorna betalar ut ersättningen till de arbetslösa, men det är Arbetsförmedlingen som sköter kontrollen av om en arbetssökande står till arbetsmarknadens förfogande och om han eller hon aktivt söker arbete. Det är också Arbetsförmedlingen som beslutar om utbetalningen av aktivitetsstöd för den som deltar i olika arbetsmarknadsåtgärder. Under det senaste decenniet har arbetslöshetskassorna blivit större och mer branschövergripande i takt med att fackförbund gått samman och deras kassor slagits ihop. Det har inneburit att kassornas bransch-kännedom har minskat.

Ett argument som ibland framförs till fördel för att behålla dagens a-kassor är att den fackliga organisationsgraden riskerar minska om kassorna försvinner. Finanspolitiska rådet pekar dock på att hög facklig organisationsgrad inte borde vara ett mål för arbetslöshetsförsäkringen. Ifall man vill uppnå det finns andra och bättre sätt att nå dit på.¹⁰

I ett system med en allmän arbetslöshetsförsäkring och med en enhetlig avgift för alla försäkrade oavsett bransch eller yrke överväger fördelarna med att låta staten helt och fullt organisera arbetslöshetsförsäkringen i en gemensam arbetslöshetskassa.

2.2.3 Hög taket i arbetslöshetsförsäkringen

En brist i dagens arbetslöshetsförsäkring är att den inte ger ett tillräckligt ekonomisk skydd vid arbetslöshet för personer med medelhöga och högre inkomster. Arbetslöshetsförsäkringen har idag en nedtrappad ersättning, där ersättningen är 80 procent under de första nio månaderna och 70 procent under de följande 4,5 månaderna. Därefter övergår den arbetslösa till den s.k. jobb- och utvecklingsgarantin, där ersättningen är 65 procent av förlorad inkomst. Men den högsta ersättningen vid arbetslöshet på heltid är 14 960 kr i månaden (före skatt). Det betyder att bara personer som tjänar 18 700 kr eller mindre i månaden på heltid verkligen får 80 procent av sin förlorade lön i ersättning (före skatt).

Det innebär att det i praktiken endast är 30 procent av de arbetslösa som i början av arbetslöshetsperioden får 80 procent av sin förlorade lön. Visserligen har ungefär hälften av medlemmarna i arbetslöshetskassorna kompletterande ersättningar från sina fackförbund som oftast fyller på upp till 80 procent av hela lönen i 100 till 200 dagar.¹¹ Men stora grupper har inget sådant skydd. Taket i arbetslöshetsförsäk-

ringen är fastställt i kronor och är inte kopplad till basbeloppet såsom ersättningarna från andra socialförsäkringar är. Därför kommer andelen arbetslösa som verkligen får 80 procent ersättning från arbetslöshetsförsäkringen att fortsätta att sjunka för varje år som går.

Syftet med trappan i ersättningsnivåerna är att arbetslösa ska få starkare motiv att söka arbete ju längre arbetslösheten varar. Men eftersom mer än två tredjedelar av de arbetslösa inte har 80 procent ersättning så fungerar inte ersättnings-trappan enligt sitt syfte.

För att arbetslöshetsförsäkringen ska ge ett gott inkomst-bortfallsskydd och ersättningstrappan fylla en funktion i praktiken behöver ersättningsnivån höjas. En rimlig utgångspunkt är att höja taket i arbetslöshetsförsäkringen till en nivå där 80 procent av de arbetslösa får 80 procent av sin tidigare inkomst i ersättning. Det skulle innebära att ersättningen höjdes till 21 000 kr i månaden (950 kronor per dag), vilket motsvarar den högsta ersättningen i sjukförsäkringen. Kostnaden för att höja taket under de första 4,5 månaderna (100 ersättningsdagar) blir netto 1,4 miljarder kronor.¹²

För att undvika att fler arbetslösa hamnar under ersättningstaket bör taket också kopplas till inkomstutvecklingen på samma sätt som övriga socialförsäkringar. Att låta den högsta dagpenningen öka med prisbasbeloppet skulle kosta drygt 300 miljoner kr netto om året.

Arbetsgruppens förslag

- Inför en allmän arbetslöshetsförsäkring med en inkomstberoende ersättning för alla som har arbetat en viss tid. Dagens a-kassor ska ersättas med en gemensam arbetslöshetskassa i statlig regi som omfattar alla medlemmar.
- Systemet med differentierade medlemsavgifter till arbetslöshetsförsäkringen ska avskaffas och ersättas med en enhetlig avgift.
- Hög taket i arbetslöshetsförsäkringen till samma nivå som i sjukpenningen under första 4,5 månaderna (100 dagar). Ersättningstaket ska även höjas årligen i takt med prisbasbeloppet.
- **Reservation 1:** Anders Morin föreslår att dagens system med arbetslöshetsberoende avgifter finns kvar även i en allmän försäkring. De nuvarande beräkningsgrunderna för differentieringen bör dock ändras. Det bör därför utredas om differentieringen bör ske på annat sätt, t ex efter avtalsområde. För hela reservationen, se bilaga 1.
- **Reservation 2:** Anders Morin, Birgitta Rydell och Bijan Fahimi föreslår att en allmän arbetslöshetsförsäkring administreras av enskilda arbetslöshetskassor, såväl fackliga som icke-fackliga. För hela reservationen, se bilaga 1.

9. Alfa-kassan ägs av alla andra arbetslöshetskassor tillsammans och är ett oberoende alternativ för den som inte vill bli medlem i en fackförbundskassa. Alfa-kassan betalar också ut grundersättningen till de arbetslösa som inte är medlemmar i en kassa.

10. Svensk Finanspolitik, Finanspolitiska rådets rapport 2011, s 246

11. År 2010 hade 48 % av fackförbundens medlemmar ett kompletterande inkomstskydd vid arbetslöshet.

12. Beräkningar från Riksdagens Utredningstjänst Dnr 2011:708. Beräkningarna gäller för 2012.

2.3 Arbetsförmedlingens stöd i omställning

2.3.1 Mer utbildningsinsatser

En aktiv arbetsmarknadspolitik har länge varit en hörnsten på den svenska arbetsmarknaden. Den kraftiga utbyggnad av arbetsmarknadsåtgärder som skedde under 1990-talet hade dock stora brister i effektivitet och personer slussades ofta från en åtgärd till en annan. Under de goda åren i början av förra mandatperioden skalades dessa ned. Regeringen byggde samtidigt ut yrkesutbildningarna inom det ordinarie utbildningsväsendet och satsade även på att förstärka yrkesutbildningarna på gymnasiet och införa lärlingssystem för att uppvärdera de praktiska yrkena och rusta fler ungdomar för arbetslivet.

Under 2010 gick ca 70 000 personer en arbetsmarknadsutbildning eller förberedande utbildning genom arbetsförmedlingens försorg. Grundsytet med arbetsmarknadsutbildningar ska inte vara att reparera brister i det ordinarie utbildningsväsendet, utan är att hjälpa långtidsarbetslösa och de som har svag ställning på arbetsmarknaden tillbaka i arbete. Samtidigt har en misslyckad skolpolitik under decennier gjort att många står dåligt rustade för kraven på arbetsmarknaden, vilket har lappat och lagats med olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Personer med låg utbildning är fortfarande kraftigt överrepresenterade bland de arbetslösa.

Det kan finnas skäl att se över om volymerna av arbetsmarknadsutbildningar bör öka, för att förbättra matchningen på arbetsmarknaden och öka aktivitetsgraden i jobb- och utvecklingsgarantin. Det finns dock risk för att det leder till inlåsning av arbetskraft i en konjunkturfas då företagen vill anställa. Riskerna med detta behöver därför beaktas.

Arbetsförmedlingen bör lokalt ha flexibilitet i att bestämma vilka arbetsmarknadsutbildningar som i den aktuella regionen ger bäst chanser att få jobb, samtidigt som det behöver finnas kvalitetssäkring av utbildningarna. Centralt planerade program riskerar att bli för trögrörliga och inte tillräckligt anpassade till lokala variationer i arbetsmarknaden och enskilda personers behov.

2.3.2 Upptäck personer i rikszonen tidigare

Det allra bästa är om Arbetsförmedlingen kan sätta in åtgärder tidigt, så att arbetslösa som riskerar att fastna i långvarig arbetslöshet aldrig gör det. Om alla ges tillgång till arbetsmarknadsåtgärder efter en mycket kort arbetslöshetstid är dock risken stor att många som hade kunnat få jobb istället låses in i utbildningsinsatser och det därmed tar längre tid för dem att komma i arbete.

Därför är det värdefullt om Arbetsförmedlingen i ett tidigt skede kan identifiera de personer som löper stor risk att fastna i långvarig arbetslöshet. Arbetsförmedlingen har också en sådan försöksverksamhet som pågår. Denna arbetsmetod bör utvecklas och spridas så att fler kan få tidiga insatser istället för långvarigt utanförskap. Reglerna måste också vara sådana att det är möjligt att t.ex. gå en utbildning redan efter en kort tids arbetslöshet om risken annars är stor att arbetslösheten blir långvarig. Det samma bör gälla nystartsjobb, som också i särskilda fall ska vara tillgängliga redan efter en kortare tids arbetslöshet om personen bedöms löpa stor risk att fastna i långvarig arbetslöshet.

Här kan lärdomar dras till exempel från Australien. Där får den arbetslöse en ”peng” som den tar med sig till olika utförare. Pengens storlek beror på resultatet av en ”profilering” av den arbetssökande som gjorts och som uppskattar personens attraktivitet på arbetsmarknaden. Utföraren får en relativt stor del av ersättningen när personen väl har fått en långvarig sysselsättning.

Det kan vara intressant att även i Sverige skapa ett system där de som konstaterats riskerar fasta i arbetslöshet får tillgång till mer resurser i ett tidigt skede. Analysen av arbetslöshetsrisken kopplas då direkt till tillgången på aktiva åtgärder. Möjligheten att införa en liknande modell i Sverige bör utvärderas. I ett längre perspektiv bör ambitionen också vara att införa ett system med oberoende aktörer som tillhandahåller förmedlingstjänster som de arbetslösa själva kan välja mellan.

Sedan 2006 har regeringen jobbat hårt för att valfriheten ska öka inom arbetsmarknadspolitiken. Utvecklingen går långsamt men säkert åt rätt håll. Sedan 2008 ska en tredjedel av platserna i ungdomsgarantin och fas ett och två i Jobb- och Utvecklingsgarantin handlas upp från fristående aktörer. Arbetsförmedlingen hade svårt att uppnå detta i början men uppfyller målet nu 2011. Jobbcoacherna för korttidsarbetslösa och etableringslotsarna för nyanlända invandrare är nästan uteslutande fristående aktörer. Ett införande av en ”peng” som följer den arbetslösa skulle vara ytterligare ett sätt att öka valfriheten för den enskilde och få större konkurrens och effektivitet i det stöd som de arbetslösa får.

Arbetsgruppens förslag

- Utveckla ett system där man kopplar en ”profilering” av den arbetssökande (d.v.s. en bedömning av den enskildes risk att fastna i långvarig arbetslöshet) till tillgången på tidiga insatser och resurser för att komma i arbete.
- Inför ett ”peng”-system där den arbetslöse själv kan välja mellan olika utförare av arbetsförmedlingsinsatser.

3. Fler i arbete för en bättre välfärd

3.1 Den demografiska utmaningen

Medellivslängden i Sverige ökar och vi blir allt äldre. Detta är självklart en positiv utveckling, men det innebär samtidigt att allt färre ska försörja allt fler. I dag går det drygt 3 personer i yrkesaktiv ålder på varje person över 65 år. Under de närmaste 30 åren väntas antalet minska till drygt 2 yrkesaktiva per person över 65 år. Det kan få påtagliga konsekvenser för svensk ekonomi.

Den åldrande befolkningen innebär att utgifterna för pensioner, sjukvård och äldreomsorg ökar. Pensionssystemet är robust och klarar påfrestningar, men för att framtidens pensioner ska hålla jämna steg med löneutvecklingen måste fler arbeta och arbeta högre upp i åldrarna.

Arbetsutbudet måste fortsätta öka för att vi ska kunna hantera följderna av en förändrad ålderssammansättning av befolkningen. Politiken måste därför fortsätta att vara inriktad på att se till att färre står utanför arbetsmarknaden och att fler kommer i jobb.

3.2 Fler unga, äldre och utlandsfödda i arbete

Sveriges unga träder idag in på arbetsmarknaden senare än unga i andra jämförbara länder. Det finns ett värde för samhället av att de som utbildar sig också har många år kvar av sitt aktiva yrkesliv efter avslutad examen. Därför bör staten premiera ett snabbare inträde på arbetsmarknaden för dem som studerar vid universitet. Arbetsgruppen föreslår därför att det införs en ”snabbhetspremie” i studiemedelssystemet till dem som t.ex. snabbt tar examen.

Samtidigt som fler behöver starta sitt arbetsliv tidigare behöver fler också arbeta längre upp i åldrarna. Att äldre stannar kvar längre på arbetsmarknaden är något som kan vara bra både för den enskilde, men också för samhällsekonomin och välfärden. Drivkrafterna och möjligheterna för äldre att stanna kvar på arbetsmarknaden behöver därför bli starkare.

Alliansregeringen har infört ett förenklat och utökat jobbskatteavdrag för äldre, vilket har ökat drivkrafterna att arbeta efter normal pensionsålder. Den särskilda löneskatten för personer över 65 år har också tagits bort, vilket gör att kostnaderna att anställa äldre personer nu är betydligt lägre än tidigare. För att ytterligare förbättra äldre möjligheter att stanna kvar längre på arbetsmarknaden bör rätten att kvarstå i anställning höjas från dagens 67 år till 69 år. Kampen mot åldersdiskriminering på arbetsmarknaden måste också stärkas.

Invandring förstärker utbudet av arbetskraft och är ett viktigt tillskott för Sverige. Under de kommande decennierna kommer invandringen att stå för huvudparten av den lilla förväntade ökningen av befolkningen i arbetsför ålder. Åtgärder som säkerställer att nyanlända invandrare snabbt kommer i jobb är centralt för att ta tillvara de möjligheter som invandringen till Sverige innebär.

Den avgjort största delen av invandrarna väntas komma från länder utanför EU, en grupp som i dagläget har betydligt lägre sysselsättning än befolkningen i övrigt. Detta betyder att det finns en möjlighet att öka antalet arbetade timmar i samhället betydligt om sysselsättningsgraden bland dessa grupper kan ökas, antingen genom en större andel av arbetskraftsinvandring eller genom åtgärder för att snabba på integrationen av flyktinginvandrare.

3.3 Stärk valideringen av utländsk kompetens

Många av dem med utländsk bakgrund som flyttar till Sverige har med sig värdefull kompetens från studier och arbete i sitt tidigare hemland. Det finns idag stora brister i förmågan att ta tillvara denna kompetens på den svenska arbetsmarknaden.

Ofta kan det vara svårt för rekryterande företag att värdera den utbildning och arbetslivserfarenhet som en sökande har fått i sitt hemland. Osäkerhet om de arbetssökandes kompetens kan leda till att arbetsgivare väljer bort utrikes födda sökande. För att underlätta bedömningen av utländsk kompetens behövs det därför ett system med validering av utländsk utbildning och yrkeserfarenhet. Dagens system är fördelat på många aktörer, informationen är ofta endast tillgänglig på svenska och det finns inte något tydligt fokus på att ta tillvara den kompetens som dessa personer besitter. En förbättrad valideringsverksamhet har därför potential att medföra stora positiva effekter för såväl deltagarna som samhället i stort.

Den svenska valideringsverksamheten är fortfarande under uppbyggnad och andelen nyanlända som genomgår validering inom ramen för introduktionsprogrammen är låg. Möjligheterna att få en utbildning eller annan kompetens validerad skiljer sig idag kraftigt åt mellan olika utbildningar, yrken och platser i landet. Det har också, åtminstone fram till nyligen, varit svårt för den som vill få sin kompetens validerad att veta vem man ska vända sig till. Det saknas även ordentliga utvärderingar av verksamhetens effekter, speciellt hur arbetsgivare uppfattar värdet av en validering.

Det finns också vissa tendenser att den nuvarande verksamheten i hög grad är inriktad mot bristyrken samt bara tar hänsyn till den kompetens som har en direkt motsvarighet i kursplaner. Det kan medföra att vissa individer inte får tillgång till validering och/eller att valideringen inte tydliggör individernas hela kompetens.

Arbetsgruppen anser att alla utrikes födda som är i behov av att tydliggöra sin kompetens för att få relevanta arbeten bör få hjälp med validering. Deltagarna i introduktionsprogrammen bör därför på ett tidigt stadium erbjudas validering. Fördelarna med detta är dels att den nyanlända bättre kan visa sin kompetens för potentiella arbetsgivare, dels att innehållet i introduktionen kan anpassas efter de eventuella behov av kompletterande utbildning som deltagaren har.

För att en validering ska kunna ske krävs att den föregås av en ordentlig kartläggning av den nyanländes utbildning, erfarenhet och önskemål om framtiden. En sådan kartläggning kan med fördel ske redan under asylprövningstiden. Även de utrikes födda som inte deltar i introduktionsprogrammen, till exempel anhöriginvandrare, bör ges möjlighet till validering. Valideringen bör utgå från individens förutsättningar/behov och omfatta kompetens från såväl utbildning som yrkeserfarenhet.

Valideringen behöver utformas så att den åtnjuter en hög grad av legitimitet hos arbetsgivare och branschorganisationer. För att valideringen ska uppnå sitt syfte måste ett rekryterande företag veta att ett valideringsintyg är ett trovärdigt bevis på en viss kompetens. Därför behöver arbetsmarknadens parter, särskilt branschorganisationerna, vara delaktiga i utformningen av valideringsverksamheten och en tydlig kvalitetssäkring ske fortlöpande.

3.4 Inför ett poängsystem för arbetskraftsinvandring

2008 genomförde Alliansregeringen tillsammans med Miljöpartiet en reform för en ökad och mer flexibel arbetskraftsinvandring. Utgångspunkten var att det är arbetsgivaren som vet bäst vilken typ av arbetskraft och vilken kompetens de behöver och att det därmed ska vara upp till dem, och inte myndigheterna, att bestämma vilka som ska få komma hit och arbeta.

Reformen utgör ett viktigt steg för att skapa bättre möjligheter att komma till Sverige för att arbeta. Det finns andra länder, bland annat Kanada, som visar att kombinationen av flyktinginvandring och arbetskraftsinvandring är positiv och bidrar till en bejakande attityd till invandring.

Ökad arbetskraftsinvandring kan vara en viktig pusselbit för att möta den demografiska utmaningen och behovet av mer arbetskraft. Arbetsgruppen anser att därför Sverige bör öppna upp för en ännu friare arbetskraftsinvandring, baserad på någon form av poängsystem. Ett system man kan titta på och inspireras av är det kanadensiska, som öppnar upp

Faktaruta – Poängsystem för arbetskraftsinvandring i Kanada

De som kommer till Kanada som ekonomiska migranter – economic immigrants – motsvarar omkring 60 procent av invandrarna, eller omkring 150 000 personer årligen. Det är därmed den största invandrargruppen, helt i linje med regeringens målsättning. De ekonomiska immigranterna delas upp i olika grupper. Den största gruppen utgörs av ”Skilled workers” (omkring 64 procent), som utgörs av personer med eftersökta kunskaper och erfarenheter och där även ev. erbjudande om anställning samt ”anpassningsbarhet” tas med i bedömningen. En annan grupp är ”Business immigrants” (omkring 8 procent) och omfattar kategorierna investerare, entreprenörer och egenanställda (t.ex. kulturarbetare, idrottsmän eller lantbrukare).

En ny kategori sedan 2008 är ”Canadian experience class”. Den är till för personer som arbetar eller nyligen (för högst ett år sedan) har arbetat temporärt i Kanada inom ”kvalificerade yrken” under minst två år eller som har tagit sin examen i Kanada och därefter arbetat i landet i minst ett år.

Därutöver finns även Provincial/territorial nominees (20 procent) som är immigranter som antas direkt av provinserna i enlighet med kriterier som dessa själva fastslagit. De bedöms alltså inte enligt det poängsystem som gäller för det federala skilled workers-programmet, men de måste likväl lämna en separat ansökan om uppehållstillstånd till de federala myndigheterna.

Den sista kategorin är Live-in caregivers (8 procent), d.v.s. tillfälliga utländska arbetare som måste vara kvalificerade att arbeta med vård av barn, sjuka, äldre eller människor med funktionshinder. De som antas till i denna kategori kan ansöka om permanent uppehållstillstånd efter två år.

Sverige bör utreda möjligheten att införa ett poängsystem för arbetskraftsinvandring och titta närmare på hur ett sådant bör utformas för att passa Sverige och behoven på den svenska arbetsmarknaden. Några faktorer som bör premieras i ett svenskt system är om personen har gått en universitets- eller forskarutbildning i Sverige, personens språkkunskaper och om personen har kompetens inom ett bristyrke. Det kan också vara viktigt att olika regioner i Sverige kan komplettera med kriterier efter sina regionala behov.

för fler att komma till landet och arbeta. Där är det inte bara arbetsmarknadens behov som styr utan även företagare och investerare välkomnas.

3.5 Lägre trösklar in på arbetsmarknaden genom ökad lönespridning

Sverige har en i dag en mycket sammanpressad lönestruktur. I många yrken är löneutvecklingen alltför dålig. De relativt sett höga ingångslönerna gör det dessutom svårt för den som står utanför att komma in och få ett arbete. Ingångslönerna utgör i sig en hög tröskel in på arbetsmarknaden genom att det är alltför många människor som aldrig får chansen att visa vad de kan eftersom det inte finns arbetsgivare som är beredd att betala vad det kostar att anställa dem.

Vår utgångspunkt är att det alltid är bättre att ha ett arbete att gå till än att fastna i ett bidragsberoende. En ökad lönespridning, med därmed relativt sett lägre ingångslöner, skulle förbättra möjligheterna för unga att få det första jobbet. En ökad lönespridning handlar också om att uppvärdera erfarenhet och kunskap. I rader av yrken, främst de kvinnodominerade, är löneutvecklingen så svag att den som jobbat 20 eller 25 år i yrket bara tjänar begränsat mer än den som är nyanställd. Detta gör också att dessa yrken riskerar att bli mindre attraktiva. Ett jobb där erfarenhet inte premieras ses i alltför liten grad som ett framtidsyrke.

En ökad lönespridning ska dock inte lagstiftas fram. Den svenska modellen, där parterna sköter lönebildningen, har varit framgångsrik och ska värnas. Men för att den svenska arbetsmarknadsmodellen ska fortsätta att tjäna Sverige väl måste kompetens och erfarenhet premieras mer än idag och stora grupper personer inte stängas ute från arbetsmarknaden.

Inom den offentliga sektorn (där lönestrukturen också ofta är mycket sammanpressad) är det vi politiker som är arbetsgivare. Här måste vi driva på för en större lönespridning.

Folkpartiet kommer därför i Sveriges Kommuner och landsting inför kommande lönerörelser ta initiativ för att öka lönespridningen inom offentlig sektor. De relativt sett lägre ingångslöner som skulle bli resultatet av en sådan lönepolitik skulle ge fler outsiders, i synnerhet unga, chansen att komma in på den svenska arbetsmarknaden.

I den privata sektorn finns det redan idag möjligheter, genom individuell lönesättning, att öka lönespridningen, en möjlighet som fler arbetsgivare bör ta. För att ytterligare underlätta för unga att ta sig in på arbetsmarknaden kan också särskilda ungdomsavtal vara en bra väg att gå. De tar hänsyn till de ungas särskilda situation och ger dem möjlighet att få värdefull erfarenhet och en fot in på arbetsmarknaden. Metall har t.ex. ett sådant avtal och det vore önskvärt med fler liknande avtal inom andra branscher.

Arbetsgruppens förslag

- Vi behöver få ett snabbare inträde på arbetsmarknaden för dem som studerar vid universitet. En ”snabbhetspremie” i studiemedelssystemet ska därför införas, t.ex. för dem som snabbt tar examen.
- Vi behöver bli bättre på att ta tillvara äldre människors kompetens – fler behöver stanna kvar längre i arbetslivet. Den övre ”pensionsåldern” ska därför höjas och för att förändra attityder ska lagstiftningen mot åldersdiskriminering skärpas.
- Den framtida demografiska utmaningen gör att arbetskraftsinvandringen till Sverige bör öka. Vi behöver bli bättre på att locka duktiga människor till vårt land. Dagens system, där den som kommer från ett land utanför EU får invandera till Sverige om den har arbete här,

ska kompletteras med ett poängsystem. Den som uppfyller vissa kriterier ska kunna komma till Sverige som arbetskraftsinvandrare utan att det finns en anställning som väntar.

- Utrikes föddas kompetens behöver tas tillvara betydligt bättre än i dag. Utrikes födda ska på ett tidigt stadium få hjälp med validering av utbildningar och yrkeserfarenhet. Kartläggning av personens kompetens bör ske redan under asylprövningstiden och valideringen integreras i introduktionsprogrammet. Valideringen behöver utformas så att den åtnjuter en hög grad av legitimitet på arbetsmarknaden. Arbetsmarknadens parter behöver därför vara delaktiga i utformningen av valideringsverksamheten och kvalitetssäkring av valideringen ske fortlöpande.
- Lönespridningen behöver öka på den svenska arbetsmarknaden. För att underlätta för unga att komma i arbete bör ingångslönerna framöver inte öka i samma utsträckning som tidigare. En större lönespridning i de yrken som i dag har en mycket platt lönestruktur är också en rättvisefråga. Lång utbildning, kunskap, kompetens och erfarenhet måste premieras mer än idag. Fler branscher bör också följa Metalls exempel och införa särskilda ungdomsavtal. Även på det kommunala området bör särskilda ungdomsavtal prövas.
- Folkpartiet ska som arbetsgivare i Sveriges kommuner och landsting driva på för relativt sett lägre ingångslöner och en ökad lönespridning inom den offentliga sektorn.

4. Vägar till arbete för arbetslösa med försörjningsstöd

4.1 Försörjningsstödet – inte utformat för arbetslösa

Försörjningsstöd, tidigare kallat socialbidrag, finns som samhällets sista skyddsnät för att fånga upp personer utan tillräckliga inkomster. Kommunerna är ansvariga för försörjningsstödet, som är behovsprövat och beviljas på hushållsnivå. Försörjningsstödet är inte utformat för att vara ett stöd vid arbetslöshet, men används ändå i stor utsträckning som just det.

Runt 40 procent av dem som får försörjningsstöd anger arbetslöshet som skäl till att de behöver bidraget¹³. Bland unga i åldern 20 till 24 år som får försörjningsstöd var det hela 54 procent som angav arbetslöshet som orsak. Dessa personer söker sig till kommunen för försörjning eftersom de inte kvalificerar sig till arbetslöshetsförsäkringen, t.ex. för att de inte tidigare haft ett arbete. 2008 fanns det på Arbetsförmedlingen ca 60 000 personer inskrivna som enbart hade ekonomiskt bistånd som inkomstkälla. Nära hälften av dessa personer var födda utanför västvärlden.

Försörjningsstödet är dock i grunden inte tänkt för dessa personer. Till exempel lönar det sig inte att ta deltidanställningar. Börjar en person i hushållet arbeta så minskas försörjningsstödet i motsvarande mån. Marginaleffekten av arbete

är alltså hundra procent. En effektiv kontroll av arbetsökande aktiviteter och stöd för personerna att komma tillbaka i arbete kan också vara svårt att uppnå för kommunen.

4.2 Arbetsmarknadsåtgärder för dem med försörjningsstöd

Enligt socialtjänstlagen ska arbetsföra personer med socialbidrag söka arbete och delta i arbetsmarknadspolitiska åtgärder, med Arbetsförmedlingen som huvudansvarig myndighet. I praktiken är dock kopplingen till Arbetsförmedlingen svagare för inskrivna som har försörjningsstöd som sin enda inkomstkälla jämfört med dem som har a-kassa. Arbetslösa med försörjningsstöd deltar i mindre omfattning än andra arbetslösa i Arbetsförmedlingens olika program. Sannolikheten att delta i program är ca 15 procentenheter lägre om man enbart har försörjningsstöd som inkomst jämfört med om man har a-kassa¹⁴.

Arbetsförmedlingen fokuserar i huvudsak sin verksamhet på dem som har a-kassa och gruppen arbetslösa med försörjningsstöd har i praktiken inte samma tillgång till deras verksamhet. Regelverket gör viss skillnad i tillgång på åtgärder beroende på inkomstkälla. De med försörjningsstöd får tillgång till programåtgärder först efter 360 dagar som inskriven på Arbetsförmedlingen, medan tiden för dem med a-kassa är 300 dagar. I praktiken verkar dock de som enbart har försörjningsstöd inte delta i programmen ens efter 360 dagar, trots att de då har tillgång och rätt till det. De med försörjningsstöd är också i genomsnitt inskrivna vid Arbetsförmedlingen under betydligt längre tid utan att hitta jobb jämfört med andra grupper.

En förklaring till den svaga kopplingen till Arbetsförmedlingen är att det är kommunerna som är ansvariga för utbetalningen av försörjningsstödet och att det har vuxit fram en flora av kommunala arbetsmarknadspolitiska åtgärder och aktiveringskrav som riktar sig till socialbidragstagare. Bland dessa finns jobbsökaraktiviteter, praktik och annan arbetsförberedande verksamhet. Variationen mellan kommunerna är dock stor, vilket skapar skillnader beroende på var i landet man bor. Effekterna av de kommunala programmen är också dåligt dokumenterade och effekterna dåligt utvärderade.¹⁵

Det finns därför en tydlig risk att de lokala åtgärder som personer med försörjningsstöd deltar i är mindre effektiva än Arbetsförmedlingens mer genomlysta (om än ibland också bristfälliga) arbetsmarknadspolitiska aktiviteter. Dessutom ger de upphov till en dubblering av verksamhet på kommunal och statlig nivå samt skillnader beroende på var i landet man bor. Samtidigt är det begripligt att kommunerna ställer krav på aktivering när det gäller arbetsföra personer med försörjningsstöd.

4.3 Aktiveringskrav för dem med försörjningsstöd

Socialtjänsten har idag möjlighet att ställa krav på personer som är under 25 och som får försörjningsstöd att de deltar i praktik eller andra kompetenshöjande åtgärder. När det gäller äldre personer får man ställa sådana krav endast om det finns "särskilda behov" av kompetensutveckling. Det finns

14. Långtidsutredningen, bilaga 11 sid 213

15. När det gäller Arbetsförmedlingen är det Riksrevisionen som är ansvarig för utvärdering etc. När det gäller kommunala program så är det istället den kommunala revisionen som har ansvaret.

13. Enligt statistik från SCB som samlats in under perioden 1 januari till 31 maj 2010, där 239 kommuner deltog.

inget stöd i lagen för att kräva att äldre personer med försörjningsstöd ska delta i åtgärder som inte är praktik eller innebar kompetenshöjning.

Det finns dock studier som visar att kommuner som har infört olika former av aktiveringskrav på socialbidragstagarna får färre som tar emot bidrag och att fler börjar arbeta.¹⁶ Det gäller bland annat utvärdering av krav som införts i olika stadsdelar i Stockholm.¹⁷ Det minskade antalet bidragstagare verkar ske främst genom ett ökat utflöde av personer som haft socialbidrag, förutom bland unga där också inflödet minskar. Utvärderingarna tyder dock på att det framför allt är aktiveringskravet i sig som ger effekt, medan det är oklart om själva innehållet i de aktiviteter som kommunen tillhandahåller har något effekt i att underlätta inträdet på arbetsmarknaden.

Sammantaget verkar aktiveringskrav på socialbidragstagare ge positiv effekt, med ett snabbare utflöde av personer, men det är inte säkert att de åtgärder som personerna åläggs delta i på kommunal nivå är de mest effektiva för att komma i arbete. Baksidan på att ställa krav för att få del av samhällets yttersta skyddsnät är också att man då behöver vara villig att i enskilda fall dra in eller minska ersättningen.

Enligt gällande lagstiftning är det inte heller tillåtet att ställa stränga aktiveringskrav på personer över 25. Socialstyrelsen har i Landskrona i ett tillsynsärende beslutat att kommunen har ställt alltför stränga krav på aktivering. Folkpartiet föreslog i sitt valmanifest inför valet 2010 att begränsningen om särskilda skäl för att kräva motprestation ska avskaffas och att socialtjänstlagen därför bör ändras så att det blir obligatoriskt för alla kommuner att ställa krav på motprestation från arbetsföra personer som får ekonomiskt bistånd.¹⁸

Arbetsgruppen föreslår att Folkpartiet står fast vid sitt tidigare förslag att begränsningen om särskilda skäl för att kräva motprestation ska avskaffas och att socialtjänstlagen därför bör ändras så att det blir obligatoriskt för alla kommuner att ställa krav på motprestation från *arbetsföra* personer som får ekonomiskt bistånd. Vägrar personen delta i sådana åtgärder trots att personen har arbetsförmåga ska det vara möjligt att trappa ned ersättningen. Det får dock endast ske efter en utredning av den enskildes arbetsförmåga.

Kommunens krav på aktivering får dock inte förhindra arbetssökande personer att delta i arbetsförmedlingens insatser eller andra kompetenshöjande åtgärder. Tvärtom, ifall personen söker arbete bör de i första hand delta i arbetsförmedlingens insatser, för att undvika dubbelarbete mellan kommunal och statlig nivå. De aktiveringsåtgärder som finns på kommunal nivå bör därför komplettera arbetsförmedlingens insatser och inte ersätta dem. Det måste därför finnas en flexibilitet så att arbetssökande aktiviteter och deltagande i arbetsförmedlingens åtgärder kan tillgodoräknas åtminstone som en viktig del i aktiveringskravet.

4.4 Bättre samordning mellan Arbetsförmedlingen och kommunerna

En konsekvens av att kommunerna är ansvariga för arbetslösa med försörjningsstöd är att dessa personer behöver ha

kontakt med ett antal olika myndigheter, både på kommunal och statlig nivå, som till exempel socialkontor, ”jobbtorg” eller andra aktiveringsåtgärder på kommunal nivå och arbetsförmedling. Risken är att personer hamnar mellan stolarna och inte får tillgång till tillräckligt stöd för att få ett arbete, t.ex. när det gäller arbetsmarkandsåtgärder.

Ett förslag på hur man kan komma tillrätta med detta problem finns i utredningen ”Se medborgarna – bättre offentlig service” (SOU 2009:02). Där föreslås att det ska bildas ”service-centrum” i alla kommuner, som ska vara bemannade av minst tre tjänstemän varav en statligt anställd. Arbetsförmedlingen ska alltid närvara. Där ska medborgare kunna träffa ”servicevägledare” som guidar personen rätt. Utredaren föreslår också att det ska genomföras försöksverksamhet i ett antal kommuner.

I februari 2010 inkom SKL tillsammans med 36 kommuner med en skrivelse till regeringen där de förordar en försöksverksamhet med en ny organisation, kallad ”en gemensam ingång”. Enligt en undersökning SKL gjorde våren 2010 var det 48 kommuner som redan hade infört ”en gemensam ingång” i sin kommun och ytterligare 38 kommuner som planerade att införa en sådan struktur. Vilka organisationer som deltog skiljde sig åt mellan kommunerna, men arbetsförmedlingen var alltid en av deltagarna. Det vanligaste upplägget var samverkan mellan socialtjänsten, kommunens arbetsmarknadsenhet, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan, vilket fanns i 22 kommuner.

SKL:s enkätsvar visar att det på lokal nivå förekommer ett relativt omfattande arbete för att uppnå bättre samordning. Samtidigt är det viktigt att poängtera att denna samverkan oftast rör sig om en lokalmässig samordning och det är inte fråga om en samorganisering med gemensam chef.

Hur stor samordningen i praktiken är kan säkert därför skilja sig mellan olika kommuner och därmed också de uppnådda effekterna. Det bör genomföras en översyn av samarbetena på lokal nivå för att med det som bas vidareutveckla samordningen mellan olika aktörer. Att uppmuntra mer av finansiell samordning kan vara en viktig pusselbit i en sådan översyn. Se även avsnittet ”en helhetssyn på de långtidsarbetslösa behov”.

4.5 Det ska löna sig att arbeta – också för dem med försörjningsstöd

Folkpartiet anser att det måste löna sig att arbeta, också för dem med socialbidrag. Ett sätt att stimulera personer med socialbidrag till att börja arbeta är att låta dem behålla en del av inkomstökningen och alltså inte räkna ner socialbidraget i motsvarande mån. Det är ett sätt att minska de höga margineffekterna för socialbidragstagarna och därmed ge ökat incitament till arbete.

I England pågår ett arbete med att göra om bidragssystemet så att arbete ska löna sig även för dem som har behov av samhällets yttersta skyddsnät. Där inför man ett system som innebär att en person med socialbidrag (och bostadsbidrag) får behålla en viss andel av arbetsinkomsten, t.ex. 30 procent. Bidragen minskas då alltså ned med 70 procent av lönen, istället för hundra procent som varit fallet innan. Det är ett tilltalande system, eftersom varje extra arbetad timme ger mer pengar i plånboken. Systemet gör också att socialbidraget gradvis fasas ut vartefter personens arbetsinkomster ökar.

16. Se IFAUs rapport ”Aktiveringskrav på socialbidragstagare i Stockholms stadsdelar”, 2008:24

17. Effekter av aktiveringskrav på socialbidragstagare i Stockholms stadsdelar”, IFAU 2008

18. Folkpartiets rapport till partirådet maj 2010 och Folkpartiets valmanifest 2010

I England genomför man dock samtidigt en stor organisatorisk förändring, där bidragssystemet helt görs om så att endast ett bidrag, ”universal credit”, delas ut. Bidragets storlek består av ett grundbelopp och har därefter tilläggskomponenter t.ex. beroende på om du har barn, någon funktionsnedsättning och dina boendekostnader. En myndighet blir ensam ansvarig för bidraget. Det gör det enklare att räkna ned bidragssumman när arbetsinkomsterna ökar.

I Sverige görs prövningen av försörjningsstöd efter att bostadsbidrag, barnbidrag etc. är inräknade. En ökad lön påverkar därför socialbidraget på två sätt; indirekt genom att bostadsbidraget påverkas och därmed nivån på socialbidrag och direkt genom ett minskat behov av socialbidrag. Att det finns olika bidrag vars nivå påverkar varandra gör det mer komplicerat att införa ett system efter engelsk modell. Vinsterna av en sådan förändring skulle dock vara stora och en liknande modell bör därför införas även i Sverige.

Arbetsgruppens förslag

- Stärk ställningen för arbetslösa med försörjningsstöd i arbetsförmedlingens arbete. Arbetslösa med försörjningsstöd bör ha samma tillgång till program och åtgärder som andra arbetssökanden.
- Genomför utvärdering på nationell nivå för att ”benchmarka” effekterna av kommunala åtgärder för arbetslösa socialbidragstagare.
- Socialtjänstlagen ska ändras så att det blir obligatoriskt för alla kommuner att ställa krav på motprestation från arbetsföra personer som får ekonomiskt bistånd.
- Det ska löna sig att arbeta – också för personer med försörjningsstöd. Ett system bör införas där en person som haft försörjningsstöd under en viss tid får behålla t.ex. 30 procent av en arbetsinkomst genom att försörjningsstödet successivt fasas ut när den enskilde arbetar. En extra arbetad timme skulle därmed alltid ge ett extra tillskott i plånboken för den som varit i långvarigt socialbidragsberoende.

5. Åtgärder för att minska långtidsarbetslösheten

5.1 Satsningar för att höja den generella kunskapsnivån

Redan före den ekonomiska krisen fanns det problem med långtidsarbetslöshet, särskilt bland utrikes födda, personer med låg utbildningsnivå och äldre. Som långtidsarbetslös räknas i det här sammanhanget personer som varit arbetssökande i mer än ett halvår.

Långtidsarbetslösheten steg ytterligare under den ekonomiska krisen. Det tredje kvartalet 2008 var det ca 68 000 personer som var långtidsarbetslösa, vilket motsvarade 24 procent av de arbetssökande. Första kvartalet 2010 hade antalet långtidsarbetslösa stigit kraftigt, till 143 000 personer, och andelen av de arbetslösa som sökt jobb i mer än ett halvår hade stigit till 32 %.

Nu har trenden åter vänt nedåt, men långtidsarbetslösheten ligger fortfarande på en väsentlig högre nivå än innan kri-

sen. Under det första kvartalet i år var det 123 000 personer som var långtidsarbetslösa, vilket motsvarade ca 30 procent av de arbetslösa.¹⁹ Siffrorna kommer sannolikt att fortsätta att förbättras de kommande kvartalen. Likväl är det viktigt med åtgärder för att förhindra att personer nu fastnar i långtidsarbetslöshet.

Det är särskilt personer med låg utbildning och som varit utan arbete en längre tid som löper högst risk att fastna i långvarigt utanförskap. Utlandsfödda är också kraftigt överrepresenterade bland de långtidsarbetslösa. Långtidsarbetslösheten är tre till fyra gånger högre för denna grupp än för infödda svenskar.

Trots att långtidsarbetslösheten nu minskar verkar detta inte gälla för gruppen utrikes födda, där långtidsarbetslösheten fortsätter att öka.²⁰ För personer med endast förgymnasial utbildning dröjer sig långtidsarbetslösheten också kvar trots att konjunkturen har vänt, medan långtidsarbetslösheten minskar betydligt snabbare för dem med gymnasial och eftergymnasial utbildning.

Därför är de reformer som genomförs på utbildningsområdet samt när det gäller mottagningen av nyanlända flyktingar helt centrala för att på sikt ge fler bättre förutsättningar att inte fastna i långtidsarbetslöshet. Men det behövs även andra åtgärder för att hjälpa dem som fastnat i långtidsarbetslöshet eller riskerar att fastna att komma tillbaka in på arbetsmarknaden.

Komvux fyller en viktig funktion i att ge personer möjligheten att läsa upp t.ex. gymnasiekompetens under hela livet. Regeringen har valt att även satsa på yrkesutbildningar och har infört yrkesvux och yrkeshögskola, utbildningar som tidigare inte fanns. I år finns ca 100 000 platser på Komvux, 19 000 platser på yrkesvux och 16 000 platser på yrkeshögskolan.

Men för att reparera de skador som det socialdemokratiska utbildningsväsendet lett till kan det vara motiverat att genomföra en bredare satsning på gymnasiekompetens för långtidsarbetslösa utan avslutad gymnasieutbildning. Denna grupp behöver höja sin utbildningsnivå för att ha bättre möjligheter att ta sig in på arbetsmarknaden.

5.2 Jobb- och utvecklingsgarantin och Fas 3

Jobb- och utvecklingsgarantin infördes vid halvårsskiftet 2007. Långtidsarbetslösa med arbetslöshetsförsäkring blir anvisade dit efter 300 ersättningsdagar och oförsäkrade långtidsarbetslösa blir det efter 18 månader med sammanhängande öppen arbetslöshet eller i program.

Garantin har tre faser. Fas 1 omfattar i huvudsak jobbsökaraktiviteter, coachning och förberedande insatser (vägledning, rehabilitering och orientering) och ska pågå i högst sex månader. Fas 2 kan därutöver innefatta arbetspraktik, arbetsutbildning och förstärkt arbetsträning samt åtgärden ”Lyftet”. Deltagare i jobb- och utvecklingsgarantin kvalificerar sig också till ett års s.k. nystartsjobb.

Efter 450 ersättningsdagar (90 kalenderveckor) i garantin inleds Fas 3, där deltagaren ska erbjudas sysselsättning hos en arbetsgivare. Tanken med fas tre är att personer som varit arbetslösa under en lång tid inte ska lämnas i passivitet, utan istället erbjudas någon form av aktiv sysselsättning och kontakt med en arbetsplats. Det ska dock fortfarande finnas tid

19. Enligt SCB:s AKU-undersökningar

20. Enligt Finanspolitiska Rådet 2011, s 199

avsatt för jobbsökande. Arbetsgivare som åtar sig att ta emot en person i fas tre får en ersättning på 225 kronor per dag i form av ett s.k. anordnarbidrag.

94 procent av deltagarna i fas 3 får ersättning i form av aktivitetsstöd. De deltagare som inte haft a-kassa innan garantin får ersättning under 450 dagar, men därefter är det kommunerna som tar över ansvaret för försörjningen (i form av försörjningsstöd). Personer som befinner sig i Fas tre har i genomsnitt varit arbetslösa i åtta år, vilket visar på den stora utmaning det är att hjälpa denna grupp tillbaka in på arbetsmarknaden.

Den senaste tiden har vissa problem med fas 3 uppmärksammats. En av dem är att det har varit svårt att hitta meningsfulla arbetsuppgifter som inte tränger ut ordinarie arbeten. Det har särskilt gällt under den ekonomiska krisen då antalet personer i fas 3 ökade snabbt under en kort tidsperiod. Det har också funnits kritik mot att kontrollen och uppföljningen av de arbetsgivare som tar emot personer i fas 3 inte har varit tillräcklig bra. Det har t.ex. varit arbetsgivare som satt i system att ta emot fas-3 personer och tjänat pengar på verksamheten. En annan kritik mot systemet har varit att personer i fas 3 inte har haft rätt att gå arbetsmarknadsutbildningar och förbättra sin kompetens.

5.2.1 Reformera Fas 3

Det pågår ett antal åtgärder och utvärderingar som syftar till att se över hur fas 3 fungerar och förbättra systemet. Arbetsmarknadsdepartementet har bland annat gett arbetsförmedlingen i uppdrag att utvärdera Jobb- och utvecklingsgarantin och då särskilt fas tre. Åtterrapporering ska lämnas senare i år. Arbetsförmedlingen genomför nu också, med anledning av den kritik som framkommit, en granskning av samtliga "anordnare" (arbetsplatser som tar emot fas-3 personer) och har även sjösatt en åtgärdsplan för att stärka kontrollen av anordnarna, inklusive rutiner för inspektioner. Detta arbete väntas vara färdigt till sommaren.

Arbetsförmedlingen ska till den 1 augusti också presentera en analys av vilka typer av sysselsättningar som personer i fas 3 erbjuds och hur tillsättningen av sysselsättningsplatserna fungerar. Departementet har även aviserat att de kommer se över "anordnarbidraget", för att se om mer kan göras för att undvika inläsning och andra icke önskvärda effekter av programdeltagandet.

Tidigare har det inte varit möjligt för personer som deltar i fas 3 att delta i arbetsmarknadsutbildningar. Regeringen beslutade dock den 17 maj i år att ändra reglerna, så att deltagare i jobb- och utvecklingsgarantins tredje fas ska ha möjlighet till arbetsmarknadsutbildning om personen bedöms kunna få ett arbete i anslutning till avslutad utbildning. Det är Arbetsförmedlingen som tillsammans med deltagaren bedömer vilken typ av utbildning som är lämplig och hur lång den bör vara. Ändringen gäller omgående och för resten av 2011. Det är bra att möjligheten till att delta i arbetsmarknadsutbildningar nu finns även för dem i fas tre. Arbetsgruppen anser dock att arbetsförmedlingen ska erbjuda arbetsmarknadsutbildningar för deltagare i fas tre även efter utgången av 2011.

Det har varit svårt att få fram tillräckligt många meningsfulla sysselsättningsplatser inom fas 3. Den ideella sektorn och sociala företag bör spela en större roll inom fas 3 och stimuleras att ta emot fler personer. Där kan långtidsarbetslösa

göra verklig nytta utan att det tränger undan andra arbetstillfällen.

5.3 Stärk subventionsgraden i nystartsjobb i fas 3

OECD har kritiserat regeringens nystartsjobb för att i första hand användas av dem som precis kvalificerar sig för åtgärden, och inte av dem som varit borta längst tid från arbetsmarknaden. OECD anser att mer behöver göras för dem som verkligen varit borta länge. De riktar också kritik mot jobb- och utvecklingsgarantins fas tre då de anser att innehållet i programmet är bristfälligt och av för liten omfattning.

Regeringens nystartsjobb har varit framgångsrika i att hjälpa långtidsarbetslösa tillbaka in på arbetsmarknaden. I dagsläget har över 40 000 personer nystartsjobb. Men det verkar alltså inte vara de som stått längst tid utanför arbetsmarknaden som framför allt fått del av denna insats. En förklaring kan vara att subventionsgraden inte är tillräckligt hög för att arbetsgivaren ska vara villig att anställa en person som varit borta från arbetsmarknaden i många år. Om arbetsgivaren får välja anställer de hellre personer med förhållandevis kortare arbetslöshetstid eftersom ersättningen är den samma för båda personerna.

Personer som har fyllt 20 år och som varit borta från arbetslivet i minst ett år p.g.a. arbetslöshet eller sjukskrivning kvalificerar sig för nystartsjobb. Ungdomar i åldern 20–24 år gamla kvalificerar sig till nystartsjobb redan efter att ha stått utanför arbetslivet i sex månader. Nystartsjobben innebär att arbetsgivaren får ett ekonomiskt stöd som motsvarar dubbla arbetsgivaravgiften. Arbetsgivaren får stödet lika länge som personen har varit arbetslös och/eller sjukskriven. För personer som har fyllt 55 år gäller dubbla tiden. Från och med den 1 januari 2008 har möjligheten att få nystartsjobb utvidgats till att även omfatta anställda i offentlig sektor och deltidsarbetslösa.

Regeringen bör se över möjligheten att komplettera nystartsjobben med "extra nystartsjobb", som har en högre subventionsgrad än de befintliga nystartsjobben och som personer i fas 3 kvalificerar sig för. Fördelen med en sådan åtgärd är att personen får möjlighet att pröva på ett riktigt arbete medan arbetsgivarens risk och kostnader för att anställa en person som varit borta länge från arbetsmarknaden blir lägre. De extra nystartsjobben bör finnas som ett komplement till de sysselsättningsåtgärder som finns idag inom fas 3. Subventionsgraden kan t.ex. öka från två till två och en halv gånger arbetsgivaravgiften.

5.4 En helhetssyn på de långtidsarbetslösas behov

Många långtidsarbetslösa har även andra problem, t.ex. med hälsan eller med ett handikapp. Det krävs därför ytterligare insatser för att stärka helhetsgreppet kring de långtidsarbetslösas situation, bland annat genom ökat samarbete mellan olika aktörer/myndigheter och genom mer resurser till finansiell samordning. I dag krävs att arbetsförmedling, försäkringskassa, kommun och landsting är överens om att samordna de ekonomiska resurserna inom en fastlagd finansiell samordning för att det ska kunna bli verklighet. Utredningen SOU 2007:2 föreslog att färre parter än fyra ska kunna komma överens om finansiell samordning, så att inte en myndighet kan blockera samverkan. Lokala överenskommelser kan ge ytterligare flexibilitet.

5.5 Se över lönebidragssystemet

Funktionsnedsättning kan se väldigt olika ut och ge helt olika konsekvenser för den enskildes möjligheter på arbetsmarknaden. För vissa kan lönebidrag till arbetsgivaren vara vägen in på arbetsmarknaden. Men efter en tid kan lönebidrag omvandlas till en fälla. För andra kan tidsbegränsningen på fyra år innebära en stress som försämrar livskvalitet. Därför måste det vara möjligt att känna trygghet i systemet. Båda vägarna ska vara möjliga. Det måste ges utrymme för en individuell bedömning för att bidraget varken ska bli en inlåsning eller en otrygghet. Vi vill därför att lönebidraget ska reformeras.

Förslag från arbetsgruppen:

- Genomför satsningar för att generellt höja kunskapsnivån hos långtidsarbetslösa. Personer som saknar en avslutad grundskole- eller gymnasieutbildning bör få möjlighet att läsa in den kompetensen.
- Permanenta möjligheten att delta i en arbetsmarknadsutbildning inom fas tre. Regeringen har nyligen gjort det möjligt att gå utbildning i fas tre till och med utgången av 2011.
- Den ideella sektorn och sociala företag bör spela en större roll i att skapa meningsfull sysselsättning för personer i fas 3. Se över hur fas tre kan förändras för att styra sysselsättningen mer mot denna typ av verksamheter. Där kan långtidsarbetslösa göra verklig nytta utan att det tränger undan andra arbetstillfällen.
- Öka subventionsgraden i nystartsjobben för personer som deltar i fas 3. Nystartsjobben erbjuder en bra möjlighet att få ett riktigt arbete och goda möjligheter att ta sig tillbaks in på arbetsmarknaden.
- Se över lönebidragssystemet. Systemet måste ge större utrymme för en individuell bedömning, för att stödet varken ska bli en inlåsning eller en otrygghet. Valmöjlighet till stöd vid start och drift av eget företag ska också finnas.

Bilaga 1. Reservationer

Reservation 1, från Anders Morin

Anders Morin föreslår att dagens system med arbetslöshetsberoende avgifter finns kvar även i en allmän försäkring. De nuvarande beräkningsgrunderna för differentieringen bör dock ändras av flera skäl. De differentierade avgifterna har uppenbarligen inte beaktas i lönebildningsprocessen vilket var ett viktigt syfte bakom själva differentieringen. Dessutom bygger den tekniska konstruktionen på att det är a-kassorna och inga andra som administrerar arbetslöshetsförsäkringen. Det bör därför i stället utredas om differentieringen bör ske på annat sätt, t ex efter avtalsområde.

Reservation 2, från Anders Morin, Birgitta Rydell, Bijan Fahimi och Pernilla Klein

En arbetslöshetsförsäkring bör omfatta alla precis som andra socialförsäkringar. Vi ser däremot knappast några fördelar med att ersätta de nuvarande a-kassorna med en statlig. De nuvarande a-kassorna fungerar förhållandevis väl. Under de senaste åren har a-kassornas knytning till fackförbunden blivit allt mindre, så någon sammanblandning av verksamheter är idag inte möjlig. Precis som framhålls av majoriteten i gruppen, har a-kassorna låga kostnader för administration och ofta god kännedom om sina medlemmars arbetsvillkor. Vi har svårt att se hur en stor statlig administration skulle kunna sköta verksamheten bättre. I alla andra sammanhang förespråkar vi som liberaler olika alternativ och tror på valfrihet. Därför förordar vi att en allmän arbetslöshetsförsäkring som administreras av enskilda arbetslöshetskassor som kan vara knutna till fackförbund eller helt fristående. En statlig a-kassa blir endast ett komplement till dem som inte aktivt väljer att bli medlemmar i en a-kassa.

Reservation 3, från Birgitta Rydell

Arbetsrätten, alltså de lagar som styr anställningsförhållanden, är endast en del av det som påverkar anställda i Sverige i deras jobb. Den svenska modellen som utvecklades under 1900-talet har istället lämnat över till arbetsmarknadens parter mycket av det som i andra länder lagstiftas. Genom att reglera det mesta i kollektivavtal mellan arbetstagare och arbetsgivare, har vi fått flexibla och branschanpassade system för både villkor och löner. Det har, under större delen av tiden, varit en tämligen framgångsrik väg. Parterna har getts och tagit ansvar. Vi har till exempel mycket få arbetskonflikter i Sverige jämfört med många andra länder. Kollektivavtalen reglerar också saker som för den enskilde arbetstagaren är oerhört viktigt, som till exempel pension och föräldralejdigheter.

Debatten om LAS och turordningsregler är starkt förenklad. Nu menar arbetsgruppens majoritet att de problem som finns med alltför hög ungdomsarbetslöshet och svårigheter för dem står utanför arbetsmarknaden att få jobb skulle lösas genom att LAS regler om turordning efter anställningsår ersätts med kompetens. Men på stora delar av arbetsmarknaden fungerar det mycket mer flexibelt genom avtalslösningar. Redan nu väger kompetens och kvalifikationer för den framtida verksamheten tungt då man förhandlar om hur turordningsreglerna ska tillämpas. På stora delar av arbetsmarknaden har detta vuxit fram parallellt med trygghetsråd som stöder de uppsagda med omställning. Senast har ett sådant avtal träffats på den kommunala sektorn.

Jag kan därför inte ställa mig bakom arbetsgruppens majoritets förslag om att lagstiftningsvägen förändra anställningsskyddet. Ett system där fria parter tillåts reglera stora delar av arbetsmarknaden genom avtal är skört. Lagstiftning riskerar att rubba det som byggts upp. Ännu mer anmärkningsvärt blir ställningstagandet, då det just nu under 2011 pågår förhandlingar om ett nytt huvudavtal som mycket väl kan komma att omfatta dessa frågor.

Jag vänder mig också mot förslaget att förlänga möjligheten till provanställning till ett år. Den svenska arbetsrätten ger redan idag stora möjligheter för arbetsgivare att tillämpa tillfälliga anställningar, något som också redovisas i rapporten. Varför då ytterligare utöka denna möjlighet med förlängd

provanställning? Hur en medarbetare fungerar på ett arbete visar sig i de allra flesta fall i ett rätt tidigt skede.

Reservation 4, från Bijan Fahimi

Med uttrycket den svenska modellen avses en uppfattning bland parterna på arbetsmarknaden att frågor som rör löner och anställningsvillkor ska avgöras i förhandlingar mellan parterna och inte genom ingripanden från lagstiftaren. En förutsättning för en väl fungerande svensk modell är emellertid att de förhandlande parterna är någorlunda jämnstarka. Så är inte fallet idag. Det råder en obalans mellan parterna beroende på utformningen av konfliktreglerna.

Genom den tekniska utvecklingen och konkurrensbetingade förändringar av produktionen har företag blivit ytterst sårbara för fackliga stridsåtgärder. De fackliga organisationerna förfogar över ett stort antal olika stridsåtgärder, allt ifrån den totala strejken till rena nålsticksåtgärder. Genom att välja ut arbetstagare i nyckelpositioner kan stora skador orsakas arbetsgivare och samhället. Arbetsgivarsidan kan å sin sida i praktiken endast tillgripa en omfattande lockout, något som skadar den egna verksamheten i stor utsträckning.

Jag anser därför att konfliktreglerna i lagstiftningen måste moderniseras. Dessa är i allt väsentligt över åttio år gamla. Följande förändringar behöver genomföras:

- Ge medlingsinstitutet ökade befogenheter att till exempel förbjuda samhällsfarliga konflikter och att skjuta upp stridsåtgärder i större utsträckning än vad som är möjligt idag.
- Slopa den lagreglerade rätten att vidta sympatiåtgärder. Internationellt utmärker sig Sverige för den oinskränkta rätten till sympatiåtgärder. De svenska reglerna är globalt sett en konkurrensnackdel för de svenska företagen. Det är inte rimligt att företag där kollektivavtal redan finns och vilka inte kan påverka den ursprungliga konflikten ska riskera att dras in i konflikter på arbetsmarknaden.
- Ge domstol möjlighet att förbjuda stridsåtgärder som inte står i proportion till sitt syfte. Avsaknaden av begränsningar i krav på proportionalitet mellan det fackliga syftet och stridsåtgärdernas omfattning och effekter för företagen är inte rimlig. En proportionalitetsregel bör införas.

Bilaga 2. Resultat från arbetsmarknadssamrådet i Folkpartiet

Inledning

Samrådet gick ut den 30 mars och avslutades den 9 maj. Svar kom in från fem länsförbund, Stockholm, Göteborg, Örebro, Västmanland, Värmland samt Liberala Ungdomsförbundet. Dessutom har 34 kommunföreningar och 137 enskilda medlemmar svarat på någon eller flera av frågorna.

Svar på frågorna

2. Folkpartiet driver att vi ska skapa en allmän statlig och obligatorisk a-kassa som omfattar alla som arbetar. Håller du/ni med om att det behövs? Hur kan vi utveckla det förslaget?

	Ja	Nej	Tveksamt
Länsförbund och LUF	4	0	0
Kommunförening	28	1	4
Enskilda medlemmar	93	9	8
	125	10	12

Synpunkter som fanns i flera svar: Allmän arbetslöshetsförsäkring ett bättre ord än obligatorisk. Bra att bryta kopplingen mellan fackförbund och arbetslöshetsförsäkring.

3. Bör beloppstaket i arbetslöshetsförsäkringen höjas så att fler får en ersättning på 80 procent av sin förlorade inkomst? Om ja, bör det vara en för Folkpartiet prioriterad fråga? Varför?

	Ja	Nej	Tveksamt
Länsförbund och LUF	5	1	0
Kommunförening	30	4	0
Enskilda medlemmar	88	14	3
	121	19	3

Synpunkter som fanns i flera svar: Villkor för högre tak är en snabbare avtrappning av ersättningen. Taket ska vara indexreglerat. Finansiera högre tak med högre medlemsavgifter. Gör det lättare att få a-kassa efter studier.

4. Bör förändringar av arbetsrätten göras för att mer likna den danska modellen med flexicurity och i så fall vilka?

	Ja	Nej	Tveksamt
Länsförbund och LUF	3	0	1
Kommunförening	22	3	4
Enskilda medlemmar	56	20	13
	81	23	18

Synpunkter som fanns i flera svar: (Bland de som svarade ja) Rangordning efter kompetens viktigt. Fler undantag för små företag. Viktigt med bättre stöd till omställning och vidareutbildning. Även viktigt med bra a-kassa.

Synpunkter som fanns i flera svar: (Bland de som svarade nej) Problemen med arbetsrätten är överdrivna. Detta är en dålig fråga för Folkpartiet att ta konflikt om.

5. Närmare 40 procent av dem som får försörjningsstöd (socialbidrag) anger arbetslöshet som ett skäl. Bör man kunna ställa krav på motprestation för att få försörjningsstöd (A) och bör de som får försörjningsstöd få arbeta extra när de kan utan att stödet räknas ned fullt ut (B)?

A. Krav på motprestation:

	Ja	Nej	Tveksamt
Länsförbund och LUF	5	0	0
Kommunförening	24	0	3
Enskilda medlemmar	69	4	8
	98	4	11

Synpunkter som fanns i flera svar: Motprestationerna måste innehålla meningsfull sysselsättning, gärna arbetsmarkandsprogram eller praktik. Åtgärderna måste hålla god kvalitet och vara anpassade efter individens behov. Det behöver ske individuell utredning av vem som är arbetsför och som därmed krav ska ställas på.

B. Möjlighet till extrainkomst:

	Ja	Nej	Tveksamt
Länsförbund och LUF	5	0	0
Kommunförening	20	1	2
Enskilda medlemmar	47	1	6
	72	2	8

Synpunkter som fanns i flera svar: Det ska löna sig att arbeta, även för dem med socialbidrag. Möjligheten bör gälla dem som haft socialbidrag länge. Principen om hälften kvar av en arbetsinkomst bör gälla.

6. Det finns många som har svårt att komma in på arbetsmarknaden, exempelvis personer med försörjningsstöd. Vilka ytterligare politiska förslag bör Folkpartiet driva för att hjälpa dem som idag står långt från arbetsmarknaden att få jobb?

Frågan går inte att svara JA/Nej på.

Synpunkter som fanns i flera svar: Utbildningskvalitén måste höjas i det ordinarie utbildningssystemet. Mer anpassade arbetsmarknadsutbildningar och mer lärlingsutbildningar. Det måste bli billigare att anställa. Ingångslönerna måste sänkas för att de med lägre produktivitet ska få jobb. Sociala företag kan spela en roll för att skapa jobb till dem med lägre arbetsförmåga.

Bilaga 5: Rapport från den jämställdhetspolitiska arbetsgruppen

Tid att gå vidare – elva förslag för jämställdhet och tillväxt

Gruppens förslag

1. Folkpartiet liberalerna vill införa en avdragsrätt för studiemedelsrån. Så höjer vi utbildningspremien även för kvinnodominerade akademikergrupper med lägre lön.
2. Folkpartiet liberalerna vill förkorta föräldraförsäkringen om barnet kommer till Sverige efter tre års ålder, samt på sikt och ekonomiskt utrymme finns både höja taket och grundnivån i försäkringen. Jämställdhetsbonusen skall fördubblas för alla, samt kunna betalas ut i förväg till de familjer som förbinder sig till ett jämställt uttag.
3. Folkpartiet liberalerna vill genom ett föräldraavdrag sänka arbetsgivaravgiften på vikarier till föräldralediga. Genom att kompensera företags kostnader för frånvarande personal minskar risken att kvinnor som kan förväntas bli föräldralediga diskrimineras.
4. Folkpartiet liberalerna vill avskaffa det vårdnadsbidrag som infördes 2008. Bidraget har visat sig vara än en större kvinnofälla än vad som kunde befarats.
5. Folkpartiet liberalerna vill införa en avdragsgill sparandeform för framtida finansiering av eget företagande. Sparandeformen bör ha samma upplägg som dagens privata pensionssparande och uttag skall finansiera aktiekapitalet i ett nystartat företag.
6. Folkpartiet liberalerna vill införa en lagstadgad rätt att utmana offentligt driven verksamhet. Vidare vill vi öka möjligheten att kombinera offentlig och privat finansiering av välfärdstjänster och riva hinder som håller tillbaka offentligt finansierade företag att växa utanför sitt huvudsakliga verksamhetsområde.
7. Folkpartiet liberalerna vill införa en lagstadgad rätt till barnomsorg på kvällstid för föräldrar som har arbeten som inte går att utföra vid någon annan tidpunkt.
8. Folkpartiet liberalerna vill införa en högre skattereduktion för RUT till hushåll med barn under åtta år. Familjen skall kunna köpa ett par timmars hjälp i veckan med en skattereduktion på förslagsvis 75 procent.
9. Folkpartiet liberalerna vill införa ett statsbidrag på totalt en miljard kronor till kommuner och landsting som ger anställda rätt till heltid.

10. Folkpartiet liberalerna vill utforma jämställdhetsranking av svenska företag och kommuner med könsuppdelad löne- och befattningsstatistik som utgångspunkt.
11. Folkpartiet vill utarbeta nya riktlinjer för att uppnå jämn könsfördelning i kommunala bolagsstyrelser.

Inledning

Folkpartiet liberalerna har en lång och stolt tradition av att stå upp för jämställdhetsfrågor. Jämställdhet mellan kvinnor och män handlar ytterst om synen på människors grundläggande värde. När individer möter goda förväntningar och slipper formas efter stereotypa föreställningar växer deras förmåga, kreativitet och stolthet.

Vi lever i en föränderlig tid. För ett årtionde tillbaka kunde få ana den betydelse som globaliseringen kommit att innebära. Globaliseringen har skapat ökade möjligheter för fler människor att förverkliga sina drömmar och resa sig ur fattigdom och ofrihet.

För Sveriges del har globaliseringen inneburit ett ökat behov av att vässa kompetensen för att kunna möta den ökade internationella konkurrensen. För att Sverige ska kunna hävda sig globalt måste alla människor i samhället bidra – utan att hållas tillbaka av könsdiskriminering, förutfattade meningar eller hämmande strukturer. På arbetsmarknaden måste hindren för jämställdhet röjas undan. Ojämställdhet hör inte hemma i ett liberalt samhälle. Och en ekonomi som vill växa har inte råd med ojämställdhet.

Många gånger har de insatser som gjorts i Sverige på vägen emot ökad jämställdhet varit initierade av liberaler. Folkpartiet har drivit på för pappamånad, inrättandet av JÄMO och jämställdhetsbonus. Som liberaler har vi stått upp för ambitioner som i sin samtid sällan applåderats men som därefter kommit att prägla framtiden. Det modet krävs fortfarande då utmaningarna består.

För Sverige – många gånger utmålade som ett mönsterland vad gäller jämställdhet – är problemen tydliga. Trots lång kamp för lika lön för lika arbete tjänar en kvinna idag sex procent mindre än en man på samma arbete. Trots en jämställdhetssträvande familjepolitik är uttaget av föräldravgarna mellan män och kvinnor ojämnt. Och trots att svenska kvinnor tjänar egna pengar är förmögenhet och kapital ojämnt fördelat mellan könen. Sverige har procentuellt sett få kvinnliga entreprenörer och många kvinnor upplever deras

vägar till karriär vara låsta och svårnådda. Detta måste förändras.

I denna rapport från Folkpartiets jämställdhetspolitiska arbetsgrupp vill vi särskilt fokusera på förhållandet mellan ökad jämställdhet och ökad tillväxt. För att Sverige ska kunna bibehålla vår höga levnadsstandard och den välfärd vi tar för given måste kvinnor få bättre möjlighet till ett jämställt arbetsliv och till jämställt företagande.

Gruppen har bestått av Nyamko Sabuni (ordförande), Bonnie Bernström, Ulrika Francke, Monica Renstig, Helena von Schantz, Lars Tysklind och Ulf Öfverberg. Sekreterare har Erik Scheller och Therése Quiding varit.

1. Höjd utbildningspremie för alla

Folkpartiet vill införa en avdragsrätt för studiemedelsröntor. Så höjer vi utbildningspremien även för kvinnodominerade akademikergrupper med lägre lön.

Flit, ambition och studier ska löna sig i Sverige. Det gör det sällan idag. Genom krav på höjd brytpunkt och avskaffad värnsskatt har Folkpartiet länge drivit på för sänkta marginalskatter för de som utbildar sig och fått lön därefter.

Samtidigt vet vi att det finns akademikeryrken som dessa förslag inte träffar. En jämställd skattepolitik måste även nå breda och ofta kvinnodominerade akademikergrupper i lägre inkomstintervall. Utbildning ska löna sig oavsett kön och utbildningsval.

Det mest träffsäkra sättet att öka utbildningspremien för alla som studerat är att införa en avdragsrätt för studiemedelsröntorna. Det skulle direkt öka nettolönen för både breda akademikergrupper och andra med eftergymnasial utbildning. Idag saknas avdragsrätt för studiemedelsröntorna, istället är dessa nedsatta med ett belopp i förhållande till statslåneräntan de beräknas på. Detta system bör växlas över till, eller kombineras med, ett riktigt avdrag.

Detta skulle vara en tydlig jämställdhetsreform. För högskolestudier går 60 procent av all nyutlåning till kvinnor. Samtidigt ser vi att manliga ickeakademiker inte sällan har högre lön än kvinnliga akademiker. Vi kan och vi bör göra något åt detta.

2. En föräldraförsäkring för arbete och jämställdhet

Folkpartiet vill förkorta föräldraförsäkringen om barnet kommer till Sverige efter tre års ålder, samt på sikt och ekonomiskt utrymme finns både höja taket och grundnivån i försäkringen. Jämställdhetsbonusen ska fördubblas för alla, samt kunna betalas ut i förväg till de familjer som förbinder sig till ett jämställt uttag.

Sverige har i jämförelse med andra länder en väl utbyggd föräldraledighet. Den ska vi värna och därmed skapa grund för nära relationer mellan barn och föräldrar. Vårdnadshavare har idag rätt att ta ut föräldraledighet fram till dess barnet fyl-

ler åtta år. Samtidigt vet vi att 90 procent av föräldradagarna för inrikes födda barn tas ut innan barnet fyllt tre år. Det är rimligt – det är de första åren som prioriteras.

Även för utrikes födda barn har föräldrarna rätt att ta ut föräldraledighet fram tills barnet fyller åtta år. Här är fördelningen dock en helt annan – 80 procent av föräldradagarna tas ut efter att barnet fyllt tre år. Det är något som inte stämmer.

Vad som skett är att föräldraförsäkringen för utrikes födda blivit en bidragsfälla som håller invandrade kvinnor borta från arbete, det svenska språket och integrationen. Folkpartiet vill därför begränsa antalet dagar i föräldraförsäkringen om barnet kommer till Sverige efter tre års ålder. Försäkringens syfte är att skapa starka familjeband åren efter födseln – inte flytta kvinnor längre från det första arbetet i det nya landet.

Föräldraförsäkringen behöver även bredare reformer. Vi vet att få familjer har en önskan att leva ojämnt, ett ojämnt uttag handlar istället ofta om att den högre avlönade fortsätter arbeta för att behålla de ekonomiska marginalerna i vardagen. Genom att på sikt och om ekonomiskt utrymme finns höja taket i försäkringen kan vi vända den logiken och skapa möjligheter för fler av Sveriges familjer att välja jämställt.

Försäkringen behöver även stärkas i de lägre inkomstintervallen. Grundnivån i försäkringen har varit oförändrad på 180 kronor per dag sedan 2004. Att på sikt om ekonomiskt utrymme ges höja detta belopp skulle innebära ökade marginaler i vardagen för många av de barnfamiljer som har det allra tuffast. En sådan reform skulle på ett tydligt sätt stärka den fördelningspolitiska profilen i familjepolitiken och därmed bygga vidare på de satsningar på ex. bostadsbidraget för barnfamiljer som Folkpartiet och Alliansen redan aviserat.

Även jämställdhetsbonusen behöver reformeras och utvecklas. Folkpartiet vill att jämställdhetsbonusen ska betalas ut i förväg om två vårdnadshavare förbinder sig till ett jämställt uttag. Möjligheten att få 13 500 kronor i handen tydliggör drivkrafterna att i förväg diskutera och välja ett jämställt uttag. Särskilt tydligt skulle en sådan reform gynna familjer med lägre inkomster – en grupp som idag har ett mer ojämnt uttag än andra. Folkpartiet står också fast vid tidigare krav på att jämställdhetsbonusen ska fördubblas.

En förkortad föräldraförsäkring för utrikes födda barn, ett höjt tak och golv samt en förnyad jämställdhetsbonus skulle innebära en samlad reform för ökad jämställdhet i föräldraförsäkringen. För både nya och gamla medborgare och för de med lägst till de med högst inkomster skulle drivkrafterna och möjligheterna att välja jämställt öka.

3. Ett föräldraavdrag för företag

Folkpartiet vill genom ett föräldraavdrag sänka arbetsgivaravgiften på vikarier till föräldralediga. Genom att kompensera företags kostnader för frånvarande personal minskar risken att kvinnor som kan förväntas bli föräldralediga diskrimineras.

Den ojämnt fördelningen i uttagen av föräldrapenningen försämrar arbetsmarknaden för Sveriges kvinnor. Grupper som har en högre risk att bli frånvarande från arbetet – exempelvis äldre, personer med vissa sjukdomar eller framtida mammor – innebär alla en ökad risk att anställas. Att ha per-

sonal som är frånvarande kostar pengar i tappat tempo och upplärningskostnader för vikarier. Arbetsgivare väljer därför säkra kort i tron att dessa i mindre utsträckning kommer att vara frånvarande från arbetet.

2007 avskaffades den särskilda sjukförsäkringsavgiften och därmed sänktes företagets kostnader när anställda blev sjukskrivna. På samma sätt går det att utforma system som minskar diskrimineringen av personer som förväntas bli frånvarande på grund föräldraledighet.

Ett sådant system skulle vara att sänka arbetsgivaravgiften för vikarier till föräldralediga. Kompenserar vi kostnaderna för att ha föräldraledig personal finns ingen anledning att undvika att anställa personer som kan tänkas bli just detta. En reform som denna skulle också bidra till att generellt göra arbetsgivare mer positivt inställda till föräldraledighet – genom det tas steg mot att avskaffa de normer som håller pappor borta från föräldraförsäkringen.

4. Dags att avskaffa vårdnadsbidraget

Folkpartiet vill avskaffa det vårdnadsbidrag som infördes 2008. Bidraget har visat sig vara en än en större kvinnofälla än vad som kunde befarats.

Drygt 100 kommuner har infört det kommunala vårdnadsbidraget. Från Vellinge i söder till Övertorneå i norr utgår 3 000 kronor per månad till föräldrar som slutar arbeta och börjar vara hemma. 9 av 10 av beviljade ansökningar om vårdnadsbidrag kommer från kvinnor och kvinnor söker också för längre perioder än män. Och ojämställdheten slår heller inte jämt. SCB redovisar att utrikes födda är kraftigt överrepresenterade bland dem som nyttjar vårdnadsbidraget. Utrikes födda föräldrar i vårdnadsbidragets målgrupp utgör en fjärdedel av befolkningen men en tredjedel av de sökande, samtidigt som delat vårdnadsbidrag är än ovanligare i denna grupp jämfört med inrikes födda föräldrar. Att vårdnadsbidrag skulle bli en kvinnofälla befarade många – det står nu klart att det blev allra värst för de invandrade kvinnor som är i allra störst behov av arbete och integration det nya landet.

Bilden ovan är tydlig: det var ett felsteg att införa vårdnadsbidraget. Men felsteg kan rättas till, reformer kan rullas tillbaka och skapa utrymme för nya ambitioner – det är dags att avskaffa vårdnadsbidraget.

5. Startspar – avdragsrätt för ett eget riskkapital

Folkpartiet vill införa en avdragsgill sparandeform för framtida finansiering av eget företagande. Sparandeformen bör ha samma upplägg som dagens privata pensionsparande och uttag ska finansiera aktiekapitalet i ett nystartat företag.

Sverige lider av ett ojämnt ägande – män äger mer. Detta påverkar maktförhållanden inom familjen men leder också till att kvinnor har sämre möjlighet att själv finansiera uppstarten av ett eget företag exempelvis genom att belåna sitt hus. Sverige är också ett land med låg privat förmögenhets-

bildning. Exempelvis framgår av Luxemburg Wealth Study att svenskarna 2006 hade ungefär hälften så stor förmögenhet som i övriga västvärlden.

Så här skulle det inte behöva vara. För att förbättra alla – och särskilt kvinnors – tillgång till kapital vill Folkpartiet införa en ny avdragsgill sparandeform där kapital kan byggas upp för att senare finansierar aktiekapitalet i nytt aktiebolag. Genom riktade satsningar kan riktigt kapital byggas upp.

6. Mångfald i välfärden – utmaningsrätt och tillväxt i välfärdsföretag

Folkpartiet vill införa en lagstadgad rätt att utmana offentligt driven verksamhet. Vidare vill vi öka möjligheten att kombinera offentlig och privat finansiering av välfärdstjänster och riva hinder som håller tillbaka offentligt finansierade företag att växa utanför sitt huvudsakliga verksamhetsområde.

Kvinnor arbetar idag inom välfärden. Vill man – som Folkpartiet – skapa fler möjligheter till entreprenörskap och företagande för kvinnor är det därför naturligt att fortsatt rikta ett särskilt fokus på åtgärder för att öka företagandet och entreprenörskapet inom välfärden. För vi börjar inte från början. Med allt mer av individuella löner och allt mer av privata utförare har lön och arbetsvillkor redan förbättrats mycket. Nu är det dags att ta nästa steg.

Folkpartiet vill införa en allomfattande utmaningsrätt på offentlig verksamhet. Det innebär att ett företag eller en potentiell företagare får rätt att rikta en utmaning mot hela eller delar av offentlig verksamhet med en idé om att kunna driva denna bättre eller billigare. Utmaningsrätt innebär en initiativrätt och det är den politiskt berörda nämnden som ska bedöma utmaningen och besluta att förkasta eller anta den. Om nämnden antar utmaningen måste en upphandling alltid genomföras i syfte att pröva vilken huvudman som har bäst förutsättningar att driva verksamheten. En sådan utmaningsrätt skulle skapa tusentals möjligheter för välfärdsentreprenörer att överta verksamheter och skapa nya jobb.

Men det ska inte endast finnas möjlighet till företagande inom välfärden. Entreprenörskap och intraprenörskap – att identifiera nya möjligheter och göra något nytt – är minst lika viktigt. Dagens konkurrens inom välfärden går i alldeles för hög grad ut på att erbjuda en bestämd kvalitet till lägsta möjliga pris. Därför menar Folkpartiet att vi i högre grad måste öppna upp välfärden för topping up – att alltid erbjuda en bra service till alla men att erbjuda extratjänster till dem som önskar och vill betala. Exempel på nischer som ska kunna uppmuntras är äldreboenden med organiserade resor eller med särskilt hög kvalitet i boendet. Det ska inte vara så att företagande inom kvinnodominerade sektorer ska begränsas till form och innehåll.

Ett sätt att nå ditt är att i upphandlingsförfaranden alltid ha ett tydligt småföretagarperspektiv. exempelvis bör det undersökas om det verkligen är lämpligt – att som idag – ha omsättningsregler eller viss personaltäthet som ett mått på kvalitet. I samma anda måste hinder undanröjas som idag begränsar offentligt finansierade företag att växa utanför sitt huvudsakliga verksamhetsområde. Den privata förskola som

lagar några extra portioner mat och säljer dessa till föräldrarna ska inte ses som ett hot mot den fria konkurrensen utan tvärtom som ett exempel på företagsamhet och entreprenörskap inom välfärdssektorn.

7. Utbyggd barnomsorg – fler i arbete

Folkpartiet vill införa en lagstadgad rätt till barnomsorg på kvällstid för föräldrar som har arbeten som inte går att utföra vid någon annan tidpunkt.

Sveriges barnomsorg kännetecknas av pedagogiskt utbildad personal och god kvalitet. Vi framhålls i många länder som ett mönsterexempel på hur god omsorg om barnen kan gå hand i hand med föräldrars, och inte minst kvinnors möjlighet att satsa på arbete och karriär.

Men alla föräldrar arbetar inte dagtid. Mellan 2005 och 2010 ökade antalet barn med barnomsorg på oregelbunden arbetstid med drygt 1 000, men fortfarande är det långt färre än hälften av landet kommuner som erbjuder servicen.

Barnomsorg på kvällstid inte lagstadgad, och därför inget som kommunen måste erbjuda. I den nya skollagen tydliggörs att kommuner ska sträva mot att erbjuda barnomsorg på obekvämt arbetstid, men det räcker inte. För jämställdheten och allas möjlighet att stå till arbetsmarknadens förfogande är det dags att införa en rätt till barnomsorg på kvällstid för de föräldrar som har arbeten som inte går att utföra vid en annan tidpunkt.

8. Ett riktad RUT – en motverkad deltidsfälla

Folkpartiet vill införa en högre skattereduktion för RUT till hushåll med barn under åtta år. Familjen ska kunna köpa ett par timmars hjälp i veckan med en skatterektion på förslagsvis 75 procent.

Idag finns sex olika former av föräldraledighet för arbetstagarare. Det gör rätten till ledighet – och risken för långvarig frånvaro från arbetsmarknaden – mycket omfattande.

Det är viktigt att slå vakt om generösa arbetsmarknadsregler för småbarnsföräldrar, men den strävan måste vägas mot de risker som omfattande deltidsfrånvaro innebär. Exempelvis slår Heltidsutredningen (SOU 2005:105) fast att personer som arbetar deltid har sämre utvecklings- och karriärmöjligheter än de som arbetar på heltid. Till exempel får deltidsanställd personal utbildning på betald arbetstid i mindre omfattning och vid färre tillfällen jämfört med annan personal. Det är dags att ta denna utmaning på allvar och skapa bättre förutsättningar för småbarnsföräldrar/mammor att frigöra tid från obetalt hemarbete.

Folkpartiet föreslår därför en högre skattereduktion för RUT till hushåll med barn som är under åtta år. Familjen ska kunna köpa ett par timmars hjälp i veckan med en skattereduktion på förslagsvis 75 procent.

Den högre skattereduktionen ska motverka deltidsarbete. Samma föräldrar som kan välja att gå ner i arbetstid, ska kunna välja att ta hjälp med hushållsarbetet och på det sättet kunna arbeta mer eller hitta en kompromiss mellan båda.

Åttaårsgränsen är densamma som den tid arbetsgivare är skyldig att bevilja nedsatt arbetstid för föräldrar. På det sättet balanserar möjligheterna varandra.

9. En heltidsmiljard till kommuner och landsting

Folkpartiet vill införa ett statsbidrag på totalt en miljard kronor till kommuner och landsting som ger anställda rätt till heltid.

Sverige har bland världens högsta arbetskraftsdeltagande bland kvinnor – samtidigt arbetar fyra av tio kvinnor som arbetar deltid. För ett liberalt parti är frivilligt deltidsarbete inget problem men ofrivillig deltidsarbetslöshet är det.

En stor del av kvinnorna i deltidsarbete arbetar inom kommuner och landsting. Det handlar om undersköterskor och vårdbiträden. För att förbättra denna grupps livssituation och ekonomiska standard vill Folkpartiet införa ett statsbidrag på totalt en miljard per år till de kommuner och landsting som inför en rätt till heltid för sina anställda. Den offentliga sektorn kan och ska gå före och visa exempelvis detaljhandelsbranschen att det går att sträva mot heltidsanställningar om man bara vill.

10. Jämställdhetsrankning av företag

Folkpartiet vill utforma jämställdhetsrankning av svenska företag och kommuner med könsuppdelad löne- och befattningsstatistik som utgångspunkt.

En jämställdhetsrankning av svenska företag och kommuner skulle skapa debatt kring jämställdhet i arbetslivet och på det sättet skapa ett tryck på företag och öka efterfrågan från anställda och andra att vidta åtgärder för ökad jämställdhet. Man bör utreda vilken myndighet eller annan aktör som är bäst lämpad att göra detta.

Verksamheter över en viss storlek både i offentlig och privat sektor bör åläggas att ta fram könsuppdelad löne- och befattningsstatistik som görs tillgänglig för alla anställda. Jämnare könsrepresentation på olika nivåer i företagen och offentlig förvaltning är en fråga om demokrati och tillväxt.

11. Jämställda bolagsstyrelser i kommunala bolag

Folkpartiet vill utarbeta nya riktlinjer för att uppnå jämn könsfördelning i kommunala bolagsstyrelser.

Trots att det finns gott om kompetenta kvinnor så ser vi en alldeles för svag utveckling mot fler kvinnor på högre chefs-

positioner och i bolagsstyrelser. Det här gäller särskilt privat och kommunalt ägda bolag.

Sveriges kommuner och landsting har inom ramen för det europeiska samarbetet mellan kommuner och landsting skrivit under CEMR:s jämställdhetsdeklaration. Där har de åtagits sig att genomföra ”åtgärder för att säkerställa en balanserad fördelning mellan kvinnor och män på alla nivåer och särskilt för att rätta till eventuella obalanser på högre chefsnivåer”. Ett 70-tal av SKL:s medlemmar har också själva skrivit under deklarationen. Trots detta händer för lite.

Fakta är att knappt 25 procent av styrelseledamöterna och 12 procent av styrelseordförandena i kommunala bolag är kvinnor. Staten har genom ett systematiskt arbete tagit sitt ägaransvar vilket syns i de statliga bolagsstyrelserna – 49 procent av styrelseledamöterna och 34 procent av ordförandena är idag kvinnor. Nu måste det till nya målsättningar, nya riktlinjer och nya processer för att uppnå jämngoda resultat i de kommunala bolagsstyrelserna.

Bilaga 1 – ett alternativ till förslag nr 3 från Bonnie Bernström

Sannolikt spelar arbetsgivarnas attityder till pappaledighet en stor roll för familjens beslut hur ledigheten ska delas. Den attityden kan knappast bli positivare av att det generellt är dyrare för arbetsgivaren när män tar ut ledigheten.

I dagsläget täcker försäkringskassan knappt 80 procent av lönen upp till inkomsttaket. De flesta arbetsgivare kompenserar sen så att de anställda får 90 eller 100 procent av lönen – ibland tidsbegränsat till typ 6 månader – under föräldraledigheten.

Med mäns i genomsnitt högre löner leder den procentuella kompensationen till att det blir dyrare för arbetsgivare med barnlediga pappor än med barnlediga mammor. Men att ha pappaledig personal ska inte straffas av samhället.

Folkpartiet bör därför utarbeta ett bonussystem för arbetsgivare med personal som delar på föräldraledighet med sin partner inom eller utom företaget.

Det systemet bör företrädesvis bygga på att de arbetsgivare som kompenserar mammor och pappor enligt ovan får tillbaka kompensationen eller delar av den. I praktiken minskas då framförallt kostnaden för barnlediga pappor. Ett sådant system borde vara enkelt att kunna säkra mot försäkringskassans uppgifter. Det kan också i sin tur leda till att arbetsgivare som idag inte kompenserar sin personal börjar göra det och kanske till och med uppmuntrar till delning av ledigh

